

Copyright

Copyright © 30-Sep-2026 Richard Lemmens.

Dit verhaal is beschikbaar onder een Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 internationale licentie. Het is toegestaan dit verhaal te kopiëren, verspreiden en door te sturen, onder de voorwaarde Richard Lemmens als auteur aan te merken. Het is niet toegestaan dit verhaal aan te passen, transformeren of te gebruiken in andere content. Het is niet toegestaan dit verhaal te gebruiken voor commerciële doeleinden. De volledige tekst van de licentie is te vinden op <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Proloog: De Pratsinger show

aanloop

Buiten klonk gepuf en gekreun en schurende steen. Met een korte zucht verscheen een nauwe spleet. Een dun straaltje licht viel op een been. Het voelde het en ontwaakte onmiddellijk, zoals het geïnstrueerd was te doen. Hoe lang het had geslapen, wist het niet. Maar het was op slag klaarwakker. Het wijdde zich meteen aan de taak, sprong van de sokkel en kroop snel tegen een muur aan, buiten de lichtstraal.

Buiten klonken opgewonden stemmen in een nieuwe taal, die het zonder problemen verstond.

"Ga eens even opzij, dan werp ik nog een blik. Ik zie ... het lijkt wel een kist."

"Zal ik het gat groter maken? Dan kan je er meer licht bij schijnen."

"Nee, laat maar, het gat is groot genoeg. Er zit een band om heen ... Bij het Zwerk, het is goud! Gouwoud! Eppo, we hebben beet!" De lichtstraal werd verstoord door een schaduw die wild op en neer ging.

"Volgens mij is het een grafkamer! Hier die boor, dan maken we het open!"

"Kalm aan, Pandrei, we moeten eerst de Archeologische Dienst op de hoogte stellen. Hier, sluit het gat voorlopig af met plastikle!"

Het licht verdween weer en kort later stierven de stemmen ook weg. Maar het wist dat ze binnenkort terug zouden komen. Het maakte zich klaar voor actie.

Hoewel de avond al naderde en de toeristen gestaag wegtrokken van de piramiden, liep er toch nog iemand tegen de stroom in, de lange rij souvenirwinkels negerend, ondanks hun aanbod van zelfbouwende minipiramiden, archaïsch Egyptisch bier, geanimeerde half-dierlijke, half-menselijke godenpoppen en kostbare namaak-scarabeeën. De verkopers prezen luidkeels hun waar aan, in alle talen van de wereld, maar vooral die van het geld. De zon zakte langzaam weg en wierp zijn laatste stralen over de stalletjes, die goud gloeiden in het laatste licht.

Ishan Zhemadhia Lin had haar roll-call een paar uur geleden gekregen en had meteen passage geboekt op een scramjet naar Egypte. Ze had een bedrijfsjacht kunnen nemen om er eerder te zijn, maar dat zou in de gaten hebben kunnen lopen. Je wist nooit wie er oplette. Aangekomen in Medin Fayum had ze de maglev naar Memphis genomen, zodat haar eerste verkenning als toerist bij eventueel natrekken geen argwaan zou wekken. Onschuldig op haar polser turend kuierde ze weg van de piramide, naar de afzetting.

Op het eerste gezicht was er niets te zien. Al het werk werd achter hekken gedaan, verborgen voor de toeristen, die niet eens door hadden dat er iets nieuws werd opgegraven. Maar de bewakers wisten meer en wilden maar al te graag aanpappen met de knappe toerist. Ishan was knap: trotse hoge jukbeenderen, een soepele mond en amberkleurige, bijna gele ogen als van een kat, alles omhuld door halflang sluik ravenzwart haar dat speels om haar hoofd danste. Ze acteerde moeiteloos het onschuldige meisje, niet bekend in de stad en hulpbehoevend. Zo vernam ze dat er een nieuwe ondergrondse kamer was ontdekt. Nieuw, na eeuwen van herkauwen van oudere opgravingen! De ruimte werd nu met veel precisie uitgegraven door mijnrobots. Het werk zou wel tot in de avond duren, dachten de bewakers.

Ishan maakte een mentaal complimentje aan het Oor van de organisatie voor hun snelle reactie. Een paar uur later en ze hadden dit kunnen mislopen. Nu was het zaak om binnen te komen. De beveiliging was zo op het eerste gezicht niet van het hoogste niveau. Geen bugscreens, bodyscanners of ander hightech spul, hoewel ze bij de ingang wel een basale ID-scanner zouden hebben staan. Ishan twijfelde tussen een spioneerbug of zelf een kijkje nemen en besloot dat, hoewel het er allemaal nogal provisorisch uit zag, ze niet teveel risico wilde lopen. Het werd dus een bug en wel een memo, want ze wilde ook niet riskeren dat radiosignalen opgepikt zouden worden.

Ze programmeerde het apparaatje om twee uur rond te snuffelen op middenniveau en dan rapport uit te brengen achter een van de stalletjes die dan verlaten zouden zijn. Daarna ging ze de stad weer in om zich te verkleeden.

Aan de andere kant van de stad deed Timotheus Pratsinger zijn overall uit, nam een sonische douche en opende een fles Osiris-bier. Hij was moe, afgepeigerd zelfs, maar tevreden. De installatie van de tachyonensensors was een riskant precisiewerkje geweest, maar leek gelukt te zijn. Alles was net op tijd klaar voor de demonstratie van morgen. Hij hield niet van al dat haastwerk, maar de machine was de vorige keer kaduuk gegaan en moest toch echt gefixt worden. Een lezing zonder demonstratie zou het publiek

wegjagen. Zolang hij een show van zijn experimenten wist te maken kwamen de toeristen wel kijken en zolang hij toeristen wist te trekken leverde de gemeente hem stroom.

En gratis stroom had hij nodig, want zijn budget was beperkt. Pratsinger werkte als eenling. Als hobbyist, zeiden veel tijdgenoten, maar hij zag zichzelf meer als een klassieke uitvinder die buiten de gevestigde orde dingen tot stand wist te brengen. Een Anaximander van Milete, een Leonardo da Vinci, een George Cayley! De logge laboratoria van de grote finsters hielden zich voornamelijk bezig met varianten van bestaande zaken. Nu de oorlog verleden tijd was, was de druk om te innoveren weggefallen. Ze bevochten elkaar slechts nog met patenten en verbeterden af en toe een dingetje. In zo iets revolutionairs als een tijdmachine zagen ze geen brood.

En dus werkte Pratsinger alleen. Hij had tijd genoeg, want het werk in de 24e eeuw werd vrijwel geheel gedaan door robots. Maar de uitvinder was nog steeds mens en zoals alle mensen moest zijn lichaam rusten. Hij leegde zijn bierglas en kroop in zijn bed om nog een paar uurtjes slaap te pakken.

Na twee uur keerde Ishan, nu gekleed in een kebaja en shalya en opgemaakt met veel oogschaduw, terug naar de piramiden. Daar was alles in rep en roer. Ze raakte even in paniek. Was haar kleine bug toch opgemerkt? Ze benaderde zeer omzichtig de plek waar het apparaat gearriveerd zou moeten zijn en scande de omgeving op counterbugs, simlinks en ander gevaar, maar vond niets. Misschien was er toch iets anders aan de hand? Om zich heen loerend als roofdier dat een onaangeroerd karkas heeft ontdekt pikte ze het ding op, nam het mee naar een comcafé en speelde de vid af. Met grote vaardigheid spoelde ze de meeste stukken snel door en vertraagde weer als er iets interessants in beeld kwam. Ze beschikte over een 3D-kaart van de bekende gangen en had die goed bestudeerd, zodat ze de weg van de bug zonder problemen kon volgen.

Op een gegeven moment was het ding aangekomen bij een onbekende doorgang, verlicht door een forse hoeveelheid lampen. Het spionnetje was naar binnen gekropen, door een tunnel gegaan en uitgekomen in een grote kamer, aan alle kanten versierd met hiërogliefen die Ishan niets zeiden. Binnen stonden een aantal wetenschappers opgewonden te discussiëren. Ze praatten allemaal door elkaar heen, maar Ishan draaide handig een audioslicer om de losse gesprekken er uit te filteren.

Het bleek dat de onderzoekers een nieuwe ruimte hadden ontdekt achter de kamer waarin ze stonden en dat iemand daar iets had horen bewegen! Men vroeg zich af of het iets onbenulligs als een rat zou zijn of een ontdekking van de eerste orde. De voorzichtigen en de voortvarenden waren het grondig oneens over de te volgen aanpak en het was al uitgelopen op slaande ruzie. Toen forceerde één van hen de zaak door de deur die de mensen van het fenomeen scheidde open te blazen met een splijtertje.

Onmiddellijk verdrong iedereen zich voor de opening, maar de groep werd meteen door iets uiteen geslagen en een man viel met zijn rug op de bug, zodat die even niets meer kon zien. Ishan ving nog uitroepen op als "Wat bij het Zwerk was dat?" en "Pas op, hij ontsnapt!". Toen stond de man die op de bug lag op en vervolgens stapte hij met zijn schoen op het apparaat. Het ding lag net op een vlakke steen en werd klaarblijkelijk beschadigd, want het geluid viel uit. Woedend zag Ishan de systeembodschap "Audio malfunction" in beeld verschijnen en zag toen met afgrijzen aan hoe de bug de terugtocht had aanvaard. Blijkbaar was het ding op een veilige modus afgesteld en dat betekende missie afbreken bij beschadigingen! Ze controleerde de tijd en zag dat het voorval zich al meer dan een uur geleden had afgespeeld.

Inwendig vloekend als een zeeman verliet ze het comcafé en ging terug naar de plek van de opgraving. Misschien kwam ze meer te weten van de mensen die de gebeurtenissen hadden meegemaakt.

De meeste 24e-eeuwers gaven er de voorkeur aan om met zachte hypno-stimulatie gewekt te worden, maar Pratsinger stond er op om slaap snel en compleet af te breken. Toen het tijd was piepte de wekker drie keer kort achtereen. De uitvinder, nog niet geheel uitgerust, reageerde te laat en kreeg een plens koud water over zich heen. Terwijl zijn ogen zich knipperend scherpstelden, sprong de lambrisering op dagstand en goot een tweede golf, van fel zonlicht, over hem heen.

Dit was de dag. Voor de zoveelste keer moest hij zijn kunstjes vertonen voor een publiek dat geen interesse had in wetenschap, laat staan enige basiskennis. Ze waren zoals zoveel mensen van deze tijd, luie consumenten die alleen maar vermaakt wilden worden. Hij moest voor spectaculaire effecten zorgen en overdreven sip kijken als het experiment weer eens mislukte. Ionen nog aan toe, wat een leven. Hij slikte een peppil in en liet de groemer zijn gang gaan, die hem waste, zijn tanden poetste, haren kamde en hem besproeide met zweetmoderator. Toen de behandeling klaar was, was de pil gaan werken en voelde hij zich beter.

Dit was de dag! Hij had tegenslagen gekend, maar wist dat hij op het goede pad zat. Eén dezer dagen zou

hij het laatste probleem uit de weg ruimen en dan: succes! Wie weet, kwam de doorbraak vandaag wel? Hij begon zijn spullen op zijn rolbot te laden en ontdekte een uurtje later dat hij honger had. Snel hapte hij wat vloeibaar voedsel weg en ging toen op weg naar de oude Nakdahr-luchthaven aan de rand van de stad. Vroeger had hij zijn demonstraties in kleine hofjes gegeven, maar daar paste zijn publiek tegenwoordig niet meer in. Het luchthavenpersoneel had geprotesteerd, maar was het zwijgen opgelegd door het gemeentebestuur, dat een goede neus had voor toerisme. Hij kwam aan op zijn privé lanceerplatform, joeg een mecanicien weg die had geprobeerd een stukje van zijn terrein te claimen, en begon zijn tijdmachine op te bouwen.

Ishan hing weer rond bij de piramiden. Ze onderschepte verscheidene mensen die van de opgraving vertrokken en ondervroeg die voorzichtig, maar werd weinig wijzer. Er was één of ander dier uit het gat tevoorschijn gesprongen en dat had zich een weg naar buiten gebaand voor dat iemand kon reageren. De bewaking had ook al niets gemerkt, tot ontzetting van de verzamelde geleerden. Alle aandacht was gericht op inbraken, niet op uitbraken. Ze hadden de hele piramide uitgekamd in de hoop dat het dier zich nog binnen de muren bevond, maar hadden niets gevonden.

Ishan was half opgelucht omdat ze tenminste niet minder wist dan het lokale personeel. Maar ze liep al te lang op de plek rond; zo iets zou vroeg of laat opvallen. Ze klampte een vermoeide archeoloog aan, flirtte kort en viste geraffineerd zijn toegangspasje uit zijn zak, zonder dat hij iets in de gaten had. Pummel. Niet veel later drong ze, nu vermomd als onderzoeker, binnen in het gebouw.

Daar was het inmiddels vrij rustig, omdat de meeste wetenschappers vertrokken waren. Het duister, de koelte en de stille grimmigheid van miljoenen tonnen steen boven haar hoofd deden het voelen alsof ze een andere wereld was binnengestapt. Met het pad van de bug in haar hoofd kon ze het pas ontdekte graf vrij snel vinden. Het bleek een kleine kamer te zijn, versierd met afbeeldingen van stappiramiden en Nijlfauna. Tussen vele hiërogliefen sjouwden kleurige Egyptenaren stenen, dronken bier en jaagden met pijl en boog op ranke herten. Het was een wereld zonder robots, ruimtereizen of hypno-inductie, waar andere waarden golden. Ze memoriseerde het tafereel zo goed mogelijk, maar het speet haar dat ze niets van de symbolen op de muren begreep.

In het zwakke licht zocht ze naar aanwijzingen terwijl ze probeerde niet op te vallen. De wetenschappers waren goede historici, maar geen forensische experts en Ishan vond iets dat zij over het hoofd hadden gezien: een roodachtige huidschilfer, blijkbaar verloren toen het beest vluchtend een muur had geschampt. Het ding had een vreemde geur als aangebrand vlees met iets onbekends er doorheen. Ze stopte het bij zich met het voornemen om het later te laten identificeren.

Toen zag ze nog iets interessants: een vlekje bloed op de vloer. De kleur was niet goed: niet echt bloedrood maar een klein beetje blauwig ... Gezien de positie zou het heel wel van een schaaftwond kunnen zijn geweest. Opgewonden zocht ze verder en kwam een gang verder nog een spatje tegen. Ze had een spoor! Voorzichtig volgde ze het naar buiten.

De machine van Pratsinger kwam langzaam van de grond. Het was zwaar werk; hij had nog een pil genomen om de vermoeidheid te onderdrukken en werkte meedogenloos hard door. Terwijl hij aan de constructie sleutelde, kwam er geleidelijk meer belangstelling. Een bonte verzameling mensen, half-mensen en post-menselijke mutanten kwam nieuwsgierig een kijkje nemen, op zwevers, rolers of te voet, onder een dak van polarisatieschermen en gewapend met lucht- en stroomkoelers.

Pratsinger kreeg het steeds drukker; hij moest niet alleen de machine afmaken, maar ook behulpzame doch onbekwame helpers afwimpelen en ondertussen allerlei vragen beantwoorden en commentaar aanhoren. "Is dat een tijdmachine? Het ziet er meer uit als een looprad voor een hamster." "Hoe laat begint de show? We moeten ook de piramiden nog zien en het museum en dan nog het bierproeven doen." "Een tijdmachine? Alsof we het verleden kunnen veranderen!"

Die laatste vraag raakte Pratsinger in het hart. "Nee, dat kunnen we niet! Maar we kunnen wel de toekomst sturen."

"Dat kunnen we zonder machine ook wel," zei de man. "Dus wat heb je er aan?"

"Moet alles dan nut hebben?" kaatste Pratsinger, nu zwaar geagiteerd, terug. "Ik schep, ik creëer! Is dat niet genoeg? Bedenk zelf maar een toepassing voor deze machine, als je dat zo nodig vindt." Met een rood hoofd stortte hij zich weer op het vastzetten van de laatste onderdelen.

De geheim agente sjokte vermoeid door de straten van Memphis, de zon meedogenloos brandend op haar hoofd. Ze volgde nog steeds het bloedspoor, maar haar doelwit was steeds minder gaan lekken en de

vlekken lagen verder en verder uit elkaar. Daar kwam nog bij dat de prooi bepaald geen rechte lijn had gevolgd en vaak over muren en daken heen geklauterd leek te zijn. Bij elke vondst moest ze in steeds wijder wordende concentrische cirkels zoeken naar de volgende aanwijzing, wat veel tijd kostte. Sommige bloedsporen bleken ook niet van haar doelwit afkomstig, maar van mensen die zich ergens aan gestoten of gesneden hadden, of van vechtende katten. Herhaaldelijk moest ze nieuwsgierige mensen afwimpelen, die zich afvroegen wat die vreemde dame op hun dak uitspookte. Graag had ze de rest van de zoektocht uitgesteld tot de nacht, maar ze was bang dat het spoor dan te oud zou zijn. Ze was dan ook erg opgelucht toen de bloedspatten haar de stad uit leidden. Ze lagen nu erg ver uit elkaar, maar volgden gelukkig een min of meer rechte lijn. Die voerde naar een oude luchthaven, die niet meer in gebruik leek te zijn, maar waar desondanks een kleine menigte verzameld was. Verwonderd voegde Ishan zich bij hen om te zien wat er aan de hand was. Ze zouden haar doelwit toch niet al ontdekt hebben?

Tegen de noen, met de temperatuur al flink opgelopen, was de tijdmachine van de uitvinder eindelijk compleet en operationeel. Hij klom op een kist en sprak zijn publiek toe. "Welkom, mensen! Jullie zijn op tijd gekomen om getuige te zijn van een demonstratie van een uitvinding die de wereld op haar grondvesten zal doen schudden: een tijdmachine! Dit is geen goochelaarstruukje, maar pure wetenschap! Voor degenen onder jullie die niet bekend zijn met de theorie van temporale flux zal ik een korte inleiding geven."

De uitvinder begon aan een nogal technisch betoog over kader-inertie, gedraaide dimensielijnen, Lorenz-transformaties en tijddilatatie, wat de meerderheid van zijn gehoor duidelijk boven de pet ging. Sommigen wilden afhaken, maar werden door de vaste fans aangespoord om te blijven tot de finale. Na een monoloog van een kwartier gaf Pratsinger ruimte voor interactie. "Tot zover de theorie achter de machine. Ik heb me natuurlijk moeten beperken, maar dit zijn de hoofdlijnen. Jullie begrijpen nu natuurlijk dat tijdreizen niet zo onmogelijk is als wordt beweerd door sommige wetenschappers op dit terrein. Zijn er nog vragen? Ja, die meneer met de groene tulband?"

De tulbanddrager had verveeld staan wachten tot Pratsinger klaar was met zijn verhaal, maar was daarna meteen opgesprongen en had heftig zwaaiend het woord gevraagd. "Ja meneer de uitvinder, mag mijn vriendin een reis mee maken? Ze begint een beetje verleppen en ik denk dat als we haar een paar jaartjes terugspoelen dat ze dan weer een fris bloemetje wordt!"

De uitvinder liep een beetje rood aan en beet terug: "Ik ken jou, lumme! Die grap hebben we al te vaak gehoord! Doe volgende keer weer zo'n tulband op zodat ik je er meteen kan laten uitgooien! En nu serieuze vragen graag. Jij daar, juffrouw, wat is je vraag?"

"Ik ben de vriendin van die vent met de tulband," riep ze uit. "Kun je mijn moeder uit het verleden terug halen om hem een pak slaag te geven?"

Ze vroeg het zo oprecht dat Pratsinger de grap niet door had er serieus op inging. "Dat is theoretisch mogelijk, juffrouw," begon hij. "Maar hier komen we op het terrein van de causale paradox, zoals ik zojuist uitgelegd heb ..."

"Meneer Pratsinger!" brulde een vent er tussendoor, "Kan ik niet effe naar de toekomst reizen om te kijken wie de wedstrijd van aanstaande semsdag gaat winnen? Ik wil weten waar ik mijn creds op moet zetten!"

"Dit is een wetenschappelijke machine!" riep Pratsinger uit. "Hij is niet bedoeld voor snoepreizen of persoonlijk gewin! Nu, zijn er nog werkelijk serieuze vragen of zullen we maar meteen overgaan tot de demonstratie? Jij daar, met die vleugels?"

"Wat doet dat kind daar?" vroeg de aangesprokene.

"Ik zei: Alleen serieuze vragen!" riep de uitvinder kwaad.

"Dat was een serieuze vraag," zei de ander. "Er zit een kind op je machine."

Woest draaide Pratsinger zich om en zag inderdaad tot zijn schrik dat er een klein jongetje uit het publiek op zijn mechaniek was gekropen. Hij liep nog roder aan en richtte zich op het kind. "Kom daar af, jongen! Dat is een tijdmachine, veel te gevaarlijk voor kinderen. Kom daar onmiddellijk af!"

Het kind keek hem een ogenblik aan en gaf hem toen de vinger, waarop de uitvinder werkelijk in woede ontstak. Hij begon ook op de constructie te klimmen, maar het jongetje was veel sneller en handiger en ontweek hem met gemak, tot groot vermaak van het publiek. Er ontspon zich een wilde achtervolging, die abrupt ten einde leek te komen toen het joch misgreep en in de machine viel. De groep omstanders stiet een kreet van medelijden uit, maar de Pratsinger, die een beter zicht had, had al gezien dat de kleine zich niet bezeerd had. "Hé, blijf daar af! Dat is de machine! Niet -"

Er klonk een droge knal vanuit het apparaat en de uitvinder trok wit weg. Toen sprong hij opeens van de machine af en dook onder het podium waarop de zaak was geplaatst. Het publiek keek verwonderd toe en slechts een paar lieden hadden de tegenwoordigheid van geest om het voorbeeld van Pratsinger te volgen en

dekking te zoeken.

De anderen zagen achtereenvolgens hoe de lucht om het apparaat heen, de machine zelf en ook de mensen begonnen te vibreren, alsof ze de wereld aanschouwden door raam dat in verschillende richtingen tegelijk trilde. Het gezoem nam toe tot een gierend gejack en viel vervolgens weg omdat de toonhoogte buiten het menselijke gehoorbereik rees. Toen explodeerde de machine plotseling. Een schokgolf, bezaaid met scherpe brokstukken als granaatscherven, wierp de omstanders tegen de vlakte.

Tijdreizen, door Timotheus Pratsinger

Ieder mens die zich bewust wordt van het verglijden van de tijd mijmert wel eens over de mogelijkheid om terug te gaan naar het verleden. Als we toch eens konden zien hoe het er vroeger echt uitzag, in plaats van rond te lopen in VR's die gevuld zijn met wat andere mensen er van denken? Of als we onszelf en onze familie weer konden zien, jong en onbezorgd. En zouden we dan ook de fouten uit ons verleden kunnen herstellen? Toch die andere studie gekozen, die weddenschap laten schieten, dat aanzoek gedaan aan dat meisje?

Op dit punt moet ik mijn lezers teleurstellen. De wetten van oorzaak en gevolg sluiten uit dat we in ons eigen verleden kunnen wroeten. Het zou paradoxen kunnen veroorzaken en die zijn onmogelijk, want in tegenspraak met zichzelf! We zouden door onze eigen acties tijdens een tijdreis kunnen verhinderen dat we zo'n tijdreis überhaupt zouden beginnen. Hoe verklaar je dat? Enkele van mijn vakgenoten hebben alternatieven bedacht om uit de impasse te geraken, zoals de cirkeltheorie van Ben Tuch Leib die stelt dat een gevolg zijn eigen oorzaak kan veroorzaken. Maar zoiets is in de praktijk nog nooit waargenomen en moet naar alle waarschijnlijkheid naar het rijk der fabelen verwezen worden.

De wetenschappelijke consensus is dat tijdreizen onmogelijk is. Maar die conclusie gaat mij te ver! Naar het verleden van je eigen tijdlijn gaan is niet mogelijk, maar een alternatieve tijdlijn is niet bij voorbaat uitgesloten. Ik denk dat als je naar het verleden gaat, de tijdlijn in tweeën splitst: één voor je bestaande verleden en een ander voor je nieuwe, die feitelijk onbeschreven toekomst is geworden.

Op basis van die theorie zou tijdreizen mogelijk zijn. Maar hoe doe je dat in de praktijk? Dat is specialistische materie die hier niet op zijn plaats is. Geïnteresseerden verwijs ik graag door naar mijn artikelen op het [egy.temp.sci](#) kanaal. Voor de lezers van het Achtste Wereldwonder volsta ik met deze simpele bewering: Een tijdmachine kan gemaakt worden. Daarvoor hoeft u niet op de toekomst te wachten. Kom naar Memphis in Egypte en woon één van mijn demonstraties bij.

2326 CE: Hyena's op Mars

Uit: Nerdodium, populair wetenschappelijke feed, oktober 2057 CE

Gravgen: Afkorting van gravitatiegenerator. Een apparaat dat een gravitatieveld kan opwekken door middel van virtuele massa. De eerste gravitatiegenerator werd in 2038 CE uitgevonden door het team van professor Sui Li, maar had weinig praktische toepassingen omdat het gravitatiecentrum zich binnen de generator zelf bevond. Het duurde acht jaar totdat wetenschappers van de Saronne- en Nanchang-universiteiten, vrijwel gelijktijdig, er in slaagden om het behulp van projectie-interferentie het veld van zijn bron te verschuiven.

Gravitatiegeneratoren vergen in het algemeen een groot vermogen. Veel mensen denken dat het in stand houden van het gravitatieveld zelf energie kost, maar dat is niet zo. Het veld trekt massa in zijn omgeving aan en die kracht vergt energie. Hoe meer massa er in de omgeving is, hoe meer vermogen de generator vergt. "Omgeving" is hier een belangrijk woord, want zoals iedereen weet neemt de zwaartekracht af met het kwadraat van de afstand. Massa die men relatief ongemoeid gelaten wil hebben, dient zo ver mogelijk van het gravitatiecentrum gehouden te worden, waarbij de eerste meters dus het belangrijkste zijn.

Uit: Santer Encyclopedie, W

Wildernis:

(1) Niet in cultuur gebracht gebied, ongerepte natuur. Van oudsher bestaat de wildernis uit onherbergzaam terrein, waar niet of nauwelijks landbouw mogelijk is en het reizen over land ernstig wordt bemoeilijkt door accidentatie, water en/of begroeiing.

(2) Gebied dat verontreinigd is als gevolg van radioactieve straling van kernbommen. Hoewel er geen sprake was van een volledige kernoorlog tijdens de Ablanrevolutie, zijn er op enkele plaatsen nucleaire wapens gebruikt. De Ablan sloot deze gebieden af voor menselijke bewoning en ze werden toevluchtsoorden voor Technocraten die de Ablanrevolutie overleefden. Hier bouwden ze gedurende bijna anderhalve eeuw geleidelijk hun macht weer op.

sprong

De eersten die zich herstelden keken verwonderd om zich heen. Het was nacht, hoewel ze zich niet herinnerden buiten westen te zijn geweest. De machine was volkomen vernietigd en brokstukken waren overal verspreid. Er lagen tientallen lijken, vele al even grondig aan stukken gereten als het apparaat. De explosie was naar buiten geraasd tot aan of voorbij de omliggende gebouwen, die daar vreemd genoeg geen sporen van droegen. Alle omstanders waren op slag gedood, behalve een paar van de groep die bijtijds dekking hadden gezocht. Ook het kind zat krijsend in het midden van de brokstukken, geheel ongedeerd.

Versuft krabbelde Mark overeind. Hij rolde de man die bovenop hem lag van zich af en trok een stuk half gesmolten plastic van zijn kin, waarbij een stuk van zijn baardje meekwam. Een snelle blik leerde dat zijn bovenligger morsdood was, overleden aan een stuk steen dat zijn schedel verbrijzeld had. Sendy zat naast hem, met wijd opengesperde ogen schijnbaar in het niets te staren. Hij herkende de blik. Ze was in een staat van satipatthana, bezig zichzelf te kalmeren en alles in zich op te nemen. Ze was niet gewond. Hij stond op en begon naar overlevenden te zoeken.

Een mislukte androïde, half mens maar voor de andere helft duidelijk robot, was bezig zijn onderdelen te controleren. Hij prutste met zijn linkerhand aan zijn rechterarm, die twee keer zo dik was als de andere en ondersteunde zijn beschadigde ledemaat met zijn staart. Mark liet hem aan zijn lot over. Het kind maakte zoveel kabaal dat hij dacht dat het jong ook niet al te ernstig gewond was. Hij zocht verder en vond een autochtone vrouw, die bezig was voorzichtig een stuk metaal uit haar been te trekken. Nog voor hij iets had kunnen zeggen, richtte de vrouw haar amberkleurige ogen op hem en weerde hem af. "Ik red me wel," zei ze. "Help de anderen eerst."

Hij kwam aan bij Pratsinger, die buiten westen leek, maar nog wel ademde. Het was niet duidelijk wat de aard van zijn verwondingen was. "Is er een dokter aanwezig?" riep Mark.

"Misschien kan ik helpen," zei de androïde, die ook weer op de been was. Hij onderzocht de gewonde uitvinder oppervlakkig. "Ik heb geen idee wat hem mankeert, maar ik zal hem wat regeneratiecellen geven,

die weten het beter dan wij."

De injectie alleen al was genoeg om de man weer bij te brengen. Even knipperde hij verbaasd met grote donkere ogen, sprong toen abrupt op en keek ontzet om zich heen. "Wat een slachting! Al die doden ..." Toen viel zijn blik op de ruïne van zijn machine en het kind er in. "Ik - maar - de tijdmachine! Jij daar, jij kleine ellendeling! Jij bent de aanstichter van dit alles!" Opeens dook hij op het kind af, snel als een kameleon die zijn tong uitstoot. Zowel Mark als de gelegenhedsdokter haastten zich achter hem aan om hem los te trekken van het krijsende jongetje.

"Idioot!" beet Mark hem toe. "Hij is nog maar een kind! Het was jouw machine die dit heeft aangericht, besef je dat niet?"

De uitvinder wilde weerwoord geven, maar werd door de androïde in een armklem genomen waar een grizzlybeer nog niet uit had kunnen ontsnappen. Dat kalmeerde hem. "Het spijt me, ik ..." Zijn stem stierf weg.

"Stil maar, jongen," zei Mark tegen het kind. "Mark is hier, alles komt goed. Hoe heet je?"

"I-Indy. Indy Petme," bracht het jongetje uit.

"Waar zijn je ouders, Indy?" vroeg Mark.

"Ouders?" echode het kind verdoemd. Toen werd hij weer helder en keek om zich heen. "Die ligge daar! O, ze zijn dood!" En hij begon luidkeels te janken.

"Stil maar, het komt allemaal goed," bracht Mark vertwijfeld uit.

"Ik wil naar huis!" brulde het jongetje.

"Dat kon nog wel eens lastig worden," dacht de androïde hardop. "Waar is het vliegveld? Waar zijn we?"

"Dwaas!" kwam Pratsinger er tussen. "Herken je de omgeving niet? We zijn nog precies waar we waren! De vraag is niet waar we zijn, maar wanneer! Haal de tijdmachine uit de klauwen van dat joch voor hij nog meer schade aanricht en laat me de chronometer aflezen, dan kan ik onze tijd bepalen." Hij deed vergeefse pogingen om in de buurt te komen van het kind.

"De tijdmachine is kapot, uitvinder," zei de man die hem vasthield.

"Dat was alleen maar een reiscapsule, domkop." Met zijn vrije arm wees Pratsinger op de apparaatje dat Indy in zijn handen had. "Dàt is de tijdmachine. Geef hem hier, snel."

De twee helpers keken elkaar aan en toen zei Mark: "Geef dat ding maar even hier, Indy. Het is gevaarlijk."

"Nee! Het is van mij!" wierp het kind tegen, het apparaatje afschermend met zijn lichaam. Uiteindelijk waren er twee paar handen nodig om het hem te ontfutselen. Ondanks herhaalde eisen van zowel Pratsinger als Indy, hield Mark het ding bij zich.

De vrouw met de beenwond die Mark eerder had opgemerkt voegde zich hinkend bij hen. "Het lijkt er op dat wij zessen de enige overlevenden zijn," zei ze. "Ik heb de rest onderzocht, maar de één is nog doder dan de ander. Dat was een spectaculaire demonstratie, uitvinder. Eentje waarvoor je uitgewist gaat worden, vrees ik. Je staat onder arrest. Kan ondertussen iemand de politie oproepen? Ze zijn er nog steeds niet."

De androïde knipperde met één van zijn ogen toen hij haar zag. "Dat probeer ik al een tijdje," zei hij. "Maar ik krijg geen contact. Er is nog meer aan de hand denk ik, want bijna alle vidkanalen zijn dood. Ik krijg alleen wat primitieve lokale zenders, waar mannen in dialect zitten te wauwelen."

Mark wierp een argwanende blik op Pratsinger. "Wat voor soort explosie was dat eigenlijk? En hoe ver reikt hij?"

"Dat weet ik niet," antwoordde de uitvinder, nog steeds mokkend. "Luister, ik ben net zo geschokt als jullie door dit bloedbad, maar zolang iedereen de locator uit mijn handen houdt kan ik ook geen antwoorden vinden. Wat staan jullie nu allemaal wazig te kijken? Ik heb het toch al gezegd: Het is een tijdmachine, en hij werkt!"

De anderen keken elkaar weer aan. Mark gaf het ding aan Pratsinger. "Als dit een tijdmachine is, vertel ons dan maar eens waar we zijn."

De uitvinder wierp een koele blik op Mark, nam zijn apparaat aan en ging er mee aan het werk. "We zijn ongeveer ..." begon hij, terwijl hij ingespannen de meters aflas, "in 2326!"

Aan de gezichten was te zien dat niemand daar iets van geloofde. Maar Mark, wiens blik de heldere sterrenhemel van de woestijn gezien had, wist hoe hij een uitvinder zijn dwalingen kon laten inzien. "Jij bent ook een man van de wetenschap, niet? Laten we de feiten boven water halen. Er is een simpele manier om vast te stellen welk jaar het is. We kunnen eenvoudig de posities van een paar referentiesternen meten, zoals Barnard's ster. In 43 jaar zullen die wat zijn verschoven, genoeg om te kunnen detecteren met een goede sterrenzoeker, zoals dit ding dat ik altijd bij me heb." Hij toog aan het werk.

Na afloop zag hij wat bleek. "Volgens mijn metingen zitten we 42 jaar in het verleden, plus of min 4 jaar meetonzekerheid," bracht hij uit.

"Ik zei het toch?!" riep de uitvinder triomfantelijk. "Hij werkt! Mijn halve leven heb ik gewerkt aan mijn grote droom: een tijdmachine maken. En ik ben er in geslaagd! Ik, Timotheus Pratsinger, heb de eerste tijdmachine gemaakt!" Hij begon met hoge bokkensprongen over de brokstukken te springen, joelend als een aap.

"Neem het hem niet kwalijk," zei de mechanische man. "Heb je zijn ogen gezien? Die heeft teveel peppillen genomen. Een echte tijdreis? Hij zei dat het 2326 is ... Dat is toch het jaar waarin de Tegenrevolutie begon?"

"Bij het Zwerk!" riep Mark uit. "Dan regeert de Ablan nog! En we zitten hier vlak naast de hoofdstad! Tussen de Ablan, met al onze technische snuffes en een androïde."

"Androïde? Ik ben een cyborg," verbeterde de ander hem, tegelijk geïrriteerd en bezorgd kijkend met zijn ene menselijke oog. "Uitvinder, gefeliciteerd met je machine. Hij werkt inderdaad, hoewel je nog verantwoording zult moeten afleggen aan een heleboel families. Maar nu wil ik weer terug naar 2368 en dit keer zonder explosies graag."

"Dan zal ik de log moeten bekijken," antwoordde Pratsinger, die weer tot zichzelf begon te komen. "Ik weet wel *wat* er gebeurd is, maar niet *hoe*. Dit is voor mij ook de eerste keer dat ik tijdreis."

Het gezelschap liet de uitvinder aan zijn apparaat en maakte kennis met elkaar. Het was een bonte verzameling mensen. Mark Tengy Arriadh was astronoom, op vakantie om de piramiden te zien. Hij was klein en pezig, maar had een haakneus als een Arabier met twee felle grijze ogen er boven. Hij had Sendy Akh al Minar, een Martiaan, in Egypte ontmoet. Het was niet duidelijk of Sendy een hij of een zij was; gelaatstrekken, de tengere lichaamsbouw en zelfs stem waren allemaal androgyn. Zijn of haar haar was zo rood als zijn/haar thuisplaneet en contrasteerde met een groene tuniek, zodat hij/zij meer Iers dan Martiaans leek. Toch was Sendy niet de meest opvallende verschijning, want dat was Rensingh Narrio Sextius. Hij bleek niet alleen cyborg te zijn, maar ook verkoper van lichaamsonderdelen, een levende en wandelende etalage voor zijn werk. Hij gaf ook Ishan, die zich voordeed als onderhandelaar, technicus en reservaatgids, wat regeneratiecellen voor haar beenwond.

Zij onderzocht de sporen van de explosie en merkte op dat die beperkt waren tot een perfect ronde, scherp afgebakende cirkel van zo'n twintig meter in doorsnee. Daarbuiten was er geen krasje te bespeuren op de muren. Aan het landschap in de omtrek was op geen enkele manier te zien in welke tijd ze waren; de woestijn was onveranderlijk droog en de piramiden stonden er zoals ze al millennia hadden gedaan. In de hemel waren nauwelijks satellieten en straalmotoren te zien, alleen een gier die traag en onheilsPELLend over vloog.

Wat was er allemaal veranderd was in de 43 jaar van de tijdreis? Hoe primitief waren de Ablan eigenlijk geweest? Mark liet hen een antwoord zien, in de vorm van een roler die een klein eindje van hen af stond. "Kijk maar, niet zoveel anders dan de onze. Maar je moet hem wel met de hand bedienen, want er zit geen stuurbrein in. Wij besturen minirolers voor onze lol, maar voor hen was het noodzaak."

"Noodzaak m'n reet," zei Rensingh. "Ze waren gewoon bang voor alles wat naar kunstmatige intelligentie of bio-manipulatie rook. Alsof die geitenhoeders het verschil tussen 'natuurlijk' en 'kunstmatig' kunnen uitleggen ..." Hij prutste eventjes met zijn linkerarm aan het deurslot van de roler, zijn blik scherp van concentratie en klikte het toen zachtjes open. "We hebben al vervoer."

Ishan tikte hem op zijn schouder en wees naar het westen. In het zachte sterrenlicht waren alleen de silhouetten van enkele gebouwen en toestellen te onderscheiden, hun koelvanen omhoog stekend alsof het grasstengels waren op een reuzen-rotsvlakte. Alles leek stil en verlaten, maar in de verte brandde een klein lichtje.

"Vergeet niet dat, hoewel de Tegenrevolutie nabij is, we nog in het Ablantijdperk zitten," zei ze. "De meesten van ons zijn technisch en/of genetisch gemodificeerd en sommigen zien er ook zo uit. Kijk eens naar Mark's kleding, Sendy's haar, de microlenzen van Pratsinger en je eigen gestalte natuurlijk. Als de Ablan daar lucht van krijgen, konden we wel eens het doelwit worden van een klopjacht. Laten we ons maar een beetje gedeisd houden totdat onze uitvinder zijn ellende weet te repareren."

Ze verkasten van het bloedige slagveld, dat in de hitte al begon te stinken, naar de woestijn. Pratsinger kwam pas na een uur of twee uit zijn studie. Inmiddels stonden zijn ogen weer enigszins normaal. "Ik denk dat ik het begrijp. Nu weet ik waarom mijn eerdere pogingen steeds mislukten. Ik probeerde de temporele flux door middel van een spiraaleffect te concentreren tot een singulariteit, maar de minste afwijking in het patroon verstoorde altijd de cascade-effecten, zodat ik nooit in de buurt kwam van mijn doel. Maar het lijkt er op dat het tijd-ruimte veld *zelf* af en toe singulariteiten creëert, die gebruikt kunnen worden. Bij toeval zijn wij 43 jaar in de toekomst op zo'n singulariteit gestoten en hebben we een sprong kunnen maken. We

waren dus gewoon toevallig op het juiste moment op de juiste plaats!"

"Mooi verhaal, professor," interrompeerde Rensingh, terwijl zijn staart langzaam laag bij de grond heen en weer zwaaide. "Maar kunnen we daarmee ook terug?"

"Dat is mogelijk, maar niet zo gemakkelijk. Totdat we een manier vinden om onze eigen singulariteiten te maken, moeten we meeliften op bestaande fenomenen en die blijken schaars te zijn. Ik heb de locator uitgebreid met een zoekprogramma dat nabije singulariteiten opspoort. Als je eenmaal weet hoe ze er uit zien, dan zijn ze gemakkelijk te vinden. Wat een ontdekking! Het is wat moeilijk af te lezen, maar met wat oefening kun je ver komen." Hij liet het gezelschap het scherm zien en legde de werking uit. Het apparaat projecteerde het vierdimensionale geheel van ruimte en tijd op een klein tweedimensionaal schermpje. Maar je kon dimensies in en uit beeld kantelen, de zaak roteren, in- en uitzoomen en zelfs vlakken om bolvormige zaken zoals de Aarde heen krommen. De uitvinder had uit gewoonte verwacht dat hij weer een dom publiek zou hebben, maar iedereen was scherp en pikte zijn uitleg meteen op. Hij werd enthousiast en bespeelde de locator alsof het een verlengstuk was van zijn hand. In een reeks van wervelende bewegingen, als een dans, spoorde hij de dichtstbijzijnde singulariteiten op: eentje een week in de toekomst, maar ergens in de ruimte tussen de planeten en een andere in Oost-Siberië, jaren of misschien wel een decennium ver weg.

"Dus we hebben de keus tussen of 43 jaar het beste er van maken, of minimaal een paar jaar tot ergens in Siberië, of de ruimte in vliegen?" vatte Ishan samen.

Rensingh maakte een afkeurend geluid. "Hier blijven betekent opgejaagd worden als duivels, rondzwerven als vogelvrijen, of ons samen met een stel Technocraten verschuilen in één of ander radioactief hol. Dus ik vertrek liever, tenzij de zaak dan weer ontploft."

"Daar hoeft je niet bang voor te zijn," zei Pratsinger. "Dat kwam alleen maar omdat dat joch de implosant niet had ingesteld."

"Nietes!" riep het jongetje.

"Pratsinger, kan je bepalen waar die singulariteit zich over een week bevindt?" vroeg Mark. "Misschien kunnen we een ruimteschip bemachtigen en er heen vliegen."

De uitvinder met zijn locator en de astronoom met de sterrenzoeker gingen samen aan de slag om de plaats van de singulariteit te bepalen en kwamen tot een verrassende conclusie. "Het is helemaal geen willekeurig punt in de ruimte!" riep Mark uit. "Het is op Mars! Of het is er vlak bij, maar het zal me niets verbazen als het op Mars zelf is. Dat kan geen toeval zijn."

"Misschien hebben ze daar een kunstmatige singulariteit gemaakt - of gaan ze die maken," zei Pratsinger. "Daar moeten we heen!"

Ze dachten dat de dichtstbijzijnde ruimteschepen in Caïro te vinden waren. Maar misschien hadden de Ablan al lucht gekregen van de op handen zijnde aanval van de Technocraten en de bewaking opgeschroefd.

Rensingh deed een voorstel. "Aangezien deze luchthaven verlaten lijkt, moeten we proberen om hier één of twee vliegers te bemachtigen. Daarmee vliegen we naar Payestin. Dat is tijdens de Revolutie al helemaal verzengd met atoombommen en eeuwen lang Wildernis gebleven. Als ik het me goed herinner hadden, eh, hebben, de Technocraten daar verscheidene bases."

Ishan ging voorop. "Ik zie zo goed als een uil in het donker," legde ze uit. "Dat is handig op safari's."

Rensingh staarde haar gefascineerd na. "Wat een vrouw ..."

De nachtuil leidde de groep langs de rand van het terrein naar een platform waarop een zwarte vlieger stond. Vliegers waren de opvolgers van vliegtuigen. Ze bleven in de lucht met een combinatie van beweegbare vleugels als een ornithopter, stuwraketten en soms zelfs kleine gravgens, tussen de systemen wisselend zoals het uitkwam. Ze waren licht, snel, wendbaar en sierlijk als zwaluwen.

Deze zag er uit als het privéjacht van een hoge pief. Gemaakt voor een bemanning van maximaal vier, maar met wat propfen zouden ze er wel in passen. Geen bewapening, maar redelijk snel, energiezuinig en moeilijk te detecteren.

Ishan wilde weer de leiding nemen. "Ik heb wel eens soortgelijke toestellen gevlogen en zal eens een poging wagen om -"

"Doe geen moeite, schoonheid," kwam Rensingh er macho tussen. Mijn rechterarm heeft een zesde niveau neuro-interface en ik heb geheugenbanken voor alle bekende toestellen." Hij maakte het heel menselijke gebaar van het spannen van zijn arm, maar natuurlijk deden de servos zijn biceps niet zwellen. "Ik kan dit ding in militaire modus vliegen, dat kan nog wel eens van pas gaan komen."

Kort later stegen ze vrijwel geruisloos op en gleden de nacht in.

Rensingh vloog oostnoordoost en stuurde de vlieger over de Sinaï-woestijn, die donker zwijgend onder hen

door gleed. Duistere schimmen duidden heuvels, rotsvlakten, wadi's, maar het was niet te zien wat wat was. Slechts hier en daar was een teken van leven te bekennen in de vorm van kleine lichtjes, zo te zien kampvuurtjes. Voor de reizigers, gewend aan alomtegenwoordige verlichting, kwam de woestijn onder hen voor als een donkere, vijandige zee. Na een paar uur bereikten ze Payestin.

Als ze een zwart geblakerde post-nucleaire woestinië hadden verwacht, dan werden ze teleurgesteld. Het land was heuvelachtig en zwaar bebost. In het vage licht waren hier en daar nog resten van steden en wegen te zien, maar de natuur was duidelijk bezig het terrein te heroveren.

"Nu moeten we een basis van de Technocraten zien te vinden," merkte Rensingh op. "Die zijn verborgen, dus dat kon wel eens lastig worden."

"En als zij ons nu eens vinden?" vroeg Pratsinger. "We zitten in een Ablan-vlieger, dus ze zouden wel eens kunnen aannemen dat we Ablan zijn. Straks schieten ze ons neer."

"Daar is weinig kans op," sprak Ishan. "Daarmee geven ze zich bloot en lokken ze strafexpedities uit. Dat is wel het laatste wat ze over zich willen afroepen."

Nog geen minuut later dreunde er iets met een zware klap tegen de vlieger aan. Het ding tolde om zijn as en dook naar beneden, terwijl Rensingh wanhopig probeerde de controle over het toestel terug te krijgen, maar de helft van de instrumenten was uitgevallen. De andere helft sloeg gierend, toeterend en jankend alarm. De bemanning verstond elkaar niet meer en hun gevloek en gejammer verdrong in de herrie.

Een ouderwetse straaljager zou te pletter geslagen zijn, maar Rensingh maakte zijn claims waar. Zijn implantaten berekenden noodmanoeuvres binnen milliseconden. Een halve vleugelslag hier en een stuwstoot daar slaagden er in de val te remmen waar dat maar mogelijk was. Het toestel kwam neer op zijn staart, die verfrommeld werd maar de bemanning spaarde. Behalve een gekneusde arm voor Mark bleef iedereen ongedeerd. Voor de tweede keer krabbelden de tijdreizigers rond een wrak overeind.

Ook op de grond bleek de wildernis verre van dood. Jeneverbessen, olijf- en pistachebomen, narcissen, rozen en horden kruiden en onkruiden vochten om een stukje zonlicht. Een paar geiten sprongen in de verte weg; een kolonie wespen was in staat van opperste verwarring. Ze vielen Indy aan, die de fout maakte om naar de groep te vluchten, zodat die op hun beurt het hazenpad moesten nemen. Een sprint verderop werd de jacht gestaakt en hadden ze tijd voor hun eigen problemen. "Wie heeft ons neergeschoten?" "We gaan allemaal dood aan straling!" "Ik zeg: vluchten, nu het nog kan." "Argh, mijn arm brandt als de hel."

Indy lette beter op dan de rest. "Er komen mense aan!" riep hij.

Onmiddellijk dook iedereen weg, maar ze waren al gezien, want de anderen kwamen recht op hen af. "Geef jullie over, Ablanratten!" riep één van hen met een gespannen stem.

Rensingh keek even verrast maar nam snel een besluit. Hij stond op en toonde zijn groteske verschijning, zwaaiend met zijn servo-arm en staart. "Zien wij er uit als Ablan? Laat die soniguns zakken, wij zijn vrienden!"

Verbaasd maar voorzichtig, met hun geweren nog steeds op de groep gericht, kwamen de soldaten dichterbij. Ze waren gehuld in exoskeletpakken, die hun spierkracht vergrootten, maar bedienden zich niet van jumpjets of solopanters. Hun gezichten waren verborgen achter de filterschermen van hun helmen en hun stemmen klonken mechanisch vervormd.

"Jullie lijken inderdaad niet op Ablan," stelde de woordvoerder vast. "Maar wie zijn jullie dan? En wat deden jullie in die vlieger?"

"Dat is een lang verhaal en het zal nogal fantastisch klinken," antwoordde de cyborg. "Ik zal beginnen met te zeggen dat we tijdreizigers zijn en uit de toekomst komen. Dan mogen jullie even lachen en daarna zullen we het bewijzen."

Maar de aanvoerder had geen trek in lange verhalen in de kwetsbaarheid van de buitenlucht. Zijn soldaten omsingelden de groep en dreven de reizigers voort. De achterhoede werd gedekt door een 'hamsteraar', een vechtrobot die zichzelf een beetje kon repareren met onderdelen die hij op zijn omzwervingen tegenkwam. Het ding was als een schone, gelikte machine uit de fabriek gekomen maar inmiddels veranderd in een ratjetoe van staalplaten, servos, soniguns, laserguns en zonnecellen. Het liep half en rolde half voorwaarts, terwijl z'n geweren en sensoren alle kanten op wezen en keken, inclusief die van de gevangenen.

Een paar honderd meter verderop kwamen ze aan bij een kleine kloof, waarin zich een dikke stalen deur bleek te bevinden, gecamoufleerd als een doodgewone krijtrots. Binnen waren de wanden van harde steen, onderbroken door stroomkabels, infoschermen en ventilatieschachten. Monitor- en reparatie-bots, in grootte variërend van insecten tot honden, kropen en fladderden rond. Ondanks de wapens die op hen gericht waren, voelden ze zich weer een beetje thuis.

Een lift bracht ze diep onder de aarde, waar ze even een glimp opvingen van een heuse stad, een labrynt

van zalen en gangen dat zich als een octopus van kunstlicht door de rotsbodem verspreidde. De tijdreizigers werden abrupt van elkaar gescheiden en in aparte cellen gestopt, waar ze langdurig ondervraagd werden. Pas na enige uren werd de groep weer bij elkaar gebracht.

Een grote man met een kaal hoofd en een mechanisch linkerbeen stond hen te woord. "Mijn naam is Hendrick Falso Annam, commandant van bataljon 8903. We hebben van jullie allemaal hetzelfde bizarre verhaal te horen gekregen, gecombineerd met zogenaamde 'informatie over de toekomst' en demonstraties van wat '24e eeuwse' Ablan-technologie. Ik zou overtuigd kunnen worden door een demonstratie van jullie tijdmachine, maar die schijnt alleen op Mars te werken." Hij was een seconde stil en spuugde zijn eerstvolgende woord uit alsof het bedorven voedsel was. "Lulkoek. Is dit het beste wat de Gazzan kunnen bedenken? Hahaha! Jullie krijgen nog één kans om de waarheid te vertellen. Verknaal die en jullie gaan er aan."

Mark en Pratsinger probeerden hun verhaal opnieuw te brengen, Ishan peinsde wanhopig over een oplossing en Sindy begon te huilen. Hendrick keek koud in het rond en leek op het punt te staan om een eind aan de vertoning te maken.

"Ik heb het!" riep Rensingh plotseling. In mijn geheugenmodule over de Bevrijdingsoorlog zit ook een lijst van alle gesneuvelden, wereldwijd, met datum en plaats er bij. Verifieer de namen van de soldaten die vandaag het leven hebben gelaten of dat nog gaan doen. Als we door de Ablan gestuurd zijn, dan weten we misschien iets over de strijdplannen, maar kunnen we onmogelijk de dood van individuele strijders voorspellen."

Hendrick keek hem even peinzend aan. "Ok, geef me de hele lijst maar, dan zal ik zien of ik in contact kan komen met de bases. Ondertussen keren jullie terug naar jullie cellen."

Er ging ongeveer een dag voorbij tot ze opnieuw bij elkaar gebracht werden. Hendrick had een stuk ouderwets papier bij zich. "Hierop staan veertien namen die Rensingh me gegeven heeft. Van zes heb ik geen informatie kunnen krijgen. Vijf zijn gestorven op de aangegeven tijd en plaats, twee zijn vermist en één is er nog in leven. Je informatie is niet 100% correct, Rensingh, maar ik kan de vijf correcte voorspellingen niet negeren. Het lijkt er op dat science fiction werkelijkheid is geworden."

Gejuich steeg op uit de groep.

"Maar de ene levende dan?" vroeg Sindy. "Hoe kan dat? Soms blijken vermisten, of mensen waarvan wordt aangenomen dat ze omgekomen zijn, later nog in leven te zijn, maar het omgekeerde lijkt me nogal onwaarschijnlijk."

"Is dat nu nog niet duidelijk?!" riep Pratsinger uit. "We zijn teruggereisd naar het verleden, maar dat is natuurlijk niet ons eigen verleden, stel je voor. Dan zouden onze eigen tijdreis of zelfs ons bestaan kunnen voorkomen en andere paradoxen veroorzaken! Nee, we zitten in een alternatieve tijdlijn, die weliswaar gebaseerd is op de onze, maar is gaan afwijken vanaf het moment dat wij arriveerden, gisteren dus."

"Betekent dat ook dat als we terug reizen we niet in onze eigen tijdlijn terug komen?" vroeg Ishan.

"Dat weet ik niet. Er is geen causaal-relatieve paradox die dat zou verhinderen, maar we zouden natuurlijk ook net zo goed in deze tijdlijn kunnen blijven zitten. Ik kan er nu weinig zinnigs over zeggen. Totdat de zaak onderzocht is moeten we met beide mogelijkheden rekening houden en maar zo min mogelijk verstoringen en afwijkingen veroorzaken."

"Leuk dat je dat nu pas zegt," kwam Rensingh er tussen. "Ik heb deze militairen bijna het hele verloop van de Bevrijdingsoorlog geschetst en mijn halve implantaat-arsenaal uitgelegd. Dat zou wel eens wat 'afwijkingen' in de tijdlijn kunnen gaan veroorzaken."

"Dat is spijtig," zei Pratsinger, "Maar dat viel niet te voorkomen. Alleen onze aanwezigheid hier al veroorzaakt allerlei verstoringen, of we nu actief zijn of niets doen. Het idee dat alleen veranderingen in de Grote Geschiedenis der Mensheid belangrijk zijn, is nogal humanocentrisch. Alles heeft gevolgen en je kunt van tevoren nooit weten op welk vlak of in welke mate. Blijkbaar hebben we onbewust al het leven van een soldaat gered. Misschien vlogen we over hem heen en volgde hij ons met zijn blik, zodat een kogel die hem had moeten treffen miste. Wie zal het zeggen?"

"Dat zal allemaal wel waar zijn, beste man," zei Sindy. "Maar ik zou toch graag terug keren naar een 'toekomst' die min of meer hetzelfde is als waaruit ik ben weggeplukt. Over terugkeren gesproken, misschien is commandant Annam nu wel genegen om ons wat medewerking te verlenen? Commandant, zoals je al hebt vernomen, hebben we een ruimteschip nodig om naar Mars te reizen. Wat mij betreft kun je in ruil zoveel informatie krijgen als je nodig hebt, zolang je de toekomst maar een beetje heel laat."

"Dat gepraat over alternatieve toekomstën gaat mij boven de pet," antwoordde Hendrick. "Zolang je de belofte van onze overwinning waarmaakt en mij niet vertelt wanneer ik zelf de pijp uit ga, vind ik het best. Ik

stel het volgende voor: Jullie gaan mee in een troepentransport dat deel uitmaakt van de vloot voor de aanval op Mars. Verder wil ik naast onze eigen hoofdpiloot Rensingh als copiloot. Hij heeft een van de meest geavanceerde neuro-interfaces die ik ooit heb gezien en zou ons - en jullie - van groot nut kunnen zijn tijdens het manoeuvreren door de verdediging van de Ablan. Wat zeggen jullie daarvan?"

Enige uren later gespten de tijdreizigers zich in op de banken van een forse ruimtekruiser. Normaal zouden ze in groepjes met kleine sloepen gelanceerd zijn en buiten de atmosfeer aan een groter schip koppelen, maar de sloepen waren veel te kwetsbaar voor interceptie. Daarom hadden de Technocraten grote bepantserde kruisers gebouwd die op eigen kracht konden opstijgen van het aardoppervlak, waarvoor enorm zware aandrijving nodig was. Het grootste deel van deze vloot had nog nooit ook maar één vlucht gemaakt, maar wachtte al decennia geduldig verborgen op de grote oorlog, want de Technocraten wilden die met één massale verrassingsaanval winnen.

De reisgenoten waren aan boord gegaan en hadden verwonderd om zich heen gekeken. Niemand van hen had ooit echt een leger in actie gezien en de georganiseerde chaos om hen heen zag er heel anders uit dan in de VR's. Er was maar weinig uniformiteit en er liepen allerlei mensen, half-mensen, cyborgs en androïden rond tussen een bonte groep robots en machines. Het was bijna alsof ze tussen de burgers van hun eigen tijd wandelden, behalve dat deze lieden tot de tanden bewapend waren.

Toen alles en iedereen gereed was, werden de lanceerdeuren open getrokken en vertrok de kruiser, samen met een kleine vloot van andere vaartuigen, in een orkaan van windstromen naar de gravitatiecentra voor hun neuzen. Turbulentie en andere kunstmatige wind zorgden voor een oorverdovend lawaai, dat pas wegviel toen ze boven de atmosfeer uitstegen. Er was geen tegenstand van de Ablan, die inderdaad verrast waren.

"Ik heb nooit begrepen waarom het zo lastig is om met een gravgen van een planeet op te stijgen," zei Pratsinger. "We doen het nu toch ook?"

"Het is niet lastiger dan je met stuwraketten afzetten, zoals ze vroeger deden," zei Rensingh. "Maar het gravitatieveld trekt niet alleen ons omhoog, het trekt ook alle lucht er omheen naar zich toe. In het centrum is de druk zo hoog dat die lucht zelfs vloeibaar wordt. Als het veld te sterk was zou er zich zelfs een klont van vaste stikstof en zuurstof vormen, die gestaag zou groeien en het veld zou verstoren - en dan zouden we niet ver komen."

Eenmaal in de ruimte voegden zich andere schepen, gelanceerd van bases over de hele Aarde, bij hen. Het schip bracht zijn versnelling langzaam terug, maar daar bemerkte de bemanning niets van. Zij ondergingen een constante middelpuntvliedende kracht, opgewekt door de rotatie van het schip. De vloot, als een roedel ronddraaiende droogtrommels van mega-formaat, verzamelde zich en zette toen koers naar Mars. Het tijdreisgezelschap was, op Rensingh na, niet opgezaald met plichten en mocht het panorama van de Aarde bewonderen.

"Ouwe koek," was het commentaar van Sindy. "Denken ze nu echt dat we dit leuk vinden? Alsof we nog nooit in de ruimte geweest zijn."

"De meesten van deze lui zijn anders nog nooit buiten Payestin geweest," wierp Mark tegen. "Een beetje begrip, Sindy. Dit is een historisch moment. De invasie van Mars en wij zijn er live bij, wat wil je nog meer?"

De reis naar de rode planeet duurde een paar dagen. In die periode leerden de groepsleden elkaar en de militairen iets beter kennen.

Rensingh bleek over een fantastische collectie implantaten te beschikken. Zijn rechter servo-arm was bijna zo sterk als een kleine kraanmachine en zijn linkerarm was zo gevoelig dat hij er naar eigen zeggen individuele moleculen mee kon voelen. Zijn stuit was uitgebreid tot een volledige staart, zijn linkeroog kon infrarode en ultraviolette kleuren waarnemen en zijn lichaam was vergeven van mech-microben, die hem kerngezond hielden. Hij had een kunststof schedel met neuro-interface en geheugenmodulen voor van alles en nog wat, uitvouwbare kieuwen om onderwater te kunnen ademen, één oor (omdat het andere net was verwijderd om plaats te maken voor een nieuw implantaat) en een kunstpij met neuro-stimulans. Alles demonstreerde hij op verzoek aan iedereen die er belangstelling voor toonde, zonder trots of ongeduld met domme vragen en beledigingen. Hij bleek sowieso moeilijk uit zijn evenwicht te brengen en verdiende al snel het respect van de andere piloten.

Sindy was waarschijnlijk het beste aangepast aan het leven aan boord van het schip. Graag vertoefde hij nabij de kern, waar de middelpuntvliedende kracht zwakker was en troefde daar iedereen af in kaatsbal. Ze was een zeer vaardig muzikant en gaf verscheidene optredens, samen met drie leden van een militair orkest. Het publiek werd opgehitst het krijgsliederen of gekalmeerd met tragische ballades. Sindy had de kwaliteit

om van dag tot dag te kunnen leven. Ondanks dat hij donders goed wist dat een extreem gevaarlijke strijd met de dag dichterbij kwam, kon ze toch genieten van de drukte aan boord van het schip, de hoopgevoelens van de bemanning en hun kameraadschap.

Ishan liet niet veel over zichzelf los, maar probeerde de anderen wat te temperen. Ze herinnerde hen er aan dat ze de toekomst niet al te zeer moesten wijzigen, met het oog op allerlei onvoorziene ontwikkelingen. Maar ze vond het geen probleem om een studie te maken van het verleden. Ze zwierf overal rond, maakte praatjes met de manschappen, liet zich apparatuur demonstreren en proefde het meest exotische voedsel uit de kombuis. Na een paar dagen kende ze het schip bijna even goed als de bemanningsleden die er jaren in gewerkt hadden.

Het was niet allemaal verkenning, want Rensingh had duidelijk een oogje op haar, wat niet wederzijds was. Hun omzwervingen door het schip hadden veel weg van een kat-en-muisspel. Ondanks al zijn technologie had de cyborg, zijn staart zwaaiend als een echte kat, het maar moeilijk om haar te vinden.

De enige waar niemand vat op kreeg was Indy. Hij had eenvoudig de mascotte van het schip kunnen worden, maar weigerde die rol hardnekkig. In plaats daarvan stal hij spullen van de bemanning en haalde allerlei nare schooljongensgrappen uit, die alle vertedering voor zijn jeugdigheid omzetten in ergernis en in sommige gevallen zelfs haat. Hij mengde as door bier, lijmdde mouwen dicht, ontregelde de thermostaat en werd er van verdacht verscheidene familiefoto's verscheurd te hebben. "Het joch," merkte Pratsinger in een boze bui op, "is een demon die gezonden is om ons in het verderf te storten."

De uitvinder zelf had het soort half verwaarloosde uiterlijk dat mensen hebben die hun leven aan één doel wijden. Hij droeg bij voorkeur niets meer dan een lendendoek en een asymmetrisch paar werkhandschoenen; zijn huid was gebruind door de zon, wat slecht contrasteerde met zijn kort gehouden zandkleurige haar. Hij bracht vrij veel tijd door met Mark. Samen probeerden ze de aanwijzingen van de 'locator', zoals Pratsinger zijn zakformaat-tijdmachine noemde, te analyseren en te begrijpen. Halverwege de reis kwamen ze met twee belangrijke gevolgtrekkingen op de proppen:

1) De 'singulariteit' (in Pratsingers terminologie) of 'poort' (Marks woorden) had maar een beperkte levensduur. De groep moest er binnen een uur of twee na hun aankomst op Mars doorheen, of de kans was verkeken.

2) De singulariteit/poort bevond zich in Nieuw Wuhan, de grootste ruimtehaven op Mars en het belangrijkste doelwit van de Technocratische aanval.

Dit had als voordeel, zo legde Mark uit, dat ze recht op hun doelwit gingen en als nadeel dat ze in het heetst van de strijd terecht zouden komen. De militairen hadden hen verzekerd dat hoewel de lancering vrijwel probleemloos verlopen was, hun onthaal een stuk warmer zou zijn. De Ablanstrijdkrachten op Mars waren inmiddels gealarmeerd en in volle staat van paraatheid. "We vliegen, om met de kapitein te spreken, recht het hol van de leeuw in - met zijn muil wijd opengesperd."

Naarmate de reis vorderde nam de spanning onder de bemanningsleden toe. Er was geen tijd meer voor vermaak. Alle aandacht richtte zich op gevechtstraining, tactiek en strategie. Simulaties en gravgens ondergronds waren maar een beperkte voorbereiding op het echte werk in de ruimte, dus er moest hard geoefend worden. Het schip had inmiddels zijn achterste naar Mars gekeerd en was bezig om af te remmen, hangend aan zijn kunstmatige gravitatiecentrum. Toen Mars uitgroeide van een klein puntje tot een grote rode schijf, begon de strijd te ontbranden. De schepen van de Ablan mochten dan primitiever zijn dan het gemiddelde Technocratenschip, ze waren met meer en de piloten nog net zo fanatiek als twee eeuwen eerder.

De aanvalsvloot waaierde uiteen en al gauw bevond de kruiser zich met een handjevol escorteschepen in een gillende chaos die in elke oorlog, hoe geavanceerd ook, toch steeds weer terug lijkt te keren. De taak van hun schip was een handje te helpen bij het doorbreken van de verdediging, snel haar lading mariniers af te zetten en dan opnieuw extra vuurkracht verschaffen aan de strijd in de ruimte.

"Jullie landen samen met de mariniers in Nieuw Wuhan," zei de kapitein. "Daarna moeten jullie voor jezelf zorgen, want ik kan geen mensen missen om jullie een lijfwacht te geven. Jullie krijgen identificators mee om niet per ongeluk voor de vijand aangezien te worden."

Na de eerste schermutselingen in de ruimte dook het schip in een klein eskader naar beneden. De aanvallers lieten het richten van de wapens op de tegenstanders over aan hun boordcomputers. Die zorgden er ook voor dat ze zelf in een onvoorspelbaar zigzag patroon manoeuvreerden, sneller dan een mens ooit zou kunnen. Het maakte de vloot tot een wolk nijldige wespen, nagenoeg ongrijpbaar, maar met een giftige steek. Hun tegenstanders waren zulke wapens verboden op grond van de allesoverheersende Ablan-dogma's, maar de piloten van de kleine éénpersoonsjagers die hun tegemoet kwamen bleken over een fantastische behendigheid te beschikken. Zonder acht te slaan op hun eigen veiligheid stortten ze zich tussen

de schepen van de Technocraten en richtten zoveel mogelijk schade aan. De aanvallers op hun beurt toonden aan dat ze de afgelopen eeuwen niet stil hadden gezeten en ontplooiden een verschrikkelijke reeks wapens. Megawatt-lasers, EPS-schokgolven en doelzoekende 'ruimtemijn'-bommen sneden door de verdediging.

Terwijl de wapens met koele mechanische precisie toesloegen, spreidden de soldaten heel wat meer emotie ten toon. Sommigen van hen hadden al gevochten in guerrilla-acties op de Aarde zelf, maar voor de meesten was dit hun vuurdoop. Enkelen piesten in hun broek; anderen waren stil en verbeterden; velen vloekten en tierden. De haat tegen de Ablan die hen ruim twee eeuwen onderdrukt hadden vond nu een uitlaatklep.

Rensingh maakte het van dichtbij mee in zijn pilootstoel. Iedereen op de brug liep te schreeuwen en over de communicatiekanalen kwam een onafgebroken stroom rapporten, aanmoedigingen, orders, vreugdekreten en gevloek binnen. De kapitein stond ogenschijnlijk onbewogen alles op te nemen en gaf orders zoals het hem goeddunkte: "577, je eskader naar nadir 3 want Tomsel is net uitgeschakeld. - Gooi een paar scheurders op sector 14, maar laat het Tansit hotel staan, want ik wil straks mijn hoofdkwartier in de koningssuite. - Wat zit je daar te kloten, Hirfendal? Heb je stront aan je tengels omdat je je reet niet afgeveegd hebt? Schakel die batterij uit! - Wat? Ja, land je troepen maar als het stil lijkt, wacht niet op de rest. - Kan iemand die Zenned in west uitschakelen? Mijn gesigneerde kopie van de Samantha-vid voor degene die die lastpak te grazen neemt!"

Er werden wel verliezen geleden, maar de vuurkracht en dodelijke precisie van de Technocratenwapens zorgden er voor dat ze korte metten maakten met de ruimte- en luchtverdediging van de Ablan. Het duurde niet lang of Rensingh kon de kruiser dicht bij de ruimtehaven aan de grond zetten. Toen verliet hij zijn stoel. "Kapitein, ik moet gaan. Terug naar de toekomst, weet je wel?"

"Ja, doe mijn kleindochters de groeten!" riep de commandant en richtte zijn aandacht al weer op iets anders. Rensingh trok snel zijn ruimtepak aan. Onwennig springend in de lage Martiaanse zwaartekracht haastte hij zich door de gangen om zich bij de rest van de groep te voegen.

"De singulariteit is ergens naar het noordoosten," schreeuwde Pratsinger. "We gaan maar zo'n beetje achter de mariniers aan, in de hoop dat ze de Ablan voor ons verjaagd hebben. We moeten haast maken, want we hebben nog maar zo'n 1½ uur de tijd."

Een weg vinden door de chaos bleek moeilijk, want op vele plekken werd er nog gevochten. De Ablan hadden diverse deuren gesloten en vergrendeld, barricades opgeworpen en vallen gezet, zodat het offensief vertraagde. Op een gegeven moment viel het licht uit en werd de groep pardoos door de gang gezogen en tegen een muur gekwakt. Gelukkig beschermden de pakken redelijk goed en kwamen ze er met wat blauwe plekken van af.

"Wat was dat?" vroeg Pratsinger.

"De Technocraten beginnen hun geduld te verliezen," zei Rensingh. "Ze hebben de lucht uit deze sector laten ontsnappen. Iedereen die hier zonder ruimtepak rondliep is nu uit de weg geruimd. Controleer je pak op lekken alsjeblieft."

Die waren er gelukkig niet. Verderop kwamen ze via een werkende luchtsluis weer terug in een leefbaar gedeelte, maar ze hielden hun pakken aan. Op diverse plekken kwamen ze explosiegaten en lijken tegen en in de verte hoorden ze het lawaai van het gevecht, dat blijkbaar nog steeds door ging. Op een kruising lag een man met een lichtbruin pak aan, dat er niet uitzag als een uniform.

"Wat is dat nu weer?" vroeg Mark hardop. "Burgers hier?"

Toen opende de man zijn ogen en keek naar hen op.

"Hij leeft nog!" riep Sendy. "We moeten hem helpen."

"Daar hebben we geen tijd voor!" wierp Pratsinger tegen. "We hebben nog maar drie kwartier."

De man pakte met het laatste beetje kracht dat hij nog over had zijn pistool en probeerde dat op de uitvinder te richten, maar Ishan was hem te snel af en schoot hem door het hoofd. Het lijk zakte opzij en onthulde een tatoeage van een soort klauw op zijn bovenarm. Ishan stond aan de grond genageld van schrik.

"Ishan, doorlopen!" zei Rensingh. "Je kon niet anders; hij zou één van ons neergeschoten hebben." Hij trok haar mee.

Ze puzzelden verder door het doolhof van gangen. De beschikbare tijd nam steeds verder af, maar uiteindelijk naderden ze hun doel.

"De positie is goed te bepalen, nu we zo dichtbij zijn," zei de uitvinder. "Het is nog een meter of twintig, schuin naar links, dus daar de hoek om."

Net om die hoek werd hun weg geblokkeerd door een zware deur, waar een handvol Technocraten-mariniërs voor stond.

"Hallo soldaten, wij zijn de tijdreizigers," zei Rensingh, weer eens zwaaiend met zijn arm. "Wat zit er achter die deur?"

"Een nest van Ablan," zei een van de soldaten. "We wachten op versterkingen, want het zijn er teveel voor ons drieën."

"We kunnen niet wachten," zei Pratsinger, zenuwachtig van zijn ene op zijn andere been wippend. "We hebben nog vijf minuten!"

"Het lijkt wel een goedkope vid," merkte Sindy op. "Maak je geen zorgen, de helden slagen er natuurlijk net op tijd in om door de poort te stappen." Met een lagere stem voegde ze er aan toe: "Maar misschien leggen er een paar het loodje. Weten we zeker dat we niet op de Siberische poort willen wachten?"

"Nu we zo ver gekomen zijn?" vroeg Rensingh. "Ik vind dat we het er op moeten wagen. Wie is het daar niet mee eens?"

Alleen Sindy stak haar hand op en de meerderheid greep zijn kans.

"Ok," zei de soldaat. "Ik hoop dat jullie kunnen omgaan met die geweren. Achteruit, dan knallen we de deur open. Daarna gaan wij als eersten naar binnen. Kom direct achter ons aan en wijk naar links en rechts uit. Zoek snel dekking en vuur op alles wat Ablan lijkt. Begrepen?"

De deur werd opgeblazen. Meteen smeten de mariniers flietsgranaten naar binnen. Rensingh schoot één Ablanstrijder neer en Ishan twee, de rest was beter in geweervuur ontwijken. Indy gaf blijk van buitengewone heldenmoed door een vijand op zijn rug te springen en zijn hoofd te terroriseren, totdat een marinier de man definitief uitschakelde.

Toen de rook wegtrok bleken de overwinnaars één man verloren te hebben - een marinier - en in een ruime kamer vol communicatie-apparatuur te staan.

"Bij het Zwerk! We hebben een commandocentrum ingenomen!" riep een soldaat uit. "Salekh, geef het nieuws door aan de generaals."

Ondertussen waren de tijdreizigers om Pratsinger heen gaan staan, die zijn druk met zijn locator in de weer was.

"Ok, genie, breng ons naar huis," zei Sindy. "Ik heb mijn portie avontuur wel gehad."

"We zijn er, en precies op tijd!" riep de uitvinder. "Kijk hoe ik de assen afstel op de singulariteit. Nu creëer ik een stapeleffect en voilà, daar is de poort!"

"Ik zie niets," zei Sindy.

"Nee, wat had je dan verwacht, een deur met kerstlichtjes er om heen?" antwoordde Pratsinger bits. "Dit is geen goedkope scifi-VR, dit is een tijdpoort. Hij blijft minder dan een minuut stabiel, dus kom allemaal om me heen staan. Ik stel de implosant in op een radius van twee meter, dat is genoeg voor de groep en minimaliseert het risico dat de singulariteit ineen klapt. Alles binnen het gebied wordt getransponeerd met een gelijk gebied op onze aankomsttijd. Maak jullie klaar!"

"Hé! En wij dan?" riep een marinier. "De Ablan sturen versterkingen en met drie man houden we het niet!"

"Sorry," riep Indy, "We hebbe een afspraak!"

Pratsinger drukte op de knop en in een oogwenk, zonder explosie, werd de groep verplaatst.

2225 CE: Een kwestie van overtuiging

Uit: Geschiedenis van het 3e millennium, niveau 4, versie 3.1

De Groene Plag was een crisis die qua ernst vergelijkbaar was met de Zwarte Dood van negen eeuwen daarvoor. Het dodental was absoluut gezien natuurlijk hoger, maar relatief lager: Zo'n 20% van de wereldbevolking stierf aan de gevolgen van de ziekte. Vanwege het verbeterde transport verspreidde de epidemie zich veel sneller en was daarom per saldo vernietigender dan de pest.

Het was de tweede keer dat de Ablan te maken kreeg met een ramp van wereldformaat, maar dit keer viel het over ze heen, in plaats van dat ze er op konden rijden. Desondanks probeerden de machthebbers dat wel opnieuw te doen: De plaag werd uitgelegd als de toorn van God, een straf voor alle zonden en een reiniging van de mensheid.

Het is tekenend voor het verval van hun gezag dat de meerderheid van de bevolking dat niet pikte. Ironisch gezien werkte de stabiliteit die de Ablan hadden gebracht nu tegen hen. De mensheid had zich hersteld van de tegenslagen van anderhalve eeuw eerder en was weer begonnen vooruit te kijken. Het conservatisme en de corruptie van het Ablanbewind werden gehekeld en er vonden vele opstanden plaats.

De regering kon zich handhaven dankzij hun totale controle over de media en natuurlijk de alom gevreesde Gazzan, de religieuze politie.

sprong

De tijdreizigers keken om zich heen. Ze stonden een eindje van de ruimtehaven van Nieuw Wuhan af, op een schijf van beton met een straal van twee meter, bezet door hen zelf en wat rommel die ook meegereisd was. De schijf was naadloos ingebed in het rode limoniet-gesteente waaraan Mars zo rijk is. Een flauw windje spoelde een laagje stof over hen heen. Op een afstandje stonden een paar koepels, half verzonken in de bodem.

"Oef. Blijkbaar is dat gebouw verwoest en niet meer opgebouwd," opperde Rensingh. "Het is maar goed dat we onze ruimtepakken nog aan hebben. Nou nou, dat was me het tripje wel."

"Zeg, als dit het jaar 2368 is, waarom staan er dan zoveel oude schepjes op dat platform?" vroeg Sindy.

"Uitvinder, waar zijn we precies?"

Pratsinger controleerde fronsend zijn apparaat. "Bij het Zwerk!" hijgde hij. "Het is 2225!"

Nog nooit eerder had de groep zo eenstemmig "Wat?!" uitgeroepen. Meteen ontstond er weer een opgewonden discussie, tot Ishan haar stem boven het gekakel wist te verheffen. "Als dit 2225 is, dan zitten we midden in het Ablantijdperk, in plaats van aan het einde er van! Laten we ons eerst verstoppen en uitzoeken wat er mis gegaan is. We hebben toch nog voor een paar uur lucht, niet? Ok."

De groep kroop weg in de luwte van een gebouwtje, angstig om zich heen kijkend of ze niet gezien waren. Pratsinger wilde zich rust om zich aan de problemen wijden, maar dit keer stond de rest er op met hem mee te doen.

"Ik heb me vergist," zei hij na de eerste analyse van de meetgegevens. "Ik dacht alle singulariteiten die ik waarnam afgeleiden zouden zijn van het origineel, maar dat is niet zo. Dit is eerder een soort sub-singulariteit. Het lijkt er op dat er meer zijn, die zich als een soort keten uitstrekken door de tijd."

"Meer als een soort boomstructuur," zei Mark. "De andere poorten leidden toch ook ergens heen? Schijnbaar convergeren ze allemaal naar een punt in de toekomst. Ons vertrekpunt in 2368 hoeft niet het eindpunt te zijn, die kan verder in de toekomst weer samen komen met andere takken."

"Je bedoelt dat ze er vandaan divergeren," zei Rensingh. "We raken alleen maar verder van huis! Is er geen manier om de richting om te keren?"

"Dat moet ik uitzoeken," zei Pratsinger. "Daar zal ik tijd voor nodig hebben en een krachtige computer, maar die is natuurlijk niet beschikbaar in dit tijdperk van achterlijke neo-priesters."

Rensingh tikte met een vinger op zijn schedel. "Je kunt mijn reserve-neurobrein gebruiken. Dat is state-of-the-art 24e eeuwse technologie."

Het gezicht van Pratsinger klaarde op. "Daar kunnen wel wat mee. Maar we hebben nog steeds een schuilplaats nodig, want we kunnen hier niet dagen blijven zitten."

Ishan had een plan. "Zo te zien valt over een uurtje de nacht. Laten we ergens proberen in te breken. Ik stel

voor die biosferen daar te proberen. Het zal er 's avonds niet erg druk zijn."

Ze wachtten de nacht af. Geen andere mensen vertoonden zich buiten. De wind joeg stof rond de stad, maar was nauwelijks hoorbaar in de ijle Marslucht. De zon ging traag onder en kleurde de lucht, die overdag een oranje tint had, naar roze en toen naar blauw. Het verwarde iedereen een beetje, behalve Sindy.

Toen het donker was, slopen ze richting biosferen. Een obscure ingang was snel gevonden. Het was een onderhoudspoort, maar de luchtsluis was dicht. "Hoe komen we binnen zonder ons aan te melden?" vroeg Sindy zich af.

"We gebruiken het noodslot," zei Ishan. "Dit is een primitief 23e eeuwse Ablan-ding, dat krijg ik wel open. Maak je geen zorgen over authenticators; ze hebben niet eens een logger, want dat zou een computer vergen, niet?" Ze prutste er een paar minuten aan en maakte het toen triomfantelijk open.

Kort later was de groep de luchtsluis door en konden ze hun helmen af doen. Er waren geen bewakers, want de Tegenrevolutie lag weer een halve eeuw in de toekomst en de oorspronkelijke revolutie nog bijna twee eeuwen in het verleden. Ze roken de rijke, zware lucht van tientallen kweekgewassen en snoeven die verrukt op. Ondanks de lage zwaartekracht en kunstmatige koepel boven hun hoofd voelde het weer een beetje als de Aarde.

"We kunnen onze pakken nu eindelijk wel uit doen," merkte Mark op. "Maar laten we ze nog maar even bij ons houden, want wie weet hebben we ze nog nodig."

Bang voor ontdekking door tuiniers, zocht de groep een oud vervallen schuurtje op en installeerde zich daar zo goed en kwaad als het ging. Rensingh en Pratsinger gingen aan de slag om het neurobrein van de cyborg te programmeren om de kronkels van hun tijdreizen door te rekenen. De rest pufte even uit van hun recente ervaringen.

De biosfeer baadde in een fel geel licht, maar een ware jungle van planten en bomen verschaftte dekking. Elk stukje ruimte was benut. Gloeibuizen waren niet alleen aan het plafond en de muren aangebracht, maar liepen ook dwars door de kas heen, zodat de flora aan alle kanten bladeren kon gebruiken. Blijkbaar waren de beheerders er niet in geslaagd om de ruimte vrij te houden van ongedierte, want er liepen en vlogen verscheidene roofdieren zoals katten en vleermuizen rond.

"Nou, dat hebben we weer gered," zei Ishan. "Iedereen is ongedeerd en volgens mij zijn we niet gezien. We doen het vrij goed."

"Goed?!" viel Sindy uit. "We zijn twee eeuwen en weet-ik-hoeveel megameter van huis, overgeleverd aan de grillen van een onbetrouwbaar machientje en jij vindt dat het goed gaat? Ik sluit me bij Indy aan: Ik wil naar huis. Gewoon naar huis, waar niet opgekeken wordt van een robotarm meer of minder, waar je eten kunt bestellen als je trek hebt en waar je in een massagestoel kunt hangen als je moe bent, in plaats van deze harde zakken - wat zit hier eigenlijk in? Aaaah! Een muis! Gadverdamme, een echte levende muis!"

"Stil!" siste Ishan. "Straks hoort iemand ons en dan worden we uitgeleverd aan de Reinigers. Dat zou je toch niet willen, wel? Dan zijn we nog verder van huis. Laten we ons aanpassen de situatie en hopen dat de mannen iets zinnigs kunnen doen met hun speelgoed."

"Over speelgoed gesproken," zei Mark, "Waar is onze benjamin? Ik zie hem nergens."

"Bij het Zwerk!" riep Ishan. "Hij is er weer vandoor! Als hij opgemerkt wordt zitten we allemaal in de ellende. Ik ga achter hem aan." Protesten van de anderen dat zij dan misschien ook gezien zou worden wimpelde ze af en snel sloop ze weg tussen het groen.

"Ishan staat heel wat meer haar mannetje dan die prutsers daar," merkte Sindy op. "Wat was ze ook al weer? Reisleidster of zoiets?"

"Ze heeft allerlei baantjes gehad," antwoordde Mark. "Maar ze zijn niet allemaal even legaal geweest, denk ik. Ik hoop maar dat ze dat ettertje snel vindt."

"Je moet het hem niet kwalijk nemen," zei Sindy. "Hij is pas tien jaar of zo, is net zijn ouders kwijt geraakt en nu met een stel onbekenden in het verleden verdwaald. Zou jij ook niet waar raar doen in zo'n geval?"

"Ik zou wel wat raar doen, maar niet zoals hij. Geef toe: het is een etter. Hij jukt, hij zanikt, hij steelt ... Ik heb hem nog geen één keer iets aardigs zien doen."

Alsof hij hen had zitten af luisteren, koos Indy precies dat moment om op te duiken. Hij had allerlei groente en fruit bij zich en zijn mond was in een brede grimas getrokken, maar besmeurd met de resten van het voedsel dat hij al opgegeten had.

"Ik heb wat eten gejat," zei hij. "Iedereen krijgt wat, behalve Mark!"

"Dwaas kind!" zei Mark streng. "Stel je voor dat ze je gezien hadden! Heb je geen geschiedenis gehad? Als de Ablan ons vinden, dan doen ze hele nare dingen met ons! En Ishan is achter je aan gegaan om je te zoeken; straks pakken ze haar nog."

"Dan moet ze maar uitkijke zoals ikke," was Indy's droge antwoord en hij begon eten uit te delen.

Ook de tijdmachinetechnici lieten het zich smaken. "We zijn er uit," zei Rensingh, terwijl hij een banaan vasthield met zijn staart en pelde met zijn linkerhand. "Het nieuws is niet zo best. Als we het goed hebben, zijn de tijdpoorten waar we nu twee keer doorheen gereisd zijn knooppunten van een soort draden door de tijd, die met elkaar weer één of ander multidimensionaal weefsel vormen. Met de tijdpoorten kan je 'sprongen' naar het verleden maken. De lengte van de intervallen tussen de poorten loopt op, maar niet lineair. We hebben meer meetpunten nodig om er achter te komen of er een regelmatige reeks in zit of niet." Hij keek naar Sendy, die er in slaagde om tegelijk geïnteresseerd, ongelovig en ontzet te kijken. "Schrik niet! Er zijn ook sprongen terug naar de toekomst, maar die strekken zich uit over een langere tijd, wat Pratsinger de 'tweede orde' noemt. We vermoeden dat er op nog grotere schaal, derde en vierde orde en nog hoger, weer andere poorten naar verleden en toekomst zijn, maar die zouden zich wel eens uit kunnen strekken zich uit over miljoenen jaren of meer, dus daar hebben we niet zo veel aan."

Sendy onderbrak hem. "We hadden gewoon moeten blijven waar we waren."

"Misschien had je gelijk. Na de eerste sprong hadden we die 43 jaar nog wel kunnen uitzitten, maar nu zijn we te ver van huis. Zonder regeneratietechnologie halen we de 24e eeuw niet, nog los van de problemen die we gaan krijgen in deze vijandige wereld. Wat we moeten doen is een aantal poorten van de eerste orde doorgaan, steeds verder het verleden in, totdat we bij een poort van de tweede orde komen. Daarmee kunnen dan in één sprong weer terug naar de toekomst, misschien wel naar het exacte punt van waar we vertrokken."

"En hoe ver moeten we dan eerst in het verleden terug?" vroeg Mark.

"Dat weten we nog niet helemaal zeker," zei Pratsinger. "We schatten nu zo'n 5000 jaar."

Sendy zuchtte kort en viel half flauw, waarop iedereen haar weer bij zinnen probeerde te brengen.

Toen kwam Ishan terug. "We moeten hier weg. Dat joch heeft een spoor van vernieling achter gelaten dat zo duidelijk is dat zelfs een halfblinde het nog kan volgen. Het leidt recht naar dit krot."

Priemende blikken richtten zich op Indy. "Iemand een appel?" vroeg hij met een blik van totale onschuld op zijn gezicht.

Mark begon hem de les te lezen, maar anderen richtten hun aandacht op het risico van ontdekking. Pratsinger stelde voor om niet te dralen, maar meteen op weg te gaan naar de volgende poort. Die was op Aarde, ergens in Turkije, over ongeveer anderhalve week vooruit.

"We kunnen weer een ruimteschip stelen," opperde Rensingh.

Ishan had een beter plan. "Dit keer moeten we er niet vechtend doorheen, maar stilletjes. Bij mijn weten wordt er in deze eeuw wel wat gesjoemeld om invoerbelastingen te ontduiken. Laten we één of andere kapitein omkopen om ons naar de Aarde te smokkelen."

Rensingh vormde een probleem, aangezien hij onmiddellijk als cyborg herkend zou worden. Uiteindelijk werd hij maar in een kar gelegd en overdekt met een stuk zeil. Ook Sendy moest haar haar bedekken met een hoofddoek en Ishan zette een donkere zonnebril op, hoewel het zonlicht maar zwakjes was op de rode planeet. Zo verliet de groep het schuurtje en trok de stad in.

Nieuw Wuhan was half uitgegraven in de bodem, maar de andere helft was bovengronds. Omdat de mensen herinnerd wilden worden aan de Aarde was er een grote koepel gemaakt, waarin een Aardse atmosfeer gehandhaafd werd, hoewel een groot aantal kleinere koepels goedkoper en minder kwetsbaar was geweest. Elke dag gingen schoonmakers in ruimtepakken de koepel op met schoonmaakmachines om het rode stof er af te vegen, zodat de stad het twee keer zwakkere licht van de zon kon blijven ontvangen. Onder de stolp stonden doodgewone gebouwen van steen, beschilderd in alle kleuren van de regenboog, zodat het geheel wel de blokkendoos van een peuter leek.

De stad was maar een dorp vergeleken bij de steden op Aarde, maar toch was het druk op straat. Allerlei volk ging van A naar B: arbeiders, handelaars, uitgaansvolk. Er waren winkeltjes, waslijnen en zwerfhonden. Er zaten gaten in het wegdek, huizen waren begroeid met klimop en er klonk muziek en talloze stemmen. Het leek nauwelijks op de steriele, efficiënte bases die ze kenden uit oude vids. Hoewel gesitueerd op een andere planeet, was dit gewoon een stad.

Ondanks dat Rensingh verborgen was, trok de groep toch de aandacht. Hun 24e eeuwse kleding was uit de mode en viel teveel op. Vele mensen keken hen na, maar niemand stelde vragen.

"We hebben geld nodig," zei Sendy, terwijl ze haar hoofddoek zo strak mogelijk om zich heen trok. "Voor andere kleren en ook voor onze vlucht naar de Aarde. Maar hoe komen we daar aan zonder persoonsrekeningen?"

"Dit is het Ablantijdperk," antwoordde Ishan. "Ze gebruiken gewoon fysiek geld, net als in het voor-

industriële tijdperk. We hebben geen tijd om het te verdienen, dus ik denk dat we het zullen moeten stelen. Kleine sommen zijn niet moeilijk. We kunnen ons uitleven in de oude kunst van het zakkenrollen! Een paar van ons zorgen voor afleiding en ik ontlast de mensen van hun beurzen."

"Wat zei je dat jouw beroep ook alweer was? Reservaatgids?" kwam Pratsinger er tussen. "Wat voor soort reservaten waren dat precies?"

Ishan negeerde hem. "Hm, eigenlijk zouden we Indy moeten inzetten. Mensen schrikken niet zo erg op als er een kind tegen ze aan botst; daar kun je gebruik van maken. Maar dan zou ik hem eerst wat truukjes moeten leren en daar is geen tijd voor."

"Niet nodig," zei Indy en hij haalde met een grijns een stapel bankbiljetten tevoorschijn.

"Hoe bij het Zwerk ..." begon Sindy.

"Ik ben tegen een paar mense aangeboden!" zei het kind. "Hier Ishan, voor jouw."

"Waar heb je dat geleerd?" vroeg Pratsinger op dwingende toon, terwijl hij zijn microlenzen zo macro mogelijk probeerde te maken.

"In Caïro, in de soek," zei Indy met een beteuterd gezicht. "Als papa weer drinken was geweest dan hadde we geen geld voor eten (snif) en dan moest ik van mama gaan stelen ..."

"Geen wonder dat dat jong zo verpest is geraakt," mompelde Mark. "Je zou denken dat dat soort toestanden in onze tijd toch niet meer voor kwam."

Terwijl sommigen hun inschatting van Ishan en Indy bijstelden, ging de groep wat kledingwinkels af en kocht wat Sindy '23e eeuwse grauwwurken' noemde. Ze kwamen er weer uit als gewone, onopvallende Martianen, behalve Rensingh, die nog steeds in zijn kar lag.

"Nu komen we bij het echte probleem," sprak Ishan. "Grof geld, meer dan zakcentjes. We zullen een flinke som nodig hebben om een scheepskapitein om te kopen."

"Ik heb wel een idee," kwam een gedempte stem vanuit de kar. Ze verhuisden naar een stille plek, zodat Rensingh zijn plan kon uitleggen. "Bij geld is het altijd een wapenwedloop tussen munters en valsemunters. Omdat wij uit de toekomst komen, hebben we hier een onverwachte voorsprong. In één van mijn geheugenmodulen zit informatie over alle beveiligingsmaatregelen voor bankbiljetten die men vroeger heeft genomen. Met die kennis, mijn linkeroog en wat nanotech kunnen we die dingen namaken."

Iedereen was meteen verkocht en snel werden er taken verdeeld. Ishan en Mark zouden naar de ruimtehaven gaan, op zoek naar een geschikt schip. De rest zou een werkplaats en materialen voor het valsemunt gaan zoeken.

"Maar eerst hebben we een slaapplek nodig," zei Sindy. "Dit kan wel een paar dagen gaan duren en we kunnen niet als zwervers blijven rondtrekken. Bovendien kan Rensingh niet de hele dag in die kar blijven liggen."

Er waren niet veel hotels in Nieuw Wuhan. Zonder geavanceerde robotica produceerde Mars maar weinig van waarde en de export woog in de verste verten niet op tegen de import. De Ablan hadden de Marskolonies het liefst verlaten, maar waren bang dat de Technocraten die dan onmiddellijk weer zouden overnemen. Dus waren het voornamelijk militaire bases geworden, met een kleine bevolking.

Desondanks gingen er nog wel reizigers heen en weer tussen de planeten: troepenaflossingen; Ablanleiders die het zich konden veroorloven om de toerist uit te hangen; zelfs een aantal handelaars. Hier leefde het lokale hotelwezen van. De groep zocht een klein achterafpension uit, dat weinig geld kostte.

De eigenaar ontving hen hartelijk. "Welkom in het Stralende Pad, reizigers! Wij bieden u de beste faciliteiten tegen de laagste prijzen! Ruime kamers, tegen een kleine vergoeding zelfs met licht op Aardesterkte - de beste remedie tegen Marsdepressie. Of wilt u misschien gebruik maken van ons zwembad? Schrijf dan snel in, want er is maar plaats voor drie personen! Maar om te beginnen: uw kamers. Twee keer twee personen, neem ik aan? En bij wie hoort de kleine?"

Er viel even een stilte, toen reageerde Sindy als eerste. "Die hoort bij mij, eh, ons." Ze trok snel Mark tegen zich aan en grijnsde.

"Meneer?" vroeg de man terwijl hij verward naar Mark keek.

Ishan fluisterde tegen de uitvinder: "Bij het Zwerk! Ik was even vergeten hoe zwaar macho-georiënteerd deze lui zijn. Neem het woord en regel een paar kamers voor ons. Aan de achterkant, want we moeten Rensingh ook nog naar binnen krijgen."

Pratsinger schraapte zijn keel. "Beste man, we willen graag, eh, drie kamers aan de achterzijde. En niet te duur graag."

"Mijn prijzen zijn de redelijkheid zelve," antwoordde de man. "Hm. Ik heb nog twee kamers aan de achterkant vrij, maar ik moet u er op wijzen dat er aan de westkant veel betere kamers zijn, met -"

"Geef ons die kamers, man!" viel Pratsinger hem in de rede.

"Goed, goed," zei de uitbater. "Voor hoe lang? Drie dagen? Uitstekend. Dat komt dan op 682 condits, inclusief ontbijt. U kunt tegen extra betaling ook gebruik maken van ons restaurant, de roomservice, het zwembad, onze schoenpoetsers en hotelkat, tegen de muizen. Nu, wat is uw beroep?"

"Mijn beroep? Waarom wil je dat weten?"

De herbergier trommelde met zijn pen op zijn register. "Ik moet u toch inschrijven? Uw leeftijd en beroep graag!"

"Ik ben uitv-auw!" riep Pratsinger, toen hij tegen de balie aan viel.

"Sorry," zei Ishan en fluisterde hem snel in: "Verzin een ander beroep! Uitvinders zijn hier niet geliefd."

Maar Sendy was sneller. "We zijn artiesten! Heb je nog nooit van Sendy's Troupe gehoord? We maken muziek en hebben een show met veel special effects." Ze zong snel twee toonladders tegelijk in summa contra.

"Nee, u bent mij niet bekend," zei de man, die weer wat op leek te klaren. "Gaaf u binnenkort optreden in de stad?"

"We wachten nog op een paar van onze instrumenten," zei Sendy. "Maar als die gearriveerd zijn dan kun je van onze voorstellingen genieten!"

Zo kreeg de groep haar kamers. Omdat het nog nacht was, werd besloten Rensingh meteen maar binnen te smokkelen, hoe riskant dat ook was. Ishan ging hem halen en hij klom met zijn servo-arm moeiteloos naar de derde verdieping, waar de reizigers gehuisvest waren. Ze hoopten maar dat ze niet gezien waren en gingen met zijn allen op één kamer zitten om te overleggen.

Ishan was het meest aan het woord, vooral met waarschuwingen. "We moeten ons realiseren dat we midden tussen de Ablan zitten. Dat betekent dus geen blote armen en dergelijke, zelfs in de warme zones. Jullie moeten jezelf aanleren met ouderwetse beleefdheidsvormen te spreken en niet te jij- en jouwen. Zag je hoe die vent achter de balie keek? We vallen al genoeg op, dus let op wat je doet en zegt. Verder: De vrouwen onder ons worden geacht braaf achter de mannen aan te lopen en niet voor hun beurt te spreken. Ze zijn nogal op gezinnetjes, dus we moeten ons maar voordoen als stelletjes. De indeling is al gemaakt. Veel plezier met Indy, Sendy."

Sendy kaatste een lach terug, met een blik op Pratsinger.

Maar het was niet de uitvinder die Ishan last bezorgde. "Zeg Ishan," zei Rensingh, toen ze weer verdeeld waren over hun kamers. "We hebben nu eindelijk wat tijd voor ons zelf. Jij bent het avontuurlijke type, niet? Wat zou je er van zeggen om mijn kunstpik eens uit te proberen? Gegarandeerd plezier voor twee vanwege de stimulators! Nee, maak je geen zorgen over Pratsinger, die heb ik een slaapmiddel toegediend."

Ishan keek hem een ogenblik lang diep aan met haar onpeilbare amberen ogen. Ze nam zijn linkerhand en streelde die. "Ach, hoe lang ben je al eenzaam, jongen? Is de relatiemarkt voor cyborgs zo klein?" Toen draaide ze de pols klem en drukte haar duim fel in Rensingh's hypergevoelige zenuwen. Het deed zoveel pijn dat hij niet eens meer kon schreeuwen, maar meteen flauwviel.

De volgende dag keek Pratsinger raar op toen hij Rensingh vastgebonden aan een paal aantrof, scheef hangend, ellendig van het ongemak. "Hij houdt van ondeugende spelletjes," was Ishan's enige verklaring. Ze ging samen met Mark naar de ruimtehaven om schepen te scouten.

De rest regelde via de hoteleigenaar een 'oefenruimte' in een verlaten loods waar ze naar eigen zeggen hun voorstellingen zouden voorbereiden. De man wilde komen kijken, maar de 'artiesten' bedongen strikte geheimhouding. Vervolgens struinden ze de winkels af op zoek naar stramvezels, nikkel, glansplastic en andere materialen voor de bankbiljetten. Rensingh, terug in zijn kar, moest adviezen geven en de gekochte spullen keuren. Hij bracht het grootste deel van de dag door in zijn rijtuig, tot hij gek werd de verveling en de kramp, om maar niet te spreken van zijn frustratie over Ishan, maar daar sprak hij niet over. Toen ze klaar waren werd hij geïnstalleerd in de werkplaats, waar hij eerst een rondedansje maakte van vreugde, springend en tollend als een acrobaat in de zwakke zwaartekracht.

's Middags ontmoetten ze de spionnen weer, die de hele dag hadden rondgehangen in en rond de ruimtehaven. Ze hadden het lokale vrachtaarderscircuit voorzichtig afgetast, omdat Ishan vreesde dat al te directe pogingen om een smokkelaar te benaderen de aandacht van de politie zou kunnen trekken. Het viel niemand op dat Ishan en Rensingh elkaar vakkundig ontweken. 's Avonds gingen de verkenners er weer op uit, terwijl de rest uitrustte op het terras van het hotel.

De volgende dag togen ze aan het werk om geld te maken in hun donkere hol, want inmiddels hadden ze alle ramen geblindeerd. Ze waren een halve dag bezig met het programmeren van de nanotech. Daarna was het simpelweg een kwestie van alle ingrediënten bij elkaar gooien in een grote bak en en minuscule robots de tijd geven om hun werk te doen. Indy had een kap gemaakt voor Rensingh, die zijn hele gezicht

verhulde. Hij stond in de massa te roeren als een toverkol boven haar pruttelpot.

Ondertussen maakten ze plannen voor de toekomst van hun reis, het verdere verleden van de tijd. Er werden voornamelijk problemen voorzien, met name Rensingh's verschijning en de verwachte toenemende primitiviteit van hun omgeving.

"Comfort, reissnelheid en variatie in dieet zullen gestaag afnemen," zei Ishan. Ik zal steeds meer in de rol van het volgzaam vrouwtje gedrongen worden en dat zint me niets. Gelukkig hebben we een voorsprong qua kennis. Als we bij elkaar blijven en ons hoofd er bij houden, moeten we het kunnen overleven. En dat is uiteindelijk het enige wat echt telt, niet?"

Sendy deinsde even terug alsof hij een knauw had gekregen. "Tk besef nu pas hoe gevaarlijk dit avontuur is," zei hij half tot zichzelf. "We zullen hard moeten zijn." Met een zachtere stem: "Maar nu nog niet." Ze pakte de sitar die ze die middag gekocht had en speelde de melancholische Ballade van Se'd-na-Tuh, die pas een eeuw later opnieuw gehoord zou worden op de planeet.

Op de derde dag van hun verblijf op Mars kon er geoogst worden. De nanotech was er in geslaagd om 102 biljetten van verschillende waarden te produceren, met een totaalwaarde van 9750 condits.

"Wie had het over een kapitein inhuren? Straks kopen we gewoon een schip!" riep Rensingh uit.

Bij terugkeer in het hotel hadden Mark en Ishan eindelijk nieuws. Ze hadden een kapitein benaderd die wel vaker dubieuze vrachtjes meenam op zijn reizen. Voor 3000 condits wilde hij wel een overtocht regelen en geen vragen stellen. Volgens de verkenners leek hij betrouwbaar en hij scheen ook een hekel aan het Ablanregime te hebben. Met de groep aan boord was zijn restant vrije vrachtruimte gevuld en kon het schip de volgende dag vertrekken. De deal was klassiek: de helft van het geld vooraf, de helft achteraf.

Op de vraag of ze nog op tijd waren had Mark ook al een positief antwoord: Met een normaal vluchtschema zouden ze twee dagen voor de poort aankomen op Aarde. De kapitein van de vrachtvaarder had er mee ingestemd om in Turkije te landen, aangezien hij zijn lading daar waarschijnlijk wel kwijt kon. Het nieuws werd met vreugde ontvangen.

"Geniet van je nachtrust, mensen," zei Mark. "Dit is onze laatste nacht op Mars."

De volgende dag vroeg de hoteleigenaar nog of ze hun verblijf wilden verlengen, maar ze antwoordden dat er problemen waren met hun spullen en dat ze eerst gingen uitzoeken hoe het daar mee zat, voordat ze beslissingen namen over een slaapplek. De groep reisde af naar de ruimtehaven, Rensingh weer in zijn kar. Mark en Ishan leidden het gezelschap naar een kleine 'Mier', die er uit zag alsof hij al een paar decennia mee ging. Het schip was aan alle kanten overdekt met inslagkratertjes van mini-meteorieten en elk onderdeel leek wel minstens één keer vervangen te zijn. De Mier was een oud maar betrouwbaar ontwerp, het werkpaard van het zonnestelsel. De kapitein, genaamd Barthel Sleuth, stond hen al op te wachten bij de vrachtdoor. Het was een fors gebouwde kerel die enigszins scheef stond en een halve bochel had. Hij was zo te zien ergens achter in de dertig en had zichzelf getooid met een korte baard, die met hem mee grijnsde over de volle breedte van zijn gezicht als hij lachte, wat hij vaak deed.

"Welkom, luitjes. Dus dit is de rest van het gezelschap. Wel, ik hoop dat ze inderdaad iets van muziek weten, want ik ben het gezelschap van al die zwijgende kratten en vaten wel een beetje zat. Wat, hebben jullie nog een hele kist met bagage? Laat maar, die kan hier nog wel bij."

Hij leidde de mensen aan boord en wees ze hun geïmproviseerde passagiersverblijf, wat een spartaans oningericht hoekje in de vrachtruimte was. "Geen nood, het klimaatsysteem onderhoudt het hele schip, inclusief de kratten met roodwormen, dus jullie hoeven niet bang te zijn dat je tenen er af vriezen, ha ha! Maak het jezelf gemakkelijk op deze banken en snoer jezelf goed in, want we moeten er zo vandoor."

De groep installeerde zich op de kisten die Barthel banken had genoemd en gespte zich in met de touwen die voor gravitatieriemen moesten doorgaan. De kapitein zelf nam plaats in de cockpit en startte de motoren, die kuchend als oude mannen op gang kwamen, begeleid door een orkest van bijgeluiden in de vorm van gezoem, gerammel en gejam.

"Dit schip heeft geen muzikanten meer nodig!" schreeuwde Sendy boven het lawaai uit. "Mark, hebben jullie toevallig nog getest of dit ding wel ruimtewaardig is?"

"Geen nood!" schreeuwde die terug. "Barthel reist al jaren op en neer met deze schuit en hij heeft het nog elke keer overleefd. Houd je vast, we gaan opstijgen!"

Gierend en krakend kwam de schuit los van de grond en drukte de passagiers tegen hun banken. Zoals gebruikelijk accelereerde het schip het eerste gedeelte van de reis het meest en werd de versnelling later teruggebracht. Toen er drie uren voorbij waren gegaan kwam Sleuth uit zijn cockpit en waren de reizigers bekaf.

"Joho, luitjes, we zijn onderweg!" riep hij hartelijk. "Wat zien jullie pips. Nog nooit in een ruimteschip

gevlagen? Wel, dan zal ik jullie wat verhalen vertellen over een paar avonturen die ik heb meegemaakt. Ik heb hier een fles drank om de stemming nog wat verder te verhogen, dus dat komt wel goed."

Maar ze onderbraken hem meteen en haalden Rensingh tevoorschijn. De kapitein verslikte zich acuut in zijn alcohol. "Bij de baard van de profeet, een mechduivel! Wie zijn jullie, stelletje -" Hij wilde de Mier omkeren, maar ze vertelden het hele verhaal van hun tijdreis en na enig aandringen schetsten ze ook de toekomst. Toen draaide hij helemaal bij. "De Ablan uit hun paleizen gegoooid!" riep hij vergenoegd uit. "Wat jammer dat dat nog een eeuw moet duren, want ik had het graag mee gemaakt. Jullie hadden me dit meteen moeten vertellen, dan had ik misschien nog wat zaakjes voor jullie kunnen regelen. Maar natuurlijk was het wel verstandig om voorzichtig te zijn. Nou, dat is me het nieuws wel, zeg. Tijd voor een slok!"

Toen hij zijn keel gesmeerd had dacht hij na over wat het allemaal voor hem betekende. "Ik mag hier zeker niets van doorvertellen?" vroeg hij.

"Wat ons betreft vertel je zoveel als je wilt," zei Mark. "Als alles goed gaat zijn wij kort na onze aankomst verder naar het verleden en we zijn toch van plan in een andere tijdlijn terug te komen. Maar voor je eigen veiligheid zou ik dit maar voor je houden. De Ablan zijn nog wel een tijdje aan de macht en stellen vast en zeker geen prijs op voorspellingen van hun ondergang."

De scheepslieden hadden een paar dagen de tijd om ervaringen uit te wisselen over hun tijdperken. De groep vertelde van de wonderen van de hernieuwde technocratie, terwijl de kapitein sterke verhalen bracht over zijn omzwervingen door het zonnestelsel. Hij ontkrachtte een aantal vooroordelen over de Ablan en nam het zelfs op voor zichzelf en zijn tijdgenoten.

"Dachten jullie dat ik de baan terug naar de Aarde uit mijn hoofd berekend had? Natuurlijk niet! Ik heb hier gewoon een rekenmachine staan, maar ik ben wel de man die die machine bestuurt. Wij laten essentiële zaken zoals klimaatbeheersing niet over aan artificiële intelligenties. Al jullie fancy spullen ten spijt, maakt ons dat een stuk weerbaarder als er eens iets kapot gaat. Wij zijn de beste technici die ooit op de Aarde hebben rondgelopen en zo te horen blijven we dat ook nog wel een tijdje!"

Het krappe spartaanse ruim maakte de reis zwaar. Ze konden alleen bij toerbeurten slapen en gelegenheid om op te frissen was er nauwelijks. Ishan vond dat Sleuth stonk en Indy verraadde dat, zodat de verhouding tussen hen sterk bekoelde. Desondanks was de trip ontspannen na de hectiek van Mars. Na een paar dagen naderden ze de Aarde. Sleuth installeerde zijn passagiers weer op de geïmproviseerde banken en begon aan de daling, die al net zo verontrustend was als de start. Desondanks landden ze veilig op de ruimtehaven van Istanbul. Meteen wisten ze weer dat ze terug waren op Aarde, door de zwaartekracht en geur van de jeneverbesbomen.

De groep maakte zich zorgen over douanecontroles, maar Sleuth verzekerde hen er van dat dat geen probleem zou worden. Het schip kwam vroeg in de ochtend aan, toen de bezetting van het havenpersoneel minimaal was. De beampte die dienst had werd eenvoudig omgekocht met 300 condits. Zo glipten ze simpel door de beveiliging heen en namen afscheid van Sleuth.

"Moge de zonnewind je pad verlichten!" zei Sindy, die de oude ruimtevaardersgroet kende.

"En moge de eclips je baken zijn!" riep die terug. "Ik stuur nog wel een berichtje als jullie weer thuis zijn!"

Volgens Pratsinger en Mark, die zich hadden opgeworpen als tijdnavigators, hadden ze nog een kleine twee dagen voor het verschijnen van de tijdpoort, maar ze wisten niet precies waar die lag. Pogingen om vanuit het ruimteschip driehoeksmetingen te doen waren op niets uitgelopen, zodat ze nu pas voor het eerst de richting konden bepalen. Die bleek zuidoost te zijn. Omdat ze niet wisten hoever de poort lag, wilden ze er zo snel mogelijk heen. Het valse geld kwam weer goed van pas en ze kochten een forse tweedehands roler, waar de hele groep in paste. Daar kon Rensingh ook weer uit zijn kist gehaald worden. Hij had inmiddels de bijnaam "de Vampier" gekregen, vanwege zijn veelvuldig verblijf in de schaduwen, iets waar hij lachend aan meedeed.

Halverwege de ochtend verliet de roler het drukke Istanbul en zette koers naar het zuiden.

Over een weg die al millennia oud was toerden ze door de heuvels van West-Anatolië. Het was een prachtige dag en na vele dagen exoplanetair verblijf vergaapte iedereen zich aan het landschap. Het ene moment werden ze omringd door rotsen, dan weer door grasvlakten, akkers in allerlei kleuren, boomgaarden en dorpjes met traditionele vlakwoningen. Sindy, Mark en Ishan, die om beurten achter het stuur van de roler zaten, hadden hun handen vol aan het besturen van het voertuig, aangezien ze niet gewend waren alles zelf te moeten doen.

"Zou een autopiloot nu echt zo wereldbedreigend zijn?" verzuchtte Sindy, nadat ze bijna een tegenligger geraamd had.

Het navigators-gilde, zoals Pratsinger en Mark nu genoemd werden, raadpleegde van tijd tot tijd de locator

en kreeg langzamerhand een beeld van hun reisdoel. "Het ziet er goed uit," zei de uitvinder. "Het lijkt er op dat onze bestemming ergens in de buurt van Konya ligt, zo niet in Konya zelf. Daar moeten we voor het vallen van de avond kunnen aankomen."

"Konya, waar ligt dat?" vroeg Sendy.

Rensingh's stem klonk als een neutrale commentator. "Konya, voorheen Iconium, voorvoorheen Ikonyon. Middelgrote stad aan de westrand van de Anatolische hoogvlakte. Hoofdstad van de Anatolische Seljuk-Turken en belangrijk religieus centrum. Bezienswaardigheden: Het mausoleum van Mevlana, grondlegger van de orde van de Dansende Derwisjen; twaalfde eeuwse Alaeddin Keykubat moskee; Ince Minare moskee; Sancher Preckol."

"Uit de Anglo-Germaanse Reis-almanak?" vroeg Mark.

"Inderdaad," zei Rensingh. "Die kan ons nog wel vaker van pas komen."

De roler bracht hun steeds dichterbij hun doel, maar niet zo snel als ze gehoopt hadden. Aan het eind van de middag kwamen ze zelfs in een file vast te zitten. "Wat is dit voor ellende?" vroeg Ishan zich af. "Hebben ze hier nog niet van verkeersrouting gehoord? Nee, natuurlijk niet, we zitten tussen de Ablan." Ze vroeg aan de bestuurder van een roler naast hen of hij wist wat de oorzaak van de opstopping was.

"Eén of andere controle," was het antwoord. "Ik weet niet wat. Altijd hetzelfde gezeik met die ambtenaren."

"En een fatsoenlijke nieuwszender hebben ze natuurlijk ook al niet," foeterde Sendy. "Rensingh, heb je toevallig ook een overzicht van alle files in je hoofd?"

"Wacht eens even," zei Mark plotseling. "Het is 2225, wat gebeurde er toen? De Groene Plag was toen, eh nu, al voorbij, niet?"

"Die loopt nu zo'n beetje op z'n eind," antwoordde Rensingh. "Maar die epidemie bracht de Ablan wel aan het wankelen. Er werd hier en daar gevochten, vooral in religieuze centra, zoals, eh ..."

"Die tijdmachine van jou weet z'n locaties wel uit te kiezen, Pratsinger," zei Ishan. "Als ze daarginds op zoek zijn naar onruststokers en Rensingh aantreffen dan zijn de rapen gaar. We moeten van deze weg af. Kijk uit naar een afslag. We gaan verder over landweggetjes, tot zover als we kunnen komen zonder op politieblokkaden te stuiten. Daarna moeten we op één of andere manier de stad in zien te komen."

"Daar gaan we weer," verzuchtte Mark. "Van crisis naar crisis. Pratsinger, we moeten een nadere blik werpen op de tijdpoorten. Dit gedoe kan gewoon geen toeval zijn."

De groep stond nog een half uur in de file, maar kon uiteindelijk een zijweg inslaan. Turkije was een modern land geweest, maar twee eeuwen van achterstallig onderhoud hadden diepe gaten geslagen in het asfalt. Voorzichtig hobbelen en schommelen reden ze verder. Nog een half uur later waren ze bijna verdwaald, ware het niet dat de locator hun trouw de weg bleef wijzen. Toen sloeg het noodlot toe en viel de aandrijving van de roler uit. Ze probeerden het ding weer op gang te krijgen, maar net toen de motor weer begon te brommen, brak een aandrijf-as.

"Laten we gaan lopen, jongens," zei Ishan. "Het is niet zo ver meer."

De rest, hun hele leven doordrenkt van techniek, wilde daar niets van weten. Rensingh en Mark tilden het ding een stukje op, kreunend en vloekend van de inspanning. Pratsinger probeerde om een noodverband aan te leggen, ook vloekend omdat hij vond dat Sendy steeds het licht in zijn gezicht scheen.

Na een half uur was er nog geen voortgang geboekt. Toen ze vond dat ze het gepruts wel lang genoeg had aangezien, onderbrak Ishan, die geduldig had staan wachten, hen weer. "Het wordt al bijna donker, jongens!"

Mark raakte zijn grip half kwijt en bijna viel de roler op Pratsinger. "Ok, ok!" riepen ze. "We gaan wel lopen."

Rensingh droeg een deken als camouflage voor het geval ze iemand tegen kwamen. Maar alles bleef rustig, totdat ze de buitenwijken van de stad bereikten. Daar zagen ze van een afstandje een grote ring van kampvuren en hoorden ze gezang.

"Het lijkt wel alsof de stad belegerd wordt," zei Sendy verwonderd. "Zijn dat goeden of slechten?"

"Mijn voeten zijn helemaal opgezwollen van dat gesjok," zei Pratsinger. "Laten we hier even rusten."

Zo werden ze verrast door een grote groep 23e-eeuwers, die hen stilletjes omsingelden en opeens tevoorschijn kwamen. Geweerlopen staken uit de massa naar voren. De nieuwkomers spraken geen woord, maar dromden steeds dichterbij hen heen. Hun strakke gezichten leken van steen in het vage maanlicht. De aandacht concentreerde zich op Rensingh, die was vergeten de deken over zich heen te trekken. De cirkel werd nauwer en nauwer.

Tenslotte deed één van de mensen zijn mond open. "Zijn jullie Technocraten? Komen jullie ons steunen?"

Er viel even een stilte en toen antwoordde Rensingh. "Ja, we zijn Technocraten. En wie zijn jullie?"

Om hen heen klonken juichkreten. "Ze zijn gekomen! De Tegenrevolutie gaat beginnen! Weg met de

baardmannen!" Er werd wild in de lucht geschoten en lege hulzen ratelden op de grond neer, waar ze in het stof werden gestampt door dansende voeten. De mensen begonnen hen enthousiast te ondervragen, maar de groep hield zich wijselijk zoveel mogelijk op de vlakke en beantwoordde de meeste vragen met wedervragen.

Het bleek dat ze in een massale volksofstand terecht waren gekomen. De gruwelen van de Groene Plag had de roep om geavanceerde medische technologie in het bijzonder en daarmee ook om betere technologie in het algemeen erg sterk gemaakt. Overal op de planeet waren er opstanden. Om Konya alleen al hadden zich honderdduizenden betogers verzameld. Politie en leger hadden de stad afgegrensd, maar het plan was om ze de volgende dag te overweldigen. De machthebbers hadden wel vaker hard opgetreden, maar de consensus was dat ze het in de huidige situatie niet zouden riskeren om een bloedbad aan te richten, als de troepen sowieso al bewogen konden worden om op burgers te schieten.

Hoe onder die omstandigheden de stad binnen komen? De avonturiers besloten om met de betogers mee te gaan. Niemand vertelde iets over hun tijdgereis, bang om al te veel aandacht te trekken. In plaats daarvan hingen ze een vaag verhaal op dat ze vanuit Payestín naar Konya waren gekomen om te spioneren.

"Hebben jullie technocratenwapens?" vroegen de betogers.

"Nee, we zijn spionnen, geen soldaten," antwoordde Sindy.

Dat stelde de mensen teleur, maar ze hielpen door Rensingh een wijde alles verhullende mantel en kap aan te meten. De groep installeerde zich op een vrij plekje. Er werd niet veel geslapen, want het kamp gonsde van de onrust.

De volgende dag begon nerveus. Overal werden tenten ingepakt en maakten mensen zich klaar voor de confrontatie met hun heersers. Een uur of twee na zonsopgang zette de massa zich langzaam in beweging en werd Konya in de tang genomen. De stad leek inderdaad op een vesting, want overal waren barricaden opgericht, bemand met mannen in uniform. Maar de menigte trok onstuitbaar op, terwijl de achterste gelederen de voorste opstuwden. De troepen openden tot opluchting van iedereen niet het vuur, hoewel een aantal priesters met luidsprekers de mensen met preken en dreigementen probeerden te keren. Daar leek het tenminste op, want de geluiden waren vrijwel onverstaanbaar. Over en weer waren er kleine provocaties en in de verte hoorden ze even een aantal schoten, maar wonderwel escaleerde de situatie niet. Uiteindelijk bereikten de eersten de barricaden. Nu greep de politie wel in. Er werd aangevallen, met ouderwetse paarden en wapenstukken in plaats van geweren. Veel aanvoerders werden opgepakt of tegen de grond geslagen, maar de betogers hadden het goed gezien. Er waren er gewoon teveel om te arresteren of te intimideren. De meute drong onhoudbaar voorwaarts, als een wezen met een eigen lichaam en wil in plaats van een verzameling individuen. Tentakels van protesteersders stroomden de straten in, ruimden barricaden uit de weg en drongen tegenstanders terug.

De groep bleef angstvallig bij elkaar en zoveel mogelijk uit de buurt van confrontaties. Het was een heksentoer om in het gedrang niet gescheiden te raken. Voortdurend werd Pratsinger bestookt met dezelfde vragen. "Gaan we nog steeds in de goede richting?" "Hoeveel tijd hebben we nog?"

"Nee, we gaan niet in de goede richting, maar dat geeft niet. Zo kunnen we tenminste een driehoeksmeting verrichten. We hebben toch nog een paar uur tijd."

Maar ze bereikten hun doel pas in de middag. Het was het plein voor de Alaeddin-moskee, die met zijn rode zandstenen muren lag te bakken in de zon. Hier had zich al een flinke menigte verzameld. Aan de ene kant was de groep daar wel blij mee, aangezien het ze veilige anonimiteit gaf tot het moment waarop de tijdpoort zou opengaan. Maar aan de andere kant wilden ze op het moment zelf liever geen pottenkijkers hebben. Daar kwam nog bij dat een gedeelte van het Ablangezag zich verschanst had in de moskee en er een gespannen wapenstilstand was tussen de twee partijen in en rond het gebouw.

De groep installeerde zich in een hoekje en wachtte af. Een kwartier voordat de tijdpoort zou arriveren kwamen er een paar priesters uitdagend de moskee uit, begeleid door een paar zwaar bewapende Gazzan, de religieuze politie. Ze begonnen te preken. "Dienaren van de Almachtige! Staakt uw rebellie! Als u standvastig en devoot blijft, dan zal deze plag snel bezworen zijn, als God dat wil. De Barmhartige is begaan met uw lot en -"

De menigte liet de priesters niet uitpraten. "Uitzuigers! Waar blijven de vaccins? Mijn dochter is stervende!" "Waar is God in deze tijden van nood?" "Die eet zijn buik rond in de tempel! De Gehoornde Slang zal zich over jullie zielen ontfermen, zondaars!"

Nu raakten ook de priesters geagiteerd. "Blasfemie! Wie de tempel ontheiligt zal voor eeuwig branden in de hel!"

Dat zweeptte de tegenstanders alleen maar verder op. Dreigend rukten ze op naar de priesters.

"Laten we ons zo ver mogelijk terugtrekken," zei Ishan. "Pratsinger, hoever strekt die tijdpoort zich uit? Pratsinger ...? Waar is hij gebleven?!"

Opeens in paniek zochten ze de menigte af en zagen hem kort later in de voorste gelederen van de betogers, samen met Sendy. "Bij het Zwerk!" riep Rensingh. "Wat doen ze daar?"

"We moeten ze als de sodemieter terug halen!" riep Ishan, wanhopig zoekend naar een opening in de de muur van mensen voor hen.

Maar de situatie aan de voorkant liep uit de hand. Een priester had een bliksemafleider gevonden in de vorm van Sendy, die was opgepakt door een Gazzan. "Wat hebben we hier?" riep hij luid. "Is het een man? Is het een vrouw? Is het een demon?" Hij scheurde triomfantelijk Sendy's hoofddoek af en maakte aanstalten om nog meer kleren af te rukken.

Opeens stoven de mensen uiteen voor Pratsinger, die een sonisch pistool getrokken had. "Achterlijke zedenpredikers," mompelde hij en schoot de hele rechterflank van de religieuzen knockout.

Maar de lijfwachten van de priesters waren getrainde vechters. Eén van de helft die nog overeind stond trok een schokzweep, knalde die door de menigte en sloeg hem om de nek van uitvinder. Daarna trok hij hem hun kring in als een visser die zijn vangst binnen haalt. Pratsingers pistool werd omhoog gehouden terwijl een priester hysterisch door zijn megafoon schreeuwde: "Een technocraat! Er is een duivel in ons midden! Ah! Het oog van de Heer ontgaat niets, Zijn rechtvaardigheid is scherp als het zwaard!"

Tot hun ontzetting hoorde groep hoe deze spontane speech vervolgens overging in de rituele offerbede. Ondertussen waren andere figuren vanuit de minaretten ook begonnen te schieten en zocht het volk op het plein een goed heenkomen.

In de chaos wist Sendy te ontsnappen en de groep weer te bereiken. "Bij het Zwerk, ze gaan hem afmaken!" riep ze uit. "We moeten hem helpen!"

"Hoe?" gromde Ishan. "Zodra we iets ondernemen schieten ze ons ook neer, of treffen we hetzelfde lot."

Vol afgrijzen keken ze toe hoe de priesters, die zich blijkbaar nog steeds niet veilig voelden, het offerritueel afraffelden. "Oh Almachtige, wees getuige van deze zuivering; aanvaard dit blijk van onze devotie; laat deze mechduivel branden in zijn eigen kwaad; laat hem boet-, eh, wees ons genadig, oh Grote Hoeder, die -"

Pratsinger was weer bijgekomen en viel hen in de rede. "Primitieve barbaren! Je kunt de vooruitgang niet tegenhouden. Jullie eeuwigheid duurt geen eeuw meer! Luister mensen, ik kom uit de toekomst! Ik ben uitvinder."

Een Gazzan-beul kon zijn zenuwen niet meer in bedwang houden en stak hem het zwaard door het hart. Pratsinger leefde nog een seconde en leek iets te zeggen, maar het was onverstaanbaar. Sommigen van de groep wendden hun ogen af, anderen keken verdwaasd toe en Sendy moest overgeven.

Ishan herstelde zich het eerst. "Te laat, hij is zelfs met 24e eeuwse medbots niet meer te redden," zei ze met overslaande stem. "De tijdpoort kunnen we ook wel vergeten, die kan hier elk moment zijn. Bij het Zwerk, we moeten de locator van die moordenaars zien af te troggelen, anders komen we helemaal nooit meer weg uit deze ellende."

"Nee hoor," sprak Indy opgewekt. "Ik heb het ding van hem gepikt."

Wederom verbijsterd staaarde iedereen naar het jongetje.

"Ken jij dit ding aanzette, Markie?" vroeg Indy.

"Eh, ja, ik denk het wel," antwoordde die.

"Nou, schiet op dan!" riep het joch.

"En Pratsinger dan?" vroeg Sendy nog, met een holle blik in haar ogen.

"Zoals ik al zei, die is dood," zei Ishan. "Mark, activeer dat ding. We moeten eerst onze afspraak halen. Later kunnen we rouwen."

Mark stelde de locator met trillende handen af. "We gaan niet midden op het plein staan om vlak voor de finale neergeschoten te worden," zei hij. "Ik stel de implosant in op twintig meter. Houd je vast!"

Opnieuw begon de ruimte om hen heen te trillen en de tijdreizigers zagen hoe brokken vloer en muur om hen heen werden losgerukt en weer in elkaar geschoven alsof ze geen dichtheid bezaten. Net als de allereerste keer namen ze met een daverende explosie afscheid van het tijdperk.

2051 CE: Inslag

Uit: Ochool Encyclopedie, astronomie sectie

De officiële naam voor de meteor is DG-205-Omega, maar hij is beter bekend als "Omegaton", "Apocalyps" en "Doomet". Het was een retrograde komeet die waarschijnlijk door de zwaartekracht van de gasreuzen in een afwijkende baan werd gebracht en zo op ramkoers met de Aarde kwam. Net als eerdere plannen voor een meteoroverdediging, raakten waarschuwingen van wetenschappers voor een mogelijke botsing verloren in politiek gestribbel. Maar gaandeweg werd van steeds meer kanten bevestigd dat het deze keer werkelijk serieus was: de meteor kwam recht op de planeet af.

Op 5 juni 2051, negen minuten over elf in de morgen lokale tijd, denderde de steen, 800 meter in doorsnee, de atmosfeer binnen met een snelheid van 70 kilometer per seconde. Vanwege zijn grootte ondervond hij in tegenstelling tot kleinere, meer talrijke meteorieten nauwelijks hinder van de wrijving van de atmosfeer. Drie seconden later ramde hij het Iberische schiereiland nabij het stadje Belchite, onder een hoek van 63 graden.

Bij de inslag kwam ongeveer een halve teraton aan energie vrij. De schok verwoestte Spanje, Portugal, Noordwest-Afrika en en Zuid-Frankrijk geheel, zond enorme tsunami's rond en wierp een stofwolk op die de Aarde een paar jaar in het halfduister hield. Het gebrek aan zonlicht leidde tot massale misoogsten en hongersnood die de wereldorde verwoestte en uiteindelijk de de Ablanrevolutie voortbracht.

sprong

Iedereen was instinctief in elkaar gedoken en dat redde hen. Scherven en ander puin richtten desondanks de nodige schade aan. Ishan kreeg opnieuw iets in haar been - het andere. Mark werd knockout geslagen door één of ander projectiel en Rensingh's sterke arm werd er half afgerukt.

Weer was er materie meegereisd naar het verleden en stonden ze op een schijf van puin die ingebed was in het plein, dat alweer bezaaid was met lijken. Er waren ook stukken muur meegekomen, die raar verwrongen om hen heen stonden en lagen als abstracte kunstwerken. De lucht rook vreemd en onaangenaam metalig. Buiten de oorlogszone zagen ze de Alaeddin moskee en andere gebouwen van Konya, met de nodige verschillen, zoals afbraak en nieuw-, of oudbouw. Het was dag, maar de zon stond erg laag in het oosten en het was zwaarder bewolkt en ook koeler. Er was geen mens te bekennen, maar er stond een hond op het plein naar hen te kijken alsof hij spoken zag.

"Leeft iedereen nog?" vroeg Ishan.

"Rensingh, je arm!" riep Senty verschrikt.

"Brod-pech," bromde die. "Die doet het voorlopig niet meer, maar hij ziet er uit alsof hij nog wel te repareren valt. We moeten hier snel weg, voordat er mensen op het kabaal afkomen en lastige vragen gaan stellen. We hebben flink geluk dat het vroege ochtend is. Indy, help eens even om Mark te dragen, want ik ben niet zo sterk meer. Senty, ondersteun jij Ishan. Volg me!"

Maar voordat ze zich uit de voeten konden maken klonk er een zwakke kreet. Een vrouw van een jaar of twintig kroop vanonder het lijk van een Ablanpriester vandaan. Stof kon niet verhullen dat ze zo knap was als een fotomodel: blond (zeldzaam in Anatolië), met een fijnbesneden elfengezicht, fonkelende groene ogen en volle rondingen. Ze was gekleed in een bruine chador en keek verwilderd om zich heen.

Senty, die zag dat ze binnen de reiscirkel stond, stapte meteen op haar af. "Sorry, je hebt een reis gemaakt. Straks hebben we tijd om alles uit te leggen. Kom alsjeblieft mee."

De vrouw bekeek alles en iedereen. Een scala aan emoties trok over haar gezicht: verbazing, angst, nieuwsgierigheid en even een blik die in het niets staarde. Toen nam ze een besluit en ging mee. Gezamenlijk zochten ze naar een schuilplek, aangevoerd door Rensingh, loerend vanonder zijn kap.

Terwijl ze door de straten snelden, keken ze met een lichte verwondering om zich heen. Konya maakte een wat spookachtige en verloederde indruk. Er was nauwelijks verkeer en ze zagen geen mens op straat. Er lag veel vuilnis en bij verscheidene winkels waren de ramen ingegooid en was de koopwaar verdwenen. Op een kruising zagen ze een jonge man, maar toen hij hen zag vluchtte hij snel weg.

Ze vonden een oud schuurtje om in te schuilen. Daar werd Ishan verlost van haar tweede beenscherf, kwam Mark weer bij en verrichtte Rensingh een provisorische reparatie aan zijn arm.

Senty ontfermde zich over de nieuweling, die met afgrijzen naar de cyborg zat te staren. "Ik weet niet hoe ik je dit moet brengen, dus ik val maar met de deur in huis. Je bent zojuist door de tijd gereisd, naar het

verleden. Wij zijn ook tijdreizigers tegen wil en dank. Je zult met ons mee moeten, als je ooit terug wilt naar je eigen tijd."

"U hoeft me geen verhaaltjes te vertellen," zei de vrouw. "Ik zal geen problemen veroorzaken. Maar stuur me alstublieft niet terug naar de priesters. Ze zullen denken dat ik weggelopen ben."

"Dit gaat een hoop uitleg vergen," zei Ishan. "Maar laten we bij onszelf beginnen. Mark, in welk jaar zitten we nu?"

De astronoom rommelde met de locator, nog niet zo handig er mee als Pratsinger dat was geweest. De hele groep zat hem vol spanning aan te kijken en na een paar minuten studeren kwam hij met het antwoord: "Dit bevestigt het patroon wat ik al eerder ontwaarde. Om één of andere reden schijnen we van crisis naar crisis te reizen. Het is 2051 CE."

Er viel een zware stilte, want dat was een jaartal wat iedereen kende. Iedereen, behalve Indy. "Wat?" vroeg hij. "Wat is er nou?"

"2051, slimmerik, heb je niet opgelet op school?" vroeg Rensingh. "Het jaar van de meteor. Mark, heb je ook een datum?"

"Het is 29 mei. We hebben nog een week. En ja, er is een tijdpoort vlak voor de inslag. Ik had graag eens een andere geprobeerd, maar deze moeten we natuurlijk wel halen. Het ding ligt ergens in het westen. Ik denk dat een meer nauwkeurige meting alleen maar zal bevestigen wat iedereen al vermoedt."

"Pratsinger zou gezegd hebben dat het nogal humanocentrisch is om te veronderstellen dat de grote crises van de mensheid belangrijker zijn dan andere zaken op deze Aardkloot," zei Rensingh. "Maar zijn tijdmachine lijkt daar anders over te denken. Was hij nog maar bij ons om zijn eigen uitvinding te doorgronden. Sindy, wat is er?"

"Hij is dood!" snikte Sindy. "Ik werd weggedrukt door een paar paniekers en hij probeerde me terug te halen. Afgemaakt door een stelletje Ablanbruten omdat ze een zondebok nodig hadden voor een ramp die ze heel goed hadden kunnen afwenden. Hoeveel meer van dat soort idioten gaan we nog tegenkomen? We moeten nog door de Middeleeuwen heen. Worden we straks op de brandstapel gezet omdat ze denken dat we heksen zijn?"

"Eigenlijk vonden de meeste heksenverbrandingen in de zestiende en de zeventiende eeuw plaats ..." begon Mark.

"Houd op!" riep Sindy met gebalde vuisten. "Houd op! Het was allemaal erg spannend, maar het is al lang niet leuk meer. Ik wil gewoon naar huis!"

"Ik ook!" riep Indy. "Ik - "

"Zwijg, jullie!" schreeuwde Ishan met gebiedende stem. "Ik weet dat het erg is en we missen Pratsinger allemaal nu al, ondanks zijn nukken. Maar janken en roepen dat we naar huis willen gaat ons daar niet heen brengen. Blijf alert, denk na over wat we moeten doen en blijf bij elkaar, dat is mijn advies."

"En wat is jouw advies over wat we nu moeten doen?" vroeg Sindy, bijna grommend als een hond.

"We reizen zo snel mogelijk af naar Iberië. We hoeven alleen maar de Middellandse Zee over te steken, dus een week moet ruim voldoende zijn. Dan knijpen we er tussenuit voordat de meteor inslaat. Wij zijn de enigen op de planeet met een uitgang."

De gemoederen bedaarden. "Laten we kijken of we een vlucht kunnen boeken," zei Rensingh. "Heeft Konya eigenlijk wel een vliegveld in deze eeuw?"

"Als er nog jets vliegen ..." merkte Mark op. "Het is Doomsday min een week, dus het openbare leven zal al behoorlijk lam liggen. Maar laten we eerst onze kennismaken met onze nieuwe passagier. Hoe heet je?"

"Ik ben Sabine Nimell," zei ze. "Wat willen jullie van me?"

"Niets," zei Rensingh droogjes. "Maar we raden je aan om met ons mee te gaan, anders zit je vast in een wereld die over een week in elkaar stort vanwege Doomet."

Ze streek een lok haar weg, keek fier en antwoordde: "Uw wens is mijn bevel."

De groep, inclusief hun nieuwe aanwinst, verliet het schuurtje en ging op zoek naar informatie. Die vonden ze in een infozuil op een pleintje. De tekst was niet in Ling, maar in Turks, Chinees, Engels en andere oude talen. Nu kwamen de 24e eeuwse breinuitbreidingen, die ieder in zijn hoofd had, opeens van pas. Allemaal hadden ze de generieke Kurremkarmerruk-taalmodule geïnstalleerd, omdat de 24e eeuwse Egyptenaren er op stonden in Oud-Egyptisch te spreken en te schrijven en zich doof hielden voor Ling. De module bevatte kennis van alle modernere talen, maar ook Oud-Egyptisch in al zijn verschijningsvormen, Demotisch en Koptisch, hoewel experts het realiteitsgehalte van het antieke gedeelte in twijfel trokken.

Van de zuil leerden ze dat Konya al geruime tijd een vliegveld had. Het ding wist ook het actuele vluchtschema op te hoesten. Dat bleek, zoals Mark gevreesd had, geheel leeg.

"Geen vliegverkeer, wat nu?" verzuchtte hij. "Met een roler door Zuid Europa rijden? Dat moet ook wel kunnen lukken in een week. Of kapen we weer een jet?"

"Waarom gaan we niet met een schip?" vroeg Ishan. "Dat loopt minder in de gaten en is waarschijnlijk sneller dan een landroute." De zuil voorzag de reizigers van een routebeschrijving naar de Antalyakust en ook adressen van roler-verhuurders in de stad.

Op weg daarheen kwamen ze wat meer mensen tegen. De stad bood een bizarre aanblik, vol van contrasten. Op sommige plekken zagen de straten er uit alsof er een veldslag had gewoed. Op andere speelden kinderen uitgelaten op een brede weg, die normaal vergeven zou zijn geweest van het verkeer. Ze kwamen langs een kruising waar iemand van rondslingerend vuilnis een pop had gebouwd, die een verkeersagent voorstelde die zijn hand naar de hemel ophief, alsof hij het verkeer uit die richting tegen wilde houden.

De eerste twee verhuurders waren gesloten en de derde gaf ook al niet thuis, hoewel er verscheidene rolers klaar stonden voor gebruik.

Rensingh werd het zat. "Waarom lopen we hier de beleefde klant uit te hangen? De 21e-eeuwers hebben de situatie beter begrepen dan wij: De wereld gaat er aan, er gelden geen regels meer. Ik ga zo'n ding kraken." Met zijn gevoelige arm had hij de beveiliging van een van de grotere voertuigen snel doorbroken en kon de groep zich inladen.

"Een autopiloot!" sprak Ishan verheugd. "We zijn weer terug in de beschaving, voor zolang het nog duurt." Niemand merkte iets van de diefstal, of misschien sloeg niemand er acht op. Opnieuw zette de groep koers door het Turkse landschap. Dat zag er heel anders uit dan in het Ablantijdperk. Er was veel meer bebouwing en hoewel er veel minder verkeer was dan normaal in deze eeuw, reed en vloog er nog het nodige rond, voornamelijk robots. Ze passeerden zaken die onder de Ablan streng verboden waren: een zonne-energiecentrale, waarvan de spiegels zich automatisch steeds op de zon richtten en een robotvalk, die als vliegende vogelverschrikker een akker bewaakte.

Ze reden langs een kartonnen bord met een zwarte-witte vlag en de tekst 'Autonome Republiek Beyşehir'. Er was ook een grenswacht, gewapend met een geweer, maar die lag te slapen in een hokje. Verderop passeerden ze een groep van een paar honderd pelgrims die borden droegen met teksten als 'Het Einde Is Nabij' en 'God Waakt Over Allen'. Rensingh gromde, liet de roler versnellen en met hoge snelheid vlak langs de menigte jakkeren, die woedend opzij stoven. Later kochten ze meloenen en dadels bij een verkooptentje langs de weg.

"Waarom ben je nog open?" vroeg Ishan verbaasd aan de eigenaar.

"Ik verkoop al veertien jaar elke dag van zeven tot zes," antwoordde de man. "Waarom zou ik dicht gaan? Wat zou ik dan moeten doen?"

Ze kwamen nog meer vreemde zaken tegen, zoals een bos dat was platgebrand op een klein cirkeltje bomen in het centrum na, een groep naakte mannen die achter een stel al even naakte vrouwen aan jaagde en een brandstapel in aanbouw met bovenop een houten Andreaskruis.

Iets voorbij Derebucak werd de weg versperd door een blokkade. Toen ze stopten werd de weg achter hen ook geblokkeerd door een paar aftandse rolers, die vanaf de zijkant de weg opgereden werden.

"Bij het Zwerk, een hinderlaag!" siste Ishan.

Er kwamen een paar jonge kerels op de roler af gelopen, paraderend als een stel cowboys. Ze waren gewapend met knuppels en messen en eentje had een pistool bij zich.

"Kom die bak uit!" riep er één. "Kom er uit of we ranselen jullie er uit!"

Aangezien de aanvoerder van het stel zijn pistool op de voorruit richtte, gaf de groep hier maar snel gehoor aan. Toen Ishan en Sabine uitstapten, steeg de stemming onder de overvallers. "Aaah, wat een lekkere snoepjes zijn dit?!" "Kom bij mij, schatje!" "Nee, ik wil eerst!"

Toen deed Rensingh zijn kap en mantel af en ging breed voor Sabine staan. "Wauw! Wat is dat? Is dat een cyborg of een robot?" "Wat een mislukking!" "Hé, hij lijkt wel een beetje op Antiman uit De Welkers VIII!"

Rensingh had zijn sterke arm onderweg al laten repareren door zijn nanobots. Hij pakte een stuk metalen schroef van de barricade en boog het krom alsof het een stukje kauwgom was. Toen kwam hij dreigend op de jongens af, die achteruit deinsden.

"Heb het lef, mechman!" riep de leider, de enige die was blijven staan. "Ik schiet je verrot!"

Maar hij werd zelf in zijn been geschoten. De schutter was Ishan, die een klein pistool tevoorschijn had getoverd en de laser-doelzoeker nu koeltjes op de plek tussen zijn ogen richtte.

"Naar de hel!" kreet de jongen en hinkte weg zo snel als hij kon. De rest maakte zich ook uit de voeten en Rensingh en Ishan zagen er op toe dat de aftocht compleet was.

"Je zou denken dat mensen wel iets beters kunnen verzinnen om met hun laatste dagen te doen," mopperde

Mark.

"Ze zijn jong, macho, beroofd van hun toekomst en losgeslagen," zei Ishan. "Niet iedereen kan daar mee omgaan."

De groep reed verder en na een paar uur bereikten ze de kust. Ze sloegen af naar het westen, in de hoop in de stad Antalya een schip te vinden. Halverwege de middag bereikten ze de stad en troffen daar dezelfde onwerkelijke taferelen aan als in Konya en de andere plaatsen waar ze langs gekomen waren. De meeste mensen hadden hun werk in de steek gelaten en waren hun familie en vrienden gaan opzoeken. Daardoor was het openbare leven grotendeels tot stilstand gekomen. Een paar bendes die gebruik maakten van de sterk verminderde politieactiviteit, die zoals zoveel andere dingen was verdampt, maakten de openbare ruimte onveilig en zorgden er voor dat het onaangenaam stil was op straat.

De groep had ondertussen honger gekregen, maar omdat de voedseldistributie ook lam lag, hadden de mensen massaal gehamsterd en waren de supermarkten allemaal leeg. Ze plunderden zelf de kledingwinkels en hesen zich met een zucht van verlichting in modieuze, gemakkelijke en interactieve 21e eeuwse kleding. Sabine straalde van plezier toen ze voor het eerst in haar leven een strakke spijkerbroek aan kon doen en drie paar mannenogen hadden er ook uitgebreid belangstelling voor. Ter antwoord trok Ishan een zijden V-shirt aan dat nog minder te raden overliet.

Voor de honger kwam redding van een geautomatiseerde McDonalds, die door draaide alsof er niets aan de hand was. Het kleine beetje normale activiteit was sowieso op alle fronten afkomstig van robots, die zonder morren hun taak bleven vervullen.

Daarom hoopten de tijdreizigers ook op één of andere robotveerdienst om hen over de zee te transporteren. Maar rondrijdend door de haven werd hun aandacht getrokken door een groot cruiseschip, waar het wel druk was met mensen - honderden. Verbaasd gingen ze kijken. Het schip heette de Venia en maakte zich volgens een beeldbord gereed voor de 'Restaurant at the End of the Planet'-tour.

Ishan riep een paar mensen aan die over de reling hingen. "Hé! Vaart dit schip nog?"

"Nou en of!" riep een man terug. "Willen jullie mee? Het is wel een enkele reis hoor!"

"Waar slaat dat restaurantgedoe op?" vroeg Mark.

"We varen naar Spanje, om daar een laatste avondmaal te gebruiken, voordat we er aan gaan! Dit zijn allemaal mensen die de dood onder ogen durven te zien en met een knal afscheid willen nemen. Kom er bij, als je het aandurft!"

"Ik durf er heel wat om te verwedden dat de tijdpoort precies in Belchite is," zei Ishan. "Dit schip gaat er recht op af en is waarschijnlijk nog op tijd ook. Dit is een gouden kans."

Even later klommen ze aan boord. Er waren geen kosten en ook geen ladingformaliteiten, want de kapitein had die onnodig verklaard. Ze mochten zelf een paar hutten uitzoeken en installeerden zich ergens aan de bakboordzijde. Het schip nam nog een handjevol passagiers aan en enige uren later, precies toen de zon rood onder ging, werden de ankers gelicht en voer de Venia af naar het westen.

In de paar weken dat ze gereisd hadden, waren de oorspronkelijke vijf erg voorzichtig geworden. Instinctief bleven ze zoveel mogelijk onopvallend op de achtergrond, bang om aandacht te trekken die hen in de problemen zou kunnen brengen.

Maar de passagiers van de Venia hadden een heel andere instelling. Deze menigte was van plan om alles uit hun laatste dagen te halen. Sommigen feestten dag en nacht, drinkend, zingend en vrijend. Anderen vertelden elkaar hun levensverhalen en sommigen luisterden er zelfs naar. Er was een stel gelovigen, aanhangers van de Broeders en Zusters van de Verlossing, die trachtten de mensen te bekeren zodat ze de hemel zouden kunnen bereiken voordat hun levensvonk werd uitgedoofd.

Tussen alle heisa door liep de kapitein van het schip met een permanente minzame glimlach, als een herder tussen zijn schapen. Hij gaf geen blijk van religieuze motieven of interesse, maar stelde zich er tevreden mee alles soepeltjes te laten draaien. En dat deed het ook: Er werd goed gekookt, ruzies over kleine zaken werden gesust en dronkaards die overboord sloegen werden meteen weer opgevist.

Geleidelijk ontspanden de tijdreizigers zich. Rensingh kon eindelijk weer rondlopen zonder mantel, gereduceerd van monstrositeit tot extravagant. Sabine, over haar eerste afkeer heen, begon hem gefascineerd na te staren. Ishan bleek een vaardig tennisspeelster en werd koningin van het centre court. Mark zat vaak tot diep in de nacht zat te discussiëren met een groepje collega-amateurfilosofen, onder begeleiding van teveel alcohol. Indy op zijn beurt veroorzaakte veel van de ruzies die de kapitein moest sussen.

Sabine was er ondertussen toch van overtuigd geraakt dat het tijdreizen geen Technocratenverhaaltje was om haar voor de gek te houden, maar de waarheid. Tot ieders verrassing was ze helemaal niet verdrietig om

uit haar thuishouding weggerukt te zijn. "Ik kom niet eens uit Anatolië, ik ben Duits. Een stel kafee heeft me ontvoerd toen ik vijftien was en me in de harem van kenzra Haduram, mijn heer, gezet. Vijf jaar lang heb ik gezocht naar een uitweg, tevergeefs. Hij hield ons altijd opgesloten. Toen de betogers de stad binnentrokken, hoopte ik dat we bevrijd zouden worden. Maar ik was Haduram's favoriet en hij probeerde me mee te nemen. Ik zag mezelf alweer jaren in één of andere schuilplaats zitten, maar toen doken jullie op met jullie, eh, tijdmachine."

"Een harem? Daar gaat weer een stuk reputatie van de Ablan," bromde Rensingh.

"Nee, nee," zei Sabine. "De Leer verbiedt polygamie. Haduram en zijn corrupte vriendjes waren gewoon machtswellustelingen die al jaren niet meer in het Heilige Schrift gekeken hadden. Ze probeerden alleen de oude sultans na te apen." Ze gaf de groep een heel college Ablan-theologie, waar de rest maar met een half oor naar luisterde.

De enige die niet uit haar schulp kwam was Sendy. Zij bleef somber en teruggetrokken, geheel tegen haar aard in. De dood van de uitvinder had haar hard aangepakt. Mark praatte op haar in, maar zonder veel effect. Op de vierde avond van hun reis, toen ze onder Sicilië doorvoeren, wist hij haar toch mee te slepen naar een optreden van ene Gilbert Turaing, een amateurgitarist, die had aangekondigd zijn allerlaatste optreden te geven, hoewel niemand aan boord ooit van eerdere optredens van de man gehoord had. Maar de kapitein had een klein podium en een geluidsinstallatie geregeld en voor wat publiciteit gezorgd, dus waren er wel wat verwachtingen geschapen.

Voor de show bleek dat hij ondersteuning had gekregen van een bassist en iemand die percussie deed. Het optreden begon wat rommelig omdat de muzikanten niet op elkaar ingespeeld waren en geen nummers hadden ingestudeerd. Ze waren ook niet zo goed, hoewel Turaing beter speelde dan de andere twee. Hij compenseerde zijn gebrek aan technische vaardigheid met emotie die zijn muziek een onverwachte kracht gaf. Zelfs de feestbeesten onder de menigte toehoorders, die zich hadden voorbereid op een flinke party, werden er stil van. Toch bleek zijn repertoire beperkt en na een tijdje begonnen sommigen in het publiek af te taaien.

Na een paar nummers was Mark opeens Sendy kwijt en ging haar verontrust zoeken. Even later dook ze naast de muzikanten op, gewapend met een gitaar en Sabine als zangeres. Er werd even kort overlegd en toen ging de gelegenheidsband vijfkoppig sterk van start. Tot de verrassing van het publiek bleek Sendy wel een vaardige muzikant. Ze nam de anderen op sleeptouw. De bassist begon te dansen op zijn eigen akkoorden; de drummer doorspekte zijn ritmes met roffeltjes; Turaing probeerde niet langer alles alleen te doen, maar beperkte zich tot waar hij goed in was. Sabine, die wat aarzelend begon, kwam geleidelijk los en combineerde haar mezzosoprane stem met een tamboerijn en wulpsen, wilde dansen waarin ze helemaal los ging. Het optreden rees naar een sprankelende show met opzweepende songs, afgewisseld met diep melancholieke ballades met af en toe sporen van 21e eeuwse tempelzangen en 24e eeuwse popnummers die nog niemand ooit gehoord had. Tot afgrijzen van Ishan, die vreesde dat mensen lastige vragen zouden gaan stellen, zong Sendy soms in Ling, maar het publiek scheen te denken dat het één of ander vreemd dialect was, hoewel het velen bekend in de oren klonk. Rensingh's staart was geheel bewegingsloos, een teken dat zelfs de aandacht van zijn elektronische onderdelen ergens anders was.

De taal van de zang maakte weinig uit, het ging om de taal van de muziek en die verstond iedereen. Het optreden bracht een verbroedering tot stand die een heel nieuwe geest over het schip legde. Het besef dat Doomet over drie dagen echt ging inslaan, drong nu pas echt goed tot de mensen door. Sommigen werden er depressief van, anderen grimmig of opstandig vrolijk, maar allemaal beleefden ze het intenser dan tevoren. Sendy en Sabine werden gevierde heldinnen en moest beloven om de volgende avond opnieuw op te treden.

Maar zover kwam het niet. De volgende dag, op een stralende ochtend, kruiste de Venia een militaire patrouilleboot. Die draaide en kwam langs. De mariniers aan boord hadden vreemde uniformen aan, zwart in plaats van met camouflagepatroon. De meeste passagiers dachten dat het één of andere elite-eenheid was. Ze klommen aan boord en praatten met de kapitein. Het nieuws, doorverteld van de een naar de ander, was dat ze een groep criminelen zochten om in te rekenen. Iedereen moest verzamelen op het middeldek, zodat de soldaten hun plicht konden uitvoeren. Dat verzamelen verliep traag en chaotisch, maar de soldaten wachtten niet en begonnen de mensen af te lopen. Ondertussen lazen ze een soort scanner af. Aangekomen bij de groep hielden ze halt en keken dubbel intensief naar hun apparaat.

"Dit zijn ze," verklaarde de leider van de militairen. "Wij zullen ze meenemen naar het vasteland. U bent nu veilig. Voor zover wij weten zijn er geen andere misdadigers aan boord."

De passagiers, die hadden gezien dat Sendy en Sabine bij de groep zaten, begonnen te joelen.

"Wacht eens even," zei de kapitein. "Waar worden deze mensen precies van beschuldigd, dat u ze op de valreep van een wereldramp nog moet arresteren?"

"Ze, eh, hebben verscheidene moorden op hun geweten," zei de aanvoerder.

"Daar is niets van waar!" riep Ishan. "Wie zijn jullie eigenlijk? Volgens mij horen jullie helemaal niet bij een marine."

"Inderdaad," zei de kapitein. "Identificeert u!"

De leider van de groep aarzelde, maar een ander nam het initiatief en riep: "We hebben geen identificatie nodig, dit is genoeg." Hij hief zijn machinepistool op. "Achteruit, of we openen het vuur!"

De kapitein ging voor hem staan, zijn armen demonstratief in zijn zij. "Over twee dagen valt er een steen op ons hoofd en gaan we allemaal dood. Waarom zou ik bang zijn van dat geweepte? Nogmaals: Wie bent u?" De passagiers dachten er hetzelfde over en sloten de militairen dreigend in. Die werden zichtbaar zenuwachtig. De aanvoerder nam de leiding weer op zich en riep in het Spaans: "Executeer de Ontwrichters!"

Maar dat was ook het signaal voor de bemanning en passagiers om in actie te komen. Ze stortten zich naar voren en overmeesterden de militairen in een kort maar hevig gevecht. Verscheidene mensen werden gewond en een handjevol gedood, maar de meeste mariniers werden tegen de grond gewerkt voordat ze ook maar één schot hadden kunnen lossen. De tijdreizigers bleven ongedeerd, op schot in de arm voor Mark na.

De scheepsdokter had het druk en ondertussen onderwierpen de overwinnaars de overlevende militairen woedend aan een kruisverhoor. Die zwegen echter als het graf. Rensingh ontkrachtte hun claims nog verder door er op te wijzen dat patrouilleboot geen identificatienummer of natiesymbool had.

Bij het horen van de aanvalskreet van de zwarthemden was Ishan bleek geworden, maar dat was niemand opgevallen in de algemene consternatie. Nu herstelde ze zich en maakte zich snel meester van het meetapparaat waarmee de soldaten de tijdreizigers hadden opgespoord. Ze had de werking snel onder de knie en scande de omgeving. De meter sloeg flink uit bij Mark. Nader onderzoek wees uit dat niet de astronoom het doelwit was, maar de locator die hij bij zich had.

Toen wilden de andere passagiers, die hadden meegeholpen de uitrusting van de enteraars uit te pluizen, natuurlijk ook weten wat al die apparatuur precies was. Even stond de groep met hun mond vol tanden, maar toen kwam Rensingh weer met een idee. "Dat is een prototype van een neuronenregenerator. Zoals sommigen van jullie weten ben ik implantaattester. Het was de bedoeling dat ding bij mij zou worden ingebouwd en getest, maar zover is het nog nooit gekomen. Ik denk dat iemand van plan is de aankomende ramp te overleven en het heel erg graag wil hebben om zijn leven te verlengen."

"Nou, laten we het dan maar snel overboord gooien," zei iemand. "Wie weet komen er nog meer gekken op af."

"Jaaah!" riep Indy. Hij rukte de scanner uit Ishan's handen en smet het ding over de reling.

Ishan liep paars aan. "Klein mormel!" barstte ze uit. "Hij bedoelde de tijd-, de, eh, het prototype, niet die scanner!"

"Oh," zei Indy beteuterd.

"Laten we dat ding ook maar in het water gooien," zei de man die het voorstel had gedaan. "Misschien zitten er nog anderen met vergelijkbare scanners achter jullie aan."

Hierop had Rensingh geen antwoord, maar Mark wel. "Niet zo snel, dat ding kan nog van nut zijn. Met wat bijregelen kan hij gebruikt worden om ook andere cellen te regenereren. Daarmee kunnen we de gewonden helpen, niet?"

"Inderdaad," zei Rensingh snel. "Dat is een goed idee. Kom, laten we dat ding eens wat nuttigs laten doen."

En ze togen zogenaamd aan het werk met de locator, terwijl de cyborg regeneratiemicroben in een paar gewonden injecteerde. Die deden inderdaad goed werk, zodat de laatste sceptici overtuigd werden en de locator gered was.

Toen alle aandacht weer wat was weggeëbd, wilden de reizigers overleggen over de situatie. Maar opnieuw werden hun plannen ruw verstoord. Er klonk een harde knal en er ging een schok door het schip. Onmiddellijk kwamen alle mensen uit hun hutten en renden in verbazing en paniek door elkaar heen.

De kapitein sloeg alarm over de intercom: "Dames en heren, er heeft een explosie plaatsgevonden en het schip maakt water. Misschien kunnen we het lek nog dichten, maar de kans is groot dat we binnen een kwartier of zo zullen zinken. Iedereen die per sé nog een dag langer wil leven wordt verzocht naar boven te gaan en zich te redden in één van de sloepen die hiervoor beschikbaar zijn. Maak het alstublieft voor uw medepassagiers niet moeilijk door te gaan panieken."

Of het de droge, zakelijke boodschap van de kapitein was, of de wetenschap dat het toch allemaal niet

meer uitmaakte, was onduidelijk, maar massale hysterie bleef inderdaad achterwege.

De tijdreizigers vluchtten natuurlijk wel de sloepen in. Sindy spoorde andere passagiers aan om mee te gaan, maar lang niet iedereen gaf daar gehoor aan. De rest van de groep sleurde haar mee. De boot werd, toen ze vol was, kalm neergelaten door een paar bemanningsleden.

"Wat heeft dit veroorzaakt?" vroeg Ishan aan een van hen.

"Het schijnt dat een van die sekteleiden is losgebroken en een gat in de bakboordzijde heeft geblazen met één of ander explosief," zei de matroos. "Is het niet treurig voor de mensheid dat we oog in oog met de dood elkaar nog moeten bevechten? Maar ik zie dat hij jullie gemist heeft. Goede reis!"

"Wacht even," riep Mark. "Wat is dat voor gepraat over een sekte?"

"Jullie hadden gelijk; het waren geen soldaten. Ze hadden allemaal een tatoeage van een soort beestenklauw op hun arm. Misschien één van die clubs die het einde van de wereld voorspelt?"

De groep werd samen met een stel andere vluchtters neergelaten in het water. Een andere matroos nam het roer, startte de motor en voer weg van het schip, opdat ze niet meegezogen zouden worden als het zonk.

Een kleine vloot van sloepen verwijderde zich van het schip met de achterblijvers er op, als een school kikkervisjes die zich losmaakte van hun moeder. Die zonk, eerst langzaam en statig en verdween toen plotseling vrij snel onder water, als een repetitie voor de ramp van de volgende dag. De overlevenden keken vol ontzetting toe.

De sloepen zochten elkaar op en zetten als een kleine vloot koers naar het westen. Het was kalm weer en het laatste stuk van de tocht verliep zonder problemen. In de vroege avond bereikten ze Tarragona en legden aan.

De stad was grotendeels verlaten en de achterblijvers waren hoogst verbaasd mensen te ontmoeten die zich naar de meteorietinslag toe spoedden, in plaats van er vandaan. Het merendeel van de autochtonen was oud, te veel gehecht aan hun thuis of had geen hoop dat iemand de klap zou kunnen overleven. Ze verklaarden de drenkelingen voor gek, hoewel er ook wel een paar steunbetuigingen waren. Het plan van de nieuwkomers om hun leven af te sluiten met een laatste groot feest, werd met instemming begroet.

Maar de tijdreizigers waren nog niet op hun eindbestemming.

"Het is nog zo'n 300 kilometer naar Belchite," zei Mark. "En het lijkt er op dat we daar inderdaad heen moeten, want de locator wijst niet meer west, maar westnoordwest. Laten we een vervoermiddel gaan zoeken."

"We moeten een paar mensen meenemen," zei Sindy plotseling. "Ze gaan allemaal dood, terwijl wij er weer tussenuit knijpen. Dat kunnen we toch niet laten gebeuren? We moeten er op zijn minst een paar redden."

"Sindy, dit ding heeft maar een beperkt bereik. Je hebt gezien wat er gebeurt als de implosant te wijd wordt afgesteld. Dan lopen we het risico om er allemaal aan te gaan."

Sindy kneep zijn hand bijna fijn. "Al redden we er maar een paar! Elk leven telt."

"En hoe gaan we die uitkiezen?" informeerde Ishan. "We hebben hier al zo'n honderd kandidaten en misschien vinden we er onderweg nog een paar. En als we ze meenemen dan is dat wel naar het verleden. Daar zit ook niet iedereen op te wachten."

Sindy stond alleen. Zwijgend ging ze mee toen de groep een roler zocht. Ze mochten het voertuig van een van de inwoners van de stad meenemen. "Ik heb er niets meer aan," verklaarde hij opgewekt. "Veel plezier er mee. Maak de linker-achterraut niet open; die zit los." De groep klom er in en zette koers naar het westen.

Rensingh's gedachten waren nog bij de gebeurtenissen op de Venia. "Ik herinner me die vent op Mars nog. Dit is de tweede keer dat we rare klauwgasten tegenkomen. Wie zijn dat toch? Blijkbaar reizen ze ook door de tijd. Dat kan toch helemaal niet, gezien de paradoxen en zo?"

"Misschien komen ze op hetzelfde moment aan, maar op een andere plaats," opperde Mark. "Helaas schijnen ze het op ons voorzien te hebben en ons te kunnen vinden met zo'n scanner. Laten we onze ogen open houden."

Ze reden in het donker door het dorre Spaanse landschap, dat er erg verlaten uitzag omdat er maar weinig lichten brandden. Ze wilden niet het risico lopen om te laat te komen en hadden de piloot op hoge snelheid afgesteld. Maar 's nachts verschenen er koplampen achter hen, die langzaam naderbij kwamen.

"Wie is dat nu weer?" vroeg Sindy zich af, die de achtervolger het eerst gezien had. "Het zal toch niet weer zo'n klauwgast zijn?"

"Daar wachten we niet op," zei Rensingh en voerde de snelheid op tot het maximum. De andere wagen accelereerde ook en bleef naderbij komen.

Ishan werd zenuwachtig. "Bij het Zwerk, ik heb alleen een handpistool. En hier zijn er geen dappere

zeevaarders die ons kunnen beschermen. Iedereen, bewapen je!"

"Met wat?" vroeg Sabine.

Ondertussen kwam de andere roler heel dichtbij. Er klonk een sirene en ze zagen zwaailichten.

"Het is de politie?" vroeg Ishan verbaasd. "Rensingh, stop de kar maar. Hier praten we ons wel uit."

Ze parkeerden de roler en de politiewagen stopte vlak achter hen. Er kwam een man aangelopen die bij nader inzien een androïde bleek te zijn. "Uw identificatie alstublieft," vroeg hij.

Nu besepte de groep dat ze in de problemen zaten, want hun 24e eeuwse identificators waren niet compatibel met 21e eeuwse.

"Die zijn defect," probeerde Ishan nog, maar daar trapte de agent niet in. "U kunt zich niet identificeren? Dan staat u onder arrest wegens overschrijding van de snelheidslimiet en illegaal verblijf in Spanje. Ik neem u mee naar het politiebureau van Lécera, waar u één dag de tijd krijgt om u te laten identificeren. Slaagt u hier niet in, dan wordt u het land uitgezet. Wilt u allemaal het voertuig verlaten alstublieft?"

Bedremmeld stapten de reizigers uit.

"Sandy, leid hem af, dan schakel ik hem uit met mijn sterke arm," fluisterde Rensingh.

"Maar hij is een androïde!" siste ze terug. Toch deed ze haar best om met haar meest stralende glimlach de aandacht te trekken.

"U daar, met die mechanische onderdelen!" zei de agent. "Uw lichaamstaal suggereert dat u een agressieve actie van plan bent. Ik moet u waarschuwen dit niet te doen. Als u geweld gebruikt, wordt u niet het land uitgezet, maar opgesloten in de gev-"

Verder kwam hij niet, want Ishan schoot hem van opzij door het hoofd met haar pistool. "Dienstkloppers, die robots," mompelde ze. "Gelukkig kan ik mijn lichaamstaal goed controleren."

Zo bekommerd als ze waren geweest om de mensen, zo onverstoord waren ze over een vervangbare androïde. Niemand besteedde verder aandacht aan de uitgeschakelde agent en ze stapten weer in. Maar Rensingh kreeg de wagen niet meer gestart.

"Hij heeft de roler geblokkeerd met een politiecode!" riep hij uit. "Die krijg ik zelfs niet meer aan de praat. En zijn eigen wagen start alleen met zijn persoonlijke code. We zitten vast! Mark, hoe ver is het nog naar de tijdpoort?"

"Ik schat een kilometer of veertig," zei de astronoom. "We hebben nog achttien uur, dus ik stel voor dat we gaan lopen. Dat moeten we wel halen en misschien komen we onderweg nog een bruikbaar voertuig tegen."

"Lopen?!" riep Sabine. "Dat hele eind? Dat halen we nooit!"

"Je voorouders liepen dat soort afstanden regelmatig," hield Mark haar voor.

"Ik ben mijn voorouders niet!" snauwde Sabine, maar ze had geen beter plan. Dus liep de groep de nacht in, geleid door Pratsingers locator. Duister omhulde hen en het land leek geheel van leven ontdaan. De wind deed af en toe een struik ritselen of een boom heen en weer zwaaien. De hersens van de reizigers vermaakten de vage vormen tot allerlei fantasieën en ze voelden zich alsof ze al omringd waren door de spoken van de mensen die de volgende dag zouden sterven.

Toen de zon weer opkwam trof die de groep in slechte toestand aan. Ze strompelden vooruit, dof van honger, dorst, vermoeidheid en slaapgebrek. Ze hadden het ook bitter koud gehad in de duisternis. Sabine zat er helemaal doorheen en had na een aarzelende blik op Rensingh's kunstmatige lichaamsdelen toegestemd om hem haar stukjes te laten dragen.

Op een heuveltje keek Mark achterom en vloekte. "Bij het Zwerk! Daar ligt een dorpje! In het donker zijn we er vlak langs gelopen, zonder iets te zien. Daar kunnen we wellicht wat te eten en te drinken krijgen, zo niet een roler!"

"Ik ga niet meer terug," pufte Ishan, wiens been nog niet helemaal genezen was. "Daar verderop staat een huis, dat halen we nog wel. Nog maar twintig kilometer naar Belchite, toch?"

En dus sjokten ze nog wat verder. Het huis was een boerderij die er uit zag alsof hij een paar eeuwen oud was. De hoeve leek verlaten. Naast een schuur stond een trog met water en toen Indy die zag, spurtte hij gillend naar voren en dook er midden in. De bak sloeg meteen om en het water spoelde weg.

"Nee!" kreet Sabine en wilde hem te lijf gaan, maar Ishan hield haar tegen. "Kijk, daar staan containers met meer water - schoon water."

Sabine zuchtte van verlichting en de groep laafde zich aan het vocht. Toen verscheen er uit het niets een oude man, mager, met een huid als bruin leer en een wilde bos witte haren. "Goedemorgen, smaakt het?" vroeg hij droogjes in Spaans met een Catalaans accent.

"Sorry, we vergingen van de dorst," zei Ishan. "We zullen betalen voor -"

"Laat dat maar zitten, want aan geld heb ik toch niets meer. Wat voert u hier heen?"

"Wij, eh ..." begon Sandy.

"We gaan naar ..." zei Mark.

"De meteor," vulde de man aan. "Jullie willen er recht onder staan? Volgens de man op het nieuws moet dat een spectaculair gezicht zijn, hoewel het maar vier seconden duurt. Ik ga er straks ook heen. Waarom rijden jullie niet met me mee? Maar laat me jullie eerst een ontbijt aanbieden, want jullie zien er uitgehongerd uit." Daarop liep hij zijn huis weer in, het antwoord niet afwachgend.

De groep volgde hem aarzelend en werd getrakteerd op een heerlijk maal van harde broodjes met chorizo, geitenkaas en jam, aangevuld met tortilla paisana, vers fruit en een krachtige rode wijn. Terwijl de man het ene heerlijke gerecht na het andere liet aanrukken, vroeg hij wie ze waren en waar ze vandaan kwamen. De reizigers hingen een verhaal op dat ze op het schip samengesteld hadden. Ze zeiden dat ze een gelegenheidsgroep van toeristen waren, die elkaar in Egypte hadden ontmoet toen het nieuws van de meteor hen bereikte en dat ze daarna samen verder getrokken waren.

Juan, zoals de man heette, luisterde beleefd maar met een geheimzinnig glimlachje om zijn mond. Hij vertelde over zichzelf dat zijn vrouw acht jaar geleden overleden was. Zijn zoon was bij het nieuws van de aankomende meteor naar het noorden getrokken, hopen om de ramp te overleven. Juan zelf was oud en achte zo'n poging zinloos. Hij was als de mensen op het schip en wilde de meteor met eigen ogen zien voordat die zijn bestaan zou wegvagen.

Nadat ze hun buiken rond gegeten hadden, opperde Ishan dat het tijd was om te gaan. "We moeten nog zo'n vijftien kilometer lopen," zei ze.

"We hebben geen haast," wierp de Spanjaard tegen. "Ik rijd jullie er wel heen. Laten we gaan kijken of de wetenschappers nog iets nieuws te melden hebben."

Vanachter twee kastdeuren toverde hij een beeldscherm tevoorschijn en stemde af op de nieuwskanalen. Hoewel de groep al wist wat er ging gebeuren, was het een beklemmende ervaring om de nieuwslezers bezig te zien met hun allerlaatste verslagen. Allemaal voegden ze persoonlijke noten toe aan hun teksten. De één nam publiekelijk afscheid van zijn familie; de ander sloot af met een gebed; een derde las voor uit Shakespeare's King Lear.

Het was Juan die de er een eind aan maakte. "Het is tijd om te gaan, als jullie tenminste recht onder dat ding willen staan." Hij leidde hen naar een schuur waar hij twee paarden uit haalde en voor een wagen begon te spannen.

"Dit is je voertuig? Je hebt geen roler?" vroeg Ishan verbijsterd.

"Nee, die heeft mijn zoon meegenomen," was het antwoord. "Help me even met die riem daar, alsjeblieft."

Opeens kreeg de groep weer haast. De paarden werden ingespannen, de mensen ingeladen en spoedig reed de kar met een drafje naar het noordwesten. Na een kleine twee uur rijden bereikten ze een groep mensen die blijkbaar hetzelfde plan hadden als Juan. Het was een bonte mix van autochtonen, wetenschappers, ramptoeisten en gelovigen. Sommigen waren met sterrenkijkers bezig; anderen discussieerden en er was een groepje dat ontspannen zat te picknicken.

De tijdreizigers stonden op het punt zich bij de troep te voegen, die al bijna tweehonderd mensen omvatte, toen Sindy Juan maande om te stoppen. Ze richtte het woord tot de anderen. "Jullie weten wat ik wil zeggen. Alsjeblieft!"

"Het zijn er veel teveel," antwoordde Mark. "Dat gaat nooit lukken."

"Neem dan tenminste Juan mee!" riep Sindy. "Hij is er maar één!"

"Wat is er mis?" vroeg die.

Voordat Ishan haar kon tegenhouden had Sindy Juan al verklaard dat ze tijdreizigers waren en was ze het fenomeen aan het uitleggen. De Spanjaard dacht dat ze één van de groepen gekken waren die op buitenaardsen wachtten en hoorde het allemaal vriendelijk aan. Sindy trachtte hem wanhopig te overtuigen, maar hij bleef doen alsof en weigerde beleefd. "Nee Sindy, dat is een avontuur te ver voor een oude man. Mijn plaats is hier, in Belchite. Ik ga liever op deze manier dood dan weg te teren op een ziekbed. Jullie zijn nog jong, gaan jullie maar. Ik ben al blij om te horen dat de mensheid deze ramp gaat overleven."

Sindy wilde toen iemand anders gaan uitzoeken, maar de rest van de groep was daar op tegen. Met een doffe blik in de ogen ging ze zitten.

"Is de tijdpoort al te zien?" informeerde Rensingh.

"Nog niet," zei Mark. "Ik heb alles al ingesteld wat er maar in te stellen valt. Zodra er iets verschijnt springen we er in. Het is nu wachten."

De menigte werd geleidelijk stiller, toen het moment naderbij kwam. Een wetenschapper, die verbinding had met diverse telescopen, begon een halve minuut voor tijd af te tellen. Pas toen de aftelling bij 13 was meldde Mark dat hij iets waarnam en begon hij aan de laatste instellingen.

Bij tel vier verscheen er een vurig stipje aan de hemel. De mensen waren niet stil meer, maar zogen als één man hun adem naar binnen.

Op drie seconden stieten ze die weer uit in een langgerekt "AAAAAAAHH!", maar Mark riep eindelijk: "Hij is gereed! Houd je vast!"

Met nog maar twee seconden te gaan, hun blik nog op het vlekje in de hemel gericht, begon de wereld om hen heen weer op de al vertrouwde manier te oscilleren. Ze hoorden nog net een "Va-a-ya con diosss" van Juan en verdwenen vlak voor zijn alsnog verbaasde ogen.

1789 CE: Revolutie

Verklaring van de Rechten van Mensen en Burgers, 26 augustus 1789 CE

- Artikel I: Mensen worden vrij geboren en blijven gelijk in rechten. Sociale verschillen kunnen alleen gebaseerd worden op algemeen nut.
- Artikel II: Het doel van elke politieke groepering is het behouden van de natuurlijke en onschendbare rechten van de mens. Deze rechten zijn vrijheid, eigendom, veiligheid en verzet tegen repressie.
- Artikel III: Het principe van elke soeverein berust in essentie in de Natie. Niemand, geen enkel individu, kan autoriteit uitoefenen die daar niet expliciet uit voort komt.
- Artikel IV: Vrijheid bestaat uit alles doen wat anderen geen kwaad doet. Daarom kent het uitoefenen van de natuurlijke rechten van elke mens slechts grenzen die andere leden van de samenleving het genieten van diezelfde rechten verzekeren. Deze grenzen kunnen alleen door de wet bepaald worden.
- Artikel V: De wet heeft het recht om alleen acties die schadelijk zijn voor de samenleving te verbieden. Alles wat niet verboden is door de wet kan niet worden belemmerd en niemand kan worden verhinderd om te doen wat de wet niet voorschrijft.
- Artikel VI: De wet is de expressie van de algemene wil. Alle burgers hebben het recht om persoonlijk of door hun afvaardiging bij te dragen aan zijn vorming. De wet moet voor allen gelijk zijn, als hij beschermt of als hij straft. Alle burgers, die gelijk zijn in zijn ogen, hebben gelijke toegang tot alle openbare ambten, plaatsen en werk, volgens hun vermogen en zonder onderscheid behalve hun kwaliteiten en talenten.
- Artikel VII: Niemand kan worden beschuldigd, gearresteerd of gevangen gehouden worden behalve als de wet dat bepaalt en volgens de regels die hij voorschrijft. Zij die vervolgen, gevangen zetten of willekeurige orders uitvoeren of uitvaardigen, moeten gestraft worden; maar elke burger die opgeroepen wordt door de wet moet op dat moment gehoorzamen; hij is laakbaar door verzet.
- Artikel VIII: De wet moet alleen strikte en duidelijk noodzakelijke straffen opleggen en niemand kan gestraft worden behalve door een wet die is vastgesteld en afgekondigd voor het vergrijp is begaan.
- Artikel IX: Elke mens wordt onschuldig geacht tot hij laakbaar verklaard is en als het onvermijdelijk geacht wordt om hem te arresteren, dient elke actie die onnodig is om hem in verzekerde bewaring te stellen streng gestraft te worden door de wet.
- Artikel X: Geen mens kan ondervraagd worden over zijn opvattingen, hetzelfde voor zijn religieuze overtuiging, zolang hun manifestatie de publieke orde, zoals vastgesteld door de wet, niet verstoort.
- Artikel XI: De vrije communicatie van gedachten en opvattingen is een van de meest kostbare rechten van elk mens: elke burger mag dus vrijelijk spreken, schrijven en drukken, behalve als het nodig is om te antwoorden op misbruik van deze vrijheid, in zaken die door de wet worden omschreven.
- Artikel XII: De garantie van de rechten van de mens en de burger heeft een publieke politiemacht nodig: deze macht wordt ingesteld ten behoeve van allen en niet voor gebruik door degenen aan wie zij is toegekend.
- Artikel XIII: Voor het onderhouden van de politiemacht en voor de uitgaven voor administratie is een algemene bijdrage vereist; deze moet gelijk verdeeld worden onder alle burgers, volgens hun draagkracht.
- Artikel XIV: Elke burger heeft het recht om, door zich zelf of door zijn afvaardiging, notie te nemen van de noodzakelijkheid van de publieke bijdrage, uit vrije wil, of volgens arbeid en van het vaststellen van de hoogte, het innen en de duur er van.
- Artikel XV: De samenleving heeft het recht om een controle van haar administratie te vragen door een publieke agent naar keuze.
- Artikel XVI: Elke samenleving waarin de waarborg van rechten niet gegarandeerd is, of de scheiding der machten niet vast gesteld, heeft geen schijn van een Constitutie.
- Artikel XVII: Eigendom is een onvervreemdbaar en heilig recht, niemand kan beroofd worden van privé gebruik, als het geen publieke noodzaak is, door de wet bepaald dat dat duidelijk noodzakelijk is, onder de conditie van een juiste vergoeding.

sprong

De tijdreizigers ademden allen tegelijk uit. Van het ene op het andere moment stonden ze in een olijfgaard. Even was het doodstil, toen begonnen allerlei krekels het concert te hervatten waar ze naar alle waarschijnlijkheid daarvoor al mee bezig waren. Het was warm; de zon was bezig weg te zakken naar het westen.

Ze loerden rond maar zagen niemand en begonnen hun protocol af te werken. Mark controleerde de tijdmachine. "Bij het Zwerk, we hebben de industriële revolutie zo'n beetje overgeslagen en zijn aanbeland in 1789, op 17 juni. Hmmm ... 1789 ... Dat is de tijd van Napoléon, niet? Of de Franse revolutie?"

"Geen idee," zei Rensingh. "Ik heb er niets over in mijn geheugenbanken. Ik dacht dat ik toch ergens wel een geschiedenisblok had?"

"We worden wijzer als we ook weten waar de poort is," zei Sindy. "Waar en wanneer is dat ding?"

"Noordnoordoost," zei Mark, na de machine gecheckt te hebben. "Dat is Frankrijk, de Lage Landen of Scandinavië. Wanneer was die revolutie nu precies? De poort is op 14 juli."

"Heb je alle gegevens die je nodig hebt?" vroeg Ishan. "Zo ja, zet dat ding dan uit. Ik heb een theorie dat die klauw-idioten het signaal van de tijdmachine oppikken. Als dat klopt dan zijn ze blind als wij niets van ons laten 'horen'."

"Dat is het proberen waard," zei Mark. Hij schakelde het apparaat uit en borg het op in een stevige leren tas die hij op de Venia had gekregen.

"Hoe zit het met de politiek?" vroeg Sindy. "Krijgen we hier ook aanslagen en oorlogen?"

Mark wist antwoord. "In deze eeuw heerst Spanje nog over een wereldrijk. Het is in Europa wel een roerige tijd. De Franse revolutie was de eerste, maar daarna zijn er ook opstanden en omwentelingen geweest in andere landen. De revolutie betekent het einde van het 'Ancien Régime', waarin koning en adel de dienst uitmaakten en het begin van de nationale staten en in de meeste westerse landen democratieën."

Sindy keek hem met hernieuwde interesse aan. "Heb jij Rensingh's geheugenmodulen over genomen?"

"Nee, geschiedenis interesseert me," was het antwoord.

Ishan zei: "Het is tijd voor de 'GKV': geld, kleding en vervoer. Laten we voorzichtig zijn, hier wachten tot de nacht valt en dan Belchite gaan bespioneren."

"Of er heen lopen en voor 'BBB' zorgen," zei Sabine. "Brood, bad en bed. Ik snak naar alle drie na dat avontuur met die vallende baksteen."

Ishan werd ongeduldig en stampte met haar voet. "Zonder geld kunnen we niets! We moeten een flinke som contanten hebben, grote en kleine. Bij het Zwerk, het papiergeld is toch al wel uitgevonden?"

"Ik ga wel effe wat halen," piepte Indy en spurte er vandoor voordat iemand kon reageren.

Ishan vloekte in Ling, Mandarijn en Zweeds en ging er achteraan. Indy dook onder struiken en Ishan knipperde met haar ogen, want het leek alsof hij vóór, niet na de duik uit zicht verdween. Maar ze volgde zijn sporen als een ervaren woudloopster, tot die ook verdwenen, alsof hij in rook was opgelost.

In gedachten nog meer krachttermen uitend ploeterde ze verder door boomgaarden en akkers, blij dat het donker begon te worden. "Dit is al de tweede keer dat dat joch de hele groep in gevaar brengt! Hij zal me niet nog een keer ontsnappen." Maar ze raakte het spoor geheel bijster en dwaalde een weiland in, dat het domein was van een onvervalste, halve ton zware Spaanse stier. Toen ze twee uur later de groep terugvond was ze een schoen kwijt, hing haar kleding in flarden en was ze vele schrammen rijker, maar verder ongedeerd.

Indy was er al. Hij had twee geldkistjes gestolen met zilveren en gouden munten en bankbiljetten, een mand met brood en fruit, een fles wijn en een stapel jurken, broeken, jasjes, ondergoed en zelfs een vilten hoed. Tot opluchting van de mannen waren wijde broeken en stoffige pruiken uit de mode geraakt, maar de vrouwen konden natuurlijk geen broeken meer dragen.

"Ik neem aan dat we Belchite maar niet meer moeten gaan bezoeken?" vroeg Ishan droogjes terwijl ze een vaalgroene katoenen jurk in ontvangst nam.

"Belchite is nu een dorpje van een paar honderd inwoners," antwoordde Rensingh. "We gaan proberen om Zaragoza te bereiken door 's nachts te reizen en overdag te schuilen. Daar moeten we aan een koets kunnen komen, zodat ik me kan verschuilen. Eet en drink snel wat, dan gaan we op weg."

Het landschap waar de groep doorheen trok was ruig en mooi, maar daar zagen ze niet zoveel van omdat ze 's nachts liepen. De nachten waren prachtig helder in de droge lucht. Mark wees allerlei sterrenbeelden en planeten aan. "Geen lichtvervuiling! Nu kun je echt zien waar de Melkweg zijn naam aan ontleent. En daar is Perseus, doder van de Medusa, onderweg naar Andromeda. Dat kleine vlekje daar is het Andromeda-stelsel. Volg de lijn naaru in de Vissen, daaromheen cirkelt Alala, waarvan we denken dat er misschien wel een buitenaardse beschaving is."

"Hm, nooit geweten dat de hemel zo helder kon zijn," bromde Rensingh.

"We zitten aan aan het begin van de industriële revolutie. De stoommachine is al wel uitgevonden, maar bepaald nog niet wijd verspreid. Reken maar niet op steenvormers, asfaltwegen, elektriciteit en zelfs niet op stoomtreinen."

Maar andere gemissen waren dringender. Ze waren domweg niet gewend om de hele dag te lopen, om geen eettentjes tegen te komen, om te slapen zonder bed, om één te zijn met de natuur, niet alleen het haar schoonheid maar ook met haar ongemakken en gevaren. Ze raakten steeds bestofter, er moest in de natuur geroept worden zonder wc-papier en ze moesten uitkijken voor slangen.

In de hoop om mensen te vermijden trokken ze noordwaarts, dwars door een labyrint van heuvels aan de voet van de Sistema Ibérico. Er woonden inderdaad nauwelijks mensen, want het terrein was een steppe, droog en vijandig. 's Nachts was het te koud; overdag te warm. Een roedeltje wolven schaduwde hen een tijdje, maar kwam niet dichtbij. Er was vrijwel geen voedsel te vinden en erger, ook geen water. Toen ze in de tweede nacht de vallei van de Ebro bereikten, waren ze uitgedroogd en uitgeput. Zelfs Ishan protesteerde niet meer toen Indy opnieuw op rooftocht ging om voedsel en drank te vinden.

Hij slaagde wederom en verfrist besloten ze om hard door te lopen om in één keer Zaragoza te halen. Ze bleven in de heuvels, met de vallei aan hun rechterkant. Zigzaggend ging het niet snel en daarom kwam de stad pas in de ochtend in zicht. Sabine wilde meteen de bewoonde wereld in, maar de rest hield haar tegen. "Denk aan Rensingh! We moeten hem verschuilen."

De oplossing werd net buiten de stad gevonden. De groep nam kamers in de herberg 'El Hidalgo de Sangre', van waaruit ze een oogje konden houden op Rensingh, die zijn intrek nam in een oude Romeinse ruïne vlakbij.

Ondanks dat de steppe achter hen lag en ze terug waren in de beschaving, merkten de reizigers dat ze nu echt terug gingen in de tijd. Rensingh's ontvangers vingen geen enkel radiosignaal op; 's nachts was het buiten donker omdat er geen stadsverlichting was; het spoeltoilet was al uitgevonden maar nog een zeldzame rariteit zodat wc's een uur in de wind stonken; zelfs zaken als koelkasten en tandpasta, die in het 'primitieve' Ablan-tijdperk heel normaal waren, bestonden nog niet. Voor het baden moesten ze terugvallen op een gemeenschappelijke tobbe met heet water. De vrouwen stonden er op om eerst te mogen; Sindy mocht daarna; Mark en Indy kregen het vuilste en lauwste water; Rensingh moest iets improviseren in zijn veste.

Omdat de logie de geldvoorraad bijna meteen geheel liet verdampen, doken Sindy en Sabine opnieuw in de rol van muzikanten en spraken met de herbergier af om 's avonds voor vertier te zullen zorgen. Hij vond het nogal vreemd dat ze geen instrumenten hadden, maar wat gefliert en een verzoek om een paar castagnetten hadden hem snel om. Sabine had als enige geen vertaalmodule en kon alleen in het Duits en het Turks zingen, maar dat maakte haar alleen maar exotischer voor het publiek.

Mark had andere plannen en bezocht de ruïne. "Rensingh, kan jouw nanotech zilver of goud maken? Dat flieders levert weinig meer op dan een paar zakcentjes."

"Mijn nanobots kunnen bouwen, maar zijn geen alchemistjes die atomen kunnen omvormen. Ik kan een paar van die bankbiljetten namaken. Wissel ze om voor muntgeld, daar hebben we na de volgende sprong ook nog wat aan."

En zo waren er 's nachts twee gebouwen verlicht: eentje met eten, muziek en dans en de ander met een zwakke gloed van een kleine walmende olielamp en geduldige arbeid.

Toch was Rensingh niet eenzaam. Sabine had wel aan hem gedacht. Diep in de nacht kwam ze naar zijn vesting, een fles wijn in de hand en haar jurk op een meer onthullende dan verhullende manier om haar lichaam gedrapeerd. Hier was wel een vrouw die de kunstpik wilde uitproberen. Groteskheid en liefelijkheid, techniek en vaardigheid streden met elkaar; er viel geen winnaar aan te wijzen. De schoonheid en de misvormde sliepen in elkaars armen in.

De volgende dag was één blik genoeg om te zien dat de groep er een nieuw stelletje bij had. Sabine lachte minzaam; Rensingh straalde gewoon, voor zover dat mogelijk was met zijn half mechanische lichaam. Ishan was al lang blij dat ze niet langer zijn avances hoefde te ontwijken. Ze ging de stad in.

De bankbediende was argwanend. Tegenover hem stond een lange, knappe vrouw met amberkleurige, nee gele ogen, die haar jurk onzedig achteloos droeg zonder sjaal. Spaans sprak met een zwaar Madrileens accent en in één keer een bedrag van 327 reales wilde opnemen. Hij dekte zich in en haalde de hoofdklerk er bij, die al even wantrouwend was en haar probeerde te strikken in een web van bureaucratische procedures. Dat had hij beter niet kunnen doen. Ze veegde hem met luide stem de mantel uit, haalde God en de eer van de koning er bij en dreigde met hel en verdoemenis. Een feeks! Snel zorgde de hoofdklerk er voor dat ze haar geld kreeg.

Ishan was niet zo zelfverzekerd als ze leek. Wat als die bankfiguren de biljetten beter gingen bekijken? Ze had bij lamplicht al gezien dat Rensingh's vervalsing niet perfect was en had hem er op gewezen, maar hij had niets beters kunnen produceren. Buiten pikte ze Sabine op, die uit gewoonte de aandacht van een handvol mannen had getrokken. Snel trok ze haar mee naar de koetsenmaker.

Daar kon Sabine bewijzen dat ze ook nog iets anders geweest was dan courtesane voor de Ablan. Ze was opgegroeid op een boerderij en had verstand van paarden en mensen. Zij koos de koets uit en de trekdieren; samen lachten, heupwiegden en draaiden de vrouwen de prijs bijna de helft omlaag. Aan het eind van de dag reed een stevige reiskoets bij de herberg voor, getrokken door een vierspan en groot genoeg voor zes mensen. Het artiestenduo gaf nog een tweede en laatste optreden en de volgende dag vertrokken ze, met Sabine op de bok.

Sendy leed onder het voortdurende geschud en gehots van de koets en was ook was niet onder de indruk van de snelheid. "Komen we zo wel op tijd aan?"

"Ik weet nog niet helemaal zeker of het inderdaad 14 juli is en waar we dan precies moeten zijn," zei Mark. "Laten we noordwest gaan door het dal van de Ebro, dan de tijdmachine weer even aanzetten en een driehoeksmeting doen. We volgen Ishan's idee en zetten we hem daarna meteen weer uit. Zo krijgen die klauwfiguren, als ze in deze eeuw ook voorkomen, maar twee signalen van ons: één vanuit Belchite en één uit het noordwesten. Op basis daarvan kunnen ze alleen maar concluderen dat we naar een plek in Noord-Spanje gaan. Bij de tijd dat we vlak bij de tijdpoort zijn en de tijdmachine weer vaker aan gaan zetten voor meer precieze metingen, hebben we al zo veel voorsprong op ze dat we ze met een beetje geluk niet meer zien in deze tijd."

"Maar wat als we niet in Frankrijk moeten zijn?" vroeg Rensingh. "Wat als de poort niet op ons wacht en dicht gaat voordat we er aankomen?"

"We zijn tot nu toe elke keer precies op tijd geweest, wat akelig onverklaarbaar is maar wel onontkenbaar. Als die lijn zich doorzet, dan gaat dat nu weer gebeuren. Zo niet, dan moeten we op zoek naar een andere poort."

Reizen in de achttiende eeuw bleek een ware beproeving voor de 24e-eeuwers. Het tempo lag laag, niet meer dan zo'n dertig kilometer per dag over vaak slechte wegen; wassen moest in riviertjes, beekjes en bij fontein en gedaan worden; het eten was vaak eenvoudig en nauwelijks gekruid.

Onderweg keken ze hun ogen uit. De steden waren klein en weinig; het meeste land was akkerland, met af en toe hele stukken ruige wildernis. De huizen waren simpel, gammal en vol van stof en rook van houtstook. De boeren die er woonden aten bijna alleen maar soep en stoofpot, met nauwelijks of geen variatie in ingrediënten. Ze gingen met de kippen op stok als het donker werd, want met kaarslicht waren veel dingen ondoenlijk. En als het licht was werkten ze zich suf met water halen, dieren voederen, graan malen, wassen, schoonmaken, onkruid wieden, repareren en talloze andere klussen en klusjes. Gezinnen waren groot maar er waren weinig bejaarden; als er gewerkt moest worden dan hielp iedereen mee, van het jongste jengelende kind tot de oudste kromgebogen knar.

Sabine probeerde de anderen bij te brengen hoe je paarden moest mensen en verzorgen, maar ze klaagden dat ze alles niet zo snel konden opnemen zonder hologrammen en hypno-modules. Toch ontwikkelden ze zich stukje bij beetje tot bekwaame reizigers. Soms overnachtten ze in een herberg, maar vaak ook in de buitenlucht om Rensingh de gelegenheid te geven om de benen te strekken. Als Spanjaarden in dorpen lastige vragen stelden, dan hingen ze weer het verhaal op dat ze muzikanten waren.

De tweede peiling werd in Pamplona verricht, zodat de driehoek gemakkelijk op een kaart in Rensingh's geografie-module geprojecteerd kon worden. "Het klopt, we gaan naar Parijs," zei Mark. Zoals afgesproken borg hij de tijdmachine meteen weer op. Ze staken de Pyreneeën over bij Roncesvalles, worstelend om de koets een kilometer boven zeeniveau te krijgen en verrast door de kou. Mark wees op de mijlstenen van de eeuwenoude pelgrimsroute naar Santiago de Compostela; Sendy verhaalde de Chanson de Roland; Sabine werd gepromoveerd tot kapster.

Afgedaald naar de vlakten van Aquitaine werden ze omringd een vruchtbaar land, vol van akkers, boomgaarden en vooral wijngaarden. Het was Frankrijk, maar er was nog niet zoveel te merken van de revolutie. Het leven draaide gewoon de jaarlijkse cyclus van de seizoenen. Juli was zoals een zomermaand is rondom de Middellandse Zee: droog en warm. De boeren werkten twee keer per dag hard op het land maar ontspanden zich in de vroege middag in de siësta. Inmiddels enigszins gewend aan het reizen, begonnen de koetspassagiers zich ook te ontspannen - te vroeg.

Toen ze de nacht doorbrachten bij een boerengezin dat maar al te graag hun reisverhalen, zowel echt als verzonnen, wilde aanhoren, ging het mis. De dochter des huizes stuitte buiten onverwacht op Rensingh en

krijste alsof ze de duivel zelf was tegengekomen. De cyborg vluchtte verstandig genoeg de andere kant op, maar in het halfdonker knalde hij tegen een stroper aan. Rensingh maakte zich groot en greep een tak. Hij haalde uit met zijn servo-arm, maar de slag was zwak en bracht de man nauwelijks uit balans. De Fransoos greep met trillende handen zijn musket. Hij schoot Rensingh in zijn been en zette het toen op een lopen. Rensingh bloedde hevig. Kermend in talen die Frankrijk nog nooit had gehoord, zwoegde hij naar de boerderij.

Ishan kwam al aangesprint en overzag de situatie in één tel. "Rensingh is gewond!" schreeuwde ze in Ling. "Regel een verband en houd die boeren van hem weg!"

Maar het was al te laat. Het gezin kwam er al aan, met een lamp. Het licht blinkte op de metalen onderdelen van de cyborg en hulde anderen in schaduw, zodat hij er nog enger uitzag. De boer liet de lamp vallen, die stuk viel en uitdoofde, en vluchtte met zijn vrouw en kroost. Sabine scheurde een stuk van haar jurk en verbond de wond zo goed en kwaad als ze kon in het donker. De rest werkte koortsachtig om de paarden in te spannen.

Voordat ze klaar waren verschenen er lichten: fakkels, samen met houten kruisen, hooivorken en bijlen, gedragen door een menigte grimmige boeren. Snel klommen ze in hun rijtuig, maar voordat ze weg konden komen stak iemand een stok tussen de spaken. De Fransen begonnen op de wanden te beuken en aan de deuren te trekken. Rensingh sprong er uit op zijn goede been en joeg ze even een eindje weg, maar toen begonnen ze stenen te gooien. Het geblokkeerde wiel was half kapot door de stok en dus verliet de groep de koets en begon rennend te vluchten, terwijl de vrouwen probeerden niet te struikelen over hun jurken.

Natuurlijk zetten de dorpelingen ze na en toen begon het er heel gevaarlijk uit te zien voor de reizigers. Ishan trok haar laserpistool en schoot om de meute af te schrikken, maar het ding weigerde dienst. Ze werden ingehaald en al half omsingeld.

Toen stuitten ze opeens op een lange man in een dure zwarte mantel, die midden op het pad stond. Zijn blanke gezicht, met harde, hoekige trekken, vormde een sterk contrast met de zwarteheid van zijn kleding. Opeens hielden de dorpelingen in, instinctief bang voor de zelfverzekerde uitstraling van de nieuweling.

"Wat is hier aan de hand?" vroeg hij op bevelende toon. Toen zag hij Rensingh en kwam er een glimlach om zijn lippen. Indy greep zich aan zijn been vast en toen de man naar beneden keek werd zijn lach nog breder. "Laat u niet misleiden, heer!" riep de boer die de groep eerder onderdak had geboden. "Het is een troep heksen en duivels!"

"Ik kan zelf wel zien wat het zijn," zei de nieuweling koeltjes. "Scheert u weg, deze mensen vormen geen bedreiging voor u."

"Niets daarvan!" riep een andere dorpeling, een reus van een kerel. "Ze zijn vervloekt! Op de brandstapel met die lui!"

De menigte drong weer naar voren, maar de man in de mantel trok een rapier tevoorschijn en stortte zich pardoos in de massa. Hij haalde links en rechts uit en verwondde in een paar seconden verscheidene mensen. In paniek sloeg de menigte op de vlucht.

"Soms is de aanval de beste verdediging," zei de man op kalme toon tegen de reizigers, terwijl hij zijn zwaard afveegde aan de broek van een dode boer. "Mijn naam is Vladimir Lugat. En u bent?"

De antwoorden van de groep waren wat onsamenhangend. "We zijn, eh," "Muzikanten!" "Die mensen ... dood." "We zijn tijd, reis, reistijd, we zijn reizigers." "Rensingh heeft hulp nodig." "Hij is, eh ..."

Lugat keek hen zo doordringend aan dat ze zonder er bij na te denken de waarheid er uit flaptten. De man bleek ruimdenkender dan de dorpsbewoners en reageerde niet xenofob. Hij hield een hand op voordat ze alles konden uitleggen. "Dat klinkt als een interessant verhaal, dames en heren, maar dit is niet de plek. Kom mee, ik weet een schuilplaats in de buurt waar het beter toeven is."

Hij voerde ze mee het bos in, over smalle paadjes en stukken waar helemaal geen pad leek te lopen. Het bos, overdag al donker, was in de nacht een inktzwarte deken over het land. Ondanks het duister leek hij feilloos zijn weg te vinden, terwijl de groep moeite had om niet over boomwortels te struikelen en tegen takken aan te lopen. Ten langen leste kwamen ze bij een oud fort of versterkt huis, dat donker tegen een rotswand aan lag.

"Dit is een betere plek?" vroeg Ishan fronsend. "Het is een halve ruïne."

"Ik zal wat lichten aansteken," zei Lugat. "Geloof me, van binnen ziet het er heel wat beter uit."

Inderdaad was het huis van binnen een stuk aangenamer. De man had een haardvuur gemaakt dat een prettige warmte verspreidde en kwam aanzetten met gedroogd vlees en een paar flessen krachtige rode wijn, terwijl de reizigers zich installeerden. Toen nodigde hij hen uit om hun verhaal te vertellen en dat deden ze, terwijl hun gastheer een beetje afwezig luisterde en voortdurend glazen bijvulde als ze leeg raakten. Indy

was voor de verandering poeslief en zat de hele tijd naast hem, zonder een moment kattenkwaad uit te halen.

Na afloop vertelde Lugat kort wat over zichzelf. Hij was een edelman uit Servië die lang geleden zijn ouderlijk huis had verlaten om het avontuur te zoeken. Hij was op weg naar Toulouse voor wat zaken, waar hij niet over wilde uitweiden. "Dit 'tijdreizen' interesseert me zeer! Als jullie het niet erg vinden, dan zou ik graag een verzoek doen om met jullie mee te reizen naar het verleden, minimaal één 'tijdsprong'."

"Jij, eh, u ook al?" vroeg Ishan. "Maar dan raakt u in een andere tijd verzeild! Wij reizen terug om weer thuis te komen, maar u bent al thuis."

Hij wuifde het bezwaar weg. "Ik heb al verteld dat ik mijn thuis lang geleden verlaten heb. Er is niets om naar terug te keren. Maar er zijn onafgemaakte zaken in mijn familie, zaken die ik misschien recht kan zetten in het verleden."

"Maar we weten nog niet waar, eh, wanneer de volgende halte ligt."

"Dat is geen probleem, desnoods ga ik een paar keer mee."

"Natuurlijk willen we u helpen, na wat u voor ons gedaan heeft," zei Rensingh. "Zoals gezegd moeten we daarvoor waarschijnlijk naar Parijs."

"Ik kan niet met u mee reizen," zei Lugat. "Zoals gezegd moet ik eerst paar zaken in Toulouse afhandelen en dan voorbereidingen treffen voor het verleden. Maar ik zal u in Parijs weer ontmoeten."

"We weten niet precies waar we in de stad moeten zijn," zei Mark. "Laten we een plaats afspreken."

Lugat maakte opnieuw een vegend gebaar. "Maakt jullie geen zorgen, ik vind jullie wel als ik daar aankom. Ziehier, mijn kraaikompas." Hij haalde een vreemde constructie van hout en metaal tevoorschijn waarin een soort pijltje zat dat heen en weer kon draaien. Volgens hem kon hij het afstellen op mensen en de groep zo opsporen. De 24e-eeuwers moesten hun best doen om niet te lachen om het armzalige apparaatje en de vermeende magische krachten er van.

Mark zei: "Voor het geval u ons toch misloopt, ga naar de Pont Neuf. Laten we zeggen 13 juli bij zonsopgang?"

"Zonsondergang schikt me beter," zei Lugat.

De volgende dag was het vuur uit gegaan en binnen zag het huis er uit alsof er al jaren niemand meer geweest was. Het meubilair was half kapot, de resten van hun diner lagen verspreid en er lag overal stof. Een klamme, koude ochtendmist hing over hun schuilplaats. Eén voor één stonden ze op en perplex.

"Hé, waar is Lugat?" riep Sendy. Hij is weg!"

"Ik wist wel dat we hem niet konden vertrouwen," mompelde Ishan.

"Hij heeft ons zo te zien niet bestolen," merkte Mark op. "Ik weet niet wat ik van zijn verhaal moet geloven, maar hij heeft ons niets misdaan. Laten we verder reizen."

Maar hoe? De koets was achtergelaten en ze hadden geen geld meer voor een nieuwe. "Ik ga niet dit halve land doorlopen!" klaagde Sabine al voordat ze tien passen had gezet. Maar dat bleek niet nodig. Buiten troffen ze vijf paarden aan, allemaal zwart en uitgerust met rijtuig, proviand en een beurs met geld. Er was zelfs een bok, ook zwart, voor Indy. De tekst van een begeleidend briefje, geschreven in een zwierig handschrift, vermeldde alleen: "Beschouw dit als een wederdienst. Lugat."

En zo werden de reizigers ruiters. Iedereen behalve Sabine moest er aan wennen, ondanks het stapvoets rijden. De één na de ander begon naar links en rechts te schuiven om het achterwerk te ontzien. Omdat de paarden af en toe wat rust moesten krijgen liepen ze er soms naast en ze keken zowaar uit naar die loop-'pauzes'. Desondanks schoten ze met paarden een stuk sneller op dan te voet. Ze volgden de oude Romeinse weg langs Bordeaux, Saintes, Poitiers, Tours en Orléans naar Parijs.

De weg mocht dan wel oud zijn, maar de wereld was bezig zich te vernieuwen. Ze kwamen een edelman tegen die vol trots zijn 'thermomètre' demonstreerde; een stel houthakkers liep te loop tegen de installatie van een houtzaag die niet werd aangedreven door een betrouwbare watermolen, maar door een sissende stoommachine; een schoolleraar legde kinderen uit dat er naast de Aarde niet vijf, maar zes planeten waren. Veel van die nieuwe uitvindingen kwamen de tijdreizigers vreemd over: rare constructies van koper, messing en ijzer, òf fragiel òf lomp en grof, heen anders dan de micro- en nanotech die ze gewend waren. Ook aan de overgrote meerderheid van de Fransen ging het voorbij. Die bewerkten hun akkers nog gewoon met handwerktuigen, bijgestaan door paarden en ossen. "Dit hele land stinkt naar mest!" klaagde Rensingh.

Ze merkten dat dat land er toch niet zo best aan toe was. Voedsel was schaars en de voedselprijzen waren hoog, vooral in de steden. Dat was geen probleem voor de crimineel rijke tijdreizigers, maar wel voor de onderlaag van de bevolking. Een hoge werkeloosheid en een lege schatkist verergerden de zaak. Ze hadden wel eerder last gehad van bedelaars, maar nu werden ze geplaagd door grote groepen en kregen ze in

steden regelmatig het advies om bepaalde buurten te mijden, aangezien de uitgehongerde mensen daar tot alles in staat waren. Dus reisden ze snel en bewaakten ze elkaar en de paarden zorgvuldig.

Ze hulden zich in sobere kleren met donkere tinten, om te suggereren dat ze tot de middenklasse behoorden. De vrouwen waren al lang blij dat ze geen nauwsluitende korsetten hoefden aantrekken, of pruiken opzetten die vol zaten met stof en ongedierte. "Het lot zij dank dat ze tenminste de parfum al uitgevonden hebben," verzuchtte Ishan.

Er was veel tijd om te vullen. Mark deed pogingen om blokfluit te leren spelen zodat hij ook mee kon doen met de muzikanten; Ishan gaf training in zelfverdediging en bleek over een groot arsenaal aan gemene technieken te beschikken. Ze oefende ook Rensingh in vermommen, stilletjes verdwijnen en rondsluipen. Sabine en Mark maakten een berenpak voor hem van leer, konijnenvellen en een echte berenschedel die ze op de kop tikten. Zo kon hij een rol spelen in 'Belle en het Beest', een idee van Sabine. Het was een aanpassing van het verhaal van de Villeneuve door de 24e-eeuwers, die er hun dekmantel als artiesten mee uitbreidden.

Mark merkte dat Sindy over de dood van Pratsinger heen leek te zijn. "Wil je nog steeds naar huis?" vroeg hij.

"Natuurlijk. Maar het is geen obsessie meer. Op de Venia heb ik Hakuin herlezen, dat zette me aan het denken. In het begin klampte ik me teveel vast aan ons thuis. Nu ervaar ik de reis gewoon en geniet van alles."

"Ook van de ongemakken, de vuiligheid en de gevaren?" vroeg Mark. "Het is niet bepaald de toeristentrip waar we mee bezig dachten te zijn in Egypte."

"Juist ook die! Als je je alleen maar blind staart op de 'hoogtepunten', dan is je ervaring niet compleet."

Mark plukte aan zijn inmiddels herstelde baardje. "Mijn ervaring zal pas compleet zijn wanneer ik snap hoe dit tijdgestuiter in elkaar zit."

"Ach, mijn peinsertje!" lachte Sindy. "Je moet je wat meer ontspannen!" Ze vloerde hem met een beweging die zie van Ishan geleerd had en kuste zijn aandacht naar andere zaken.

In elf dagen bereikten ze Parijs. De route had langs een paar van de grootste steden van Frankrijk gevoerd, maar Parijs was nog groter: ruim een half miljoen inwoners. Het was een mix van grootse, statige gebouwen en grauwe, bedompte achterafstraatjes vol met vuil. De industriële revolutie liet zich al zien in de vorm van de eerste fabrieken en stoommachines. Maar belangrijker was die andere revolutie. In alle cafés werd verhit gediscussieerd en opgeroepen tot verzet tegen de koning, die het land aan de rand van de financiële afgrond had gebracht. "Necker is ontslagen, alle hoop is verloren!" "Dertien sous en zes deniers voor een brood, het schandalig!" "Het graan wordt opgevroten door de kanaries van Marie-Antoinette!"

De groep hield zich afzijdig van het tumult. Mark haalde de locator weer tevoorschijn. "Laten we hopen dat de truuk met het uitschakelen geholpen heeft en dat de klauwgasten nu honderden kilometers van ons vandaan zijn. Als ze dezelfde primitieve vervoermiddelen moeten gebruiken als wij, dan halen ze ons nooit meer in. Ik ga peilen waar we precies moeten zijn." Hij probeerde de tijdmachine aan te zetten. Het lukte niet. Paniek maakte zich meester van de groep. Iedereen bemoeide zich er mee en moeizaam probeerden ze de werking van het apparaat te doorgronden. Hoewel de meeste onderdelen een mysterie bleven, vonden ze het probleem toch.

"Die ene gyroscoop daar is verboden," zei Rensingh. "Als we die repareren, dan doet hij het hopelijk weer. We hebben gereedschap en wat nikkel nodig. Hoe komen we aan die dingen in de achttiende eeuw?"

Sabine hing over zijn schouder met een blik van geamuseerde half-interesse. "Als jullie problemen hebben met dat mechanische ding, waarom ga je dan niet naar een mecanicien?"

"Pah! Dit apparaat is de technologie van deze tijd zeven eeuwen vooruit," zei Rensingh. "Wie heeft er hier nu verstand van tijdmachines?"

"Een horlogemaker?" zei Sabine.

Even keken alle 'experts' elkaar woordenloos aan. Daarna trokken ze de stad in en vonden met wat navragen al gauw een straat vol met klokken- en horlogemakers. Ze zochten de duurste uit en legden hem het probleem voor.

"Dit is een zeer interessant apparaat," zei hij. "Wat is het?"

"Het is een soort kompas," antwoordde Mark. "Ziet u die gyroscoop daar? Die is onder de halfboor afgebroken. Kunt u dat repareren? Het moet wel met nikkel, om de juiste elektromagnetische weerstand te krijgen."

Het begrip 'électromagnétisme' was de ambachtsman vreemd. Mark deed een poging om het hem uit te leggen, maar faalde hopeloos. Hij haalde de de theorieën en experimenten van Gauss, Galvani en Franklin

aan, maar die kende de man ook niet. "Dat boekengebrabbel gaat me boven mijn pet. Maar van raderwerk heb ik wel verstand. Genoeg om te zien dat ik hier weinig mee aan kan. Die gierokoop van u is zo fijntjes uitgevoerd, dat ik hem met mijn gereedschap alleen maar verder de vernieling in zou helpen." Toen hij de verschrikte gezichten van zijn klanten zag riep hij: "Maar niet verslaagd! Ik kan wel iets soortgelijks maken, op een wat grotere schaal. Als we dat aan die as daar kunnen koppelen, die er heel wat steviger uit ziet dan de rest, dan werkt het net zo goed."

Onder een niet aflatende stroom van aanwijzingen werkte de man een middag lang en produceerde een alternatieve gyroscoop. Hij maakt hem vast met een schroef en bouwde er ook nog een mooi houten kistje omheen. Mark testte het apparaat ter plekke en verrichte zijn peiling. "Hij doet het weer," zei hij, maar weidde niet verder uit in het bijzijn van de horlogemaker. "Beste man, dit is vakwerk. Hier krijgt u een flinke som francs voor."

Die wilde daar niet van weten. "Dit was geen gewone klus, maar een erezaak. Hier hoeft ik geen munten voor te hebben, de reparatie is beloning genoeg."

"Neem het geld aan, sukkel," zei Ishan. "Je gaat het hard nodig hebben in de komende tijd."

De groep trok een half rondje om de stad om de precieze locatie van hun tijdpoort te bepalen. Twee lijnen op een kaart in Rensingh's hoofd kruisten elkaar op een fort dicht bij het Île de la Cité. Toen herinnerde Mark zich eindelijk zijn geschiedenisboeken weer. "Natuurlijk, 14 juli 1789, dat is de bestorming van de Bastille! Niet de meest constructieve daad van de revolutie, maar wel een symbool van het neerhalen van de oude machthebbers. Alweer een grote, dramatische gebeurtenis. Rampen, oorlogen, revoluties ... Pratsinger's stelling dat de tijdpoorten niet humanocentrisch zouden zijn is ondertussen wel volledig ontkracht. Het lijkt er op dat we juist de keerpunten uit de geschiedenis langsgaan. Maar dan hebben we er ook een flink aantal overgeslagen. Ik vraag me af of er toch geen patroon in de poorten zit ..."

"En ik vraag me af wat voor golven we in de tijd veroorzaken met onze acties," zei Sindy. "Het is maar te hopen dat de toekomst nog een beetje hetzelfde is wanneer we er naar terugkeren."

In Parijs bleek de revolutie, in tegenstelling tot op het platteland, volop in gang te zijn. De politie, zowel Guet als Garde, was gedesintegreerd en in veel straten heerste er anarchie. Er werd geplunderd en af en toe gevochten tussen groepen waarvan niet altijd duidelijk was welke positie ze in het conflict hadden. Een van de weinige soldaten die nog op zijn post was aan de rand van de stad, waarschuwde de reizigers om niet verder te rijden. Volgens hem was het levensgevaarlijk en konden ze beter omkeren, maar dat was nu juist wat de groep niet kon doen.

Rensingh had een plan. "Als we onze grote rijkdom eens gebruiken om een troep soldaten om ons heen te verzamelen? Met een flink aantal gewapende mannen blijven raddraaiers wel bij ons uit de buurt."

Het kostte aanvankelijk wat moeite om genoeg soldaten te vinden, maar toen het nieuws zich verspreidde dat er iemand met geld aan het strooien was, stroomden de mensen van alle kanten toe. Helaas waren velen ongewapend en ook helemaal geen soldaat. Op aandringen van Sabine, die medelijden kreeg met de hongerlijders, deelden ze heel wat aalmoezen uit. Omdat haar naam ook Frans klonk, werd zij door de bevolking uitgeroepen tot Sabine la Rayonnant, de Stralende.

Toen ze ongeveer twintig man bij elkaar hadden die niet al te onbetrouwbaar leken, trokken ze de binnenstad in. Een kleine menigte vergezelde hen, hopen op meer geld en onderweg kwamen er nieuwe aanhangers bij. Maar toen de groep veinsde dat hun geld op was, werd de stemming grimmig en wilden sommigen hun deel met geweld op eisen. Toen kwamen hun gewapende bewakers goed van pas. Zij hielden de bedelaars op afstand, zodat de reizigers konden doen waarvoor ze gekomen waren.

Af ten toe werd hun weg geblokkeerd door barricades, waar ze meestal om heen moesten trekken. Na twee uur zigzaggen bereikten ze het centrum. Het was vlak voor zonsondergang en dus wachtten ze bij de Pont Neuf, maar Lugat kwam niet opdagen.

"Een tijd en plaats afspreken in deze primitieve chaos, dat is natuurlijk niet te doen," merkte Rensingh op. "Laten we een plek vinden om te overnachten."

Ze vonden die, met moeite, in een herberg aan de Rue De Rivoli. De bewakers installeerden zich om het erf, wat normaal vol stond met wagens maar nu vrijwel leeg was. De herbergier was blij dat hij onverwacht nog gasten kreeg die nog goed betaalden ook en gaf ze de hele tweede verdieping. Daar overlegden ze over de situatie, nadat ze gebaden en gegeten hadden.

"De bestorming is morgen, maar ik weet niet meer hoe laat," zei Mark. "De tijdpoort lijkt in het fort zelf te zijn. We moeten dus naar binnen, maar dat zal pas kunnen als de opstandelingen door de verdediging breken. Dat zou wel eens het moment van de poort kunnen zijn, dus dan moeten we klaarstaan om ons midden in het gevecht te storten. Dat idee trekt me niet erg aan, bewakers of niet."

Niemand had een werkbaar plan om vooraf het fort binnen te komen, dus viel de groep terug op het basisidee van ter plekke zijn en toeslaan als de gelegenheid zich aandiende. Ongerust gingen ze slapen, terwijl Rensingh en Mark nog probeerden om een paar rookbommen te fabriceren, die hun activiteiten zouden kunnen dekken.

Tegen middernacht werd er op hun deur geklopt. Ishan deed open en schrok van de verschijning van Lugat, die er even kalm uitzag als tijdens hun eerdere ontmoeting. "Wij hadden een afspraak, meen ik?" vroeg hij. Ze liet hem binnen en maakte de anderen wakker.

"Het spijt me dat ik zo laat verschijn," zei de Serviër. "Ik kon u niet eerder ontmoeten. Maar aangezien u nog hier bent mag ik hopen dat u de tijdpoort nog niet bereikt heeft?"

De groep legde de situatie uit en Lugat liet weer eens zijn raadselachtige glimlach zien. "Ik denk dat ik wel een manier weet om binnen te komen. Maar ik zal eerst de zaak moeten verkennen. Mag ik de jongen Indy meenemen? Zijn kleine gestalte kan van nut zijn om alternatieve ingangen te vinden."

"Indy meenemen dat fort in?" vroeg Sabine. "Is dat niet gevaarlijk?"

Maar omdat het om Indy ging, maakte de rest zich geen zorgen. "Natuurlijk, dan maakt hij zich ook nog eens nuttig!"

De twee verlieten de herberg en verdwenen in de nacht voor hun verkenningstocht. Na een paar uur kwamen ze eindelijk terug.

"We hebbe een ingang gevonde!" riep Indy. "Maar hij is wel een beetje vies." Hij lachte vuil naar Sabine.

"Het is een rioolafvoer, waarvan het traliehek niet goed vast blijkt te zitten," legde Lugat uit. "Van daaruit kunnen we in de stallen komen en dan een voorraadkamer opzoeken. De Bastille is onderbezet; er zitten maar zeven gevangenen vast. Maar we moeten zo snel mogelijk naar binnen, want als het licht wordt, dan worden we zeker gezien."

En dus pakten de reizigers hun spullen bij elkaar en maakten zich op om in te breken in het fort. Ishan was bang dat hun gewapende gevolg hen zou verraden als ze er zo maar opeens tussenuit knepen. Dus deed ze alsof ze hun deurwacht een glaasje drank ging brengen en sloeg hem knockout toen hij zich bukte. Indy ging de groep voor en wees de riooluitgang aan. Het hek zat inderdaad los en één voor één kropen ze naar binnen. Toen de laatste er door was, zette Rensingh het hek weer terug en klemde het vast met wat hout en stenen, om te voorkomen dat anderen dezelfde weg zouden volgen.

Het riool was erg krap. De reizigers moesten er kruipend doorheen, half in de smurrie die er door afgevoerd werd. De achtersten in de rij moesten ook nog het braaksel van de vorsten verwerken, want er was bijna niemand die zijn maaginhoud kon binnenhouden. Sabine ging van haar stokje en moest door Mark door de tunnel gesleept worden.

Van top tot teen onder de stront kwamen ze weer boven in de stallen, waar de lucht van paardenmest zowaar aangenaam leek te ruiken. Lugat bewees weer goede diensten, want hij kalmeerde de paarden en had de wacht uitgeschakeld met een slaapmiddel. Daarna schuifelden ze langs de muur en slopen over de ophaalbrug naar het binnenkasteel. Iedereen was bang dat de wachters hen zouden opmerken, door hen te zien, horen of ruiken, maar Lugat beweerde dat er maar één of twee nachtwakers waren, waar ze gemakkelijk tussendoor konden glippen. Hij leek gelijk te hebben, want ze bereikten zonder problemen een kelder waarin kruit en kanonskogels lagen opgeslagen.

"Nu moeten we geduldig afwachten," fluisterde Lugat. "Maak geen geluid en houd je gedeisd."

En zo zaten ze dan op een kluitje in de kleine kelder, omringd door stank, hoewel hun neuzen daar na een tijdje minder gevoelig voor werden. In de vroege ochtend kwam het fort tot leven en even stonden ze doodsangsten uit toen er iemand aan de deur rammelde, maar hij liep verder. Sindy vroeg voortdurend hoelang ze nog moesten wachten, tot Mark er gek van werd. "De tijdpoort is tegen de avond," zei hij. "Je hebt een infoplakker; tel zelf de minuten maar af."

"Die is kapot," antwoordde Sindy.

"Hoezo kapot? Die dingen zijn onverwoestbaar."

"Hij is kapot! Al sinds Bordeaux."

"Je mag de mijne wel hebben," zei Mark, maar toen zag hij dat de zijne het ook begeven had. "Dien maar een schadeclaim in bij de fabrikant als we terug zijn in de 24e eeuw," mopperde hij.

Buiten was de revolutie in volle gang, maar het ging allemaal aan de groep voorbij. Ze waren noch lijfelijk aanwezig, noch op de hoogte gehouden door nieuwskanalen. In plaats daarvan zaten ze angstig en verveeld tegelijk te wachten in hun zelfgekozen donkere gevangenis. Ze hadden dan wel de gevechten vermeden, maar merkten nu dat wachten in onzekerheid nog slopender kon zijn.

Later in de ochtend kwam er steeds meer lawaai van buiten, maar de bestorming bleef uit. Vroeg in de

middag werd er toch duidelijk gevochten en nog later werd het fort hoorbaar en ook voelbaar beschoten met kanonnen. Elke keer dat een kogel insloeg dreunde het lawaai door alle muren heen. De reizigers, die inmiddels ook hongerig, dorstig, koud en stijf waren, vroegen zich af waarom het allemaal zo lang moest duren.

Laat in de middag hield het vechten op, hoewel het lawaaiig bleef. Mark kondigde aan dat de tijdpoort nog maar een halfuurtje weg was. Weldra hoorden ze gejoel, toen de menigte belegeraars het binnenfort binnendrong. Een tijdje later kwamen die de gang binnen en begonnen op de deur te beuken, die door de groep gebarricadeerd was. Ze hoorden nog kreten als: "Het kruit ligt hier!" en "Beuk die deur in!", maar Mark was al bezig om de implosant in te stellen.

"Helaas zullen we het grootste deel van de buit mee moeten nemen naar het verleden," merkte hij op. Toen braken de opstandelingen door de deur en voegde de groep de daad bij het woord.

1424 CE: Bloed

Uit: Wycliffe's Bijbel, Apocalips

And Y sai a beeste stiyng vp of the see, hauynge seuene heedis, and ten hornes; and on hise hornes ten diademes, and on hise heedis the names of blasfemye.

And the beeste, whom Y sai, was lijk a pard, and hise feet as the feet of a beere, and his mouth as the mouth of a lioun; and the dragoun yaf his vertu and greet power to hym.

And Y sai oon of hise heedis, as slayn in to deth; and the wounde of his deth was curid. And al erthe wondride after the beeste.

And thei worschipiden the dragoun, that yaf power to the beeste; and thei worschipeden the beeste, and seiden, Who is lijk the beeste, and who schal mowe fiyte with it?

And a mouth spekyngre grete thingis, and blasfemyes, was youun `to it; and power was youun to it, to do two and fourti monethis.

And it openyde his mouth in to blasfemyes to God, to blasfeme his name, and his tabernacle, and hem that dwellen in heuene.

And it was youun to hym to make batel with seyntis, and to ouercome hem; and power was youun to hym in to ech lynage, and puple, and langage, and folk.

And alle men worschipiden it, that dwellen in erthe, whos names ben not writun in the book of lijf of the lomb, that was slayn fro the bigynnyng of the world.

If ony man hath eeris, here he.

He that ledith in to caitifte, schal go in to caitifte; he that sleeth with swerd, it bihoueth hym to be slayn with swerd. This is the pacience and the feith of seyntis.

And Y sai another beeste stiyng vp fro the erthe, and it hadde two hornes, lijk the lomb; and it spak as the dragoun,

and dide al the power of the formere beeste, in his siyt. And it made the erthe, and men dwellinge in it, to worschipe the firste beeste, whos wounde of deth was curid.

And it dide grete signes, that also it made fier to come down fro heuene in to the erthe, in the siyt of alle men.

And it disseyueth men, that dwellen in erthe, for signes whiche ben youun `to it to do in the siyt of the beeste; seiynge to men dwellinge in erthe, that thei make an ymage of the beeste, that hath the wounde of swerd, and lyuede.

And it was youun to hym, that he schulde yyue spirit to the ymage of the beeste, and that the ymage of the beeste speke. And he schal make, that who euere honouren not the ymage of the beeste, be slayn.

And he schal make alle, smale and grete, and riche and pore, and fre men and bonde men, to haue a carecter in her riythoond, ethir in her forheedis; that no man may bie,

ethir sille, but thei han the character, ether the name of the beeste, ethir the noubre of his name.

Here is wisdom; he that hath vndurstonding, acounte the noubre of the beeste; for it is the noubre of man, and his noubre is sixe hundrid sixti and sixe.

sprong

Ze kwamen aan in dezelfde kelder als waaruit ze vertrokken waren. Deze keer was hij niet in gebruik als wapenkamer. In het flauwe licht konden ze tonnen, vaten en manden onderscheiden. De inhoud verrukte hen: de ruimte was een voedselopslag. Onmiddellijk vielen de reizigers hongerig op de dranken en spijzen aan.

"Het is maar goed dat dit fort in deze eeuw al gebouwd is," zei Rensingh, knauwend op een homp brood.

"Stel je voor dat deze ruimte nu niet zou bestaan en gevuld zou zijn met aarde. Hoe zou dat afgelopen zijn?"

"Die vraag durf ik niet te beantwoorden," zei Mark. "Ik zet de locator zometeen uit, maar laten we eerst even kijken waar we zijn en waar we naar toe moeten. Het is maar liefst 21 februari 1424. We moeten naar ... Bij het Zwerk, dat ding blijft maar zwabberen! Misschien is die reparatie toch niet helemaal gelukt. De poort ligt ergens westzuidwest, denk ik, maar liefst zes maanden vanaf nu! Dat is in ieder geval in Frankrijk. Wel Lugat, we zijn verder terug in de tijd gesprongen dan ooit: evenveel jaren als er dagen in een jaar zitten. Ik vrees dat dat te ver voor u is."

"Het voldoet uitstekend," zei de Serviër. Laten we deze plek verlaten voordat het licht wordt en het fort ontwaakt. Hij gleed geruisloos naar buiten, de donkere gang in. De rest volgde wat voorzichtiger.

"Ik zie als een kat in het donker, maar ik ben hem kwijt," fluisterde Ishan. "Waar is hij zo snel naartoe?"

Bij wijze van antwoord dook de man op uit een zijgang. "Kom mee. De discipline is zwak en ik heb één van de bewakers, die sliep, dit ontfoetseld." Hij rinkelde met een bos grote zware ijzeren sleutels.

Ze volgden hem door de gangen van de vesting en zochten een buitenpoort op. Het bleek dat het fort niet langer in de stad lag, maar aan de rand stond. Parijs was kleiner geworden. Stilletjes draaiden ze om en zochten een tweede poort aan de andere kant, in het westen. Ook daar bleek een sleutel op te passen en zo braken ze gemakkelijk uit.

De stad, grotendeels ontdaan van dagvolk, rook voornamelijk naar hout en houtskool, naast de altijd aanwezige geur van poep, mest en afval. In de nauwe straten was het aardedonker; ze kwamen vrijwel niemand tegen.

Sabine rilde in de kou van de nacht. "Ishan zal nu wel gaan zeggen dat we ons aan de GKV moeten gaan wijden, maar ik denk dat BBB nu echt eerst komt. We trekken zelfs in het donker de aandacht door deze stank."

Lugat wist raad. "We zoeken de straat van de barbiers op. Daar vinden we vast wel iemand die voor een flinke som zilver zijn zaak wat eerder open wil doen. Ze zitten sinds vóór de achttiende eeuw op die plek en zullen er waarschijnlijk in de vijftiende al zitten. Het kleermakersgilde is daar vlakbij."

Alweer leidde hij de groep door het donker en alweer wist hij de weg, hoewel hij af en toe even twijfelde bij onbekende straten. De eerste barbier die open deed schrok nogal van hun uiterlijk en nog meer van hun geur, maar geld deed wonderen. Sabine en Ishan kregen hem zelfs zo ver om een badkuip te vullen met water. Het was koud maar dat deerde hen niet.

De vieze achttiende eeuwse kleren werden verruild voor vijftiende eeuwse: lange jurken, omvangrijke hoofddekseis en enkellaarzen voor de vrouwen; shirts, dubbelingen en kniekousen voor de mannen. Ze gebruikten hun geld om grove wol te kunnen negeren en zoveel mogelijk zijde en linnen te dragen. Voor Rensingh, die weer buiten moest wachten, kochten ze weer ruime gewaden om zijn gestalte geheel te kunnen verhullen.

Lugat maakte een wat zenuwachtige indruk en stond er op om als een van de eersten geholpen te worden. Toen de anderen nog bezig waren met wassen en passen, was hij al klaar en kondigde hij aan om afscheid te nemen.

"Van waar die haast, Lugat?" vroeg Mark. "Je bent meer dan 350 jaar terug gereisd."

"Desondanks heb ik dringend een paar dingen te doen. Nee, vraag niet wat, u zoudt het niet begrijpen. Dames, heren, ik groet u allen. Het was aangenaam om met u kennis te maken. Ik denk dat we na deze tijd-'sprong' quite staan. En nu: vaarwel!" En hij verliet het pand als een zucht in de nacht, de rest verward achterlatend.

Toen de ochtend aanbrak zochten ze een herberg op en installeerden zich daar voor nog meer lichamelijke verzorging. Mark's theorie dat snelheid niet van belang was, werd nu bewezen geacht en dus maakte de groep geen haast meer voor de reis naar het zuidwesten. Wel spraken ze af om het benauwde, drukke en smerige Parijs meteen de volgende dag te verlaten, want de tijdmachine had even aan gestaan, zodat ze het risico liepen dat er klauwgasten op hen af zouden komen.

De mensen in Parijs spraken geen modern Frans maar Midden-Frans, waar de vertaalmachines een beetje moeite mee hadden. Tot verrassing van de groep bleek de hele noordelijke helft van het land in handen te zijn van de Engelsen. "Vieze zwijnen!" gromde de waard. "Dat stelletje blaffende 'onden gebruikt de stad alleen maar om de skatkist van die snotneus 'Enri te spekken. Waar is de trots van de Franse adel? Ver weg, skuilend tussen de boerderijen van de zolderlingen."

De reizigers hadden andere zorgen. "Dit is toch een herberg?" vroeg Sabine met trillende stem. "Ze hebben geen koffie! Ze weten niet eens wat het is! En het enige fruit bestaat uit half uitgedroogde appels en peren van vorig jaar. Hoe moet ik zo de dag doorkomen?"

"En naar aardappelen, mais, maniok, tomaten en chilipepers kan je ook fluiten," zei Rensingh. "Amerika is nog niet ontdekt. Welkom in de Middeleeuwen!"

De enige die niet klaagde over het dieet was Indy. Omdat veel water vervuild was en niet geschikt om te drinken, dronken de middeleeuwers bier of wijn. Dat waren heel andere soorten dranken dan de tijdreizigers gewend waren. Er zat veel minder alcohol in en veel meer voedingsstoffen, bijna als een soort soep. Het was normaal dat kinderen er ook uitgebreid van dronken en Indy was daar zeer mee in zijn sas. Rensingh dronk teveel en werd ziek, tot groot leedvermaak van de anderen, want hij was de enige die nog geen enkele keer buikloop had gehad.

De volgende dag maakten ze zich op om de stad te verlaten. Koetsen waren in de vijftiende eeuw nog niet uitgevonden en wagens waren een stuk minder comfortabel, dus kochten ze weer rijpaarden. "Heeft u niet

iets anders dan ponies?" vroeg Sabine aan de handelaar en kwam er toen achter dat er in de Middeleeuwen domweg geen paarden groter dan dertien à veertien handen hoog waren. De aankoop bleek lastig met hun achttiende eeuwse goud en zilver. Ze wisselden het geld om voor vijftiende eeuwse munten, maar de wisselaar, die de munten natuurlijk niet herkende, berekende een stevige commissie.

"Tijd voor nieuwe bankbiljetten, Rensingh," begon Ishan, maar bedacht zich toen. "Brod-pech, die zijn nog niet uitgevonden. We moeten een nieuwe manier vinden om aan geld te komen."

De ruiters reisden noordwestwaarts, over de weg met de Seine een eindje verderop aan hun linkerhand. "Dit land is beduidend minder dicht bevolkt dan op onze vorige etappe," merkte Sindy op.

"Gek genoeg kan dat beter worden als we nog verder in de tijd terug reizen," zei Mark. "Europa is nog aan het herstellen van de Zwarte Dood van driekwart eeuw geleden."

"Dat is drie generaties," zei Sindy. "Moeten ze daar nu niet zo'n beetje overheen zijn?"

"Nee, de pest keerde drie eeuwen lang keer op keer terug, in het begin met vrij regelmatige tussenpozen van elf jaar. Dat kwam omdat de kinderen dan ..." Hij trok abrupt de teugels aan, zodat Ishan's paard bijna van achteren tegen hem op reed. Seconden lang zat hij doodstil op zijn rijdier, terwijl de rest zich afvroeg of hij wel in orde was en het paard snel even wat gras graasde. Toen begon hij verwoed in zijn zakken te zoeken, onderwijl mompelend: "een calculator ... pen en papier ... ganzenveer en perkament voor mijn part!" Tenslotte sprong hij van zijn paard, rende naar de oever van een beekje, scheurde met grof geweld een tak van een boom en begon cijfers in het zand te krassen. Voor de ogen van de rest tekende zich een reeks slordig getekende getallen af, waaronder hij één, twee, drie en uiteindelijk vier andere reeksen maakte die steeds korter werden:

2368	2326	2225	2051	1789	1424
0	-42	-143	-317	-579	-944
	-101	-174	-262	-365	
	-73	-88	-103		
	-15	-15			

"Eh ..." zei Sindy.

Mark legde het uit, getallen aanwijzend met de tak en zo snel dat hij over zijn eigen woorden struikelde. "Het is niets anders dan een derde orde verschil-reeks! Er zit geen regelmaat in de 'afstand', ik bedoel de tijdsverschillen tot aan 2368, ook niet in de verschillen tussen de verschillen, maar wel in, eh, de verschillen tussen de verschillen tussen de verschillen! Op het derde, sorry vierde niveau dus is de reeks constant: alles neemt toe in stappen van 15. Het magische getal is 15! Nu kan de reeks eenvoudig geëxtrapoleerd worden. Onze volgende stop is ... $944 + 365 + 103 + 15 = 1427$ jaar vanaf ons vertrekpunt, dus in 941 CE!" Hij grijnsde er bij alsof hij een eekhoorn was die net zijn wintervoorraad had herontdekt.

"Ik denk dat het wel klopt," zei Rensingh. "Al die cijfers zwemmen door mijn hoofd."

"Het klopt," zei Mark. "Ik zal jullie niet lastigvallen met de berekening van de tweede orde poorten, die terug leiden naar de toekomst. Die is ingewikkelder maar niet relevant voor ons, omdat we toch meteen de eerste pakken." Hij lachte zacht. "Wat een ontdekking, zeg. We gaan richting Normandië, niet? Laten we onderweg maar ergens een vikingschat opgraven voor de volgende etappe."

Na een dag zette hij de locator weer aan en bepaalde de plek van hun tijdpoort op een locatie in het zuidwesten. "Hm, dat is ergens west van Parijs, in het oosten van Normandië. Daar kunnen we binnen één of twee dagen zijn, maar de poort ligt nog bijna een half jaar in de toekomst. Daar gaat mijn net-op-tijd-theorie! Rensingh, wat zeggen je geheugenbanken over rampen, catastrofes en dergelijke in 1424 in West-Frankrijk?"

Maar Rensingh, die de hele dag al zwak in het zadel had gehangen, was al gaan slapen. De rest bracht de avond door met bedenken welke uitvindingen, voedsel en comfort ze allemaal zouden moeten ontberen in de vijftiende eeuw en hoe ze hun maanden zouden moeten doorbrengen.

De volgende dag was Rensingh nauwelijks wakker te krijgen en duidelijk katziek. Sabine was doodsbezorgd. De groep wendde al hun 24e eeuwse kennis aan, maar ze waren geen dokters. "Hij heeft op een paar plekken rare knobbels onder zijn huid en hij heeft koorts, wat betekent dat?"

Het antwoord moest van Rensingh zelf komen, met de grote hoeveelheid kennis in zijn databanken, maar hij ijldde alleen maar. Opeens deinsde Ishan met een wit gezicht achteruit. "Dat zijn geen knobbels, dat zijn builen. Het is de builenpest."

"Dat kan niet ..." zei Sindy. In Parijs hadden we het er nog gekscherend over. Hij noemde allerlei jaartallen.

Ik herinner me duidelijk dat dit juist een periode tussen twee pest-epidemieën in is."

"Toch heeft Ishan gelijk," zei Mark. "Hij heeft ze op zijn buik en een hele grote in zijn oksel onder zijn servo-arm. Misschien heeft hij meer vlooiënbeten opgelopen dan wij omdat hij zich minder vaak heeft kunnen wassen."

Sabine gilde, sprong op en rende naar het meertje waar ze hun drinkwater uit gehaald hadden. Ze rukte zich de kleren van het lichaam, sprong er in en waste zichzelf zo grondig als ze maar kon.

"Sabine, zo raak je onderkoeld!" riep Mark, maar ze luisterde er niet naar.

"Ik ga er ook maar in," zei Sindy. "Sabine, was meteen ook je kleding!"

Binnen een minuut was de hele groep behalve Rensingh aan het schrobben en rillen. Ishan was als eerste uit het water en rende rond om hout te sprokkelen, waarmee ze het kampvuur opstookte tot een felle brand. "Kom, droog je kleren en jezelf!" Sindy hing haar jurk te dicht bij de vlammen zodat die in de fik vloog en half verkoold was voordat ze het ding kon redden.

"Rensin-singh moet ook nieuwe kkk-kleren," bibberde Sabine.

"Voor hem is het te laat, hij is al geïnfecteerd," zei Sindy. "Wat hij nodig heeft is rust, warmte en voedsel eten. Waarom werken zijn mech-microben niet?!"

Iedereen was aangestoken door Sabine's vrees voor besmetting. Ze brachten het vuur wat dichterbij Rensingh en verzorgden hem een beetje, zichzelf wapenend met fakkels om eventuele vlooiën op afstand te houden. Sabine wilde meehelpen, maar merkte dat de angst haar verlamde. Zwellend in zelfhaat bleef ze op afstand van de zieke cyborg.

Rensingh's toestand verslechterde gedurende de dag. Hij begon nog meer te ijlen. "Verneuil! Archibald will-a perrssh. ... reet ik het offervee de hals open, zodat het donk're bloed in de kuil droop. En daar kwamen ze, de schimmen der doden, oprijzend uit de Erebus: meisjes, pas gehuwd en jongelingen; grijsaards, ... Calibrating delay loop: 7E. aic7xxx_abort returns 0x2003. secserv kernel: Kernel log daemon terminating ..." Hij richtte zich nog één keer half op. "Th' kin! Listen, cheil. Na man play at the fut ball!" Toen zakte hij met een zucht in elkaar.

De grafieten van de 24e eeuw waren kort en eenvoudig, gericht op familie die natuurlijk afwezig was. Mark sprak een paar afscheidswaarden. "Rensingh Narrio Sextius, je was een goede kameraad. Op deze reis droeg je de zwaarste lasten, maar was altijd een steunpilaar. Vaarwel goede vriend, moge je geest in ons voortleven. Van stof tot stof, regen uit de ruimte, vlammen naar de hemel."

Hij ontstak de kleine brandstapel waar ze Rensingh op gelegd hadden. Zwijgend keek de groep toe hoe het vuur zijn lijk verslond. Brandend plastic en lantaan verspreidden geuren die nog nooit eerder door de lucht van de Middeleeuwen hadden gewaaid.

Ze vertrokken pas de volgende dag, iedereen somber en stil. Toch werd er weinig over hun tweede verlies gepraat; allemaal waren ze harde overlevers aan het worden. Op aanwijzing van een boer staken ze de Seine over bij Mantes en reden zuidwest. Sabine werd ook ziek, tot ieders ontsteltenis en vooral haarzelf, maar het bleek gewoon een verkoudheid. Twee dagen later arriveerden ze in Verneuil, waar de tijdpoort ongeveer moest zijn.

"Ik weet nog steeds niet wat voor historische gebeurtenis er hier dit jaar gaat plaatsvinden," zei Mark. "Dus laten we het risico nemen om de locator wat langer aan te zetten en als wichelroede te gebruiken om de precieze plek te bepalen."

De wijzer trilde weer onaangenaam chaotisch, maar wees min of meer noordnoordwest. Ze zigzagden wat; de wijzer bleef hardnekkig volhouden. Een dag later, inmiddels ongerust, reden ze een flink stuk westwaarts, alweer zonder resultaat.

"Misschien is het ding weer kapot?" opperde Sindy voorzichtig. "Zo ja, dan zitten we diep in de puree."

Ze probeerden de problemen te diagnosticeren en misten Rensingh dubbel zo hard. "Laten we weer proberen om een instrumentenmaker op te zoeken," stelde Mark voor. "Hoewel die in deze tijd stukken grover werken dan in de achttiende eeuw."

De locator werd weer uitgezet en ze trokken naar de grootste stad die ze konden vinden: Caen. Onderweg kwamen ze geleidelijk minder Fransen en meer Engelsen tegen; het was duidelijk wie de baas was in de streek. Het was vaak koud en guur en de wegen waren stroken blubber. De wintervoorraden begonnen te slinken en daarom was voedsel duur. Ook hun geldvoorraad slonk en het werd moeilijk om de schijn van welvarende kooplieden op te houden.

Toen kwamen ze aan bij het kasteel van baron Hugh van Picklade, een eenvoudige constructie die het midden hield tussen een versterkt huis en een klein fort. Omdat Mark rondbazuinde dat ze naast artiesten ook handelaren waren in houtsnijwerk (waarvan ze een lading op de kop getikt hadden), kleurstoffen en

genezende dranken uit de soek van Bagdad (Sabine's afdeling) en Kaarten van het Oneindige Firmament (zijn eigen werk), werden ze door de slotbewaarder binnen genood. Hugh was niet erg geïnteresseerd in de koopwaar, maar wel in de Sabine en Ishan, wiens lengte, schoonheid en charisma scherp afstaken tegen die van zijn eigen vrouwen. Natuurlijk werd er weer een muzikaal optreden gegeven, waarmee ook Hugh's parttime-minstreel in het kamp van afgunstige, vijandige kasteelbewoners belandde. De stemming steeg, maar niet bij iedereen.

"Gooi die losbandige zigoinersletten mijn huis uit!" siste zijn vrouw. "Heb je de ogen van die zwartharige gezien? Geel als van een uil, gezant van de duivel."

Hugh moest niets van de kritiek hebben. "Zeikwif, houd je waffel! Het is prachtig, de muziek, het dansen, de vr- ... Dit is vermaak zoals vermaak bedoeld is. Bertrand, meer wijn!"

"Bij God, Hjugh, je maakt je skuldig aan minstens twee zonden: lust en gulzigheid! Je zult zeker ..." Haar aandacht werd afgeleid. "Zie ik dat goed? Is dat joch bezig ons tafelzilver te mouchardez? Ik -"

"En jij scoort ook minstens één zonde: afgunst!" riep de baron. "God straft meteen, zeggen ze en aangezien hij me nog niet gestraft heeft denk ik dat het wel goed zit." Hij nam nog een flinke hap uit een kippenbout.

Even later liep hij blauw aan, greep naar zijn keel en bracht een paar piepende klanken voort. Zijn vrouw merkte het en kon haar leedvermaak niet inhouden. "Boontje komt om zijn loontje, Hjugh van Picklaede! De hand van God -"

Maar Ishan zag dat het probleem serieus was. Snel sprong ze van het podium en over de tafel naar het hoofd van de zaal, tot ontzetting van familie en personeel, want die plek was strikt voorbehouden aan de heer des huizes en zijn vrouw. Ze schrokken nog meer toen Ishan hem uit zijn stoel sleurde, van achteren beetgreep en met twee armen een stevige ruk aan zijn flinke pens gaf. Een kippenbotje schoot pardoos uit zijn keel. De Heimlich-greep had weer een leven gered.

Hugh veranderde op slag. Hij viel op zijn knieën, bad God persoonlijk om vergiffenis en beloofde om boete te doen in de vorm een pelgrimstocht naar Rome. Het feest werd beëindigd. In de schaduwen wrong Sendy het tafelzilver uit Indy alsof hij een natte doek was en zette het discreet weer terug. Iedereen ging slapen. De reizigers kregen de luxe van een paar matten in een hoek van de zaal. Na een tijdje werden ze gevoelloos voor het gesnurk en de stank van de rest van het kasteelvolk.

De volgende ochtend bleek dat de baron hen niet vergeten was. "Hier, voor jou, mijn goud-ogende redster," zei hij tegen Ishan en gaf haar een prachtige gouden halsketting, die met edelstenen afgezet was. "Zorg er wel voor dat mijn vrouw het niet ziet!"

"Vroeg of laat komt ze er achter," zei Ishan, die vrouwen beter kende dan hij.

Hij lachte de opmerking weg. "Ik ben toch een tijdje weg. Naar Rome, waar de hoeren nog gewillig zijn!"

Ishan beschouwde de halsketting niet als een persoonlijk cadeau. In Caen verkocht ze hem aan een Joodse juwelier, zoals gewoonlijk keihard onderhandelend voor de beste prijs. Dat voorzag de groep weer van een lading geld. Daar diende zich nog een tweede oplossing voor aan. Indy's talent om te verdwijnen en later weer op te duiken met allerlei gestolen waar zoals muntgeld, voedsel en kleding werkte dubbel goed in drukke steden. De volwassenen berispten hem, maar gingen één voor één door de knieën voor de verleiding van privé-kamers in herbergen, fruit, heerlijk warme bontmantels, parfum en een prachtige luit.

In de eerste nacht in de stad zette Mark met trillende vingers de tijdmachine weer aan. Opnieuw wees de wijzer noordnoordwest en de groep zuchtte van teleurstelling, maar de astronoom hield zijn hand op. Hij ijkte het apparaat tegen de sterren, mat de tijd en de richting zo precies als hij maar kon. "De locator wijst iets meer naar het noorden, meer dan de afwijkingen die hij in deze eeuw vertoont. Ik denk dat we naar Engeland moeten. Dat is een heel andere richting dan eerst. Ik kan niet verklaren waarom de wijzer zo gedraaid is. Daar hebben we onze techneuten voor nodig en die hebben we verloren." Hij zuchtte diep. "We kunnen alleen maar vooruit vluchten."

"Misschien moeten we alvast op dat eiland gaan kijken," opperde Ishan. "We hadden toch ruim de tijd? Hoeveel precies?"

"Een klein half jaar," zei Mark, terwijl hij op het apparaat keek. "Onze sprong is op ..." Zijn ogen puilden zo ver uit dat ze de wijzer bijna raakten. "25 mei, dat is over minder dan drie maanden!"

"Het is een compleet andere poort!" riep Sendy.

Natuurlijk probeerden ze uit te vogelen of er niet nog meer poorten waren en of ze ze konden vinden, maar de tijdmachine liet zich niet vermurwen.

De volgende dag reden ze naar Ouistreham en informeerden naar passage over het Kanaal. "In dit grillige winterweer?" vroeg een visser. "Ben je gek geworden? Probeer het maar in Boulogne of Calais, daar vaart af en toe nog een waaghals uit."

En dus reden ze langs de Normandische en Picardische kust naar het noorden. De arme Sabine, die geen taalmodule had, had de grootste problemen om alle taalwisselingen bij te houden. "Het is niet zo moeilijk," zei Mark. "Normandisch is half Oudnoors en half Frans. Bijvoorbeeld: 'vochtig' is 'humid' in Engels en 'humide' in Frans, maar 'mucre' in Normandisch, zoals 'mykr' in Oudnoors. Picardisch lijkt weer veel meer op Frans en Waals. 'Dankjewel' is 'merci' in Frans en 'merchi' in Picardisch.

"Dur!" riep Sabine. "Dat is 'stop' in het Turks. Het is teveel, te snel. Doen jullie het woord maar."

In Boulogne bleek een visser te wonen die wel vaker koeriers overzette in de winter. Ze verkochten de paarden en wachtten tot het weer beter werd. Na drie dagen wachten op een gunstige wind konden ze eindelijk inschepen in zijn kleine boot. De man deed eerst een gebed en Sabine, inmiddels flink ontkerkelijk, deed toch maar mee. Misschien was het omdat de wereld na een paar tijdsprongen anders was gaan aanvoelen: minder beschaafd, minder bevolkt, ruiger, primitiever, grilliger. Voor de middeleeuwen waren de nukken van geesten en goden iets om altijd mee rekening te houden. Ze konden de wereld een beetje naar hun hand zetten, maar nooit helemaal.

Na de religieuze plichtplegingen gingen ze op weg. De wind stond oostnoordoost en de schuit voer er dwars op, voortdurend rollend en stampend op de golven. Iedereen behalve Ishan en Indy hing kotsend over de reling. Na acht zware uren legden ze aan in het dorp Folkestone. Verderop, in Ashford, kochten ze nieuwe rijpaarden.

Van daaruit reden ze in een rustig tempo noordwaarts. Ishan was bang dat hun route weer opgepikt zou worden door klauwgasten. In Londen kocht ze een paar haakbussen bij een wapenhandelaar, omdat haar laserpistool overleden leek te zijn. "Dit is het nieuwste van het nieuwstigste!" zei de man opgewekt, nadat hij was opgehouden zich te verbazen over een gewapende vrouw. "Er zit een lontslot op, zodat je twee handen vrij hebt om te richten. Een beetje schutter heeft ze herladen in minder dan een honderdtal. Heel adapté voor een waif, want je hebt er geen mannenspiers voor nodig!"

Londen was al net zo druk en smerig als Parijs, dus vertrokken ze snel. Ook in Engeland volgden ze zoveel mogelijk oude Romeinse wegen en overnachtten in herbergen in steden. De tijdmachine werd af en toe aangezet en bleef maar noordnoordwest volhouden. Zuid- en Midden-Engeland maakten plaats voor Northumbria. Het aantal dorpen en stadjes dat ze onderweg tegenkwamen nam gestaag af en voorbij Leeds was er meer wildernis dan akkerland. Ze leerden om navraag te doen naar rustplaatsen en obstakels op de route vóór hen en hun reis zo te plannen dat ze het eind van de dag steeds een dak boven hun hoofd hadden. Maar herbergen waren soms vol en vaak te klein; de dagen waren nog niet zomers-lang en soms verdwaalden ze.

Op die manier raakten ze op een donkere maartnacht verzeild in een dicht bos. De combinatie van bomen en wolken maakten het stikdonker en in de verte hoorden ze wolven huilen. Zich onbehaaglijk voelend zochten ze bijna tastend een weg door het woud. Ishan's nachtzicht kwam nu goed van pas en zij ging voorop.

Plotseling hield ze in. "Stop, er ligt een boom dwars over de weg. Het wegenonderhoud is beneden peil in deze eeuw."

De paarden konden er wel overheen springen, maar in de duisternis was het beter om even af te stijgen. Toen merkte Ishan opeens een paar gewapende figuren op, die voor hen op de weg stonden. Achter hen was een gerucht en ook daar werd het pad versperd. Ze waren in een hinderlaag gelopen.

De aanvoerder van de overvallers, een lange man, kwam naar voren en sprak hen opgewekt aan. "Gegroet, reizigers. U heeft het verkeerde tijdstip uitgekozen om over deze weg te reizen. Dat gaat u uw leven kosten, tenzij u de waarde daarvan beseft en in plaats daarvan uw materiële welvaart aan ons afstaat, want wij hebben geld van node."

Maar de reizigers hadden de stem herkend. "Lugat?" vroegen ze als één man.

"Ben ik al zo berucht geworden dat ik in het donker nog herkend wordt door wildvreemden?" vroeg de man zich hardop af. "Het wordt weer tijd om te verkassen. Hmm ... weg van dit eiland. Maar ter zake. Uw contanten, paarden en zadeltassen graag."

"Lugat, wij zijn het, de tijdreizigers. Herkent u ons niet meer? Waarom moest u er zo snel vandoor in Parijs?"

"

De man verstevigde de greep op zijn zwaard en bestudeerde hen argwanend. "Ik ken u niet. Probeert u me om de tuin te leiden? Wees gewaarschuwd: mijn mannen schieten bij het minste teken van onraad."

"U bent toch Vladimir Lugat uit Servië?" vroeg Mark, soepel overschakelend van Frans naar Servisch. "U was toch een edelman, geen struikrover?"

Er kwam een beetje licht in de kille ogen van de man. "Als dit een list is, dan is het een intrigerende. Geef u

zich eerst over en laat u ontwapenen. Daarna moogt u uw zegje doen."

Ze hadden weinig keus, dus gehoorzaamden maar en lieten zich afvoeren naar het kamp van de bandieten. Alleen Indy mocht zich vrij van de aandacht van de zeven bewakers bewegen. Hij liep samen met Lugat achteraan.

Het kamp was dieper in het bos. Lugat nam plaats op een boomstronk en liet zich het hele verhaal van de achttiende eeuw vertellen, zonder ook maar één bevestigend woord te spreken. Maar na afloop had hij wel een verklaring. "Het spijt me dat ik jullie in Parijs zo snel moest verlaten. Ik ben op jacht naar een vijand, een gevaarlijke inquisiteur, die mijn familie in deze eeuw terroriseert. Zoals jullie, meer dan mijn tijdgenoten, heel goed weten, zijn deze lui religieuze fanaten die voortdurend onschuldigen tot de brandstapel veroordelen. Hellevuur! Omdat mijn kraaikompas me vertelde dat hij vlak bij was, ben ik er meteen op af gegaan, ook om jullie buiten schot te houden." Hij keek nadrukkelijk de groep rond. "De confrontatie was hevig, een botsing van Aarde en Lucht! Bijna wist ik hem te verslaan, maar hij ontsnapte. Hij havende mij zoals ik hem verwondde, in lichaam en geest. Veel kennis is mij ontgaan; de achttiende eeuw is nu in mist gehuld. Zelfs u herken ik niet meer." Hij zuchtte en aaide Indy over zijn bol. "Alleen deze kleine ondeugd wist nog een herinnering wakker te schudden. U dankt uw leven aan hem."

De reizigers zaten vol vragen. "Een hersenschudding misschien, met amnesie?" "Hoeveel weet u nog?" "Wie is die inquisiteur en waarom zit hij achter u en uw familie aan?" "Wat voor gevecht was dat?" "Hoe heeft Indy -?"

Gebiedend hief Lugat zijn hand op. "Geduld! Nu wij herenigd zijn, lopen we misschien opnieuw gezamenlijk risico. Ik moet mij aan wichelarij wijden. Eet, drinkt en slaapt; de morgen zal antwoorden brengen." Hij verwijderde zich.

"Ik vind het maar een bizar verhaal," zei Ishan.

"Het is de vijftiende eeuw!" zei Mark. "In deze tijd geloven ze echt in dat soort dingen."

"En toch ga ik na het eten eens proberen uit te vinden wat er echt gebeurd is," antwoordde Ishan. Maar zover kwam ze niet. Of het de vermoedenissen van de reis waren, of de wederom sterke wijn waarvan Lugat altijd vergezeld leek te gaan, of iets anders, ze vielen allemaal kort na de maaltijd in slaap.

Diep in de nacht werd Sabine gewekt door een donkere gestalte die zich over haar heen boog. Het was Lugat. Hij sprak kort. Ze verstond hem maar half, omdat zijn Midden-Frans maar een paar sporen had achtergelaten in Ling. "Komm," zei hij terwijl hij haar diep in de ogen keek.

"Waarom?" vroeg Sabine.

Hij legde het uit met woorden, waar ze niets van begreep, maar ook met zijn blik, die vreemd onweerstaanbaar was.

"Maar ik, Rensingh ..." wierp ze nog zwakjes tegen.

Hij negeerde dat en voerde haar weg naar een open plek tussen de bomen, waar oude, mosbegroeide stenen een ruwe cirkel vormden. Lugat's handen begonnen te praten tegen haar huid en waren al even onstuitbaar als zijn stem. Sabine's geest leek zich te ontrafelen als in een droom. Een gedeelte gaf zich over aan de strelingen, een ander stuk keek afwezig naar de beelden en een klein stemmetje herinnerde haar nog aan de metalen stoerheid van Rensingh, maar werd steeds zwakker. De beelden leken tot leven te komen in het maanlicht en schiepen de illusie van een klein duiveltje dat rondjes danste om het minnenpaar.

Lugat nam haar op een oude stenen sokkel, waar van niet duidelijk was wat de functie ooit geweest was. Hij bleek een zeer vaardig minnaar, veel beter dan de Turkse priesters, bedacht Sabine. Hij was ook vurig en beet haar zelfs, wat haar licht ontstelde. "Ik bloed!" riep ze verontwaardigd. Lugat mompelde iets en likte de wond schoon. Zijn tong ging verder hij dompelde haar onder in een zee van extase, dieper dan ze ooit ervaren had.

Ze werd naakt wakker op een koude steen, terwijl de eerste zonnestralen voorzichtig tussen de bomen door naar haar tastten. Ze voelde zich slap en leeg. Beduusd trok ze haar kleren weer aan en sloop terug naar het kamp.

De rest ontwaakte ook net. Tot hun verbazing bleek Lugat, en ook zijn handlangers, weer spoorloos verdwenen.

"Is hij bang van ons?" vroeg Sindy zich af. "Speelt hij een spelletje? Of is hij gewoon zo gek als een deur?"

Dit keer had de Serviër geen paarden en voorraden achtergelaten, maar hij had ook zijn rol als bandiet niet waargemaakt; ze hadden hun spullen nog.

Ze maakten ontbijt en toilet, maar Ishan was rusteloos. Ze ging op onderzoek uit en vond de steen waar Sabine geweest was. Iets maakte dat ze zich daar ongemakkelijk voelde. Toen vond ze er naast een paar schilfers, rood en met een geur die herinneringen opriep. Het zette haar aan het denken. Lugat hier zonder herinnering aan de achttiende eeuw? Zijn uitleg was onzin. Er was maar één verklaring mogelijk, maar die

maakte haar nog ongeruster. Ze kon niemand meer vertrouwen. Zonder iets te zeggen keerde ze terug in het kamp.

De weg voerde steeds verder noordwaarts, Engeland uit en Schotland in. Het verschil was niet waarneembaar, want de Lowlands leken sterke op Noord-Engeland en ook de mensen leken op elkaar, qua uiterlijk, taal en gebruiken. Toch begon de tijdwijzer te draaien. Ze hadden niet langer de beschikking over de kaarten in Rensingh's geheugenbanken. Mark dacht dat hun bestemming Edinburgh was, de hoofdstad van Schotland in de tweede helft van het tweede millennium CE. Verderop bleek het de rijke stad Perth te zijn, ook wel Saint John's Toun genoemd, de poort naar de Highlands, de hoofdstad van James I en zijn hof. Preciezere metingen bepaalden de tijdpoort op de abdij van Scone.

De reizigers pretendeerden nu pelgrims te zijn en wisten zich naar binnen te praten, nadat de vrouwen zich wat zediger gekleed hadden. Ze prevelden onverstaanbare gebeden voor beelden van heiligen en veinsden de Steen van Lotsbestemming, een blok rode zandsteen, te bewonderen. Maar hun echte verwondering betrof de tijdpoort: Wat zou er over twee maanden gebeuren?

Verlost van zowel aanwijzingen als tijdsdruk, maakten ze er het beste van. Ze huurden een landhuis en bereidden zich voor op de verdere reis. Allemaal hadden ze hun eigen ideeën over wat nuttig zou kunnen zijn. Sindy en Sabine repeteerden dans- en muzieksnummers; Mark bekwaamde zich samen met een lokale hamerman in het smeden van sieraden; Ishan stond er op dat iedereen zich een basis verschafte in schieten en zelfs zwaardvechten. De Schotten vonden de groep een stelletje rare snuiters, maar omdat ze flink met geld strooiden werd er weinig gemopperd.

De groep was net na vastenavond in Perth aangekomen, het einde van twee maanden carnaval. Ze maakten de soberheid van de vastentijd mee en de uitbundigheid waarmee Pasen gevierd werd. In de Middeleeuwen was een feest nog echt een feest, een daverende meerdaagse ontsnapping uit de grauwheid en hardheid van alledag, met een voor de 24e eeuwers eigenaardige mix van vrolijkheid en vroomheid. De lente barstte uit in vers groen en het wisselvallige Schotse weer leek niet zo erg meer. Ishan, die wat afwezig was geworden, begon een avontuurtje met een woudloper uit Dundee maar dumpste hem toen hij ook naar Sabine begon te lonken. Sabine was bang van de Schot en ontweek hem; een dag later verscheen hij niet meer in Huize Herschel, zoals Mark hun stede gedoopt had.

April werd mei. De tijdreizigers, nog altijd niet gewend aan de afwezigheid van nieuwskanalen, spelletjes en ervaringswolken, begonnen zich te vervelen. Indy, die zich natuurlijk afzijdig had gehouden van alle ambachten en kunsten, werd zo irritant dat de groep hem het huis uit trapte en dwong buiten te spelen. Alleen Sindy bleef kalm. Zij werkte met evenwichtige concentratie als er gewerkt moest worden, at als er gegeten moest worden en genoot zelfs van het beperkte dieet. Hij trainde als er getraind moest worden, maakte lange wandeltochten in de wildernis en klaagde nooit over de regen.

Half mei, toen de groep echt zenuwachtig begon te worden, arriveerde James I met zijn hofhouding in Perth. "Ay," zei de smid waarmee Mark veel samenwerkte, "Hendrik VI heeft meer brægen dan zijn vader, hij heeft hem vrijgelatene. Het heeft een flinke smak geld gekost, maar nu hebben we onze koning terug. Nu krijgt Douglas eindelijk wat tegenwind. Laten we drinken er op!"

James werd vergezeld van een grote schare edelen, hofdames, geestelijken, bedienden en andere hovelingen, een wandelend woud van vaandels, vaantjes en schilden in allerlei symbolen en kleuren. Hij installeerde zich in Perth en werd na een paar dagen tot koning gekroond in Scone, via urenlange ceremonies waar edelen eden zwoeren en priesters zegeningen deden. Weer bleek Sindy's artiesten-idee goud waard. Ze werden geaccepteerd als een soort exotische minstrelen en konden vrij dicht bij de kersverse koning komen.

Maar die had niet zoveel aandacht voor hen. James moest zijn positie verstevigen en riep na vier dagen rust meteen een parlamentszitting bijeen in de abdij van Scone. Het was de dag van de tijdpoort, dus de groep wist dat ze er bij moesten zijn. Maar voor deze officiële gelegenheid waren ze noch uitgenodigd, noch op andere wijze welkom. Dit was een bijeenkomst voor de hogere standen en die bewaakten hun status nauwgezet. Er was geen plek voor ordinair gepeupel, artiesten of niet. Potige, goed bewapende wachters controleerden iedereen die naar binnen ging.

"Bij het Zwerk, straks missen we de maglev!" knarsetandde Mark. "We moeten een opening vinden."

Ze zwierven rond de abdij en merkten dat de achterkant onbewaakt was. Tot ieders verrassing kwam Indy met een plan. "We klimme op het dak, da's toch alleen maar hout en strooi. Als het tijd is, springen we naar benede en landen op hun duffe koppies!"

Niemand wist iets beters te bedenken. Indy klom handig als een aap naar boven en liet een touw zakken,

zodat de rest hem kon volgen. Stil ging het allemaal niet, maar vergaderaars maakten zoveel lawaai dat ze er niets van merkten. Indy eiste Mark's mantel op en gebruikte hem als zonnescherm, zodat het licht niet verraadde dat hij een opening maakte tussen de strobundels.

De abdij zat stampvol met notabelen. Het parlement, een bonte verzameling geestelijken, edelen en burchtcommissarissen, was zich van zijn macht bewust en zette de koning vaak de voet dwars. Er werd vergaderd over de privileges van de verschillende klassen, het aantal mensen in een reisgezelschap, de hoogte van belastingen en boetes, wanneer zalm gevangen mocht worden, exportblokkades en nog veel meer, alles in welluidende toespraken en verhitte discussies. Het ging maar door en door, de ene oratie na de andere.

"Bij het Zwerk, wat zijn de mensen in deze tijd breedsprakig!" verzuchtte Sindy.

De aandacht van de groep verslapte en leefde pas weer op toen de tijdpoort nabij was. Een paar mensen waren net aan het klagen dat hun mannen hun boogschietkunsten niet goed onderhielden, omdat ze te vaak voetbal speelden tegen andere dorpen.

"Een depraveerde spel!" riep een bisschop. "Het is een wilde bende waarin het ene dorp het andere te lijf gaat met barbaarse woede, alsof het woeste Mahomedanen zijn!"

Een ander vulde aan: "In plaats van sterke armen groeien de mannen hun benen, zodat ze hard van het slagveld kunnen wegrennen!" Luid gelach steeg op, maar de koning viel de klagers bij. "Geen man zal voet bal spelen!"

Op dat moment siste Mark: "De poort! Nu, daar beneden!"

Indy aarzelde niet en sprong als eerste, pardoos op het hoofd van de bisschop. Ishan haalde diep adem voor de sprong, zo'n zes meter naar beneden. Ze liet zien hoe het moest: eerst gaan hangen aan een steunbalk, dan laten vallen en bij de landing doorveren en meteen wegrollen. De rest volgde minder elegant. Ze stortten vrijwel tegelijk naar beneden toen een verrotte plank het onder hen begaf. Gelukkig voor hen landden ze op een stel verbaasde middeleeuwers, voor wie de klap minder goed afliep.

Mark raakte de tijdmachine kwijt maar kreeg hem terug van Indy. Verwoed probeerde hij het apparaat te activeren, voordat de Schotten zich van de chaos konden herstellen. Ishan schermde met een lijfwacht; Indy smiet met alles wat hij in zijn vingers kon krijgen en zelfs Sindy sloeg een edelman knockout.

"Dicht bij elkaar!" schreeuwde Mark.

Toen vibreerde de lucht weer en knepen ze er tussenuit.

941 CE: Democratie

Uit: Geschiedenis van de tiende eeuw, Lemcostnis

De naam vikingen slaat niet op een volk, maar op een activiteit: een zee-expeditie die zowel op handel als roof gericht kan zijn. De naam is wel verbonden aan de volkeren van Scandinavië die met name in de negende en tiende eeuw erg actief waren op dit gebied. In die tijd zorgde een relatief warm klimaat voor bevolkingsgroei in het noorden van Europa met als gevolg het heropenen van handelsroutes en toename van welvaart. Dit overschot viel samen met significante innovatie in scheepsbouw, zodat de volkeren van Scandinavië konden uitwaaiëren over de rest van het Europese continent. Ze stichtten zelfs nederzettingen op Groenland en in Noord-Amerika.

De beweeglijke vikingen roofden en plunderden, maar minder dan de christelijke monniken die hun ervaringen opschreven om ons willen doen geloven. Ze dreven ook veel handel en openden handelsroutes over zee tussen Noord- en Zuid-Europa en over de Russische rivieren naar het Midden-Oosten. Het was die handel die uiteindelijk leidde tot de groei in bevolking en welvaart van het continent in de latere Middeleeuwen, toen de vikingen inmiddels door kolonisatie en bekeringen waren opgenomen in het christelijke Europa.

Fragment uit onbekende saga

Er was een man genaamd Chomint, die in de Trollenheuvels huisde. Hij was niet van het eiland, maar beweerde uit de Zwarte Moerassen te komen. Zijn beste vriend was Rorik Druipneus de walvisjager. Chomint was een vermaard krijger en vocht tegen trollen met zijn magische wapens. Hij was groot en sterk, maar rusteloos en ruw in de omgang. Hij vergaarde veel eer door de reuzentrol van de Steenheuvel te doden, maar raakte later in conflict met machtige families en ging toen zelf in ballingschap. Tofi Kadalsson dichtte het volgende stafrijm over hem:

*Vele mannen vechten met woorden,
Wonden met pijlen vanuit hun mond.
Maar als de elvenschicht verflauwt,
Worden de luiken gesloten.
Dan hoort men de trollenjager.
Zijn wondvlam klieft vlees,
De doden drinkt zijn dauw
En alle verstaanders zijn als versteend.*

sprong

De abdij was nog niet gebouwd. De groep stond in een groententuintje, een eindje van een kleine kapel af. Het was reeds of net halfdonker en het regende flink.

Ondanks dat Mark de implosant vrij nauw had ingesteld, waren er toch twee Schotten meegekomen. Eentje was bijna gehalveerd en op slag dood; de ander was de lijfwacht waarmee Ishan had gevochten. Vlak voor de sprong was hij even van zijn stuk gebracht door de duivelse magie en daarom arriveerde hij met Ishan's zwaard precies in zijn vizier gestoken.

Inmiddels geoefende tijdreizigers, sleepten ze de lijken snel tussen de bomen en stortten zich op de tijdmachine.

"Broder-nader-donder-pech!" riep Mark. "Hij is weer kapot!"

Het beeldscherm gaf geen beeld meer; controlelampjes bleven donker; de gyroscopen zaten allemaal vast. Wanhopig probeerden ze het apparaat weer werkend te krijgen, maar zonder enig succes.

Door alle drukte merkten ze niet dat hun aankomst gezien was. Er kwam een stel Schotten aanlopen. Het was een groepje mannen in grove tunieken, gewapend met speren, knuppels en een zwaard. Ze werden aangevoerd door een oude kerel in een monnikspij, die met trillende hand een houten kruis voor zich hield.

"Daar zijn them! Verborn tussen de duivelsdrek, natuurlijk. Kijk, het bloed kleefet nog aan hun handen!"

"Demonen!" kreet de grootste van de mannen. "We sturen you terug naar de hel!" Ze stormden naar voren in een wig van scherpe punten.

Opeens klonk er een luid geraas van links. Een grote man in maliënkolder, gewapend met een zwaard van bijna anderhalve meter lang barstte uit het struikgewas tevoorschijn. Hij riep "Barrar!" en wierp zichzelf op de flank van de aanvallers. Het zwaard flitste in het rond en twee mannen gingen neer voordat de Schotten

zich op het nieuwe gevaar konden richten. De monnik ging er vandoor, maar de nieuwkomer rende achter hem aan en hieuw hem van achteren neer. Toen draaide hij zich weer om naar de rest, maar die hadden genoeg gezien. Krijgend stoven ze uiteen en weg naar veiligheid.

De krijger kwam behoedzaam dichterbij het groepje tussen de bomen, tot net buiten zwaardbereik. Hij bekeek hen vanonder zijn neushelm. "Ik benn Chomint van Tröllaskagi," zei hij in Oudnoors. "Wie zijn jowlie?"

"Wij zijn reizigers," zei Mark, overschakelend naar die taal. "We zijn hier net ankommet. Dank voor hulp."

"Ik had nog een kleine appel te messen met die hufters. Eergisteren hebben ze mijn paard gepikkt. Komen jowlie uit Hordaland?"

"Nee, waar dat ligt?" vroeg Mark.

"Je spreekt met de tong van Hordaland maar je weet niet waar ligt dat?" vroeg Chomint.

Snel begon de groep te improviseren, elkaar aanvullend als iemand even zonder inspiratie zat. Ze hingen een verhaal op dat ze Finnen waren, onderweg van Engeland naar het noorden om handel te drijven. Maar ze konden hem niet te uitleggen waar hun handelswaar gebleven was, naar welke stad ze heen gingen en waarom ze zo belachelijk gekleed waren. Hij dreigde met zijn zwaard te gaan zwaaien als ze hem niet de waarheid vertelden en dus deden ze dat maar, hoewel niemand verwachtte dat hij dat wel zou geloven. Tot hun verbazing deed hij dat wel.

"Ik heb zelf ook vele rare streken gezien," zei hij. "Gevochten in Noorwegen; rondgebanjerd in de Koude Veens, de Zuidlän van het Grote Koninkrijk en Ierland; een wijl vertoefd in het Mistrijk en een paar keer Grijshevik bezocht. Ik ben ook in de Twintigste Eeuw geweest. Licht dat in de buurt van dat Vierentwintige?"

Mark fronste. "In de buurt? Nee dat is niet plaats maar een andere eeuw, een andere tijd! De 24e eeuw ligt na de twintigste."

"Ammehoela. Ik ben in de twintigste geweest en jowlie zegsket dat dit de tiende is. Dus dan moet ik daar al duizend jaar oud geweest zijn, maar ik zeker ben dat ik jonger was dan nou. Geen midmens wordt duizend jaar oud. Het is gewoon een andere plek. En hier heet het gewoon Gowrie, hoor."

Het concept van tijdreizen was hem niet aan het verstand te brengen, dus lieten ze hem maar in de waan dat ze van een andere wereld kwamen. Nu ze elkaar herkend hadden als reizigers van verre streken, werd hij een stuk vriendelijker.

"Laten we hier weggaan, want over een klein uur heeft dat avskum hun halve clan optrommeld. Maar eerst dit: ik even bekijken." Zijn aandacht richtte zich op het plaatharnas van de Schotse lijfwacht uit de vijftiende eeuw. "Grote platen staal, dat is vossig! Vakwerk ook. En zo te zien splot mijn maat! Ik denk dat dit het verlies van mijnes paard wel weergeld." Zijn oog viel op Sabine. "Hé zonnepracht, kan me je even helpen om mijn maliënkolder uit te trekken?"

Sabine, die hem de hele tijd gefascineerd had bekeken, hielp hem maar al te graag om het zware kostuum van zijn lijf te halen, terwijl hij zich diep voorover boog om het af te schudden, al zijn argwaan en behoedzaamheid verdwenen. Ze hielp hem ook de vele onderdelen van het plaatharnas van de Schot af te halen en aan en om zijn wambuis te bevestigen. Toen het werk klaar was, sprong hij heen en weer, maakte een paar zwaardslagen en een koprol. "Geweldig! Het voelt bijna meer licht dan mijn oud harnas!" Ook de anderen verruilden delen van hun kleding voor Schotse tunieken, hoewel die een beetje te kort waren voor de 24e-eeuw.

"Zou je misschien met ons mee reizen willen?" vroeg Sabine, terwijl ze haar eigen wapens in stelling bracht, glimlach en heupwiegen.

Chomint bekeek haar van top tot teen. "Hm, dat Bolli's voor zwaard kan wel even wachten. Waarhene gaan jowlie?"

"Naar dat 24e eeuw," zei Ishan. "Maar ik denkna dat je je daar thuis voelen zult."

"Dan weggaan ik daar toch weer?" kaatste Chomint terug.

"Waarom ook niet?" zei Mark. "Er zijn vele tijdpoorten en nu we enig weten dat het kan, moet een nieuwe peiler wel te vaardigen zijn. Maar we hebben probleem. Ons, eh, magische, eh ..." Hij ontdekte dat Oudnoors het woord 'kompas' niet kende. "... wijzer is is stukken."

Chomint keek er naar met een blik van interesse die al snel verflauwde. "Daar heb ik geen verstand van. Maar als je magie van node bent, waarom zoek je dan geen magiër op? Ik ken ene die klein stuk verder woont."

Mark had er geen vertrouwen in, maar de rest wilde wel zien wat dat voor een figuur was. En dus trokken ze noordwest, naar Dunkeld, waar aanvullende kleding gekocht werd. Chomint raadde de groep aan om

flink wat wollen kousen, truien en mutsen in te slaan, want het 'klein stuk' bleek een reis van een paar dagen naar het midden van de Cairngorms. Het plateau bezat een weidse schoonheid van de Schotse Hooglanden, die heel wat meer bebost waren dan in hun eigen tijd. Wolken joegen grillige schaduwen over woud, heide en rotsland, alsof de wildernis leefde en bewoond was door geesten. Maar het was ook winderig en koud en er lag nog flink wat sneeuw. De IJslander was in zijn element en van grote waarde voor het gezelschap. Hij droeg de bagage van twee mensen tegelijk, kon jagen en spoorzoeken en kende het land goed. Vooral Sabine was erg met hem ingenomen en week nauwelijks van zijn zijde.

Midden in de wildernis, op een pittoresk oranje-grijs heuveltje, stond een kleine toren met een groene banier op de top. Toen de groep kwam aanlopen stond een oude man met een lange witte baard en puntmuts hen al op te wachten. "Welkomen, reizigers! Mijn naam is Myrddin Caled. Treed binnen en geniet een maaltijd met mij, maar reken niet op een feestbanket, want mijnes larder zijn schraal."

Hij leidde de groep de toren in, waar woonvertrek, keuken, slaapkamer en werkkamer tot één geheel waren gesmeed, verspreid over twee verdiepingen. Het gebouw stond vol met de vreemdste dingen: een kaars die ondersteboven brandde en een geur van jasmijn verspreidde; vele potten, potjes, flessen en kistjes met ingrediënten; een handgrasmaaiër; een kromsabel van massief goud; vele codices, perkament- en papyrusrollen; een blind konijn in een kooi; een speelgoedkasteel met levende soldaatjes die Indy met kogeltjes bijtend zuur beschoten toen hij er aan wilde zitten; een reliëf-landkaart van de provincie Hunan; etcetera. Midden in de kamer stond een grote grijswitte taenieten steen met een gleuf aan de bovenkant. Met enige moeite vonden ze allemaal een zitplek.

De gastheer verschaftte brood, kaas en wijn en tot zijn verheuging bracht de groep gezouten konijnenvlees in, twee dagen eerder geschoten door Chomint. Tussen het smikkelen door stelden ze zich voor en begonnen aan hun verhaal. "Wij zijn reizigers," zei Mark. "Niet door de windstreken, maar door de tijd. U ziet, wij komen uit de 24e eeuw."

"Werkelijk?" vroeg Myrddin, zonder een spier te vertrekken. "Daar heb ik goede memories aan. Vliegtuigkes, DNA, popconcerten, integraalrekening, emancipation, atoomkracht ... Jullie leven in een waarlijk magische aevum."

Iedereen zat hem met open mond aan te staren.

"Oh, vergeef mijn me dwalings," zei hij. Mijn werk meebrengt dat je vaak visioenen en werkelijkheid door elkaar roert. Zeg, jullie komen uit de tijd van de nijvere historici. Weten jullie mayhap hoe ik hier ben gekomen? Het is zo'n desolate plek, ik kan niets bedenken."

Indy wees weifelend naar de steen.

"Ach, natuurlijk! Teruggebracht naar zijn oude plek. Maar waarom?" Hij verzonk in gepeins en leek zijn gasten vergeten te zijn.

Mark onderbrak zijn gedachten. "Eigenlijk hopen we dat u ons kunt helpen met onze tijd- ..." Hij zocht naar een passend woord in Schots-Gaelisch "... -werktuig. Het is kapot. Kunt u het reparieren?"

Myrddin nam het apparaat aan, keek er even naar en gooide het toen achteloos in een hoek, waar het helemaal in stukken viel. "Troep. Daar heb je niks meer aan. Maar maak je geen zorgen! Je vindt zo een nieuwe, als je klein moeite doet."

Ishan's ogen begonnen te gloeien en Makr balde zijn vuisten. "Dat were hoogwaardige techgoogie! Waarom doente we zaken met deze barbar? Ik -" Sindy duwde hem terug op zijn zitplek. "Waar moeten we zoeken?"

"Dat weet ik gans niet. Ik heb gezien *wanneer* jullie hem zullen vinden, niet *waar*. Jammer dat ik de details alleweer verloren ben." Hij goot afwezig zijn thee over zijn brood. "Jullie moeten gaan op queeste. Nee, niet zo'n laat-middeleeuws half-christelijk fussey. Dit zijn de vroege Middeleeuwen, waar alles veel simpeler is. Timmer gewoon een draak of een ander monster zijn hoofd in en eigen je zeines schat toe."

"Maar welk monster, waar?" riep Sindy. "We zijn helemaal geen drakenslachers!"

Sabine, die het gesprek niet kon volgen, werd ongedurig. "Wat zegt hij? Wat zegt hij?"

Myrddin keek op. "Dat taalprobleem zul allene maar groter werden. *Daar* kan ik wel enigs aan doen." De magiër voerde de reizigers over een klein trappetje naar een halfduistere kelder, waar een ketel met soep stond te pruttelen. Bij kaarslicht zocht hij door zijn 'kookboeken', vellen perkament geschreven in Middel-Welsh met zowel inkt als bloed, gevuld met recepten met de meest exotische ingrediënten, zoals de zaden van de herba blatium, spreuwenkruit en regendrupsen waarin maanlicht gevangen was. "Voor deze spreuk volstaan weegbree, ruisgras, een paar gespiechelde runen en natuurlijk raventong." Hij flikkerde alles in de soep, roerde en boog zich er steeds dieper overheen, terwijl hij een bezwering prevelde en zijn puntmuts er bijna in viel.

"Ten slot, de kwaak van een pad." Hij draaide zich om naar Indy en sprak iets waar de vertalers geen raad

mee wisten: "Placere auxilium, cobularum paulum!" Toen greep hij het jongetje en zwiepte hem pardoos in de hete brij.

Een tel later sprong een dikke pad met een luide kwaak uit de ketel. Myrddin keek tevreden, schepte een beker uit de soep en bood hem aan Sabine aan. "Vrouwe, als het u belieft?"

Iedereen was verbijsterd, bezig uit te vogelen wat Indy's lot nu precies was, of ze dat echt zo erg vonden en of ze zulke slechte mensen waren als ze dachten dat ze waren. Ondertussen nam Sabine met grote ogen de beker aan en sloeg het bocht in één keer achterover. Meteen zag ze wit, toen groen en daarna grijs, voordat ze haar stem hervond. "Gadverdamme!" riep ze in onvervalst Schots-Gaelisch en toen sprak er uit haar ogen een woordenloze vreugde.

"Maar Indy?" bracht Sendy uit.

"Die verandert weer terug als u hem in water dompelt," zei de tovenaar.

Meteen hupte de pad in de richting van een emmer, maar Ishan was hem voor. "Dat doen we loater wel," gromde ze en stopte de pad in een juten zak.

Op aanraden van Myrddin dronken de anderen ook, zodat de haperende vertaalmodulen niet meer nodig waren. Hij gaf ze zelfs het recept mee, inclusief de ingewikkelde toverformule, die in Welsh was en zoveel medeklinkers telde dat zelfs de raventongen er op braken.

"Bedankt, tovenaar," zei Mark, spelend met oost-Pictisch dialect. "Maar je hebt ons nog niet verteld waar we de draak vinden die op de vervanging van Pratsinger's tijdwerktuig zit. Zonder dat ding komen we nooit meer thuis!"

"Daar komen jullie zelf wel uit," antwoordde de magiër. "De reis verloopt tot nu toe toch naar wens? Dus wens ook voor de tweede helft. Doe het met inzicht, inspiratie en overtuiging - de basis voor alle goede magie - en dan komt het goed."

"Denk je nu echt dat die toverfratsen -" begon Mark, maar Myrddin liet hem niet uitpraten. "Sterrenkijker, het is goed om niet alles te geloven, maar kwalijk om niet na te denken en zeker om niet te luisteren. Maar als je nu nog geen vertrouwen hebt in je eigen kunnen, dan zal ik jullie een laatste raad geven - tegen betaling."

"Noem je prijs," zei Ishan.

"Een kus van haar die zo schoon is als een licht-elf, om het hart van een oude man te verwarmen."

Sabine, die wel vaker met dat bijtje gehakt had en nog steeds de smaak van de soep op haar tong had, aarzelde niet en kustte de magiër vol op de mond, langer dan sommigen nodig vonden.

"Hoe is je naam?" vroeg Myrddin na afloop, zijn blik wazig.

"Sabine Nimell," antwoordde Sabine.

"Oh nee, daar ga ik weer," verzuchtte de magiër. "Opnieuw er ingeluisd. Verlaat mijn huis alsjeblieft, dan ga ik redden wat er te redden valt. De Sabine zal jullie tijdwijzer vinden."

De reizigers waren bepaald niet klaar met alle vaagheden die de magiër over hen had uitgestort, maar hij begon dreigend met zijn toverstaf te zwaaien en de inhoud van de jute zak werd erg onrustig. Snel vluchtten ze de toren uit.

"Daar staan we dan," zei Mark. "We weten niet wat voor jaar het is, de tijdmachine is kapot gemaakt door een baardige gek en Sabine moet ons leiden, hoewel ze van toeten nog blazen weet."

Chomint wilde hem van replek dienen, maar daar was hij niet zo goed in. "Jij ... jij gore, eh ..." Dus dreunde hij zijn gepantserde hand tegen Mark's slaap, die prompt buitenwesten raakte.

"Ben jij helemaal belazerd!" riep Ishan en gaf de IJslander een een snoeiharde knietrap in zijn kruis, om toen te ontdekken dat hij daar ook goed gepantserd was en er nauwelijks iets van voelde. Chomint haalde weer uit, maar Ishan was al weer achteruit gesprongen, klaar om zich te verdedigen.

"Ophouden!" donderde Sendy met een zware stem die iedereen tot staan bracht. "Ik snap ook niet meer wat er gebeurt. We zijn allemaal moe en wanhopig, maar bekvechten maakt het alleen maar erger. We volgen de raad van die tovenaar op omdat dat de enige raad is die we hebben. Chomint, jij draagt Mark totdat hij weer bijkomt. Ishan, haal die pad uit die zak en drenk hem in dat poeltje daar. Sabine, leid de weg!"

Het was zo plotseling en overtuigend dat iedereen deed wat hij opdroeg. Indy veranderde inderdaad weer in mensengedaante, via een korte 'poef!' met verhullend rookwolkje, recht uit het sprookjesboek. Hij wierp dodelijke blikken op Ishan.

Sabine voerde de groep over de vlakke. Ze deed haar best en speurde naar landmerken en voortekenen. Voor de ogen van Ishan en Mark, die weer bijgekomen was, leek het meer op een willekeurige dwaaltocht. Tegen de avond begon hun geduld op te raken. Sabine, vertwijfeld, klauterde een rots op om in de laatste

zonnestralen uit het westen een meertje te kunnen overzien. Het was een schitterende plek, een klein koninkrijkje van stille pracht, van de buitenwereld afgeschermd door grillige rotspartijen en dicht gebladerte. Het water was volkomen vlak in windstilte en kleurde geel-oranje in het licht van de ondergaande zon. Maar Sabine gleed uit over wat glibberig mos en viel pardoos in het koele water. Indy kakelde van plezier en ook de anderen moesten lachen. Het werd stil toen Sabine wel wat lang onder bleef. Net toen Chomint haar wilde gaan redden brak haar hoofd door de waterspiegel. Water plakte haar haar en jurk strak om haar lichaam en ze rees uit het water op als een godin. In haar handen had ze een apparaat. Het was een soort zonnewijzer. Rondom was een hemelkaart gemaakt, met de twaalf sterrenbeelden. Er zat ook een waterpas in en een zo te zien magnetisch kompas. Het leek wel een land- en tijdmetr in één. Het ding was nog inklapbaar ook.

"Dit is een tijdmachine ..." zei Sabine. Het klonk meer als een vraag dan een mededeling.

Mark wierp er een minachtende blik op. "Gaan we ons helemaal gingen overgeven aan zieners en profeten? Hoe kan dit stuk middeleeuws speelgoed nu een geavanceerde tijdmachine vervangen? Ze hebben de standaardmaat nog niet eens uitgevonden, laat staan dat -"

"Waarom is die leniaal dubbel?" vroeg Indy, die met de rest het apparaat zat te bekijken.

Mark draaide zich om en wierp ook een blik. "Dat is een nonius! Een nonius, in de Duistere Eeuwen!" Hij griste het apparaat uit Sabine's handen, wat hem bijna weer een dreun van Chomint opleverde, en begon het gretig af te bestuderen. "Hmmm, het kompas is voor de richting, denk ik, en de nonius voor de tijd. Dat betekent dat we nu in het jaar 941 zitten, begin juni. Wat gebeurde er toen? Aha, ik weet het: de eerste echte democratie, in IJsland."

"Sukkel, dat is al elf jaar geleden," zei Chomint.

"De wijzer wijst anders wel naar het noordwesten," bitste Mark terug.

Voordat de twee opnieuw ruzie konden gaan maken, bracht Sindy opnieuw redding met een plan: westwaarts richting de Great Glen, daar een driehoeksmeting doen en misschien op een boot stappen.

Ze reisden door de ruige Schotse Hooglanden, langs sneeuwbedekte pieken, over mozaïeken van heide in groen, rood en violet en tussen grimmige rotsen en naaldwouden door. Voor de reizigers was het geen prettig terrein, want ze kwamen maar langzaam vooruit en er was nauwelijks voedsel te vinden. Chomint zette de mondvoorraad op rantsoen en kon geen andere aanvulling vinden dan één geschoten konijn, een half rot karkas van een wild schaap en smaakloos mos. Ze bereikten het fort Dun da Lamh, dat onbemand was en zakten toen de rivier de Spey af. Varen zat er niet in: er was geen boot en de rivier stroomde gevaarlijk snel. Wel gingen ze zalmvissen, met geïmproviseerde lijnen en speren. De mensen in het handjevol gehuchten dat ze onderweg tegenkwamen waren gastvrij, maar hadden ook al niet veel voedsel in huis. Hun muntgeld had weinig waarde omdat de dorpelingen dat bijna nergens konden uitgeven.

Na ruim een week, enigszins vermagerd, bereikten ze Inverlochy aan de kust. Daar keek Mark nog eens goed naar de nieuwe tijdwijzer. "Ons doel ligt niet in Schotland; het is zo ver weg dat het alleen maar IJsland kan zijn."

"Dus de runen hadden gelijk," mompelde Chomint bij zichzelf. "Ik moet inderdaad terug."

In de haven lag zowaar een viking-knarr die naar IJsland moest. De kapitein zocht nog naar extra lading om de capaciteit van de boot maximaal te benutten. Zes mensen met bagage was bijna precies genoeg en een dag later gingen ze scheep. Tot ontsteltenis van vooral Sabine had de knarr alleen een open dek en waren ze 24 uur per dag blootgesteld aan de elementen. Iedereen moest zijn of haar behoefte doen door over het boord te hangen. Wasbeurten, frequenter dan gewenst, bestonden uit regenbuien en golven ijskoud zout water. De reis voerde langs de Schotse westkust, tussen de Hebriden door naar de Orkneys. Ook aan de kust was het land ruig en dun bevolkt, met slechts hier en daar kleine vissersdorpjes op de meest gunstige plekken. Veel nederzettingen lagen een eindje landinwaarts, als bescherming tegen piraten. Chomint legde uit dat niet alleen de vikingen hier piraterij bedreven, maar ook Ieren, Schotten, Welsh en Engelsen. Als er een overval op land gepleegd werd, zochten de mensen met hun vee toevlucht in een ringfort, waarvan er verscheidene vanaf zee te zien waren. Allemaal lagen ze op hoge en steile heuvels en rotsen en het leek wel of de forten zelf argwanend naar hun schip loerden.

Na de Orkneys maakten ze langere etappes, over open zee. Mark legde de kapitein uit dat hij met zijn instrument feilloos hun richting kon bepalen, maar die vertrouwde liever op zijn eigen kunde en voer de normale route langs de Shetlands en de Færeysjar. Ten noorden daarvan raakten ze in een storm. Alle hens aan dek waren nodig om het schip recht te houden. Iedereen, zelfs de meest geharde zeelui, werd zeeziek, behalve Indy, die leek te genieten van het geweld. Hij bleek zeer behendig en klom zelfs in de hardste winden in de mast om het zeil bij te stellen.

Een week nadat ze Schotland verlaten hadden, kwam eindelijk IJsland in zicht. Inmiddels waren vooral de 24e-eeuwers de kou en de beperkte bewegingsruimte meer dan zat, hoewel het weer relatief goed was geweest. De kapitein zocht snel de kust op en bleef er bijna 200 kilometer langs varen. Landinwaarts zagen ze de enorme Vatnajökull-gletsjer en de kleinere Myrdalsjökull, geflankeerd door uitgestrekte zand- en lavavelden. Er was geen enkele nederzetting te bekennen, totdat ze de uiterste zuidpunt van het eiland passeerden en het land vruchtbaarder werd. Daar waren heidevelden, grasvlakten en akkers te zien en ook moerasgebieden. In het midden daarvan voer het schip de rivier de Hólsú op en legde ver landinwaarts aan bij het dorpje Hella.

Met een zucht van verlichting zetten de reizigers voet op vaste bodem. Ze werden hartelijk ontvangen door de dorpsbewoners, die graag wilden horen hoe de zaken er bij stonden op de Britse eilanden. Ze waren vereerd met het bezoek van vreemdelingen uit Zwitserland, want zo deden de reizigers zich nu voor, en leidden hen trots rond langs de grotten in de buurt en ook het half vergane kruis dat Ierse monniken, de stichters van het dorp, er ooit hadden opgericht. De monniken waren holbewoners, grapt de dorpelingen.

Toen de groep bijgekomen was van de zeereis en de rondleiding, peilde Mark hun reisdoel opnieuw. "De wijzer wijst nog steeds noordwest aan. Wat ligt daar? Reykjavík?"

"Selfoss, Hveragerdi, de Thingvellir," zei Chomint. "Reykjavík ligt meer naar het westnoordwesten."

"De Thingvellir? En het is inmiddels eind juni ... precies op tijd voor de Althing! Was deze op één of andere manier speciaal?"

"Hoe moet ik dat nou weten," bromde Chomint, die dacht dat de vraag aan hem gericht was. "Hij moet nog beginnen! Kom, laten we er heen gaan. Het is twee dagen lopen."

"Kunnen we geen paarden kopen?" vroeg Sabine.

"Er zijn hier maar weinig paarden. Bovendien is het terrein onregelmatig en zwaar bebost. Lopen is beter."

"Er zijn nauwelijks bossen op IJsland," zei Mark.

"Oh ja? Dan moet je straks maar eens goed om je heen kijken."

Inderdaad bleek het tiende eeuwse IJsland veel bosrijker dan Mark gedacht had. De bomen waren ook veel hoger dan de dwergexemplaren die hij uit zijn eigen tijd kende. De groep liep over een slingerend pad, dat afwisselend door grasland, bos en moeras voerde. Er waren onderweg geen dorpen van betekenis, want dit land was zo mogelijk nog dunner bevolkt dan Schotland. Maar volgens Chomint konden ze wel ergens onderdak krijgen bij een boerderij.

Zo dicht bij poolcirkel was het midden in de zomer bijna het hele etmaal licht. Omdat ze pas in de middag vertrokken waren, liepen ze 's avonds nog door. Pas toen het begon te schemeren begonnen ze uit te kijken naar een woning.

Chomint en Ishan liepen voorop om de juiste route te zoeken, want het licht nam toch wat af en het pad was niet overal even duidelijk. Sabine liep achteraan, want ze was moe van de lange mars en had geen zin meer. Opeens zag ze naast het pad een prachtige purperen bloem. Betoverd door de plotselinge schoonheid te midden van al het groen liep ze er naar toe. Toen gleed de grond onder haar weg en stortte ze met een luide gil in een kuil. De rest kwam aangesneld en zag haar enkele meters diep bewegingsloos op de bodem liggen. Sindy aarzelde niet en klom meteen naar beneden om haar te helpen.

"Dit is geen natuurlijk gat," constateerde Mark. "Iemand heeft dit gegraven. Een berenval misschien?"

"Dan was hij wel gemarkeerd geweest," zei Chomint. "Ik vertrouw het niet. Houd jij de zuidkant in de gaten, dan dek ik de noordkant."

Ondertussen kwam Sindy aan bij Sabine. "Ze leeft nog!" riep hij naar boven. "Niets gebroken, zo te zien, maar wel het een en ander gekneusd. Ze is buiten bewustzijn en heeft misschien een hersenschudding. We moeten haar omhoog hijsen. Wie heeft het touw?"

Iedereen wijdde zich aan de reddingsoperatie, behalve Chomint, die zenuwachtig om zich heen loerde. "Het staat me niets aan," gromde hij. "Het schemert fors en we zitten in de schaduw van die berg. Zo meteen wordt het nog echt donker. We moeten dit bos uit!"

Maar eerst moesten ze Sabine uit de kuil krijgen. Toen de duisternis inviel werd de operatie lastig, maar Chomint had een toorts bij zich en stak die aan, zodat ze konden doorwerken. Voorzichtig werd Sabine opgehesen en weer bij zinnen gebracht.

Chomint had iets gehoord. "Verberg die toorts, maar houd hem brandend! Er komt iemand aan."

"Dan kan die ons toch helpen?" vroeg Sindy. "Hee! Hier! Help! We hebben een gewonde!"

"Stil, idioot!" siste Chomint. "Je weet niet wat er hier 's nachts allemaal rondspookt."

Als antwoord klonk er van een afstandje een eigenaardig geluid, half gegrom en half gehuil. "Bij Thor, trollen!" riep Chomint. "Wapen jezelf!" Hij drukte Mark zijn dolk in de hand, een zwaar mes van anderhalve

voet lang.

Het geluid kwam nu rap dichterbij. Chomint gooide de toorts op een open plek en sommeerde iedereen om zich buiten de lichtcirkel te verschuilen. Even later dook er een grote gedaante op tussen de bomen en flitste het zwaard van de krijger. Een reus van bijna drie meter lengte viel half en liep half het licht van de toorts in. Zijn huid was meer grijs en bruin dan roze, met zelfs hier en daar stukken mos er op. Het gezicht was scheef, met een neus van een halve voet lengte, donkere ogen in diepe oogkassen en bovenop een bos mat haar als een bundel wild stro. De reus was was mager en krom, met armen die tot voorbij zijn middel reikten, maar gespierd.

Uit één been spoot roodbruin bloed. Desondanks zat er nog volop leven in het wezen. Hij stampte de toorts uit, hoewel dat hem een gehuil van pijn ontlokte. De vechters, Chomint en Ishan, vielen hem weer aan, maar in het sterrenlicht was nauwelijks te zien wat er gebeurde. De anderen hoorden slechts gehak en gehijg en klappen tegen de takken van de bomen.

Mark was met trillende handen aan het werk met zijn tondeldoos. Pas na vele pogingen wist hij een vlammetje te krijgen en een andere toorts aan te steken. In het hernieuwde licht zagen de reizigers tot hun afgrijzen hoe de reus, op meerdere plekken verwond en badend in een poel van zijn grauwe bloed, zich toch weer overeind hees en om zich heen sloeg met een knuppel die zo dik en lang was als een boomtak. Chomint danste om hem heen, maar de knots hield hem op afstand.

Toen schreeuwde Ishan een alarm. "Er zijn er nog meer!"

"Dit circus trekt alle trollen in de omgeving aan," riep Chomint. "Verdedig jezelf!"

Uit het duister dook een tweede trol op, die op Sabine afkwam. Chomint aarzelde geen moment en ging de nieuwe aanvalster te lijf. De rest moest zich teweerstellen tegen de eerste.

Die werd op zijn nek gesprongen door Indy, die uit het niets van achter hem opdook, maar hij rukte hem van zich af en kwakte de jongen met een gierende smak tegen een boom. Chomint draaide weer om en wist dat monster na enige tijd tot een onbezonnen aanval te verlokken, waarna hij de reus met een verwoestende slag z'n arm half afhakte. Toen moest hij zich weer naar de andere kant reppen, waar de andere trol Mark knockout had geslagen en op het punt stond om Sabine's nek te breken. Eén seconde, die een eeuwigheid leek te duren, keek ze toe hoe de emotie van Chomint's gezicht veranderde van spanning naar angst. Hij hield zijn zwaard vast als een rapier en stootte de punt recht naar haar toe. Net niet helemaal recht. Het wapen trof doel vlak naast haar hoofd, in het gezicht van de trol. Hij rukte haar los uit de greep van het monster en begon er als een bezetene op in te hakken. Sabine's verstand leek verdoofd, maar iets in haar achterhoofd maakte dat ze de toorts oppakte en de trol begon te roosteren.

Nu kregen ze de overhand. Sindy wapperde nogal doelloos met de dolk, maar Ishan vocht verbeteren en hun trol was al zwaar gehavend. Tot hun verbazing was Indy niet tot moes geslagen, maar springlevend. Hij stortte zich weer fel in het gevecht en hielp Ishan om hun tegenstander af te maken. Trillend kwamen ze weer op adem.

"We moeten alert blijven, want misschien komen er nog meer," hijgde Chomint. "Nog een klein stukje en dan komen we uit de schaduw en dan zijn we veilig."

"Waarom?" vroeg Sindy.

"Trollen verstenen in daglicht," antwoordde Chomint korzelig.

"Ze houden ook niet van vuur," zei Ishan. "Waarom steken we niet het hele bos in de fik?"

"Bij Skaði! Omdat we dan alle boomgeesten over ons heen krijgen. Heb je nog niet genoeg gehad voor één avond?"

Ze wachtten een angstig uur af in een kring van geïmproviseerde toortsen, maar er kwamen geen nieuwe trollen meer. De groep was er niet best aan toe. Mark had een zware hoofdpijn, Indy was toch wel lelijk gewond geraakt en Ishan's been was weer eens open geklauwd. Sabine was nog suf en op vele plekken gekneusd. Ze zetten zich moeizaam in beweging, op zoek naar beschutting.

De mensen die een paar kilometer verderop woonden keken raar op toen er een hele ploeg gewonden arriveerde. Chomint droeg Sabine en Indy en de rest leunde op hem. De boer dacht dat hij oog in oog stond met een reus uit de verhalen van de skalden, maar de boerin trommelde de bedienden op en zorgde dat er een soort ziekenboeg ingericht werd. Ze vertelden hoe ze overvallen waren door maar liefst twee trollen. De IJslanders uitten hun afgrijzen, medeleven en verbazing over het feit dat ze het er levend af gebracht hadden.

"Allemaal dankzij Chomint," zei Sabine.

"Het staat me niet aan," zei die. "Twee tegelijk! En precies op ons pad ... Zo slim zijn trollen niet. Dit ruikt naar een hinderlaag."

De boerin, Rannveig, kende hem. "Gaan jullie naar de thing?" vroeg ze. "Jij ook, Chomint?"

"Ja."

"Misschien was het een streek van Grimhild. Ze heeft gezworen dat ze niet zal rusten voordat je dood bent." Hij snoof. "Ik ben net vandaag aangekomen. Ze kan niet weten dat ik onderweg ben. En ze is een dwaas. Ik ben niet bang voor haar. Bovendien blijf ik hier toch niet lang."

"Velen hebben gezegd dat je voor haar weggevlucht bent."

"Ik geef niet om het geblaat van die schapen. Ik ben weggegaan om geen bloed te hoeven verspillen, maar als ze nu nog niet bij zinnen is gekomen, dan is mijn zwaard gereed."

De blikken in de ogen van de anderen vroegen om uitleg.

"Voor dat ik IJsland verliet heb ik wat problemen gehad. Ik was met een paar jongens op trollenjacht, maar ze waren nogal onervaren en eentje is er gesneuveld. Zijn vader gaf mij de schuld en werd zo vervelend dat ik hem tegen de muur gegooid heb, maar dat overleefde hij niet. Ik heb bloedgeld betaald, maar zijn vrouw was daar niet tevreden mee en begon haar zoons op te hitsen. Om te voorkomen dat ze zich op me zouden storten, ben ik naar Brittannië vertrokken."

"Omdat je bang was voor een overmacht?"

"Nee, omdat ik bang was dat ik haar hele nageslacht zou moeten ombrengen."

"De meeste mensen denken daar anders over," zei de boerin.

"Die trollen ook en zie wat er van hen geworden is. Grimhild zal haar boze tong ook moeten inslikken. Genoeg gesproken nu. Rannveig, ik ga wat jagen, om te zorgen dat deze gasten niet je hele voorraadkast leeg eten." Hij stond bruusk op en ging naar buiten.

Sabine keek de boerin vragend aan. "Hij heeft geen familie," zei die. "Er is niemand die voor hem zal spreken op de thing."

Sabine liet de anderen aan haar zorgen over en ging de krijger achterna. "Chomint, wacht! Wandel eerst een stukje met mij. Overdag zijn er toch geen trollen?" Ze haakte een arm in de zijne en voerde hem het bos in. Onderweg ondervroeg ze hem nader over waar hij vandaan kwam, wat voor avonturen hij beleefd had en wat hij op de Britse eilanden had gedaan. Chomint was duidelijk vereerd met de aandacht. Hij vertelde honderd uit, over zijn 'werk' als trollenjager en zijn andere avonturen.

"Ik ben blij dat je ons gered hebt," zei Sabine.

"Ik was niet echt in gevaar, met mijn ervaring, dit uitstekende harnas en al die afleiding. Jullie zijn de echte helden van de nacht."

Sabine klemde hem wat steviger aan haar vast. Ze kwamen bij een meertje naast een kleine waterval en daar werd de jager de prooi, want Sabine kreeg hem uit zijn harnas voor een bad in het kristalheldere water en daarna ving ze hem met haar kunsten. Toen ze wakker werd dacht ze eventjes dat ze weer koud in de bossen van Northumbria lag, maar toen voelde ze de warmte van de middagzon en de spieren van Chomint en vergat ze de beproevingen van de reis.

Van alle gewonden was Mark er het ergst aan toe, maar na twee dagen was hij weer zo ver hersteld dat hij weer kon reizen. Met uitgebreide dankbetuigingen aan hun verplegers gingen ze weer op weg. Zoals Chomint gezegd had, was het niet ver meer en in vroeg de middag bereikten ze het Thingvallavatn. Daar trokken ze omheen en bereikten de Thingvellir, net op tijd voor de thing. Het was een goed gekozen plek, centraal gelegen, met voldoende schoon water en gras voor het vee. De Mid-Atlantische rug liep er dwars doorheen, een enorme scheur in het land, alsof een god er met zijn bijl doorheen had gemaaid.

Het leek wel of de halve bevolking van het eiland zich hier verzameld had. Er waren er een paar duizend en er kwamen nog steeds nieuwe mensen aan. Sommigen sliepen in tenten, anderen hadden de beschikking over hutten. Er werd recht gesproken, gehandeld, geroddeld, gedronken, gefeest, getrouwd en alles waar de samenkomst zich nog meer voor leende. Een aantal aanwezigen woonden op een dagreis of minder van de plek, maar anderen waren tot wel twee weken aan het reizen geweest. Sommige families waren in grote getale vertegenwoordigd, want aantallen legden gewicht in de schaal.

Mark werd geraadpleegd over het wanneer van de tijdpoort. "De tijdpoort is al aanwezig," zei hij opgewekt. "Als ik dit instrumentarium goed lees, staat het ding gedurende de hele thing open! Binnen dat 'raam' kunnen we vertrekken wanneer we maar willen. Ik hoef de tijdwijzer maar aan te zetten en we zijn weg."

"Laten we dan nog even een paar dagen blijven," zei Sendy. "Ik vind het hier wel prettig."

Sabine vroeg zich af wanneer de eerste helm met hoorns te ontwaren zou zijn en werd toen smadelijk uitgelachen door Chomint en Mark. Kwaad verliet ze de mannen en ging winkelen. Er was een opvallend groot aanbod. Ze zocht en vond een mooie jurk, maar stuitte ook op Turkse wierook een gelakt kastje dat

onmiskénbaar Chinees was. "Hoe komt dat helemaal hier?" vroeg ze aan de vrouw die de spullen te koop aanbood.

"Via de handelsroutes, hoe anders?" kaatste die terug.

Sabine stelde haar inschatting van de vikings bij en winklede verder.

Ondertussen trok Chomint, met zijn plaatharnas en ook gewoon door zijn verschijning, alle aandacht. Al snel stond er een zwaar gebouwde vrouw voor hem. "Chomint! De lafaard is teruggekeerd."

"Ik ga en sta waar ik wil, Grimhild," zei die. "En nu wil ik daarheen, dus ga opzij."

"Mijn zoons hebben nog een appeltje met je te schillen, moordenaar!"

"Ik lust ze rauw," zei Chomint en hij duwde de vrouw omver.

's Avonds verzorgde de groep weer eens een muzikaal optreden, tot grote vreugde van de IJslanders. De drank vloede rijkelijk en de wonden die de trollen hen hadden toegebracht werden vergeten. Alleen Chomint hield zich afzijdig en zat zwijgzaam in een hoekje.

Toen het net donker was en bijna iedereen was gaan slapen, probeerde iemand op zijn schouder te tikken. Hij was ogenblikkelijk klaarwakker, greep hij de vreemdeling bij de keel en zette zijn dolk er op.

Het was Indy. "Chomintz, hellup! Nare mannen!"

"Hoeveel? Waar?"

"Ik heb Grimhild bespioneert. Ze was aan het praten met een stel rare snuiters, die met een langskip uit het zuiden gekomen zijn. Allemaal met van die kettinkies-harnasse en zo. Ze vroegen naar ons en dat takkewijf heb ons verrait! Ze komen er nou aan om ons dood te make!"

"Hoeveel tijd hebben we nog?" siste Chomint.

Indy haalde zijn schouders op. "Kweenie."

Zacht vloekend wekte Chomint de rest, Ishan als eerste. Die duwde haar haakbus in Mark's handen en kroop samen met Chomint de tent uit. Haar nachtogen ontwaarden zes gestalten, die op de tent af kwamen tijgeren. Die zagen hen ook, sprongen overeind en riepen: "Dood aan de Ontwrichters!"

En zo moesten ze voor de tweede keer op het eiland vechten voor hun leven. Dit keer tegen mensen, zonder harnas en half beneveld van het bier. Chomint probeerde overal te zijn, breed rond zeisend met zijn zwaard om alle aanvallers af te houden. Ishan bleek weer een bekwaam schermster, die één overvaller neerstak met een snelle stoot. De anderen probeerden bij de rest van de reizigers te komen. "Daar is de demon!" werd er geroepen. "Dood hem!" Eentje brak door de verdediging en kwam op Mark, Indy, Sindy en Sabine af. De zaak werd gered door Mark, die met veel moeite het lonslot van de haakbus had ontstoken. Het ding ontplofte in zijn handen maar schoot wel de man neer. Dat ontstelde de anderen zoveel dat Chomint er nog twee kon neerhouwen.

De resterende twee werden gegrepen door IJslanders, want het gevecht was natuurlijk niet onopgemerkt gebleven. "Wie heeft de vrede van de thing verstoord?" bulderde jarl Hoening, die vlakbij had liggen slapen. Hij had alleen zijn ondergoed aan, maar de bijl in zijn hand blinkte gevaarlijk in het maanlicht.

"Indringers!" blafte Ishan even hard terug. "Leg hun armen bloot, dan zie je het bewijs."

Een zestal klauwtatoeages werd onthuld.

"Wie zijn jullie?" vroeg Hoening, die dreigend zijn bijl ophief.

"Dat daar is een demon met zijn handlangers," hijgde een van de gevangenen. "Ze proberen de Bokroug te bevrijden, zodat hij de wereld kan ontwrichten. Laat ons vrij, zodat we hem kunnen stoppen."

"Nietes!" riep Indy. "Hij is een huurmoorder voor Grimhild, om Chomint te dode!"

"Ah, Chomint is nog maar net terug of hij begint al weer mensen af te slachten," zei Grimhild, die ook was komen opdagen. "En dat nog wel op de heilige grond van de Thingvellir!"

Hoening werd gedwongen om midden in de nacht zijn ambt te gaan uitoefenen. Hij probeerde alle betrokken partijen te ondervragen, maar geen van allen wilden ze vertellen wie ze nu precies waren. De beschuldigingen bleven heen en weer vliegen.

Terwijl de raderen van het gerecht op volle toeren draaiden, wilde Sindy weten wat hun kansen waren. "Ik dacht dat demonen jagen iets van de christenen was?"

"Over 59 jaar gaan ze hier het christendom als officiële godsdienst instellen," zei Mark.

"Ik mag hopen van niet!" riep Chomint. "De Witte Christus als oppergod? Ik houd het bij Odin. Liever een onbetrouwbaar sujet dat van wanten weet dan een vrede predikende schlemiel."

"En als die vertegenwoordiger van die louche god ons schuldig acht? Worden we dan in het gevang gegooid door de ...?" Ze zocht naar een passend Oudnoors woord voor 'politie', maar vond het niet. "... door de grote baas? Of worden we terechtgesteld?"

"Bij Tyr, nee!" riep Chomint weer. "Stel je voor dat we ons moesten onderwerpen aan de grillen van één of

andere potentaat. De meeste mensen hier zijn juist uit Noorwegen gevlucht omdat Harald Schoonhaar alles en iedereen aan zich wilde onderwerpen. Wij regelen hier onze eigen zaken."

"Wat hij bedoelt," zei Mark, "is dat de goði wel een oordeel kan vellen en een straf kan opleggen, maar dat hij geen macht heeft om die uit te voeren. Dat wordt overgelaten aan de mensen zelf. Daarom staat Grimhild zo sterk met haar grote aanhang."

Ondertussen had Hoening het maar moeilijk met de zaak. Er waren geen twee maar drie partijen; er was te weinig informatie; er was magie in het spel; er was geen juridisch precedent.

De klauwgasten droegen de oplossing aan. "Wij eisen een eiland-gang! Laat de zwaarden beslissen."

Daar was Grimhild het mee eens en Chomint ook. "Ik rijg ze stuk voor stuk aan mijn zwaard! Eén voor één of desnoods tege-"

Sabine onderbrak hem, met onverwachte kalmte en beheerste maar dwingende stem. "Er is genoeg bloed vergoten! We doen het anders. We verlaten deze plek gewoon. Mark, open de tijdpoort en breng ons naar de volgende halte. Ik wil ver weg van hier."

"Maar wil je geen wraak voor wat ze ons aangedaan hebben?" vroeg Chomint. "Dat tuig had ons bijna in onze slaap gekeeld."

"Bijna, maar niet helemaal. Wraak is nutteloos. Vetes leiden alleen maar tot meer bloedvergieten. We gaan waar zij niet kunnen volgen en laten ze gewoon achter."

Chomint sputterde nog wat tegen maar maar was al betoverd door Sabine en gaf zich over. Terwijl het gerecht nog bezig was om de details van het duel vast te stellen, maakte Sabine magie met de tijdwijzer en liet een hele partij uit de zaak verdwijnen, door een echte poort, geen sidderende tijd-ruimte.

325 CE: Goden en geesten

Uit: Scheepsbouw in het tijdperk van het zeil, Zumfesh, 2049 CE

Alle vikingschepen werden gebouwd volgens hetzelfde basispatroon. Eerst werd de kiel gelegd en daarna werd de buitenkant gebouwd, van onder naar boven. De planken overlaptten elkaar en werden met spijkers aan elkaar verbonden. De constructie die zo ontstond was flexibel genoeg om mee te bewegen met zware golven, maar dicht genoeg om niet teveel water te lekken. Elk vikingschip had een enkele mast met een vierkant zeil en ook twee rijen roeiriemen om in windstilte of nauwe waterwegen te kunnen varen. Er werd gestuurd met een roer aan de zijkant van het schip, natuurlijk aan de stuurboordkant.

Met het basismodel kon gevarieerd worden. Schepen konden groot of klein zijn, breed of smal. De brede variant, de knorr of knarr, werd meestal gebruikt als handelsvaartuig, vanwege zijn grotere laadvermogen. Oorlogsschepen, de zogenaamde langschepen, waren lang en smal om snel te kunnen varen. Drakkars waren grote oorlogsschepen en werden bijna uitsluitend gebouwd als vlaggenschepen voor koningen.

Alle vikingschepen waren ondanks hun lage vrijboord erg zeewaardig, maar niet comfortabel. Vanwege hun geringe diepgang konden ze gemakkelijk rivieren opvaren en gaven ze de vikingen een grote mobiliteit, die hen goed van pas kwam op hun reizen.

Uit: De Romeinse heersers, Specco-infotainer III

"Keizer Constantijn was geen heilig boontje. Toen Diocletianus de christenen vervolgde stak hij geen poot uit om ze te helpen. Nadat hij zelf aan de macht was gekomen, tolereerde hij ze alleen maar, als een slimme politicus, om zo min mogelijk vijanden te maken. Hij claimde beschermd te worden door Apollo, Victoria en Sol Invictus. Pas zes jaar later, bij de Slag bij de Pons Milvius, toen hij zijn leger moest motiveren, maakte hij een ommeswaai. Hij beweerde dat hij een droom had gehad waarin hem was geadviseerd om het symbool van de christenen op de schilden van zijn soldaten te zetten. Daarna gebruikte hij die religie meerdere malen om een 'wij-tegen-zij' gevoel op te roepen. Hij bekeerde zich pas tot het christendom toen hij 40 jaar was. Maar ook daarna bleef hij offeren aan Apollo, Diana en Hercules. De christenen maalden daar niet om; zij noemden hem de Grote."

sprong

Opeens zaten ze in een donker en koud bos, zonder tent. Tot hun verbazing was het een groot en hoog woud met vele sequoia's. De bladeren ritselden door het roetsjen van eekhoorns en vele soorten vogels zongen hun concert. Er was geen spoor meer te bekennen van de drukte van de thing of van enige andere menselijke activiteit.

Mark las samen met Sabine de tijdwijzer af en bromde goedkeurend. "Dit moet ik de magiërs nageven: ook met dit ding blijven we op schema. We zijn aangekomen in januari van het jaar 325, dat is de laat-Romeinse tijd. De dichtstbijzijnde poort is eind december, natuurlijk ergens in het zuidoosten."

"We zijn een paar eeuwen terug gereisd?" vroeg Chomint, die in de voorgaande weken eindelijk het begrip tijdreizen was gaan snappen. "IJsland is pas een eeuw geleden ontdekt. Daarvoor woonden er alleen maar een handjevol Ierse kluizenaars."

Mark keek op. "We hebben een probleem. In de oudheid, waar we ons nu bevinden, woont er helemaal niemand! Er zijn hier geen dorpen, geen mensen, geen schepen, niets! Hoe komen we van dit eiland af?"

"We kunnen een vlot maken," opperde Ishan. "Dat lukt ons nog wel."

"Ik verkleum hier," interrumpeerde Sabine. "Zullen we vuur maken?"

"Sabine heeft gelijk," zei Chomint. "Als we hier nog een tijdje vast zitten, dan moeten we in onze eerste levensbehoeften voorzien: water, voedsel en beschutting. Een vlot komt later wel. Laten we een schuilplaats bouwen voordat het donker wordt."

Er was voldoende bouw materiaal in de omgeving, maar ze hadden niet veel tijd. Midden in de winter waren de dagen opeens kort en de nachten lang. Het regende af en toe en in combinatie met een gure wind maakte dat de reizigers koud tot op het bot. Op aanwijzingen van Chomint groeven ze een soort hol uit en dekten dat met takken af, waar ze een angstige nacht doorbrachten, tegen elkaar aan gekropen voor warmte. Maar trollen lieten zich niet zien.

De volgende dag had Mark de situatie overdacht. "Een vlot volstaat niet. Daarmee leveren we ons over aan de grillen van de oceaan. Ten oosten van hier loopt de laatste uitloper van de Atlantische golfstroom. Die zal ons langzaam noordwaarts voeren. Met geluk kunnen we in het noorden van Noorwegen aan land, maar als het even tegen zit belanden we in het ijs van de noordpool. We hebben een echt schip nodig, met roer en zeil, of roeiriemen, dat koers kan houden. Ik stel voor om eerst een paar kleine prototypes van boten te maken om ervaring op te doen, zowel met bouwen als zeilen."

"Maar dat gaat maanden duren, zo niet een heel jaar!" riep Sabine uit.

"Als we te haastig zijn en de oceaan op gaan met een boot die niet zeewaardig is, dan verdrinken we en is alle spoed voor niets geweest," wierp Mark tegen. "Zoals gewoonlijk wacht de tijdpoort wel op ons, dus laten we de tijd benutten."

"Laten we zuidwaarts lopen," zei Chomint.

"Juist, om de kust te bereiken."

"Nee, we hebben een acuter probleem: honger. We hebben geen voorraden, geen zaaigoed, geen vee; niets om een boerderijtje op te zetten. En de natuur is ook aardig door haar reserves heen. Ik kan mezelf met jagen in leven houden, maar niet zes mensen tegelijk. In de moerassen is misschien nog wat te vinden en aan de kust kunnen we een beetje vissen."

En dus liep de groep hun eerdere route terug, naar wat volgens Chomint eens de hoeve Selfoss zou worden. Het omliggende land was nogal moerassig, maar er was vers water, flink wat zalm, hier en daar onontdekte notenvoorraden van eekhoorns en een uitgang naar de open zee. Daar bouwden ze een hut die simpelweg "Heim" - "Thuis" in het Noors - gedoopt werd.

"Er is één voordeel aan al deze eenzaamheid," merkte Mark op. "We zullen hier vast geen klauwgasten tegenkomen."

"En anders hebben we stoere Chomint en Ishan de schermmeester nog!" zei Sabine vrolijk.

Ishan, die sinds de ontsnapping uit de tiende eeuw nogal stil was geweest, hield het niet meer. "Er is iets wat jullie moeten weten over de klauwgasten. Ik ken ze al langer dan de paar weken dat we aan het tijdreizen zijn. Ik had dit al eerder moeten vertellen, maar geheimhouding is erg belangrijk in mijn beroep. En ik was er half van overtuigd dat we van ze af waren, tot de aanval bij de vikingen." Ze keek angstig de groep rond, maar iedereen wachtte af wat ze nog meer zou gaan zeggen.

"In de 24e eeuw werkte ik voor een organisatie die onderzoek deed, zal doen, naar anomalieën in de tijd-ruimte. Het is een vrij nieuw vakgebied, opgekomen na de Juntura-theorie van Thorsten, Namahashi en de Leur. Niemand van jullie heeft daar ooit van gehoord?" Ze keek weer de groep rond. "Vrijwel niemand op Aarde weet er iets van. Zelfs Pratsinger niet, hoewel zijn werk er aan raakt. Sinds het begin zijn er aanslagen geweest. Niet op politici of activisten, maar op wetenschappers. De drie die ik net noemde zijn ook allemaal vermoord. Tot op heden, ik bedoel tot de piramide-sprong, weten we niet waarom, en het wie maar half. Die wie zijn natuurlijk de klauwgasten. Het is één of andere sekte die erg oud is en heel erg geheimzinnig. Blijkbaar willen ze niet dat kennis van de theorie verspreid raakt en zijn ze bereid om daarvoor te moorden. Daarom werkt mijn organisatie in het geheim.

Eerst dacht ik dat ze technologie hadden om de tijdmachine op afstand op te sporen, maar inmiddels zijn we zover terug in de tijd dat het woord 'technologie' onbekend is en we het ding ingeruild hebben voor één of andere magische wijzer. Toch zitten ze nog steeds achter ons aan. Ik denk dat zij ook door de tijd reizen, misschien ons spoor volgend. Ik weet het niet meer, maar vond dat de geheimhouding z'n tijd ook wel gehad heeft."

"Dat had je wel even eerder kunnen zeggen!" riep Sendy. Met een lach er achteraan: "Het had toch niet veel uit gemaakt. Als we de kans krijgen, dan moeten we er één vangen en ondervragen. Maar liever ben ik ze gewoon kwijt." Hij stond op en omhelsde Ishan. "Goed dat je het verteld hebt, manwijf."

Als iemand er anders over dacht, dan durfde die dat niet meer te zeggen. Ishan, voor wie het geheim als een steen op de maag het gelegen, ontspande zichtbaar.

Zonder klauwmoordenaars had de groep nog genoeg aan hun hoofd. Er moest gewerkt worden om van het eiland af te komen en ook om gewoon te overleven. De IJslander, terug op eigen bodem, bleek weer van onschatbare waarde. Hij jaagde op poolvossen en vogels, de grootste dieren die er op het eiland te vinden waren. Zijn twee kleine handbijlen waren essentieel tussen al het hout. Hij wist hoe je jezelf droog en warm kon houden, welke planten eetbaar waren en was een goede weerman. Op zijn aanwijzingen verzamelden de anderen het handjevol plantaardig voedsel dat ze nog konden vinden, zoals smakeloos maar voedzaam mos en zeewier, en lieten de oneetbare en giftige soorten ongemoeid. Allemaal werkten ze aan de hut, die half verzonken in de grond lag en dikke muren van hout en aarde kreeg. Het interieur was donker en stonk

permanent naar ook, maar was goed geïsoleerd. Het bouwen en voedsel verzamelen hield de groep vrijwel continu bezig, tot ze een stevig dak boven hun hoofd hadden en wat voedselreserves.

Toen begon het moeizame proces van boten bouwen. Ze hadden allerlei gereedschap nodig en Mark bekwaamde zich met vallen en opstaan in het ambt van ertszoeker. Gelukkig was hij al een halve smid. Er waren geen grote ertslagen in IJsland, maar wel ijzer in veenmoerassen. Er werd een klein groententuintje aangelegd, maar zonder landbouw was de groep voor hun voedsel grotendeels afhankelijk van jacht en visvangst. De ervaren jager Chomint was vaak dagen van huis om voedsel te verzamelen. De vrouwen en ook een jengelende Indy brachten het grootste gedeelte van hun tijd door met nog meer voedsel verzamelen, kleding maken en repareren en allerlei andere huishoudelijke taken.

Zodoende bleef er maar weinig tijd over om aan hun eerste boot te werken. Ze arbeidden de hele dag en ook nog stukken van de lange winternachten, moeizaam prutsend in slecht licht. Tijdens de voorgaande etappes waren ze reizigers geweest, hun zakken gevuld met goud en met elke dag nieuwe zichten aan de horizon. Maar nu ervoeren ze hoe zwaar het leven van gewone mensen was vóór de tijd van robots en machines. Ze kregen eelt op hun handen, wallen onder hun ogen en werden depressief van het vele duister.

Toch was er na een paar weken een bootje gereed, waar twee mensen in konden. Omdat Mark nog maar een handjevol spijkers geproduceerd had, waren de planken op ingenieuze wijze met voegen en touw aan elkaar verbonden. Ze was klein, maar fraai gevormd en lag licht op het water. Mark en Ishan maakten de eerste testvaart en zonken na 300 meter.

De tweede poging was veel langer in de maak. Chomint en Mark liepen lange tochten om ijzererts te vinden en te winnen. Mark fabriceerde een primitieve oven om er bijlen, beitels en spijkers mee te maken. Nu konden ze de romp overnaads bouwen, in Scandinavische stijl, maar het werk was erg tijdrovend en arbeidsintensief. Ishan, Sabine en Sendy maakten touwen van boombast en een zeil van leer en draad.

Als het op bouwen aankwam was Indy nergens goed voor, dus werd hij ingezet als manusje-van-alles en ondanks zijn geringe kracht ook als houthakker en mijnwerker, die in de kleinste krochten kon kruipen. Mark zag hem een heel nauwe gang inkruipen waar zelfs zijn kleine gestalte niet in paste, maar hij deed het toch, met succes. Het was een rattenhol, maar Indy liet zich er niet door afschrikken en even leek het er op dat er alleen maar ratten in de krocht zaten. Later kwam hij weer naar buiten. "Geen ijzer hier."

Het was al april toen de boot af was. Dit keer bleef de schuit wel drijven. Ze maakten er verscheidene tochten mee om de constructie te testen en zeilen te leren. De boot maakte voortdurend water, de mast bleek te zwak, het zeil scheurde en het werken aan de roeiriemen koste wel veel kracht maar leverde nauwelijks voortstuwing op. Desondanks was Mark positief, want ze leerden een heleboel. Ze gebruikten het tweede prototype tot het bijna uit elkaar viel en braken het toen af om de onderdelen te hergebruiken voor hun volgende poging. De derde boot moest de beste en ook de definitieve worden, hoewel niet iedereen daar veel vertrouwen in had.

Ondertussen leefden ze langer samen dan ze ooit eerder hadden gedaan. Gedurende de tijdreis waren ze bijna altijd onderweg geweest en hadden ze onder de mensen verkeer, maar nu waren ze maandenlang louter op elkaar aangewezen. Er waren irritaties, conflicten en soms felle ruzies, maar iedereen kon altijd de leegte van het omringende land opzoeken om weer af te koelen.

Mark en Sendy, Sabine en Chomint vormden de paren in de groep. Ishan, de altijd zo nuchtere en harde vrouw, voelde zich eenzaam. Naarmate de tijd verstreek keek ze met steeds meer interesse naar de krijger. Ze werd er van weerhouden om avances te maken omdat Chomint al bezet was. "Jullie liggen om de haverklap te krikken," zei ze tegen Sabine. Ben je niet bang dat je zwanger wordt?"

"Nee, ik was een speelmeisje, dus ze hebben me gesteriliseerd." Ze zag de jaloerse blik in Ishan's ogen. "Wil jij hem ook? We kunnen best een triootje doen. Hij is onvermoeibaar, maar wel wat onbeholpen."

De schellen vielen Ishan van de ogen. "Dat vertel je me nu pas? Ja, ik wil ook een stuk van de taart. En maak je geen zorgen, mijn eierstokken kunnen aan en uit gezet worden."

Chomint dacht dat hij in Valhalla aangekomen was. Overdag kon hij jagen, 's avonds werd er voor hem gekookt en 's nachts had hij sex met maar liefst twee bloedmooie vrouwen die hem dingen leerden waar hij nooit van gedroomd had. "Die Myrddin had gelijk," dacht hij bij zichzelf. "Al mijn wensen komen uit."

In de zomer werd er koortsachtig gewerkt aan de derde boot, omdat de groep bang was dat hij niet af zou zijn voordat de herfst inviel. Dan waren de zeeën volgens Chomint zo ruw dat de oversteek levensgevaarlijk zou worden.

Maar het schip, een zesriemer van tien meter lang, was in juli al min of meer gereed. Mark doopte het schip "Zilvermeeuw" in traditionele stijl met het bloed van een poolvos. Ze testten haar op korte tochten langs de zuidkust en brachten nog een maand lang verbeteringen aan. Ondertussen werden er waterzakken gemaakt, bessen en noten verzameld, vis gedroogd en vlees gepekeld.

Laat in augustus brak eindelijk de lang verwachte dag van het vertrek aan. Ze namen weemoedig afscheid van hun huis, waar ze zo lang vertoefd hadden en beten hun tanden op elkaar voor de lange en harde reis voor hen. Mark riep: "De teerling is geworpen!" en toen voeren ze weg uit de Ölfusâ baai.

De tijdwijzer was een uitstekend kompas en broodnodig, want niemand wist veel van zeilen, ook Chomint niet. Maar echt zeemanschap werd node gemist. Met vallen en opstaan leerden ze wanneer onder welke hoek met de golven te varen, hoeveel hun zeil te reven en hun voedsel droog te houden. Hun spieren waren moe, hun handen koud en ze kregen honger en zelfs dorst toen Chomint hun levensvocht na een week op rantsoen zette. De planken bleken toch niet zo goed aan elkaar geklonken, de mast kraakte steeds meer en er ontstonden weer scheuren in het zeil. De schuit begon uit elkaar te vallen.

Groot was dan ook de vreugde toen Indy, opnieuw in zijn element, drie dagen later schreeuwde: "Land ahooi!"

De kust was rotsig, bedekt met ruig gras dat beter bestand was tegen de kou dan bomen dat waren. Wind en zout gierden bijna net zo hard over het land als over het water. De zilvermeeuw zwalkte een baai in, schampte twee rotsen en landde zo hard dat de mast afbrak. Maar het doel was bereikt. De groep, uitgeput en met zeebenen, strompelde aan land. Ze beklommen de rotsen, maar zagen alleen maar een kale verlaten woestenij.

"Zijn we in een bocht teruggevaren naar IJsland?" vroeg Sabine zich vertwijfeld af.

"Nee," zei Chomint. Zijn zwaard wees naar een hoopje keutels. "Schapenpoep."

Het duurde nog twee dagen voor dat ze de schaapherders gevonden hadden, die in een schamele plaggenhut bivakkeerden. Het waren Picten, maar ze waren niet beschilderd.

"Dus dit is Schotland," zuchtte Mark opgelucht. Hij hing een verhaal op dat de groep uit Gallië was gekomen om handel te drijven, maar dat een storm ze uit koers had geslagen. "Waar is de dichtstbijzijnde Romeinse nederzetting? We zijn bijna alles kwijt willen graag terug naar Gallië."

"Romeinen? Gallië?" lachten de herders, met nog wat argwanende blikken op de gepantserde gestalte van Chomint. "Fort Maia is het dichtst bij, of eigenlijk het minst ver weg, helegaar bij de Oude Muur. Je ken er heen varen met de boot van Efdarr Halfvoet, maar kweenie of die de Maia haalt."

"Nej," zei de ander. "Het zijn Romeinen, dus laat ze maar Romeins doen. Je mot eerst naar het vasteland, de bergen en de Grote Scheur over, naar de Nieuwe Muur. Daar begint de weg. Ken je lopen met je Romeinse voetjes."

Niemand had er trek om nog meer over de koude zee te varen, maar ook niet in een lange, zware en gevaarlijke reis door Schotland. Uiteindelijk besloten ze om even op krachten te komen in de hut en dan de boot te kopen. Ze ruilden de restanten van de Zilvermeeuw voor twee schapen en die, samen met een 15e eeuwse jurk van Sabine en Mark's noodhamer, voor Efdarr's boot.

Tijdens de tweede zeereis bleven ze voorzichtig langs de kust varen en gingen vaak aan land, want het bootje was eigenlijk te klein voor zes mensen. Na een week bereikten ze Maia, een stevig fort op een klif dat de baai van de Esk domineerde. Hier woonden Romeinen, hoewel er geen toga's of olijfbomen te zien waren. Er was wel een kleine nederzetting met een rechthoekig stratenpatroon en vier Latijnse letters boven de poort van het fort: 'MAIA'.

"Eindelijk, terug in de beschaving!" riep Mark. Hij vertelde tegen de Romeinen hetzelfde verhaal als tegen de Picten, maar ondanks zijn vlekkeloze Latijn waren ze argwanend.

"U dient uw wapens af te leggen voordat u het dorp betreedt," zei de wachter. "Dit is een Romeinse nederzetting, puur en heilig, niet te bezoedelen met bloed. Die Germaanse reus dient ook zijn harnas achter - bij Jupiter! Draagt die vrouw ook al een dolk?"

"Ik leg mijn zwaard niet af," begon Chomint. "Ik -"

Sendy kwam er snel tussen. "Ik ben een man, geen vrouw," zei hij met lage stem. "We zijn gewapend omdat het in het noorden wemelt van de struikrovers. Ik zal mijn dolk afleggen en onze lijfwacht hier blijft buiten de muren. Hij redt zich wel een nachtje langer zonder een dak boven zijn hoofd. Niet, Chomint?"

"Beschaving m'n reet," gromde Chomint in het Oudnoors, maar stemde toe. Zijn buitenwacht duurde niet lang, want de nederzetting naast het fort was niet meer dan een schamel dorp en werd snel verlaten. Een dag lopen verderop, in de provinciehoofdstad Luguallium, leefde iedereen op. Hier was dan eindelijk een ommuurd stadje, met bakkers, barbiërs, kleermakers en andere weldoeners die zelfs betaald konden worden omdat Indy meteen aan het stelen sloeg. Niemand maakte nog bezwaar, behalve Chomint, die ook al weer woorden had met de stadswacht. Uiteindelijk, na nog een nacht buiten kleumen, kreeg Sabine hem zover dat hij zijn wapens in bewaring gaf bij de poortwacht, tegen betaling.

Mark had een driehoeksmeting gedaan. "De tijdwijzer wijst nog steeds naar het zuidoosten, maar meer

oostelijk. Zonder de accurate kaarten van Rensingh is het precieze doel niet te bepalen. Ik denk dat Rome teveel naar het zuiden ligt, dus misschien moeten we naar Griekenland, de Balkan of Klein-Azië. Wat gaat daar gebeuren? We zitten nog voor, of eigenlijk na, de crisis van de derde eeuw en hebben de instorting van de vijfde eeuw overgeslagen. Was de overgang naar het christendom niet rond deze tijd?"

"We komen er vanzelf achter," zei Sindy.

Een dag later verliet de groep Luguwallum, te paard rijdend over een verharde Romeinse weg, die Chomint met stomheid sloeg met zijn kaarsrechte lijn en harde wegdek. Ishan waarschuwde dat ze nog een keer de zee over moesten, over de 'Oceanus Britannicus'. De naam was een stuk groter dan het water zelf, maar ze wisten inmiddels hoe gevaarlijk zeevaren was in de oudheid. Dus reden ze hard door om gebruik te kunnen maken van het rustige nazomerse weer.

Het landschap deed weer middeleeuws aan: dunbevolkt, met voornamelijk Britse stammen in kleine hoeves en dorpjes op het platteland. In de bossen voerden Keltische druiden nog steeds hun traditionele rituelen uit. Maar er waren ook Romeinse villa's, centra voor grote landgoeden, waar slaven bijna al het werk deden. Meer naar het zuiden nam de bevolkingsdichtheid toe en passeerden ze meer steden, waar de meeste Romeinen woonden en hun stempel op drukten. Er waren straten in rasterpatronen, villa's, fora, badhuizen, aquaducten, theaters en Romeinse tempels; er werd Latijn gesproken. Overal moest Chomint zijn wapens in bewaring geven, terwijl hij steeds weer versteld stond van nog grotere aantallen inwoners.

"Dit is nu beschaving," zei Mark tegen hem. "Solide stenen gebouwen, perfect uitgelijnde aquaducten, industrie, de Pax Romana ... Een hele prestatie voor mensen die zes eeuwen vóór jullie vikings bezig zijn, niet?"

"Tief op, betweter," gromde Chomint.

Half september gingen ze scheep, staken snel het Kanaal over en reden door naar Divodurum. In Gallië was het land nog meer Romeins. De herbergen serveerden vreemde gerechten zoals pannenkoeken met peper, maar vooral veel vlees en vis met garum. Er werd minder bier en mede gedronken en meer wijn. Er was een steeds duidelijker verschil tussen plebejers en patriciërs.

"Die aristocraten leven in villa's met tientallen slaven, terwijl de gewone mensen bijna verhongeren," gromde Chomint. "Standenverschil moet er zijn, maar deze rare jongens zijn helemaal doorgeslagen!"

"En dit is nog maar de provincie," zei Sindy. "Je zou Rome eens moeten zien. De aquaducten, de paleizen, het Colosseum vóór het tot een halve ruïne afgebrokkeld is ... Mark, laten we er heen gaan. Je zegt zelf steeds dat de tijdpoort wel op ons wacht en zo'n grote omweg is het niet."

Ishan was het er mee eens. "Door het Rhônedal naar Massilia. Daarna naar Italië per schip of langs de kust. Zo vermijden we zowel de woeste Germanen achter de Rijn als de besneeuwde passen van de Alpen."

Chomint bleef mopperen. "Nog meer van die blaatapen, nog meer laf stelen om aan geld te komen. Ik hoop dat het volgende tijdland beter is. Wat komt hierna?"

"Dit is het laatste hoogpunt; eigenlijk zouden we hier moeten blijven," zei Mark. "De Duistere Eeuwen liggen achter ons en ook vooruit wordt het weer primitiever. We springen straks van het eind van de klassieke oudheid naar het begin en dan nog drie keer door de bronstijd en dan nog één verder. In 5275 voor de gangbare jaartelling treffen we dan eindelijk de eerste poort van de tweede orde. Dan kunnen we naar huis! Behalve Sabine en Chomint dan. Maar ik verzeker jullie dat onze tijd geweldig is."

En dus klepperden de paardenhoeven verder over de Romeinse wegen, hadden ze weinig te vrezen van struikrovers en bereikten ze een maand later Rome, het hart van het Romeinse rijk.

Rome! Ze was gekrompen van meer dan een miljoen inwoners tot ongeveer de helft, maar nog steeds imposant. Zeven heuvels overdekt met tientallen tempels, paleizen, theaters en publieke gebouwen van statig marmer, elf aquaducten, het Pantheon, een onbeschadigd Colosseum, het Circus Maximus en het Forum Romanum waar alles te koop was, van olijfolie uit de streek tot Chinese zijde, van Grieks keramiek tot kamelen uit Arabië. Dit was geen stad van half kapotte ruïnes, maar van intacte gebouwen, compleet met kleurige beschilderingen. De lucht was vervuld van tientallen geuren en even zoveel talen. Er werd gesjacherd, geroddeld, opgeschept, gelachen en gevloekt. Er liepen mensen uit hele rijk rond, van Germaanse barbaren tot gesluierde berbers, bebaarde Perzen en verfijnde Grieken. Maar de stad was ook dichtbevolkt, druk, benauwd en smerig, met smalle straten waar al dat volk zich met moeite doorheen perste.

Chomint werd heen en weer geslingerd door fascinatie en afgrijzen. Alleen het weer, dat half november koel en nat was, deed hem nog een beetje aan thuis denken. De rest zwierf van de ene attractie naar het andere, winkelde zich suf en huurde een olifant, gewoon voor de lol.

Na een week waren ze het toeristje spelen beu en gingen ze weer op weg, naar Brundisium. Daar was het,

net als in het noordwesten, lastig om een kapitein te vinden die de oversteek naar Griekenland wilde wagen. Een oude zeerot met een baard die tot aan zijn middel reikte bleek over te halen met een flinke som geld, maar hij stond er op om eerst een augur te raadplegen. Dit was Ostio Marcus Vespillo, een dikke bezadigde ambtenaar, die aan de rand van de stad woonde. "Ja, ik heb veel ervaring opgebouwd met het luisteren naar de stem van de goden! Mijn methode is gehuld in de luister van traditie. Ik installeer mij op mijn dakterrassen en observeer een dag lang de vluchtpatronen en kreten van raven, uilen, gieren en haviken, die allemaal belangrijke voortekenen bevatten. Alleen een ingewijde kan deze juist duiden! Uw lotswicheling is bij mij in goede handen." Omdat de zeeman een rotsvast vertrouwen in de man had, stelde de groep hun vertrek nog een dag uit.

Brundisium was, ondanks dat het een grote stad was, lang niet zo enerverend als Rome en dus verveelden ze zich een beetje. Mark kuierde door de stad en bekeek de talloze lararia. Sommigen lares beschermden kruisingen, anderen tempels, tienduizenden bewaakten huizen en huishoudens. Tot zijn verbazing trof hij er verscheidene aan die waren vervuild, bekrast en half kapot geslagen. De Romeinen hadden het ook ontdekt en waren in alle staten. Hij vroeg een amforadrager wat er aan de hand was.

"Heiligschennis!" riep de man. "De goden zijn woedend en zullen wraak nemen! We weten niet wie het is. Sommigen zeggen dat het losgeslagen kinderen zijn. Anderen beweren een zwarte hond te hebben gezien en ook een geschubde draak die zuur over de altaren spuugde! Ik zou er niets van geloven als ik het niet met mijn eigen ogen zag. Kijk, hier, half opgeloste kalksteen, en deze rode schub die aangebrand ruikt!"

Mark toonde beleefd medelijden en ging op zoek naar Indy. Hij had weinig oren naar het bijgeloof van de Romeinen, maar Indy die met zuur bezig was ... zeker mogelijk. Hij vond het joch een paar straten verderop.

"Indy, klein addergebroed! Ben je weer bezig? Zal ik jou wandaden eens onthullen aan de Romeinen? Hier zijn ze niet zo zachtzinnig als in de 24e eeuw!"

Indy draaide zich om met een duivelse grijns op zijn gezicht. Hij had met zijn blote handen een zwarte kraai gevangen en toonde die trots. "Ikke ben groter geworden! Jij hep niks meer te zeggen over mij!"

"Laat dat beest gaan!" siste Mark. "Marcus zit hier vlak bij! Als die Romein dat ziet, dan kunnen we fluiten naar die goede voortekenen! Geef hier, dan laat ik hem een paar straten verderop vrij."

Indy stak zijn middelvinger naar hem op. Mark werd rood, gaf hem een donderende oorvijs en pakte de kraai af. Maar de vogel, die in alle staten was, pikte hem in zijn hand en vloog er op eigen kracht vandoor. Indy lachte en ontsnapte ook, met fantastisch hoge sprongen richting de augur, achtervolgend door een briesende Mark.

De Romein scheen niets in de gaten te hebben. "Ah, meneer Arriad! U komt precies op tijd. De voortekenen zijn gunstig, u zult een behouden vaart hebben!"

's Avonds in de herberg was de wijn niet zoveel verdund als normaal in Romeins gebied. Een paar stedelingen maakte schamperende opmerkingen over de reizigers. "Die barbaar, wat een aap! Goed om een ploeg te trekken, als een dikke os!"

Dat liet Chomint niet op zich zitten. "Wedstrijdje?"

"Armpje drukken zeker? Nee, wij zijn wel wijzer."

"Wat dan?"

"Drinken? Wij kunnen beter tegen wijn dan jullie bierzuipers!"

Bij wijze van antwoord gooide Chomint een paar munten op tafel en liet extra wijn komen. "Miezeraars, laat maar eens zien hoeveel je aan kan."

"En hij dan?" vroeg een van de mannen, wijzend op Mark.

Chomint maakte een afwerend gebaar. "Hij is ook een miezeraar."

Mark liep rood aan. Hij legde zijn eigen centen bij, ging zitten en sloeg een beker wijn in één keer achterover. Het drinkgelag barstte in volle hevigheid los. Na verscheidene kruiken was nog niemand geveeld en dus begonnen ze aan een woordenwedstrijd. "Wij hebben de beste wijn van Apulië!" "En de beste knolle-, paardeknollen! Knolpaarden?" "Maar wij hebben de grootste zwaarden!"

"En hij dan?"

"Ik ken lezen en schrijven! Da's meer dan al jullie boerepummels bij elkaar, inclusief de barbaar!"

"Kwatsch! Op de marrekt brengt hij eveveel op als een paard, maar jij, noppes!"

Mark stond op en zwaaide wild zijn beker rond, wijn morsend over de halve groep. "Ik ben een man van de weetkunde! Ik ken de sterren lezen alsenne astronoloog; ik ken ijzer smeden; ik ken kaarten tekenen van de heeele wereld van de pielaren van Hera-, Hercullus tot voorbij de torens van de Persische konink! Ik ben tien keer meer waard dan die barbier, -baar! Daar."

Met zijn zatte kop lichtte Chomint hem een beentje, zodat hij met een klap tegen de tafel aanviel en buiten

bewustzijn raakte. Net op dat moment kwam Sendy naar beneden, die het tafereel in één oogopslag overzag. Woedend hees hij Mark op zijn schouder en foeterde Chomint uit, die alleen maar schaapachtig lachte. De Romeinen vonden het erg vermakelijk. "Kijk, daar iss de vrouw, die hep de broek aan! Of is hettun man? Wil een trio-ootje zeker?"

Een paar minuten later kwam Sabine Chomint halen, wat nog meer schunnigheden uitlokte. Chomint maakte zich op om er alsnog een vuistenwedstrijd van te maken, maar werd onder hoongelach door Sabine afgevoerd.

De volgende dag leken de vogels het goed te hebben gezien. Het weer was onverwacht rustig en enkele vissers voeren ook het water op om nog wat vis te vangen. Het schip met de groep zeilde vroeg in de ochtend weg, terwijl Mark en Chomint hun ontbijt uitkotsten. Laat in de middag kregen ze de Griekse kust in beeld.

Maar dat was wederzijds. Een kleine galei schoot tevoorschijn uit een baai en koerste op de boot af aan de lijzijde. "Piraten!" schreeuwde de kapitein in paniek. Hij probeerde de boot te draaien, maar verprutste dat en de schuit viel stil. Pijlen gierden door de lucht. Eentje trof Ishan, natuurlijk in haar been. Sabine en Sendy waren nog bezig Chomint te helpen om hem zijn harnas te aan te trekken, toen de eerste enteraars al aan boord sprongen. Mark, Sendy en de kapitein moesten samen de eerste verdediging doen, terwijl Sabine Chomint in het harnas probeerde te proppen.

Pak het kleintje met de haakneus, die moeten we hebben!" riep een van de aanvallers.

Indy deed een piraat struikelen en Sendy duwde hem overboord; de kapitein vocht met twee man tegelijk, tot ze hem neerstaken. Mark kreeg een lasso over zich heen en werd als een spartelend visje aan boord van de galei gehesen.

Chomint had verwoed zijn borstkuras half vastgesnoerd, zodat het hem niet meer in de weg zat, en het bij één handschoen gelaten. Hij bulderde "Barrar!", raasde naar voren, sloeg een tegenstander half doormidden, stak zijn zwaard dwars door de buik van een ander en sloeg een derde met zijn vrije hand knockout en overboord. De piraten aan boord van de galei, die zagen dat hun aanvoerders als vee werden afgeslacht, duwden de boot weg met hun roeispanen en gingen er vandoor.

"Er achteraan!" gromde Ishan. "Ik zal-"

"Jij zult niets," riep Sendy. "Dat is een lelijke wond. Dit is de 24e eeuw niet! Die moet goed schoongemaakt en verzorgd worden, anders krijg je wondkoorts."

De kapitein had zijn laatste adem uitgeblazen en het kostte de reizigers enige moeite om de boot weer op koers te krijgen. Tot overmaat van ramp viel de schemering in en vervaagde de snel weg vluchtende galei tot een grijze schim, die oploste in het duister.

Pas de volgende dag slaagden ze er in om de haven van Epidamnus te vinden. Sendy sleepte de rest mee naar het stadhuis. Het was ochtend en de Romeinse prefect was bezig met het afhandelen van visites. Natuurlijk gingen zijn cliënten voor en kwamen de buitenlanders aan het eind. Toen ze hun verhaal deden, was hij sceptisch. "Dus u bent reizigers uit Gallië? De kapitein van het vissersschip is gedood door de piraten en er is niemand die voor u kan spreken? De lijken zijn overboord gezet, zodat er niemand is om te identificeren? En nu wilt u dat ik het handjevol vigiles dat de orde en veiligheid in de stad bewaakt laat uitzwermen over het land om deze piraten te gaan zoeken?" Hij fronste diep. "Ik zal kijken of ik iemand de feiten boven water kan laten halen in Brundisium. Tot dan bent u zelf ook verdachten in deze zaak. U moogt u vrijelijk bewegen, maar onder geen beding de stad verlaten!"

Bedremmeld dropen de reizigers af naar de herberg waar Ishan in bed lag. Niemand wist wat te doen. Mark's inzichten waren afwezig en Ishan, die inmiddels verging van de pijn, had haar hoofd er niet bij. Sendy verzorgde haar; Chomint doolde door het stadje en deed zijn best om geen ruzie te gaan zoeken met de inwoners. Ook Sabine verloor zich in haar eigen gewoonten en ging 's avonds naar het badhuis. Zoals gebruikelijk waren veel vrouwen jaloers op haar schoonheid, maar ook nieuwsgierig naar een nieuwkomer. Roddels vlogen heen en weer.

"We moeten in actie komen," zei ze toen ze terug kwam. "Volgens ene Petronella is Mark gevangen genomen door de neef van de prefect. Hij wordt ongetwijfeld als slaaf verkocht. Zodra de prefect zijn kans ziet laat hij ons ook oppakken en tot slaaf maken!"

"Weet je waar die neef uithangt?" vroeg Chomint, terwijl hij zijn vingers liet kraken.

"Hij heet Dordalus en woont een paar uur ten oosten van de stad in een grote villa aan de Via Egnatia."

"We vertrekken over een uur," zei Chomint, opeens weer vol vuur. "We moeten, eh, de paarden, eh, de waard mag niet, eh ..."

Ishan, die een beetje was bijgekomen door de een mengsel van wilgenbark en andere kruiden, kwam te

hulp. "We hebben een afleiding nodig. Indy, jij gaat brand stichten aan de westkant van de stad. In de chaos gaan wij er vandoor, bij voorkeur in verschillende richtingen, zodat ze niet meteen doorhebben dat we er tussenuit knijpen. Sendy, Chomint, jullie twee helpen mij. Daarna gaan we over de muur. De paarden -" "We gaan door de poort," zei Chomint. "Ik moet mijn wapens hebben. Daarna maken we snelheid." Vergeten waren de strubblings van de voorgaande dagen. Wat eens een gelegenheidsgroep toeristen was geweest, kwam als een panter in beweging, snel, stil en doelbewust. Indy's ogen glommen al van de pret en een halfuurtje later weerspiegelden ze vlammen die wild om zich heen grepen op de daken van niet één, maar een paar aangrenzende huizen in het Schapenkwartier. Chomint sloeg de wachter bij de poort neer alsof hij Obelix was en verzamelde rap de wapens van de groep.

De rechte Romeinse weg stelde de groep in staat om snel te rijden in het duister van de half bewolkte nacht. Af en toe lagen er kleine dorpjes aan de weg of vrijstaande hoeves.

"Maar welke is van die piraat?" gromde Chomint.

"Misschien weten die twee het," zei Ishan. Ze wees naar twee vage grijze gestalten op een akker die de anderen pas na veel uren wisten te ontwaren. Het waren een boer en boerin, die de liefde aan het bedrijven waren tussen hun gewassen, om te offeren aan Demeter en vruchtbare aarde af te smeken. Groot was hun verbazing toen die aarde een metalen reus produceerde met een enorm zwaard, die in vlekkeloos Illyrisch dialect vroeg of ze wisten waar de villa van Dordalus was.

Een uur later, met de zon naderend maar nog steeds onder de horizon, kwam de groep bij de hoeve aan. De honden sloegen aan en de wachtslaaf kwam aangerend met een knuppel, maar Chomint maaide ze neer als rijp koren. Even later beukte hij de deur in. Ondertussen duwde Dordalus zijn eerste vrouw haar man hun slaapkamer uit om zijn mannelijkheid te tonen. Maar een minuut later werd zijn keel half dichtgeknepen door Chomint's rechterhand, terwijl de linker een dolk tegen zijn buik prikte. "Herinner je je mij, vuil stuk zeildoek? Je gaat me vertellen waar Mark is, de man die je deze week van ons schip af plukte. Als hem wat overkomen is, dan steek ik een speer door je reet en rooster je levend boven een heet vuur!"

"Hij is weg. Ik heb - urgh - hem verkocht! Nee, helb, argh, tis de waar'ei! Marzelluz betaaldh 95 zilver voor 'm, eergiztr. Hij gaad naar de grood markt in Conztanoppl."

"Waar, wanneer?"

"Eergizter, in Epdamnuz."

"Hij is onder onze neus afgevoerd terwijl wij in de stad rondhingen!" riep Sendy ontzet. "We moeten -"

"- eerst zorgen dat dit sujet niets van onze plannen weet," kwam Ishan ertussen. Chomint dreunde het achterhoofd van Dordalus tegen de muur, waardoor het licht in zijn ogen meteen uit ging. "We kunnen niet terug naar de stad," ging Ishan verder, alsof er niets gebeurd was. "Er wordt daar waarschijnlijk al een klopjacht georganiseerd. We moeten vooruit vluchten, naar Constantinopel. Als we daar eerder aankomen dan de slavendrijvers, dan kunnen we Mark gewoon vrijkopen."

Maar nu waren ze vogelvrijen geworden en merkten ze dat de Pax Romana met koud staal gehandhaafd werd. Er werd een beloning op hun hoofden gezet, premiejagers veerden op en patrouilles van garnizoenen zochten naar hen. Van snel oostwaarts rijden over de Via Egnatia kon geen sprake meer zijn. Ze vluchtten de bergen van Macedonië in, kochten struikrovers af met al hun goud en zilver en maakten zelfs kort gebruik van de gastvrijheid van de collega-verschoppelingen. Het eten was karig en slecht; hygiëne minimaal; het weer koud en nat; de bandieten afwisselend vriendelijk en handtastelijk naar de vrouwen. Snel trokken ze verder. Ze vreesden de vele ogen in de vlakten en dus bleven ze in de bergen, moeizaam oostwaarts trekkend door de Haemus Mons. Ze aten mos, boomschors en soms vlees als Chomint een dier wist te verschalken.

"Dit is nog erger dan IJsland!" riep Sabine, maar hield toch vol.

Toen de kust in zicht kwam, daalden ze argwanend weer af in de vlakte en liepen in een dag naar Deultum. Daar braken Indy en Ishan, die weer hersteld was, in bij het huis van een rijke koopman en stalen niet alleen goud maar ook voedsel en kleding. Nog steeds bang om herkend te worden, meden ze de Via Pontica en trokken in plaats daarvan zuidwaarts door het platteland. Ze pleegden zo min mogelijk diefstallen om niet teveel op te vallen, maar voelden zich toch voortdurend onveilig. Na een kleine week verstoppertje spelen kwamen ze aan bij de tweede Romeinse hoofdstad: Constantinopel.

Constantinopel! Buitengewoon strategisch gelegen aan de Bosporus, op de kruising van twee zeeën en twee continenten. Ze droeg haar nieuwe naam nog minder dan een jaar, was nog niet ingewijd en dus nog niet de hoofdstad van het rijk. Feitelijk was ze nog steeds Byzantium, een onbeduidende Griekse kolonie. Omdat het winter was, werd er niet gebouwd, maar de sporen van activiteit van vorig jaar waren al te zien. Een

flink deel van het centrum was platgegooid om ruimte te maken voor het Augustaeum, het grote plein. Straten waren verbreed en geplaveid met stenen; de fundamenteën van het paleis en het hippodroom waren half af. De stad was een vreemde mix van dorp, praalhof en bouwput, waar prachtig gloednieuw wit marmer afgewisseld werd met houten stellages en modder.

Er was helemaal geen grote slavenmarkt, maar Ishan, die er weer patent uitzag in vakkundig door Indy gestolen kleding, wist wel een paar handelaars te vinden en aan de praat te krijgen. "Nee, ik heb maar drie slaven in voorraad. Maar dat wordt wel beter als de keizer hier komt. Dan vindt je de beste waar hier! Wat? Nee, ze kunnen geen van drieën lezen of schrijven. Uit het westen? Nee, alles hier komt van rond de Zwarte Zee. Sterke mannen hoor, die - Een lading uit het westen van Griekenland? Natuurlijk niet, dat gaat allemaal naar Rome. Nee, dat weet ik heel zeker! Wil je nou een slaaf kopen of niet? Ja, ook goedendag. Trut."

Ze kwam in zak en as terug. "Geen spoor van hem. We hebben zo lang gereisd dat hij hier al lang had moeten zijn."

"En we hebben bijna geen tijd meer," zei Sabine. "Sentry en ik zijn wezen rondkijken met de tijdwijzer. De poort is over drie dagen en we weten ook al waar. Op die dag leggen ze de eerste steen van wat ze het Milion noemen, een gebouw dat op een kruispunt komt te staan dat het midden van het rijk moet worden. Heel symbolisch allemaal, met een grote ceremonie. Dat wordt weer vertrekken temidden van een grote menigte."

Het werd stil want niemand durfde de vraag uit te spreken: Vertrekken zonder Mark? De drie dagen werden besteed aan uitkijk houden, stelen, wapens inpakken in onopvallende zakken en vooral veel nagels bijten. Op de dag van de wijding van het Milion was Mark nog steeds niet verschenen. Natuurlijk was het Ishan die de kwestie aan de orde stelde. "We hebben de keuze tussen verder door de poort gaan of hier blijven, hopen dat we Mark weer vinden en dan misschien de volgende poort. Die is over achttien jaar, ergens in het oostzuidoosten. Laten we stemmen. Wie is er voor doorgaan?" Ze stak zelf haar hand op.

"Kansloos," mompelde Chomint en volgde haar voorbeeld. Indy ook, maar hij werd genegeerd.

"Tegen?" Sentry stak haar hand op maar liet haar hoofd hangen.

"Onthoudingen?" Sabine.

Woordeeloos pakte iedereen z'n spullen. De herbergier werd betaald en de groep liep naar het centrum. Ondanks de regen waren er veel mensen op de been. Priesters van zowel klassieke goden als van de vele christelijke sekten zoals gnostici, marcionisten, docetisten, arianisten en montanisten verdrongen zich rondom de bouwplaats, allemaal hopen om de dominante religie in de nieuwe stad te worden. Er werd gebeden, gezongen, libaties gemaakt, getrompetterd en toespraken gehouden, terwijl een paar bouwvakkers ongeduldig stond te wachten tot ze konden gaan hameren.

De groep was een door mantels en kappen verhuuld kluitje in de menigte. Ze werden ook akoestisch verhuuld door de ceremonie, die steeds luider werd en duidelijk dichtbij het hamermoment kwam. Sentry werd op haar schouder getikt en draaide zich in een flits om met een blik van hoop op haar gezicht.

Het was een ambtenaar, vergezeld door een soldaat in een maliënkolder. Hij kon zich maar net verstaanbaar maken in het lawaai. "Excuseer, men-... mevr...? Mijn naam is Publius Salvius Nero. Wij zijn bezig met een onderzoek naar een stel voortvluchtige bandieten. Zoudt u zo vriendelijk willen zijn om die kappen even af te doen?" Zijn glimlach bevatte meer vrolijkheid dan vriendelijkheid.

Sentry draaide zich weer om en maakte een paar snelle handgebaren. Ishan en Chomint kwamen er bij, heel dicht bij.

"Wat je in je zij voelt is een dolk," siste Ishan tegen de man. "Eén kik, één verkeerde beweging, en we snijden je darmen uit je pens. Houd je gemak en dan blijf je leven."

"De poort is hier!" riep Sentry. "Maak ruimte!"

Ishan en Chomint duwden de twee Romeinen omver, de menigte in. Chomint bevrijdde opeens zijn zwaard uit de lappen waarin het gewikkeld was zwaaide er vervaarlijk mee rond. De menigte stoof uiteen. De tijdwijzer opende een poort en de groep glipte er vlug doorheen. Sentry was de laatste. Ze wierp nog één blik over de stad en volgde toen de rest.

439 BCE: Verlichting

Uit: Atthakavagga, hoofdstuk 10

1. Hebbende welke visie, hebbende welke moraliteit, is men 'in vrede'? Vertel me dit, O Gautama. U wordt gevraagd naar de opperste mens.
2. Met hunkering verdwenen voor het opbreken van het leven, (zei de Gezegende) Niet afhankelijk van vroeger tijden, Niet bepaald tot het heden, Hij heeft niet iets voor zich.
3. Niet kwaad, niet geïntimideerd, Niet opschepperig, niet omsingeld door zorgen, Een spreker van discretie, niet pompeus, Hij is waarlijk een geleerde wiens spraak terughoudend is.
4. Zonder binding aan de toekomst piekert Hij niet over het verleden. Een toeschouwer van binding tussen stimulansen, Hij wordt niet in gezichtspunten geleid.

Uit: Theogonia, door Hesiodos

Men zegt dat Tyfoon de Verschrikkelijke, schandelijk en wetteloos, met haar in liefde gebonden was, de maagd met de glinsterende ogen. Aldus baarde zij en bracht voort fel nageslacht; eerste baarde zij Orthos de hond van Geryon, en toen baarde zij opnieuw een tweede, een monster dat niet overwonnen kon worden en niet beschreven moogt worden, Kerberos die rauw vlees eet, de bronsgestemde hond van Hades, vijftig-hoofdig, meedogenloos en sterk. En opnieuw baarde zij een derde, de kwaadaardige Hydra van Lerna, die de godin, de witgearmde Hera, voedde, zijnde buiten zinnen van woede over de machtige Herakles.

sprong

Ze stapten in een groententuintje achter een middelgroot huis, gelegen in een klein stadje. Het was nog steeds vochtig, maar er scheen een zwak zonnetje tussen de wolken door en frisse geuren kondigden een lente aan.

"Verberg je wapens weer," zei Ishan. "En weg uit deze groenboel."

Inmiddels ervaren tijdreizigers, verkasten ze snel en efficiënt. Ze vonden een sjofele herberg en doken meteen naar binnen. De herbergier herkende hun munten niet, maar het was stevig zilver, dus kregen ze twee goede kamers en kwam er wijn, brood en vlees.

De groep was nogal snel door het stadje getrokken en had het niet goed bekeken. "Is dit nu Grieks of Romeins terrein?" vroeg Sabine.

Ishan moest even denken maar had toen het antwoord. "Perzisch. Je merkt het niet omdat je automatisch hun taal verstaat, maar ze spreken Oud Perzisch. Test je woordenschat maar eens; er zijn niet twee maar drie getalvormen: enkelvoud, tweevoud en meervoud. Hmm ... Die Perzen hadden toch verloren tegen de Grieken, wat doen ze dan in Europa? Ik wou dat Rensingh of Mark hier was, die zouden wel weten -"

Sendy begon te huilen. "Misschien leeft hij nog, en we hebben hem gewoon achter gelaten ..."

Sabine leidde wijselijk de aandacht naar de acute situatie. "We zitten strak op het schema ..." Ze zei bijna "van Mark" maar hield zich in. "Het is maart in het jaar 439, vóór de gangbare jaartelling. De poort is in eind mei. Het ding wijst naar het zuidzuidoosten. Dat is de Levant, of Egypte, of verder naar het zuiden, denk ik." "Zuid?" zuchtte Chomint. "Nog meer snikhitte ..."

Terwijl de rest probeerde om Sendy op te beuren en Indy naar vette beurzen speurde, knoopte Ishan een gesprek aan met de herbergier, een dikke vent met maar één arm. "Meer wijn voor onze tafel, graag. Hm, dat is een nare wond, die arm. Ongeluk?"

"Pah! Oorlogswond! Opgelopen in de slag bij Plataiai. Het kostte me bijna m'n leven, maar het was de Pers die het loodje legde. Ah, dat waren dagen!" Z'n blik staarde dromerig in de verte. "Grieken tegen Perzen, helden tegen barbaren. En mot je zien wat ze er nu van maken: Atheners die hele Egeïsche Zee onder de plak hebben, Sparta er tegenaan. D'r is een bestand, maar dat gaat niet houwe, zeg ik je. Het gaat allemaal naar de klote!" Hij ratelde nog een stuk door over de oorlog, terwijl Ishan recenter nieuws uit hem probeerde te krijgen, zonder veel succes.

Toch kwam ze optimistisch terug. "Geen oorlog, geen rampen. We moeten zonder veel problemen een schip kunnen vinden en de Anatolische kust afzakken. Het klinkt te makkelijk om waar te zijn."

"We hebben weer tijd zat," merkte Sabine op. "We hebben Rome gezien; ik zou Athene ook wel willen bezoeken. Mark ratelde altijd door over de oude Grieken: de filosofen, de tempels, Atheens aardewerk, het orakel van Delphi. Oh, sorry, Sindy."

In de middag trokken ze naar het strand om wat uit te rusten en te zonnen. Er waren geen andere badgasten; massatoerisme was nog niet uitgevonden. Ishan en Sabine probeerden een kaart van de omgeving in het zand te tekenen. Het was lastig, want hun kaartenkennis was niet zo goed. Ze wisten niet meer of Kreta ten westen van Rodos lag of omgekeerd, maar hadden Athene ongeveer op de goede plek geduid.

"Daar kunnen we wel langs gaan," zei Ishan. "Het ligt vast niet zo ver uit de route."

"Of we bekijken de zeven antieke wereldwonderen!" riep Sabine, die teveel wijn gedronken had, enthousiast. "Eerst het standbeeld van Zeus in Olympia, dan de Colossus van Rodos, de piramiden op het einde ... Wat waren de anderen ook al weer? Oh, en de Hangende Tuinen van Babylon, maar dat ligt wel erg ver naar het oosten, niet? Wat denk jij, Sindy?"

Maar Sindy zat alleen maar stil naar de kaart te kijken en antwoordde niet. Sabine vroeg niet verder. De plannen werden niet erg concreet en de groep besloot om te gaan slapen op het strand, omdat de herberg nogal smerig was gebleken. Sindy bleef als laatste op, nog steeds naar de kaart starend.

De volgende ochtend had hij zijn tranen gedroogd en bleek de tekening uitgebreid met vage omtrekken van Arabië en India, de Himalaya en andere grote bakens. "Ik weet weer waarom het jaar 439 belangrijk is," zei hij tijdens een ontbijt van harde broodjes met gedroogd lamsvlees en groene olijven. "Hoge beschaving in het westen, inderdaad. Maar nog hogere in het oosten: het boeddhisme. Veel wetenschappers denken dat Gautama Boeddha rond deze tijd de verlichting bereikte onder de Bodhi-boom. Vrijwel zeker is dat hij nu leeft. Ik wil hem ontmoeten." Zijn ogen starden naar de rechterhelft van de kaart.

"Maar dat is helemaal in India, 5000 kilometer, over land. Dat halen we nooit," wierp Ishan tegen.

Sindy's gezicht was steen. "Ik vraag jullie ook niet om mee te gaan."

"Je wilt ook achterblijven?" vroeg Sabine vertwijfeld.

"Achter me ligt het verlies van Mark, voor ons nog meer onzekere tijdpoorten. Nu is de gouden eeuw van de beschaving, een oase van verlichting tussen donkere eeuwen in. Ik blijf hier."

"Ikke niet! Ik wil naar huis!" riep Indy en begon op zijn beurt te janken.

Ook Ishan, Sabine en Chomint wilden door. De zon rees op in het oosten, terwijl iedereen probeerde om Sindy op andere gedachten te brengen. "Wat moeten we zonder jou?" "Het is veel te gevaarlijk in je eentje!" "Dat van die Boeddha is allemaal onbewezen theorie." Maar Sindy gaf geen krimp. Hij deed zelf geen pogingen om de anderen over te halen. Uiteindelijk gaf Sabine hun nederlaag toe door drie kruisen op de kaart te tekenen, één in Byzantium, één in het zuiden en één aan de rand in het oosten. Daarna werden de mogelijke wegen nagelopen.

"Dus we blijven nog een paar dagen bij elkaar," vatte ze na afloop samen. "We zeilen zuidwaarts naar Efeze. Daar slaan wij rechtsaf naar Griekenland en gaat Sindy richting Sardis voor de Koninklijke Perzische Weg. Zo heb je tijd om je te bedenken."

Ze trokken het stadje weer binnen. Na de slechte ervaringen met schepen was er wat huiver voor weer een reis over water, maar het was toch de beste optie. Ze voeren mee op een schip dat was volgestouwd met potten honing en was van Tauris, bestemd voor het zuiden. Er waren geen piraten te bekennen. De herinneringen gingen terug naar de reis met de Venia. Opnieuw maakte Sindy muziek en danste Sabine; opnieuw werd de aandacht van het hele schip gevangen; opnieuw was er het gevoel van naderend onheil.

Na vijf dagen kwamen ze in Efeze aan. Het bleek een levendige stad met inwoners uit allerlei streken, een forse bibliotheek en een bruisende markt. Maar de 'bloem van beschaving' werd gedragen door een kleine bovenlaag die geld teveel had en het waren nog bijna allemaal mannen ook. Meisjes gingen niet naar school en vrouwen, vooral welgestelden, bleven thuis. Zelfs de boodschappen werden door mannen of slaven gedaan.

"Eigenlijk is dit niet zoveel anders dan Rome of al die andere steden," mompde Sabine, terwijl ze een pot bekeek waarop in roodfiguur een gevecht tussen een held en een veelkoppig monster was afgebeeld.

"En ook hier mag ik geen wapens dragen," deed Chomint mee. "Bij Thor, hoe moet een man zich dan verdedigen?"

Ishan moest lachen. "Ontevreden vrouwen, momperende mannen. Waarom profiteren we niet van wat er hier wel goed is: een wereldmarkt? Laten we afscheidskado's kopen voor Sindy."

De groep splitste op en kwam pas uren later weer samen. Sabine en Chomint voorzagen Sindy van een zijden reistunie en Indy had eerlijk een ketting met Chinese zilveren taels voor hem gejat. Ishan presenteerde een onbeschreven boek met velijnen bladzijden. "Zorg dit gevuld is met de wijsheid van de

Boeddha en dat het drie millennia overleeft," zei ze. "Ik wil het lezen als ik thuiskom."

Sendy keek eerst beteuterd, toen blij. "Ik heb uren door de stad gezworven, zonder iets te vinden wat me toepasselijk leek. Maar jij geeft me een idee! Kom mee allemaal." Ze leidde de groep naar de bibliotheek.

"Ah, als dat het talenwonder niet is!" riep de conciërge. "Toch maar weer terug gekomen? Ik wist het wel! Mijn aanbod staat nog steeds."

"Dit keer neem ik het aan," zei Sindy. Ze stelde de anderen kort voor en begon door een stapel kleitabletten te zoeken, die volgeschreven waren met spijkerschrift. "Dit is een belastingaangifte ... een inventaris van een pakhuis ... nog een belastingaangifte ..." Ze schiftte de stapel met een snelheid die de Griek duidelijk imponeerde. "Dit is de enige die interessant is: 'Nabu En De Zes Oude Dieren'." Ze las de tekst op, waarin de wijze Assyrische god Nabu gesprekken voerde met zes wezens die half dier, half god waren. Het verhaal stond vol van metafysische symboliek en waarschijnlijk ook verwijzingen naar de politieke situatie ergens diep in de bronstijd, maar daar viel zonder context weinig van te maken. Ze las langzaam; drie Grieken schreven tegelijk met haar mee in een prachtig staaltje van samenwerking, elk een andere zin voor zijn rekening nemend.

Toen het werk klaar was smeekte de conciërge om nog meer hulp, maar Sindy was onverbiddelijk. "Als ik me serieus aan de literatuur ga wijden, dan kom ik hier niet meer weg. En ik sta nog maar aan het begin van mijn reis!"

De Griek capituleerde en liet de groep naar binnen. Ze dwaalden door het gebouw, dat qua grootte niet onder deed voor een post-industriële bibliotheek. De schappen lagen vol met rollen en hier en daar ook echte boeken, netjes droog gehouden door een ingenieus systeem van luchtcirculatie. Hier lag de wijsheid van eeuwen en de tijdreizigers werden er stil van, als kleine kinderen omringd door belangrijke grijsaards.

De conciërge bood allerlei geschriften aan, die Sindy allemaal afwees. Tot hij met een werk van Parmenides van Elea kwam aanzetten. "Parmenides? Daar was Mark gek van. Hij ging altijd door over de filosofie van de ontologie. Dit is zeker 'Over Natuur'?"

"Nee, dit is het vervolg er op, waarin hij de theorie uitbreidt."

"We nemen deze," zei Sindy alsof ze een jurk uitgekozen had.

Weer buiten zette ze koers naar de markt en kocht een stevige houten koker om het ding in op te bergen. Toen gaf ze het aan de anderen. "Hier. Het is niet echt een kado voor jullie, maar wel voor thuis. Neem het mee naar de 24e eeuw en maak de historici er gek mee."

Die avond werd er stevig gedronken en herinneringen opgehaald. "Weet je nog dat de luitenant demonstreerde hoe je een fles leeg drinkt zonder zwaartekracht en dat er toen pis doorheen gemengd bleek te zijn? Dat was jij zeker, Indy? Nee, kijk zo niet schaapachtig, jij was het!" "Die tweede week, toen zat ik er helemaal doorheen. In die storm sloegen we bijna om en toen dacht ik even: Laat het maar gebeuren, laat me maar verzuipen, het maakt me niets meer uit. Maar de volgende dag wist ik mijn eten binnen te houden en toen wilde ik gewoon weer verder." "En Chomint snurkte als een stoommachine, dus ik duwde hem van de vlonder pardoos in het hooi, twee meter lager, en hij sliep gewoon door!"

Er werden ook nog laatste pogingen gedaan om Sindy om te praten. Ishan was stomdronken, maar bloedserius. "Je bent minstens een jaar onderweg, zonder kompas of wattan ook, helemaal in je eentje. Er zijn struikrovers en slavenhalers en maniakkers bij de honderden. Enne als je het haalt, dan blijkt dat je een paar decennia te vroeg ofte laat bent! Waanzin!"

Sindy had ook gedronken, maar leek uiterlijk niet beneveld. "Er zijn karavanen en herbergen bij de duizenden, en dankzij jou en die reus kan ik nog een beetje vechten ook. En zoals Mark al tig keer gezegd heeft: We komen altijd precies op tijd."

De volgende dag stond hij vroeg op, hapte een licht ontbijt weg en hees zijn ransel op zijn rug.

"Dus je besluit staat vast?" vroeg Sabine.

"Ja. Ik zou jullie vragen om mee te gaan als ik dacht dat dat zin had. Maar iedereen moet zijn eigen pad volgen. Moge de zonnwind jullie pad verlichten!" En hij liep zonder omkijken richting Sardis en het verre oosten.

Bedrukt zochten de overgebleven reizigers een ander handelsschip en voeren de Egeïsche Zee weer op. De route voerde via Samos naar Rodos. Het begin was voorspoedig, maar dat beklifde niet. Indy had het boegbeeld van het schip ontdekt, een oud verweerd houten beeld van een dolfin. Het ding was gammel, versleten en de helft van z'n verf kwijt, maar werd door de zeelui toch in ere gehouden. Indy had een hekel aan het gerammel van het ding en toen ze 's nachts langs Kos voeren en niemand oplette, wrikte hij het los, zodat het in het water viel.

De bemanning ontdekte het in de ochtend, toen de zee ruiger was geworden. De zeelui waren in alle staten.

"De dolfijn is weg! Poseidon zal vertoornd zijn! We zijn verloren, terug naar de kust!" Maar het was al te laat. De wind wakkerde aan tot een storm waartegen de roeiers niet bestand waren. Windstoten die Chomint's noordelijke zeeën niet zouden misstaan geselden de fragiele schuit. Het was een voortdurend gevecht om het schip drijvende te houden. Door de donkere wolken, een stortbui en de duisternis van de nacht leek het alsof ze in de hel waren beland. Zelfs Indy durfde nu niet meer in de mast te klimmen.

In de loop van de ochtend nam de wind af. De kapitein had geen idee waar ze waren en voer op goed geluk terug naar het oosten met een gehavend zeil en zonder riemkracht, want de roeiers waren uitgeput. Opeens riep de uitkijk: "Land ahooi!" en wees naar het zuiden. Het schip sleepte zich er heen en toen herkende de kapitein het als Thera. Hij wilde meteen rechtsomkeert maken.

"Waarom?" vroegen de tijdreizigers.

"Die plek is behekst!" riep de man.

"We hebben geen keus," kwam de bootsman er tussen. "We maken teveel water en de mast zal bij de volgende harde wind breken. We moeten terstond reparaties maken. Zo halen wel zelfs Ios niet."

"Bij Hermes! Bij Zeus! Bij Poseidon!" prevelde de kapitein, maar stuurde zijn schip er toch heen en moeizaam door de straat tussen de twee eilanden door de cirkelvormige baai in. Het schemerde al. Aan weerszijden rezen de randen van de oude vulkaan donker, steil en grimmig op uit de zwarte zee. Het kleine eiland dat in de 24e eeuw het centrum zou bezetten lag nog onder water.

Tot de verbazing van de bemanning leek daar verandering in te komen toen ze dichterbij kwamen. Er was beroering, golven en toen kwam er een monsterlijke kop boven het water uit, niet één maar twee, drie en nog meer. Het wezen stootte een meervoudig gebrul uit als een horde ondoden die door onderaardse tunnels donderden.

Opeens hadden de roeiers weer kracht in hun armen en spurtten het schip naar het grootste eiland. Het monster zette de achtervolging in, op en neer zwemmend als een landdier, niet gierend als een vis. De galei kwam met zeven knopen op het eiland af, kon niet meer remmen en knalde met een harde klap de kust op. Er waren geen stoelriemen; iedereen smakte ergens tegenaan.

De eersten die zich herstelden schoten pijlen en wierpen javelijnen naar het monster. Het gedrocht bleef op afstand in dieper water, brulde nog een tijdje en zonk toen weer weg onder de golven. Hier en daar wat gekneusd strompelden de reizigers aan wal. Een handjevol mannen, onder wie Chomint, verkende de kust en vond een grot waar ze konden schuilen tegen de regen. Snel werden de gewonden er heen gebracht, terwijl de wind opnieuw aanwakkerde.

Opeens verscheen er een klein groepje onbekende mannen, die blijkbaar afgedaald waren van de steile helling die naar de bovenkant van het eiland rees. Beide partijen ontdekten elkaar tegelijk. De zeelui riepen de nieuwkomers aan, maar de tijdreizigers verstonden. Op de tunieken van de eilanders waren forse klauwemblemen geweven.

De leider, een oude man met maar één oog, riep uit: "De vrouwen hadden gelijk! De ontwrichters! Executeer ze!"

Ze begonnen pijlen te schieten en de drenkelingen zochten dekking. Ondertussen prevelde de man bezweringen, terwijl hij zich in zijn armen sneed met een mes. "Oh Grote Muil, hoor mij aan! Verheft u en begin de jacht! Het bloedspoor is vers, de prooi in zicht. Erinyes, laat uw furie los op de kwaadaardigen! Grote Poseidon, stamp uw drietand!"

De wind zwol razendsnel aan, opnieuw tot stormkracht, zodat de pijlen onschadelijk weggeblazen werden. Chomint greep zijn zwaard en maakte zich op om een uitval te doen, maar toen begon de wind de grond te schudden. Er klonk een diep en zwaar gekraak, stof regende neer en toen stortte de grotopening met een groot geraas in. Chomint was snel genoeg om zich te redden; de doodskreten van twee zeelui werden abrupt afgebroken. De anderen jammerden luid van ontzetting.

"Ze leven nog, Gregorios!" riep één van de aanvallers buiten.

"Dat geeft niet," antwoordde de stem van de oude man. "Laat ze maar creperen in dat hol!"

Toen het stof was neergedaald bleek het donker, op een paar kleine straaltjes licht na die door een paar kieren en gaten naar binnen stiefelden. Een hoop enorme massieve stenen versperde de ingang. Een zeeman was maar half bedolven onder de instorting en kermde luid van de pijn. Aangeslagen, in het duister en gevangen was iedereen ontredderd en radeloos.

Iedereen, behalve Indy. "Ik zie een gat! Daar ken ik wel doorheen, denk ik. Ikke zal jullie wel effe redde!" Hij perste zich door het gat, wat toegang gaf tot een vrij lange en nauwe gang. Kruipend ging hij voort, tot de doorgang zelfs voor hem te smal werd. "Heh, niemand kijkt toch?" zei hij bij zichzelf. Hij kromp in één, kreeg een zwarte vacht, een spitse snuit en een staart. Soepeltjes kroop de rat verder en naar buiten.

Daar piepte hij even en veranderde opnieuw van vorm, naar een kleine vleermuis. Gelukkig was de wind

weer gaan liggen. De mini-Indy fladderde naar omhoog en terug naar de grotingang. De oude man zat er op wacht in kleermakerszit. Na enig zoeken vond hij de anderen, die bezig waren om omhoog te klauteren naar de bovenkant van de helling.

"Die mot ik stoppe!" zei Indy bij zichzelf. Hij landde een eindje boven hen en nam weer mensengedaante aan. Daar deed hij zijn eigen aanroep: "Oh Meester, hoor mij aan! De jagers bedreige ons. U bent hiero dubbels vertiggenwoordigt; zend hullup!"

Het leek alsof de duisternis rondom hem dichter werd en hem samenkneep. Zijn ogen puilden uit, zijn armen wapperden vergeefs. Kermend van de pijn viel hij om, bovenop een ander rotsblok. Dat was door de aardbeving al een eind naar beneden gestort en balanceerde nu moeizaam op de helling. De impact van Indy's kleine lichaam was genoeg om het te destabiliseren. Het gevaarte dook omlaag, stuiterde twee keer met doffe dreunen en landde toen precies op de groep klimmers. Ze werden volkomen geplet.

"Hahaa!" kreette Indy, die opzij gesprongen was. "Pak an! Koekie van eigen deeg, schofte!" Toen werd hij weer stil. "Nou mot ik die ouwe lul nog te graze neme," zei hij bij zichzelf. "Hij hep het boze oog, hij ziet alles."

Bijna een half uur zat hij op z'n rots, stil als een standbeeld, zijn kin in zijn hand gevat als een wijze. Maar een oplettende toeschouwer zou zijn ogen hebben kunnen zien rondgaan op zoek naar kwaadaardigheid. Een snelle greep ving een vlinder en rukte diens vleugels half af; een muis werd in de war gebracht door zwavelgeuren en rende in paniek rondjes; een vlieg werd uit de lucht gemept voordat een kikker er zijn tong tegenaan kon slaan. Toen kreeg Indy een idee.

Een tijdje later schrok de oude man op van het geluid van voetstappen. Zijn kompanen? Nee, de stappen klonken zwaar en dreigend. Een grote demon met rode huid en stierenhoorns op zijn kop, gewapend met een speer met een gekartelde mespunt verscheen voor hem en gromde: "Nou ben je te ver gegaan, tuig! Nou ga je d'r an!"

Gregorios was geen lafaard. Hij pakte zijn strijdknops, waaruit gekromde spijkers staken alsof het een klauw was, ging stevig staan en zei: "Dus de dienaar laat het werk al over aan zijn eigen hulpjes. Daar weten we wel raad mee op Khera. Kom maar op, monster!"

"Ok," zei Indy en stak zijn speer in het oog van de man.

De illusie had hem groter laten lijken dan hij was. De speer was dichterbij dan hij leek.

Gregorios wankelde, wilde nog iets zeggen en stortte toen ter aarde.

Indy maakte een dansje van plezier en stak het speertje nog een paar keer in zijn lijf. Toen ging hij terug naar de grot. "Hiero ben ik weer! Indy de grote held hep de klauwjochies afgemaakt! Helemaal alleen. Daar ken Chomintz nog een poepie aan ruiken! Nou ga ik de rest halen om jullie te bevreiden.

Maar jullie moge niks zegge over de aanfal! Vertel ze maar dat het allemaal de schuld van de hiedraa was. Zweer het, bij de Zwerkgod! Anders laat ik jullie hier gewoon rotte. Oh ja, jullie mogge me ook nooit meer een seekreet noemen! Zweer het!"

Natuurlijk werd hij overladen met vragen in plaats van eden, maar hield vol en liet af en toe scheten door het luchtgat. Uiteindelijk gaf de rest zich over en beloofde te zullen gehoorzamen.

Indy klom snel de steile helling op, met soepele sprongetjes alsof de zwaartekracht geen vat op hem had. Boven aangekomen, leidden lichtjes hem naar het dorp, dat een halve mijl naar het zuiden lag. Het was weinig meer dan een gehucht, gedrapeerd rondom een heiligdom. Dat was geen volwaardige tempel met Dorische zuilen en dak, maar een simpele temenos met een ruwe peribolos van grove basaltstenen rondom een bosschage en een standbeeld. Geen Griekse god of godin, maar een realistisch grijs en rood geschilderd beeld van een hyena.

Indy trok een naar gezicht en liep het dorp in. "Hellup! Hellup! We hebben schipbrak gelede en nou ook nog een aardschudder! Jullie motte komen hellepe!"

Hij maakte een hoop kabaal en al snel kwamen er een paar dorpingen tevoorschijn, ook al met klauwemblemen. "De Hydra? Waar zijn Gregorios en de anderen?"

"De hiedra hep ze een koppie kleiner gemaakt, maar hij is terug in z'n vissekom! Jullie motte helpe, mijn mammie zit daaro!" En hij zette zijn tranenmachine weer op vakkundige wijze aan.

Een paar minuten later voerde hij een troep ongeruste dorpingen langs de plek waar hun verkenners bedolven waren onder de steen. "Niet wachte! Die zijn toch morsdood. Verder! Mijn mammie is aan het stikke!"

De klauwgasten, al van slag door de stormen, aardbeving en doden, raakten helemaal in paniek toen ze het lijk van Gregorios aantreffen. "Onze ziener is dood! Nu zijn we blind! Oh rampspeed, wreed zijt gij!"

"Waffels dicht!" riep Indy, die even vergat om zielig te lijken. "Daaro zitte mijn mammie!"

Dus er waren nog levens te redden. De dorpelingen verzamelden boomstammen om als wrikken en hefbomen te gebruiken en maakten binnen twee uur het gat groot genoeg voor volwassenen. De tijdreizigers verstarpen toen ze nog meer klauwemblemen ontwaarden. Ishan maakte zich klaar om haar huid duur te verkopen en Chomint overwoog om meteen aan te vallen voor het psychologische voordeel, maar de mensen maakten geen aanstalten om te gaan vechten.

De kapitein kwam naar voren en hield zich goed aan Indy's instructies. Hij legde uit dat ze waren aangevallen door een zeemonster. "Het was verschrikkelijk! We ontsnapten maar net aan het veelkoppige monster. Het was zo kwaad dat het de aarde deed schudden en ons opsloot in deze krocht. Sommigen zijn bedolven, anderen opgegeten!"

"Rampspoed komt over ons allen!" riep hun leider, een magere man met knokige armen. "Onze ziener is ons ontvallen en nu bent u bijna ten prooi gevallen aan de Hydra van Khera. Maar u leeft nog. Kom mee, dan kunt u zich verfrissen en uw wonden verbinden. Onze middelen zijn schamel, maar onze gastvrijheid is groot!"

De zeelui gingen maar al te graag op het aanbod in. De volwassen tijdreizigers keken naar Indy, die zijn schouders ophaalde. Toen gingen ze maar mee, nog steeds zenuwachtig en alert. Ze klommen 200 meter zigzaggend omhoog en liepen de halve mijl naar het dorpje, waar er brood, vis, salade en wijn geserveerd werd.

Er waren nog steeds geen tekenen van agressie of een hinderlaag. Ishan had eerst niet van het voedsel durven eten, bang dat ze vergiftigd zouden worden, maar de dorpelingen aten er zelf ook van. Ze besloot boud een stapje verder te doen. "U draagt allemaal een afbeelding van een wolfsklauw op uw borst. Wat betekent dat?"

"Dit is geen wolfsklauw, maar een hyenaklauw," zei de leider, die Talakhamani bleek te heten. "De geest van de hyena maakt ons moedig, eendrachtig, immuun voor pijn en angst en geeft ons kracht in ons eeuwenlange gevecht tegen de Bokroug en zijn trawanten."

"De vloek van Thera!" riep de kapitein.

"De vloek van de mensheid." wierp de man tegen.

"Verklaar u nader!"

"De Bokroug is een eeuwenoud wezen," begon Talakhamani, die duidelijk vereerd was met de gelegenheid om zijn verhaal te vertellen. "In de Era van Duisternis kwam hij samen met zijn dienaren van de sterren en daalde neer op de Aarde. In het donkere hart van Afrika, waar de twee Eerste Mensen ooit huisden, bouwde hij zijn stad en maakte alle mensen in de omgeving tot slaaf. De trotse stammen voerden oorlog tegen hem, maar niets was bestand tegen zijn tovenarij. Als een stel tentakels spreidde zijn macht zich uit en zo kreeg hij bijna heel Afrika in zijn greep.

Maar de goden bedachten een plan. Re, God der Goden, zond zijn stralen naar de Aarde en verzengde de grond tot zij droog en dor werd. Over de hele breedte van het continent, van west naar oost, strekte de Grote Woestijn zich uit en Set regeerde over dit land. Zo werd Bokroug tegen gehouden, want hij was gebonden aan het water en kon de macht van de goden niet trotseren.

Elk jaar probeert Bokroug de barrière te doorbreken. Dan verzamelt hij het bloed van zijn slaven en zwelt op tot hij barst. Dan vloeit zijn levensvocht noordwaarts en overstroomt het land, maar het is nooit genoeg. De Aarde absorbeert de wateren en voedt zich er mee en daarom is er leven in Nubië en Egypte.

Maar Bokroug broedde op een plan en in de tijd van de Dertiende Dynastie van Egypte sloeg hij toe. Zijn handlangers waren in het geheim naar de Grote Zee gereisd en nu werd het land zowel van het zuiden als vanuit het noorden aangevallen. De woeste Hyksos bezetten Egypte en het rijk van Minos werd vernietigd in een grote oorlog.

Doch de macht van de goden was te sterk voor de Vreemdeling. De Hyksos werden verdreven en de Mykeners stichtten een nieuw rijk op de resten van de steden van de Minoërs. Eén stad werd niet herbouwd en dat was Ante op Khera, want het eiland was in de oorlog verwoest in een tweestrijd tussen de Griek Herakles en de Hydra, de zoon van Bokroug. De Hydra was door de Grieken in het nauw gedreven en had zich in de grotten onder het eiland verstopt, maar zij riepen Poseidon te hulp en die sloeg het eiland aan stukken, zodat de Hydra bloot kwam. De held Herakles hakte al zijn hoofden af en zo werd het monster verslagen.

Toen dachten de Grieken dat ze gewonnen hadden, maar de Hydra was niet dood. Langzaam heelde hij zijn wonden en verzamelde hij zijn dienaren. Na vijf eeuwen was hij sterk genoeg om opnieuw de mensen te teisteren. Ditmaal volgde hij een andere tactiek en sloot een verbond met Set om de droogte uit te breiden naar het noorden. Maar dit is het land van de Grieken en de macht van Egyptenaren is hier niet volledig. Daarom valt de zee maar langzaam droog, hoewel het eens land zal zijn, zoals het eens was. En daarom

bestrijden wij hem, want zolang hij leeft kwijnt het land van het noorden weg."

Hij sloot af met een lied dat het verhaal nog eens dunnetjes overdeed, maar in rijmvorm en onnavolgbaar zonder het verhaal wat hij verteld had.

"Die lui zijn stapelgek," zei Ishan in het Vietnamees tegen de anderen. "Die hele mythe van ze is een vage mix van feiten en verzinsels die na keer op keer door vertellen volkomen vervormd is. Hoe kan je nu geloven dat een veelkoppig zeemonster de droogte van de Sahara naar de Middellandse Zee kan brengen?" "Ik geef de voorkeur aan dit geraaskal boven hun normale moordneigingen," zei Sabine. "Maar dat monster in de zee is echt. Hoe komen we weer van dit eiland af en langs dat beest?"

Dat probleem hield de anderen ook al bezig. "Uw schip kan wel gerepareerd worden," zei Talakhamani tegen de kapitein. "Maar het monster zal het doen kapseizen en dan verslindt het al uw mannen terwijl ze hulpeloos in het water dobberen."

Ishan bedacht er wat op. "Uithouders. Zo blijft het schip stabiel. We maken twee uithouders, één aan elke kant, alsof het een kano voor de Grote Oceaan is." Met tekeningen werd het concept uitgelegd aan de Grieken, die het een prachtig plan vonden. Een deel van de koopwaar werd geruild tegen het weinige hout dat de eilanders over hadden en de scheepstimmerman begon aan een groots karwei.

Het duurde een paar weken, zodat de groep de Hyenamensen wat beter kon leren kennen. Ze beweerden afkomstig te zijn uit Egypte en daar 'duizenden jaren' tegen de Bokroug gestreden te hebben. Ook demonstreerden ze hun 'gierendans', een primitief gehuppel onder begeleiding van drums, heel anders dan Griekse of Egyptische muziek.

"Dit doen we welke avond," zei Talakhamani. "De magie is nu hol, want we missen het oog van onze ziener. Maar we houden vol, vanwege traditie een waakzaamheid. Als de Hyena het wil zal er een nieuw oog geboren worden en dan zullen we de jacht hervatten."

"Welk doel dient dit?" vroeg Chomint.

De man zette zijn vertelstem weer op. "Er is voorspeld dat eens de Dag van de Ontwrichters zal komen. De Bokroug is een wezen van een andere wereld. Hij is hier gekomen langs vreemde paden, waar geen mens kan gaan en hij is niet alleen! Op een dag zullen de Ontwrichters verschijnen, zijn handlangers. Ze zullen komen in de gedaanten van gewone mensen, maar het zijn demonen. Als hij met ze herenigd wordt, dan zal zijn macht verdubbelen.

Maar omdat de wegen van de Bokroug verhuuld zijn, weten we niet waar en wanneer zij tevoorschijn zullen komen. Daarom voeren wij elke dag het ritueel uit, al duizenden jaren lang altijd vergeefs. Maar als Ontwrichters komen, dan zullen wij ze zien en vinden en doden, opdat de macht van de Bokroug zich niet verder uitbreidt."

De groep zag het beleefd aan en trok zich toen terug.

"Hij bedoelt ons," dat snappen jullie toch zeker wel? zei Ishan.

"Maar waarom herkent hij ons niet?" vroeg Chomint.

"Ik weet het niet, maar ik ga het hem niet vertellen. En de tijdwijzer krijgt hij ook niet te zien."

Na een paar weken zwoegen onder de hete zon van de Middellandse Zee was de uithouder-constructie klaar. Het schip werd ook verdedigd door mariniers, getraind door Chomint zelf. Er waren speren, bogen en een paar zwaarden, maar geen Grieks vuur, want het was Ishan niet gelukt om dat na te maken. Na een uitgebreid ritueel met offerandes aan de goden en zegeningen van priesters gingen de zeevaarders aan boord, samen met een paar dappere Hyenamensen.

Het schip voer de baai in en kwam al snel de hydra tegen. Het monster beukte tegen een uithouder, die stand hield. Speren regenden neer; sommigen troffen doel. De hydra dook onder en kwam vlak naast de romp weer boven. Eén van zijn koppen greep een zeeman en beet hem dood. Een andere mepte een tweede man van het dek af. Chomint kwam er aan en hakte een nek half doormidden, waarna het hoofd al snel omlaag plofte.

De hydra dook weer onder, beukte tegen de romp en kwam aan de andere kant weer omhoog. Het schip naderde het centrum van de baai en het gevecht werd steeds feller. Elke keer als een kop of nek van het monster werd geraakt, huilden de anderen met een onaards keelgeluid; elke keer dat een zeeman werd gegrepen klonk een doodskreet. Op een cruciaal moment, waar Chomint op het punt stond om de grootste kop af te hakken, blunderde Indy, zodat de krijger over hem struikelde en overboord sloeg. Nu was het Sabine die krijste van angst en afschuw. Chomint dreef nog even, maar de vulling onder zijn plaatharnas zoog water op als een spons. Hij zonk als een baksteen.

De hydra leek door te hebben wie zijn grootste tegenstander was en liet zich van het schip afglijden. Er was tumult onder water en bloed welde op. Toen bedaarden de golven.

Sabine, met een bezeten blik in haar ogen, sprong overboord. In het heldere water zag ze meteen wat er aan de hand was. De hydra lag op de bodem, hevig bloedend te stuip trekken. Chomint liep moeizaam over de bodem omhoog naar het hoogste punt, dat maar een paar meter onder het wateroppervlak lag. Zijn gezicht liep al blauw aan. Sabine dook op hem af, greep zijn hoofd en kustte hem met welkome zuurstof. Ze zwom weer naar boven, haalde adem en herhaalde de procedure een paar keer. Ondertussen had Ishan door wat er gaande was. Touwen werden neergelaten en met veel moeite werd de loodzware Chomint weer aan boord gehesen. Ze werden als helden onthaald, maar waren te aangeslagen om er van te genieten. Een dag later vertrok het schip voor de echte doorreis. Een flink aantal hyenamensen, onder hen Talakhamani, gingen mee. "De Hydra is gedood, de opmars van de Bokroug en zijn gebroed is gestuit! Wij gaan weer naar Egypte, om hem verder terug te dringen."

Maar de kapitein had minder enthousiasme. Hij voer naar Rodos, zette vracht en passagiers af, vertelde grote verhalen in de havenkroegen, waar weinig van geloofd werd, en wendde zijn steven toen weer noordwaarts. De groep raadpleegde de tijdwijzer, die naar het zuidzuidoosten wees. De handel, net weer opgeleefd na de winterstormen, was druk en een nieuw schip was snel gevonden. Ze liften mee op een route die oost langs de Anatolische kust voerde, langs Cyprus en de Levant. Dit was Perzisch territorium. Er werd weer Oud Perzisch gesproken; de tempels waren ziggurats; de havenambtenaren waren getooid met geoliede baarden. Verder was het gewoon de kust van de Middellandse Zee, vol van witte rotsen, olijfgaarden, wijngaarden, citrusvruchten en zijde uit het oosten, erts en wol uit het westen. De dagen lengden gestaag, de temperaturen stegen en het landschap zoog de laatste restjes water op voor de lange droge zomer.

Het was al mei toen ze Tamiat binnen zeilden, aan de oostkant van de Nijldelta. Ook Egypte was een Perzische satrapie, maar de atmosfeer was duidelijk Egyptisch. De taal, de mensen, de godenbeelden en zelfs de geur van de palmbossen waren allemaal inheems.

De Hyenamensen glommen van opwinding toen ze weer voet aan wal zetten in Afrika. "De jagers zijn weergekeerd! Nu zal de Bokroug sidderen van angst!" riepen ze. "Noormensen, doders van de Hydra, ga met de zegening van de goden. Misschien zien wij elkaar weer onder andere omstandigheden."

Hierop reageerde de groep lauw maar beleefd. Snel losten ze op in de drukte van Tamiat.

Tijdens de reis hadden de reizigers de tijdwijzer in de gaten gehouden en van richting zien veranderen, van zuidoost naar zuidwest. Het ding wees nu zuidzuidwest.

"Dat betekent dat we niet erg ver weg meer zijn," zei Ishan. "Indy, denk jij wat ik denk, dat we terug -"

"We motte eerst nieuwe centes hebben," snauwde die.

Met alle handel die via de havenstad liep was hij in zijn element. Zakkenrollen, inbreken; hij was een natuurtalent. En dus kon de groep zich weer een goede herberg en goed voedsel veroorloven. Chomint had zijn plaatharnas niet langer standaard aan omdat het te warm was, maar hij bleef het koppig met zich meeslepen. Veel tillen hoefde hij niet, want natuurlijk kozen ze een rivierbark om de Nijl op te varen. Het schip gebruikte de noordenwind om tegen de stroom op te boksen, maar ging tergend langzaam.

"We hebben nog iets meer dan een week," zei Sabine. "Ik vertrouw op de raad van Mark. We komen vast weer precies op tijd."

Onderweg begon de tijdwijzer naar het westen te draaien. Eén dag voordat ze Memphis zouden bereiken, stapten de vier tijdreizigers uit, onverwacht voor de schipper. Een paar mijl ten westen van hen, blinkend in zon, waren de toppen van de grote piramiden te zien. Ze kochten wat proviand in een dorpje en wandelden uit de groene weldaad van het Nijldal de kale rotswoestijn in.

Drie uur later waren ze terug bij de piramiden. Hoewel ze 2807 jaar gereisd hadden, was de ouderdom van de massieve gebouwen met weinig meer dan de helft teruggebracht. Desondanks zagen die er heel anders uit. De buitenlaag van witte kalksteen was nog intact en de benen lag nog bovenop de rest. Zonlicht spatte er van af, tot vele kilometers in de omtrek, alsof de macht van Re hier onaantastbaar was. Ze voelden zich nietig als kleine mieren en liepen half rond om de positie van de tijdpoort te bepalen, half opnieuw als toerist. Er liep ook een oude man rond met een lange baard, grote zonnehoed en te warme kleren voor de moordende Egyptische hitte. Hij kwam op ze af. "Jullie weer?" riep hij. Het was een bekende.

Hun verbazing was totaal. "Myrddin?" "Hoe kom jij hier?" "Hoe weet je wie wij zijn?"

Hij kaatste antwoorden terug sneller dan ze kon vragen. "Het is ik, de wijze! Ik ben toerist, net als jullie. Waarom zou dat niet mogen in de oude tijden? Het is juist dubbel interessant! En jullie zouden onderhand moeten beseffen dat ik donders goed weet waar we naar toe gaan. Wat ik wel zou willen weten is: Hoe ben ik hier gekomen? Maar daar weten jullie natuurlijk ook niet het antwoord op."

Sabine gooide haar charmes in de strijd. "Toe meneer tovenaer, u heeft mij de gift van de talen geschonken

en ook de tijdwijzer geweest. Kijk, hij doet het nog! Wilt u ons niet nog een keer helpen?"

De grijsaard keek haar langdurig aan. "Wat zou het ook, jullie vertrekken toch weer. Voor de één na laatste keer dan: Kus mij, zonnedaemon, om het hart van een wijze te verlichten."

Opnieuw voldeed Sabine aan zijn verzoek, totdat Chomint tekenen van agitatie begon te vertonen.

"De tijdwijzer, juist ja," mompelde de tovenaars toen hij losgelaten werd. "Jullie aantal is nogal uitgedund, zeg."

"We hebben tegenslagen gehad," zei Ishan. "Wat we willen weten is: Klopt de getallenreeks van Mark? Moeten we inderdaad nog vier sprongen door eerste orde poorten maken voordat we een poort van de tweede orde tegenkomen en terug kunnen? Waarom zijn we dan nu alweer bij de piramiden?"

"Getallenreeks? Poorten van eerste en tweede orde?" vroeg Myrddin. "Dom gezwets van cijferfanaten, echo's van ratio en rede. Is dat waar jullie al die tijd mee bezig geweest zijn? Dit is een tijdwijzer! Sla die sprongen over. Bepaal je eigen doel en de wijzer wijst je erheen."

"Zonder geheel- en -weer?" vroeg Chomint.

"Natuurlijk."

Iedereen stond hem met open mond aan te gapen. Iedereen, behalve Indy, die zich tot dan toe achter Chomint verschild had, met angstige blikken op de Gael. Hij veranderde abrupt van gedaante, zonder tussenkomst van een toverketel. Zijn neus kromde zich tot een gemene haak; zijn grijns verbreedde zich van oor tot oor; zijn huid werd rood; horentjes ontsproten aan zijn kop; een paar vlerken ontvouwde zich op zijn rug. Hij dook tussen de benen van Chomint door, griste de tijdwijzer uit de handen van Sabine en vloog een paar meter de lucht in. "Haha! Fiktorie! Ikke gaan naar huis!" Boven de hoofden van de rest fladderend begon hij aan de tijdwijzer te prutsen.

Opnieuw hingen de monden open. Maar Chomint herstelde zich. Hij raapte een steen op en wierp die met feilloze precisie tegen Indy's achterwerk, dat inmiddels was uitgerust met een puntige staart. Indy gaf een piep van pijn en stortte half neer. Ishan greep net mis. Indy activeerde de tijdwijzer; er verscheen een poort. Hij dook er doorheen.

Ishan keek naar Myrddin, die haar onuitgesproken vraag meteen begreep. "Ik denk niet dat er hier nog zo één te vinden is."

De poort begon te krimpen. Ishan gooide haar armen in de lucht, uitte een rauwe oercreet en stapte er door. Chomint haalde zijn schouders op, nam Sabine bij de hand en volgde.

5275 BCE: Terug bij het begin

Uit: De Spiegels van Thuzun Thune, Robert E. Howard, Weird Tales 1929 CE

"Vertel mij, tovenaar," zei hij, voor de spiegel gezeten, ogen intens gefixeerd op zijn spiegelbeeld, "hoe kan ik door gene deur gaan? Voor wat waarheid betreft, ik ben er niet zeker van dat dat de echte wereld is en dit de schaduw, tenminste, dat wat ik zie in één of andere vorm moet bestaan."

"Zie en geloof," incanteerde de tovenaar. "De mens moet geloven om te kunnen bereiken. Vorm is schaduw, substantie is illusie, materie is droom; de mens is omdat hij gelooft dat hij is; wat is de mens anders dan een droom van de goden? En toch kan de mens zijn wat hij wenst te zijn; vorm en substantie, zij zijn slechts schaduwen. Het verstand, het ego, de essentie van de god-droom - dat is echt, dat is onsterfelijk. Zie en geloof, als u iets wilt bereiken, Kull."

sprong

De piramiden en de tovenaar waren verdwenen. Ook de Sahara was niet meer. Het landschap was groener geworden, bijna een savanne, maar meer een soort halfwoestijn. De zon brandde nog even hard.

Indy was er nog wel. Hij leek nog lelijker dan eerst, maar vol van energie. Hij zwiepte achtjes door de lucht, krijsend van plezier en probeerde op de anderen te urineren. Weer wierp Chomint stenen, maar de kleine imp ontweek ze nu met gemak. "Hahaaa! Ikke ben hiero de baas! Wille jullie de teidwijzer trug? Dan motte jullie mij een beetje assistietere!"

"Ik dood geen kinderen," zei Ishan met knarsende tanden. "Maar het is duidelijk dat jij geen kind meer bent. Blijf boven als je leven je lief is."

"Haha! Ik ben veel ouder dan jij, ukkie! Dus make we een diel, als volwansene. Hellep mij en dan krijege jullie de tijdwijser trug. Ikke mot hem toch niet meer."

"Wat wil je, trollengebroed?" gromde Chomint.

"Nee, ik benne geen trol! Jullie motte iets uitgrave, daaro."

"Wat?"

"Mij," zei Indy.

Er kwamen alleen maar niet-begrijpende blikken. Toen herinnerde Ishan zich een vid uit de verre toekomst.

"Begraven? Jij? Bij het Zwerk! Heb je hier bijna 4000 jaar begraven gezeten?"

Bijna twee keer zo lang!" kreette Indy. "Zie je wel dat ikke ouder ben?"

"Maar waarom je alter ego uitgraven? Je weet toch dat we inmiddels op een andere tijdlijn zitten? Je kunt de oorspronkelijke tijdlijn niet meer wijzigen."

Indy draaide nog een achtje. "Maar als ikke vrij ben dan zijn ik met zijn tweetjes!"

"Twee Indy's, dat moest er nog bijkomen," gromde Chomint. "Dat kun je wel vergeten."

Indy zei niets, maar hield de tijdwijzer gevaarlijk losjes vast, meters boven de grond. Grommend van woede en frustratie kwamen de drie in beweging. Indy vloog een eindje verderop en danste op en neer in de lucht als een marionet zonder touwtjes. "Nou, schiet op! Hiero isset, graven maar en opschieten een beetje!"

Ze groeven uren lang met takken en een plat stuk steen en braken toen door in een onderaardse crypte, wat een kreet van vreugde aan Indy ontlokte. Binnen leek alles leek stil en donker. Ze verwijdden de opening en opeens schoot er een kleine gestalte uit. Maar Chomint was alert en greep Indy II meteen in zijn lurven. Nu was de roep van de eerste er een van teleurstelling en woede.

"Gelijk oversteken, klein sekreet!" riep Ishan, haar eed al vergeten.

De minuut die volgde was vol van wantrouwen en gemanoeuvree van beide kanten om te proberen om beide prijzen in de wacht te slepen. Een half uitgestoken arm hier, een grijpas naar achter daar, elke zet werd met een tegenzet beantwoord. Uiteindelijk werd er toch maar geruild om de patstelling te doorbreken. De twee Indy's kakelden van plezier, dansten om elkaar heen als dolle vliegen en probeerden elkaar te knijpen en te prikken. De anderen wierpen zich op de tijdwijzer om te bepalen waar en wanneer ze waren. Tevergeefs; het apparaat was kapot gemaakt.

De tweeimps lachten met duivelse pret. Maar ze hadden buiten Chomint gerekend. Hij was witheet van

woede. Hij zwiepte zijn tak omhoog, zo snel dat één van twee die niet meer kon ontwijken en met een dreun uit de lucht geslagen werd. Meteen zat de krijger bovenop hem en brak zijn nek voordat iemand kon ingrijpen.

"Goed gedaan, sukkel!" beet Ishan hem toe. "Daar gaat onze onderhandelingspositie weer."

Maar de overgebleven Indy treurde niet lang om zijn verlies. "Bokkenschijt! Nou ken hij het niet doen en mot ikke jullie zellef hellepe, omdat de baas het gezegt hep!"

"Welke baas?" vroeg Sabine.

"Dat ken ik niet zegge, want dan gaan ik kapot. Dat is de tover! Ik zal foor jullie vliege en jullie motte hard achter mij aan lope, naar het suiden, de junkel in, helegaar naar de baas. Hij ken jullie verder helpe!"

Natuurlijk werd hij bestookt met vragen over de baas, diens verblijfplaats en hoe die de groep kon helpen en waarom Indy opeens gids wilde spelen, maar hij was al even zwijgzaam als op Thera.

"Ik vertrouw dat kreng voor geen cent meer, maar hij is onze enige uitweg," gromde Chomint. "We zijn gestrand in Odin mag weten welke tijd, zonder wijzer."

"En hier gaan we geen horlogemaker vinden," voegde Sabine toe.

"Goed dan," zei Ishan tegen de imp. "We zullen je volgen. Maar rennen gaan we niet. Eerst eten en slapen."

Ook de volgende dag werd er niet gerend. Ze begonnen een boot te bouwen, omdat de Nijl de handigste route naar het zuiden leek. Maar ook het weinige gereedschap dat ze hadden liet het afweten. Tot hun ontzetting bleek al hun staal opeens zo zacht als blik geworden te zijn. Hun dolken waren bot en bogen krom, Chomint's zwaard brak in tweeën en zijn trotse plaatharnas was zo plooibaar als een leren jack. Hij was er nog meer ontredderd van dan van Indy's machtsgreep. Verbijsterd dankten ze de spullen af.

Omdat ze nu geen metaal meer hadden, was het vrijwel ondoenlijk om hout te hakken. Dus werkten ze als de oude Egyptenaren en maakten een boot van aan elkaar gebonden bundels riet. Moeizaam regen ze die heel dicht opeen, om te voorkomen dat de schuit zich vol zou zuigen met water.

Chomint vond dat ze toch wapens nodig hadden, voor de jacht en misschien voor de strijd. Hij maakte een aantal primitieve wapens: steeksperen, werpspiesen en met steen verzwaarde knuppels.

Na een paar dagen voeren ze af en boomden langzaam de rivier op. Onderweg kwamen ze regelmatig dorpjes tegen, die allemaal van de landbouw leefden, hoewel aangevuld met visvangst en vlees van de jacht. Hier werd niet de tarwe en gerst uit het Midden-Oosten verbouwd, maar de inheemse sorghum en gierst. Elk dorp was zelfvoorzienend; van farao's hadden de mensen nog nooit gehoord. Ze hadden ook geen behoefte aan verre regeringen. De stamoudsten beslisten over belangrijke zaken en hun oordeel werd voldoende geacht.

Graag hadden de reizigers weer de rol van handelaren gespeeld, maar in deze situatie viel er niets te verhandelen. De dorpsbewoners waren meestal òf bang, òf agressief. Toch moesten ze eten. Chomint en Indy jaagden af en toe en ze sleepten vislijnen achter de boot aan. Zo wisten ze het één en ander te vangen. Vis en vlees werden aangevuld met granen uit de dorpen, vaak niet door handel maar door roof, want Chomint en Indy zagen er geen been in om af en toe wat voedsel uit een dorp te halen als de inwoners weer eens gevlucht waren, of als ze ze op de vlucht moest jagen. Sabine protesteerde er tegen, maar gaf dat snel op en at ook hongerig mee.

Ondanks dat de boot regelmatig opgelapt moest worden, vorderde de reis voorspoedig. De Nijl stroomde traag en lui door de halfsavanne, als een lome blauwe slag met golvende glinsterende schubben, en bood weinig weerstand. Tot ze na twee weken bij het latere Aswan op de eerste cataract stuitten. De rivier was hier zo ondiep dat ze de boot grote stukken over land moesten trekken en duwen. Dit stuk was kilometers lang, wat de passage nagenoeg onmogelijk maakte. Met spijt lieten ze het vaartuig achter en gingen te voet verder.

De reissnelheid ging nu nog verder omlaag. Alweer bleek Chomint van grote waarde, zelfs zonder zijn wapenrusting, want zijn kracht en uithoudingsvermogen waren ongeëvenaard en zijn jagers- en spoorzoekvaardigheden kwamen goed van pas. Ishan en Sabine waren minder sterk, maar taai en zwoegden zonder morren voort. Indy fladderde vooruit en onthield zich van zijn normale schurkenstreken.

Hij leidde de groep verder zuidwaarts langs de Nijl naar wat eens Nubië zou worden. Ook daar waren geen piramiden of steden te bekennen. Indy zwenkte naar het zuidwesten, richting Darfur, dat ook al groener was dan de latere streek en daarna nog verder zuidwaarts. Ze sjokten ze week na week voort, in een dagelijkse routine van lopen, jagen, vissen en kamp maken. Er was veel wild te vinden, zowel bekende soorten als onbekende, zoals een soort buffel met een zeer groot gewei en een beest dat het midden hield tussen een jakhals en een wolf. Het klimaat was warm en ze sliepen onder de blote hemel, slechts gehinderd door muskieten.

De savanne maakte langzaam plaats voor onduidelijk bos. Jagen werd hachelijk, want de bosbewoners waren kleiner en minder voedzaam dan de dieren van de savanne en ook moeilijker te vangen. De reizigers werden nog meer rovers, die nu geen mensen van hun graan beroofden maar carnivoren van hun prooi. Ondanks dat ze zich wapenden met vuur, voelden ze zich instinctief minder veilig, omdat ze minder zicht hadden. Achter elke boom of struik kon een panter schuilen, in elke rivier een krokodil of nijlpaard.

"We worden al echte oermensen," merkte Sabine op. "Vinden jullie ook niet dat je zintuigen scherper worden?" Die avond had ze de middelste wacht. De kersverse oervrouw was een beetje suf van de honger, de warmte en het gestrijk van de krekels. Opeens zag ze een paar ogen glinsteren in het maanlicht. Een roofdier? Nee, het waren mensen. Een paar jagers sprongen uit de bosjes tevoorschijn. Ze schreeuwde alarm, maar werd ingesloten.

Haar lawaai maakte de anderen wakker. Chomint zag dat een stel jagers Ishan probeerden te grijpen, terwijl anderen hem probeerden af te leiden en begreep dat het ze om de vrouwen te doen was. Maar de inboorlingen wisten niet wie ze tegenover zich hadden. Ishan beet van zich af als een man, Chomint sloeg zijn tegenstanders met twee tegelijk tegen de vlakte en uit de hemel daalde een krijsende duivel neer. Het gevecht was kort en fel en binnen de kortste keren sloegen de aanvallers op de vlucht.

Na de mislukte overval werden de vragen aan Indy nog indringender, maar hij weigerde nog steeds om details te geven over de 'baas'. "Nee, kweenie hoeft julle nog lopen motte! Ik benne geen tijdweiser! Het is gewoon heel veel verder."

Ishan, die er een beetje doorheen zat, begon te dreigen, maar Sabine hield haar tegen. "Laat hem. Hij is niet zo kwaadaardig meer, maar onzeker en bang, zie je dat niet?"

De reis ging maar door en door. Ze leerden de lokale flora kennen en toen was er aan voedsel meestal geen tekort, want de verminderde jachtopbrengst werd gecompenseerd met foerage: zachte bladeren, noten, soms wat vruchten en vooral veel wortels.

Toch begonnen de afstand en het totale gebrek aan luxe hun tol te eisen. Zo ver naar het zuiden waren er geen permanent bewoonde dorpen meer te vinden, slechts tijdelijke schuilplaatsen. Hun schoenen versleten en moesten vervangen worden door geïmproviseerde sandalen; hun kleding hing als half vergane vossen om hun lichamen. Elke dag moest er kamp gemaakt worden en jagen en verzamelen aten kostbare uren op. Indy wist in welke richting ze moesten gaan maar kende de weg niet. Er waren geen paden en al helemaal geen wegwijzers, zodat ze soms verkeerd liepen en weer een stuk terug moesten om een andere route te proberen. Chomint merkte dat er geen bier meer te vinden was; Ishan werd gek van de muskieten; Sabine klaagde over alles.

Af en toe kwamen ze groepjes mensen tegen. In tegenstelling tot de vrouwenvangers, waren de meesten vriendelijk. Met hen wisselden ze nieuws uit over de omgeving. De ontmoetingen waren het prehistorische equivalent van reisgidsen: "Die rivier is breed, maar een halve dag naar het noorden is een voordeel." "Op die heuvel groeien veel bananenbomen die nog niet allemaal geplunderd zijn door apen, heel lekker." "Daar trekt een paar olifanten rond die in musth zijn, ga daar maar omheen."

Van één van deze groepen kregen ze na een paar maanden de waarschuwing dat ze het gebied van de schubmensen naderden.

"Schubmensen? Wat zijn dat?" vroeg Ishan.

"Mensen met huid, hoofd en staart van een hagedis," was het antwoord. "Echt waar! Zij heersen in het zuiden en gehoorzamen allen aan de Grote Hagedis. Wat? Nee, meer weet ik er niet van. Ze stinken en vechten gemeen, met sluipen en hinderlagen, alsof wij prooi zijn. En de Grote Hagedis is een boze tovenaars. Blijf er maar ver uit de buurt."

Indy had zich verborgen gehouden tijdens de ontmoeting. "Jouw baas toet zich met de titel Grote Hagedis?" vroeg Ishan aan hem toen ze weer verder gingen.

"Dat magge ik niet zegge," zei Indy, maar de rest wist al genoeg.

"We lopen recht op het hol van de leeuw, pardon de hagedis, af," zei Chomint.

"Maar we hebben geen keus," zei Ishan. "Straks krijgen die hyenajongens nog gelijk met hun Bokroug-gewauwel. Waar zijn ze als je ze nodig hebt?"

De reis werd zwaarder. De bomen stonden steeds dichter op elkaar en spanden samen met rotsen en rivieren om de route te laten bochten. Zelfs wandelpaadjes waren afwezig. Het leek alsof er geen enkel mens in de wildernis leefde. Ruiger terrein, versleten schoenen, eenzaamheid en de monotonie van het ritme eisten hun tol. Ze liepen de hele dag, onbeschermd van de zon en regen. Soms mislukte het voedsel verzamelen en leden ze honger. Altijd moesten ze op hun hoede zijn voor de roofdieren en slangen.

Op een hete dag was er weer eens geritsel in het hoge gras. Wilde honden? Leeuwen? Het bleken mensen.

Een stel jagers in oorlogskleuren om precies te zijn, met de afbeelding van een klauw op hun borst geverfd. Ze omsingelden de groep snel en maakten dreigende gebaren met hun speren en schilden. "Dienaren van de Bokroug!" riep één van hen, die over zijn hele lichaam beschilderd was en behangen met kettingen, arm- en enkelbanden. Hij slingerde een al even mooi beschilderde rungu tegen Indy aan, die opeens uit de lucht viel, terwijl hij toch maar licht geraakt was. "O-oh, probleme!" kermde hij.

De rest begon ook aan te vallen, maar Chomint was ze te snel af en reet hun formatie aan stukken voordat ze in beweging konden komen. Iedereen begon te vechten. De grond sidderde onder het strijden van mensapen. Speren spietsten, knotsen dreunden, kelen schreeuwden. De dieren in de omgeving, zelfs de jagers, vluchtten in paniek. Na een minuut of twee was het een patstelling geworden: twee aanvallers dood, drie gewond en uitgeschakeld; de leider gevangen door Chomint; Sabine in handen van de andere twee.

"Dood die vrouw, dwazen!" riep de beschilderde man tegen zijn kompanen. "Mijn leven is niet belangrijk!"

"Als jullie haar iets aan doen, dan jagen we jullie allemaal de dood in!" dreigde Ishan. "Laten we de wapens neerleggen en praten als mensen."

"Wij praten niet met handlangers van de Bokroug!" riep de man, met een vlamme blik op Indy, die zich achter Chomint probeerde te verschuilen.

Ishan dacht snel na. "Bokroug? Denkt u dat wij dienaren zijn van dit mormel? Haha! Nee, we hebben hem gevangen." Ze stapte naar Indy en siste tegen hem in het Ostjaaks: "Speel je rol, als je leven je lief is!" Ze greep hem bij zijn keel en schudde hem heen en weer als een zak stro. "We hebben hem getemd door zijn hart af te pakken." Ze haalde een houten hartje tevoorschijn dat Chomint eens voor haar gesneden had en hield het duidelijk zichtbaar vast, terwijl ze tegen Indy zei: "Zit!"

Indy reageerde niet meteen, maar ging toen toch op de grond zitten.

"Geef poot!"

Hij tilde één van zijn kleine armpjes op.

"Eet zand!"

Zijdelings wierp hij Ishan een woedende blik toe, maar nam een hap van het rode zand.

"Zie je?" zei Ishan. "Probeer het zelf maar eens." Ze gaf het hartje aan de leider en Chomint liet hem half los.

De man keek er eerst verbaasd naar, maar toen toonde hij een voorzichtige glimlach. "Ga op je kop staan! Sla jezelf tegen je slaap! Lik je reet!"

Indy deed alles wat hem gezegd werd, hoewel hij nu openlijk vuur leek te spuwen uit zijn ogen. Maar het werkte, het ijs werd gebroken.

"Wij zijn de Stam van de Hyena," zei de aanvoerder, terwijl hij het houtsnijwerkje teruggaf. "Vergeef onze vurigheid. Deze landen zijn vervuld van het kwaad van de Bokroug. Zijn invloed is verspreid als een pak donderwolken. Onder elke steen kan een slang liggen; achter elke boom kan de dood schuilen. Wij waren vergeten wat hoffelijkheid en vriendelijkheid zijn. Maar dat daar, dat is niet de Bokroug! Het is slechts zijn gebroed. Waarom heeft u hem niet gedood?"

"Hij is nuttig als waker, net als een hond," zei Ishan. "Onze toverkracht houdt hem in bedwang. Laat Sabine vrij, dan lappen we uw gewonden op en kunt u ons meer vertellen over die Bokroug."

De man, die Nyakwambwadelhe Breedneus heette, was al even enthousiast als Talakhamani. "De Bokroug is een demon van buiten deze wereld. Generaties terug is hij neergedaald uit de nacht en heeft zich gevestigd in de navel van de wereld. Hij trekt niet rond zoals mensen, maar is zo groot als een meer en hult zich in een huid van steen. In Tosopo groef hij een hol als een aardvarken en wierp hoge wanden op. Hij jaagt op mensen als wij op dieren en drinkt mensenbloed, waaraan hij zijn kracht ontleent.

Niets en niemand leek bestand tegen zijn tovenarij en zijn macht breidde zich uit tot voorbij de jungle, maar daar stuitte hij op de Hyena. Op de vlakten jagen de gevekten op de schubmensen en stuitten de Bokroug als een dam in een rivier. Maar als een rivier beukt zijn kracht er elke dag tegenaan. De dag zal komen dat de dam breekt. En daarom vechten wij, de Hyenamensen, om hem te vernietigen, maar we zijn we met weinig dapperen tegen vele duivels."

Ishan besloot om de reizigers ook maar even flink voor te stellen. "Wij zijn reizigers uit -" Ze wilde theatraal het 'Land van Sneeuw en IJs' zeggen, maar daar had de taal geen woorden voor. "- het noorden, waar het overdag zo koud is als 's nachts en 's nachts nog kouder. Dit is Hoge Vrouwe Sabine; daar staat Chomint wiens clannaam niet gesproken mag worden; mijn naam is Ishan Zhemadhia Lin van de Stille Messen. Wij zoeken een poort terug naar het noorden en zijn door zieners deze kant op gestuurd. Zij spraken over een sterrenwezen met de gedaante van een hagedis, dat zou heel wel de Bokroug kunnen zijn."

De ogen van Nyakwambwadelhe werden groot. "Dan moeten wij bondgenoten worden! Maar laten we eerst voedsel delen."

De reizigers wilden verder overleggen, maar de Hyenamensen wilden daar nog niets van horen. Het bleek

dat het eten heilig was en niet verstoord mocht worden met beraadslagingen. Daarna moesten de geesten tevreden gesteld worden met kleine offers en muziek. Toen kon Sabine, die tot dan toe een beetje de schone buitenstaander had gespeeld, haar talenten ten toon spreiden. Haar stem en onbekende melodieën overtuigden de jagers dat ze een tovenares was, of een koningin, of beide.

Pas toen de Maan de hemel in rees kwam Nyakwambwadelhe ter zake. "De Bokroug is een machtige demon. De schubmensen zijn zijn dienaren, kil en wreed. Ze zijn met velen, men zegt wel zes keer zes en nog een keer. Soms vangen ze mensen en ketenen hun geest; geen van hen keert ooit terug uit de rotskrochten. De Hyenamensen zijn talrijk maar verspreid en hebben hen tot nu toe maar half kunnen bedwingen. Maar samen met jullie magie maken we een kans!"

"Ik weet het niet," mijmerde Ishan. "Een stenen vesting, tientallen of honderden schubmensen en wie weet wat ons nog meer wacht? Het lijkt me beter om ongemerkt naar binnen te sluipen en dan toe te slaan."

"Ik ben die heimelijkheid zat," zei Chomint. "We hebben nu hulp, niet? Als hij een leger heeft, dan maken wij er ook één! Een kern van huiskerels met flink wat jonge gasten, goed bewapend en getraind. Dat is iets waar hij nog nooit mee te maken heeft gehad."

Ishan vond het nog steeds maar niets en dus moest Sabine de doorslag geven, die meteen de kant van Chomint koos.

"Zo zij het," zei Ishan. "Ik vorm een shinobi-eenheid en dan zullen we wel zien waar het op uit draait. Nyakwambwadelhe, weten jullie waar de Bokroug zich schuilhoudt?"

"Hoe kunnen we dat niet weten? Zijn geest straalt zwartheid uit zoals de zon licht werpt."

"Goed, dan hebben we onze lastpak definitief niet meer nodig. Indy, wat - Waar is hij? Chomint, jij had hem toch vastgebonden?"

Het touw dat om Indy heen was gewikkeld totdat hij er uitzag als een rolmops lag in stukjes op de grond, doorgesneden. De imp zelf was verdwenen.

"Bij Thor! Ik zei toch dat een verrassingsaanval niet zo werken?" zei Chomint.

De tijdreizigers namen de leiding alsof dat de gewoonste zaak van de wereld was. Tot verbazing van de Hyenamensen hield de Tovenarij van het Noorden weinig zang, dans en offerandes in. Wel wapens maken, trainen, exercitie en klappen krijgen van Chomint als iemand een fout maakte. Hij leerde ze speervechten in gesloten formatie en Ishan probeerde ze iets bij te brengen van commandostructuur, seintechnieken en infiltratie.

Het was een lastig en tijdrovend proces. Hun leerlingen waren gewend te vechten zoals ze jaagden: in kleine groepjes naderbij sluipen, toeslaan en weer weg wezen als de tegenstand te sterk bleek. Het kostte veel moeite om ze te trainen voor het man-tegen-man gevecht. Bovendien vertrouwden velen de kracht van een vrouwelijke krijger niet. Sommigen spraken hun twijfels over haar uit tegen Chomint, die zich al een reputatie als leeuwengeest verworven had. Die was inmiddels ook wat wijzer geworden en hulde zich op het onderwerp Ishan in een mysterieus stilzwijgen, wat de mannen al onzeker over haar maakte. Uiteindelijk daagde eentje haar toch uit. Hij werd binnen luttele seconden ontwapend en in een wurggreep genomen. Daarna waren de tijdreizigers de onbetwiste kampioenen.

De stam van Nyakwambwadelhe telde dertig mensen, waaronder slechts acht krijgers, maar er waren andere groepen in de omgeving. De tijdreizigers toerden rond om hun leger te vergroten. Het waren lange reizen door een gevarieerd landschap van regenwoud, savanne en rotspartijen, want de stammen waren ver verspreid. Elke groep moest opnieuw instructie krijgen en ze hadden maar weinig tijd om te oefenen, aangezien er elke dag ook voedsel verzameld moest worden. Maar het waren Hyenamensen, gewijd aan de strijd tegen de Bokroug, fanatiek ondanks hun desorganisatie.

Geleidelijk wisten ze de verspreide stammen om te smeden tot één geheel. Na maanden van werken, aan het begin van de regentijd, toen het voedsel ruim voorradig was, lieten ze hun lang voorbereide oproep uitgaan. Trommels dreunden door de wouden en over vlakten met een simpele boodschap: Kom. In de loop van twee weken verzamelde hun voltallige strijdmacht zich, een compagnie van meer dan 150 man sterk. Allen betuigden hun steun aan de Grote Leeuw, zoals Chomint genoemd werd, Vrouwe Panter en Vrouwe Nachtegaal. Tijdens het appèl dat meer bedoeld was om henzelf te imponeren dan de leiders stonden ze strak in gelid, gewapend met bogen, speren en schilden, hun tijd een paar duizend jaar vooruit. Ze dreunden op hun schilden, schreeuwden de hyena-strijdkreet en marcheerden in colonne achter hun leiders aan, diep de jungle in.

Het waren allemaal jagers, dus ze hoefden niet verteld te worden om stil te lopen en 's nachts wachtposten neer te zetten rondom hun kleine lage vuurtjes. Elk kampement was een grote cirkel met kleine er in, rondom de centrale waar de leiders bivakkeerden. Niet om hen te beschermen, want iedereen zag tegen

hen op, maar om ze in staat te stellen om de strijd te coördineren bij een aanval.

Er werd pas gevochten toen ze al anderhalve week onderweg waren en niet 's nachts maar overdag. Het was een kleine patrouille schubmensen die toevallig tegen de voorhoede aanliep. Alleen hun gestalte was menselijk. Ze steunden op twee stevige benen en een grote staart en de zon glinsterde op hun groene schubben, die hun hele lichaam bedekten. Hun koppen waren die van hagedissen en hun tongen flitsten naar buiten en naar binnen terwijl ze hun tegenstanders in de ogen keken.

De meeste krijgers hadden nog nooit een schubmens gezien en weifelden bij het zien van zo'n gruwel. De tegenstanders maakten dat ze wegwamen. Toen Chomint arriveerde kafferde hij ze uit en liet de achtervolging inzetten, met hemzelf nu in de voorhoede. Sporen volgen konden de jagers wel. Een paar mijl verderop stuitten ze op een troep van dertig vijanden, die zich op een heuveltje verschanst hadden. Weer was er aarzeling onder de Hyenamensen, maar Chomint had vaker met monsters gevochten en liet het leger een buffelhoornformatie aannemen. Zelf wierp hij een javelijn over de vijanden heen terwijl hij "Odin!" schreeuwde. Bij het horen van de brul van de leeuw rechtten de anderen hun ruggen en vielen, ook schreeuwend, aan.

Van twee kanten ingesloten door redelijk dichte muren van speren en schilden, werden de schubmensen snel overweldigd. Binnen een minuut brak hun verzet en vluchtten ze weg. Hun achterhoede werd neergemaaid en slechts een handjevol ontsnapte. Na afloop van de strijd telden de overwinnaars 26 lijken. Zelf hadden ze één man verloren en twee gewonden. Het succes was zo overweldigend dat het moreel met sprongen steeg. Enthousiast trokken ze voorwaarts, dieper het bos in.

Na de eerste confrontatie liet de vijand zich niet meer zien. Maar de aanwezigheid van de schubmensen bleef merkbaar. Af en toe een steelse beweging in de struiken; soms een valstrik op hun pad; zware drums in de verte. Hoe verder ze kwamen, hoe onbehaaglijker ze zich voelden. Het bos werd steeds dichter en donkerder en ze beseften dat ze nu op het terrein van de Bokroug kwamen. Ze begonnen verliezen te lijden: een verkenner die niet terug kwam; een krijger die in een valkuil met gepunte staken viel en een halfuur lang een verschrikkelijke doodstrijd voerde tegen het gif wat er op gesmeerd was. Sommige hyenamensen wilden terug gaan, maar Chomint en Nyakwambwadelhe maakten ze uit voor lafaards, wat genoeg woede en schaamte opwekte om het tij te keren. Behoedzaam slopen ze verder.

Op een nacht, toen de hemel zwart was van de wolken, sloegen de schubmensen echt terug. Ze verrasten een paar wachtposten en vielen onverhoeds het kamp aan. Er waren niet alleen schubmensen, maar ook slangen zo dik als bovenbenen, scorpioenen die moordden met gif en naamloze zwarte grafgeesten die alleen al door hun verschijning harten verlamden. Een kleine gestalte die in hun midden vloog leidde de aanvallers direct naar de plek waar de leiders zich bevonden. "Grijp die vrouw! Laat die reus, dat izze maar een barbaar!"

Chomint was meteen op de been, maar stond tegen een overmacht en moest vechten voor zijn leven en dat van Sabine. De overvallers wisten waar ze mee bezig waren. Ze slaagden er in om snel Ishan te isoleren en gevangen te nemen. Voordat de Hyenamensen zich konden organiseren, verdwenen de aanvallers al weer in de nacht. Het was gewoon een overval geweest, geen knockout.

Ishan was grondig vastgebonden. Ze werd door sterke schubmensen gedragen, die snel voort renden. Toen ze moe werden, werden ze afgelost en zo hield de troep er een hoog tempo in. Indy leidde de troep, voortjagend aan het hoofd er van. Bij het aanbreken van de dageraad bereikten ze hun einddoel: de stad van de Bokroug.

Het was een imposant gezicht. Massieve zwart-grijze piramiden rezen op uit de jungle, omringd door de ochtendnevel, als donkere eilanden in een zee van groen en grijs. Op sommige brandden dubbele vuren die van een afstand op vurige tongen leken, alsof het levende wezens waren. Er werd hout verbrand, als wierook, maar met een heel andere geur, olieachtig met een zweem van rioolstank. Het werd aangevoerd door de wind, samen met flarden van donkere trommelmuziek.

Ishan werd naar het centrum gedragen. De straten waren niet zoals in een gewone stad, rommelig en druk. Ze waren breed, kaarsrecht en kaal. Er liep niemand rond behalve haar bewaarders en er waren geen marktkramen, winkels of woonhuizen, alleen de grimmige piramiden. Het was geen stad maar een stil en duister onheilgdom dat een dreigende atmosfeer uitademde.

Ze kwamen aan bij een ingang van één van de gebouwen, die de vorm had van een opengesperde bek van een slang, met tanden die als zwaarden naar beneden staken. Twee wachters stonden er naast en lieten de nieuwelingen zonder vragen door. Ze daalden af in een gang die onder de grond voerde en liepen door een labrynt van passages en zalen, onheilspellend verlicht door wispelturige fakkels aan de muren, waardoor het leek alsof er schimmen met hen meeliepen.

Uiteindelijk bereikten ze een zaal waar de muren vol geschilderd waren met allerlei taferelen in een vreemd palet van bruin, zwart en groen. Ishan kon gevechten onderscheiden; schubmensen en echte mensen; het bouwen van de piramiden en offerrituelen aan goden in de hemel. Er leken twee zonnen aan die hemel te staan in plaats van één. De tweede was kleiner maar leek niet op de Maan. De goden waren afgebeeld als breedgeschouderde halfmensen met spitse snuiten, als kinderen van Anubis.

Ze werd op een stenen tafel gelegd, armen en benen uitgespreid in een schuinkruis, en vastgebonden met sterke touwen. Toen werd de tafel gekanteld over een dubbel wiel en half rechtop gezet. Indy vertrok; de schubmensen stelden zich naast de muren op en hulden zich in stilzwijgen.

Uren lang gebeurde er niets. Ishan nam eerst nieuwsgierig de omgeving in haar op, maar geleidelijk stompten angst en verveling haar af. Ze kreeg dorst en haar polsen en enkels begonnen pijn te doen. Ten langen leste kwam Indy terug met iemand anders. Toen de nieuwkomer door de deur waggelde, rezen Ishan's nekharen overeind van afgrijzen. Hij had een vaag menselijke gestalte, bedekt in schubben van een ziekelijk groene kleur, wanstaltige kleine vleugels op zijn rug, klauwen in plaats van handen en voeten en een afzichtelijke kop die uitmondde in een tiental korte tentakels, als van een inktvis.

"Bokroug!" hijgde Ishan.

"Nee, sslechtss sijn thienaaah," antwoordde het gedrocht in een vreemde onmenselijke taal. Hij richtte zich tot Indy. "Je hebt eh maah één? Eh wass ssphake fan thie!"

"De andere sein een barbaar uit de middeleeuwen en een kutwijf, daar hep u niks an. De rest is onderweg dood gegaan door die stomme hondemense!"

"Een magheh hessulthaath! Maah één moet ghenoech sijn. Menssenfhouw, maak je gheheeth om je gheheimen the onthullen!"

Ishan was bang dat het monster haar ging verkrachten. De gedachte aan de aanraking van de friemeldende tentakels vervulden haar met afgrijzen. "Welke geheimen?" vroeg ze wanhopig.

"The pooht naah the toekomsst!"

"Huh? Daar weet ik niets van, gruwel. Die waren we zelf aan het zoeken."

Het wezen wapperde met zijn mondtentakels. "Men hoeft sslechtss the plaatss te kennen, dan folht the weh fansself. Jij komt uit the viehentwintighsste eeuw, duss jij kent the toekomsst. Jij bent the ssleutel!"

"Wat moet jij in de 24e eeuw? Waakrobots knallen je af zodra iemand begint te gillen als die jouw gezicht ziet."

"In thee viehentwintighsste eeuw iss Teghnologhie, ghote Teghnologhie. Die nemen we mee tehugh naah hieh. Daahmee sal the Bokhoug heehssen ofeh het ghansse menssenhas!"

De woordenwisseling gaf Ishan wat van haar zelfbeheersing terug. "Ik zeg niets."

"That iss niet nothigh. Ik sal je fehssanth leessen, fooh ik het sal fehsslinthe!" Het wezen waggelde weer voorwaarts en kwam vlak voor Ishan staan. Hij hief zijn kop op en zijn tentakels betastten Ishan's hoofd, terwijl ze in zijn bek starde en de muffe stank rook die daar uit kwam. Met moeite bedwong ze de neiging om over te geven. De glibberige, koude tentakels bevoelden haar schedel van alle kanten, drukkend en priemend. Voor Ishan's gevoel was het alsof ze er in door drongen, zoekend en tastend naar haar herinneringen als roofdieren op jacht naar hun prooi.

Maar Ishan was gemodificeerd en getraind om ondervraging met neurosondes te doorstaan. Met een inspanning alsof ze haar spieren spande, bracht ze ze haar verstand in het gareel. Ze verlaagde haar hartslag en concentreerde haar gedachten op haar herinnering van de Zen-tuin in Nimoji. Gefascineerd wandelde ze rond in de overdaad aan patronen in kleuren, geuren en geluiden, die altijd weer nieuwe inzichten gaven. Het vertrouwde tafereel nam al haar aandacht in beslag. De gedachten aan de tijdreis waren verdwenen, ergens diep begraven onder de tuin.

Het wezen verdubbelde zijn pogingen, maar kreeg geen grip op haar. Hij sputterde en kronkelde en liet toen woedend van frustratie weer los. "Thwaass!" riep hij tegen Indy. "These iss niet ghesshikt! Je hebt ghefaalt! Hieh sul je fooh boeten!"

"Ikke hep niet gefaald!" riep Indy. "Ik hep ze terug gebracht, zoals ik moest!"

"Ghijp hem!" kreet het wezen. Maar Indy maakte een salto en vloog weg, de gang in.

"Wat thoen we met the anthere, baass?" vroeg één van de schubmensen.

"Ssluit haah op in the kehkehss. Missshien iss se lateh nogh fan nut." Hij verliet de zaal.

De reptielmensen maakten Ishan weer los en lieten haar armen en benen weer tot henzelf komen. Ze leidden haar weer door de halfduistere gangen. Maar onderweg schoot er opeens een speer uit een zijgang, die de twee achterste bewakers doorboorde. Ishan trapte meteen de reptielman voor haar tegen de schenen, hopend dat dat net zo pijnlijk zou zijn als bij een mens. Dat was het. Ze werd opzij geduwd en Chomint

rekende ook met de andere twee af. Sabine maakte snel haar boeien los.

"Het meisje wordt weer eens gered door de gespierde held," zei Ishan. "Daar heb ik nu zo'n hekel aan!" Maar ze omarmde de twee alsof ze ze niet meer los wilde laten.

"Ik ben het spoor gevolgd," zei Chomint. "Samen met de hyenamensen hebben we de aanval in gezet. Ik hoop maar dat het buiten goed gaat. Maar we vonden jou toch belangrijker. Kom, we gaan er vandoor. Ik herinner me de weg naar de uitgang nog wel."

Maar dat wist hij niet meer. Ze dwaalden zoekend door de gangen, die gelukkig nogal leeg waren. Toen hoorden ze gefladder en even later stonden ze oog in oog met Indy.

"Kijk eens wie we daar hebben," zei Chomint. "De aanstichter van al onze ellende. Heb je nog een laatste wens voordat ik je hart uit je borst ruk?"

"Ikke kon er niks aan doen! Ik moest van de baas, je weet wel, de Bokkerug! Die is echt heel naar hoor. Maar nou heb ik de opdracht vervuld, nou ben ikke vrij! De baas is een ploert, hij hep me verrade. Dus ik zal jullie helpe, om hem een loer te draaie! Ik zal jullie de tijdpoort wijze, zodat jullie weg kunnen weze! Ik zweer het bij, bij ..."

"Bij wat?"

"Ik weet het niet."

"In dat geval ..." Chomint zette zijn speer op Indy's keel.

Indy begon te huilen, als een gewoon klein jongetje, maar daar trapte niemand meer in.

"Krokodillentranen," schamperde Sabine. "Maar toch: zijn meester heeft hem verraden en nu wil hij op zijn beurt zijn meester verraden. Ik denk dat we hem deze keer wel kunnen vertrouwen. Leid de weg, Indy."

Dat deed hij. Na drie bochten kwamen ze bij de uitgang, dezelfde als waardoor ze binnen gekomen waren.

"Het was vlakbij!" siste Ishan tegen Chomint. "Kon je dat nu niet eens vinden?"

Buiten was het al weer nacht geworden. De silhouetten van de piramiden rezen zo mogelijk nog dreigender dan voorheen op naar de hemel. Het rook naar bloed en iets rottends. Er lagen lijken in de straten, meer schubmensen dan hyenakrijgers. Bij de grote piramide aan de zuidkant werd nog gevochten. Ondanks de solide constructie schudde het hele gebouw, waaruit een luid onaards geluid opsteeg. Het klonk als een nest ritselende schorpioenen met het volume van een aardverschuiving.

"Aiai, de baas!" riep Indy. "Hier heen!" Hij leidde ze naar de andere kant, naar een verhoging die precies in het midden tussen vier piramiden lag. Er op stond een grote granieten poort, bijna rechthoekig maar aan de bovenkant breder dan onder, zonder muren er naast.

"Dit is het?" vroeg Ishan.

"Dit is het," zei Indy.

"Als we hier doorheen stappen komen we in een andere tijd? Wat is de omwenteling in de geschiedenis die hier een tijdpoort van maakt?"

"Die is er niet. Dit is de originnelde tijdpoort, die staat helegaar altijd open."

Ze voelde aan de koude harde steen, die onwrikbaar leek. "Waarom zijn we dan millennia lang van hot naar her gereisd, als deze poort ons direct naar je meester had gebracht?"

"Omdat de mensen hem straks kapot gaan make! Ze gaan alles hier kapot make, omdatte ze een hekel aan de baas hebben. Ikke ook, dus." Hij grijnsde.

"Juist. Maar hoe kunnen we er zeker van zijn dat we hiermee terug gaan naar de 24e eeuw en niet naar de tijd van de dinosaurussen?"

"Domme trut! Begrijp je het nou nog niet? Je kiest je doel en dan ga je er gewoon heen! Dat hebbe jullie de hele tijd al gedaan. Rensink kreeg z'n meissie, z'n meissie kreeg d'r bloedzuiger en d'r spierbundel, jij kreeg je avonurtje, iedereen blij!" De rest viel bedremmeld stil.

"En rest?" vroeg Ishan. "Pratsinger, Mark, Sendy?"

"Die hebben al eerder gewonnen. Ofte weinig wenskracht."

Sabine miste nog één naam in het lijstje. "Nu je de Bokroug een hak hebt gezet, wat ga je zelf doen?"

"Ikke ga ook door de poort, terug naar mijn thuis, om weer geesten te peste."

"En waar is jouw thuis?"

"Gaat je niks aan," zei Indy. "Ik hep al genoeg gezegd."

"Ok Indy, aan jou de eer om als eerste te gaan," zei Ishan. "Een klein testje van je betrouwbaarheid."

Indy keek haar uitdagend aan en zei: "Puh!" Toen sprong hij door de poort en verdween van het ene op het andere moment.

"Indy kennende, moeten we er rekening mee houden dat dit nog steeds een valstrik is en dat deze poort naar één of andere hellewereld leidt," zei Ishan. "Maar toch wil ik het wel proberen. Gewoon wensen waar je heen wilt, niet? Komen jullie mee terug naar de toekomst?"

Maar Chomint bleef staan.

"Wat is er? Ben je bang geworden?"

"Nee. Maar ik heb me bedacht dat de 24e eeuw niet een wereld is waar ik me thuis zou voelen. Alles netjes en beleefd, massa's mensen, schietwapens in plaats van zwaarden ... Ga jullie maar alleen, dan zoek ik een andere plek op."

Sabine klemde zijn arm vast. "Ik ga met je mee. Laat de 24e eeuw voor mij ook maar."

"Waar ga je dan naar toe?"

"Dat weet ik nog niet. Maar ik bedenk wel wat. Met Sabine."

Ishan keek vertwijfeld om zich heen "Ishan, ze zijn allemaal weggefallen," zei Sabine. "Alleen jij hebt het overleefd. Maar waarom zou je teruggaan naar je meesters? Ga met ons mee!"

Zelfs met kattenogen was Ishan's blik naar binnen gericht. Haar stem was zwak. "We moeten wel een plan hebben ..."

Chomint keek nog één keer achterom en zag een paar schubmensen naderen. "Geen tijd!" Hij greep de twee vrouwen bij hun middel en stapte door de poort.